

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย

ภาษาไทย

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์: กรณีศึกษาอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์

Toponyms in Buri Ram Province: A Case Study of Amphoe Phutthaisong, Na Pho
and Ban Mai Chaiyaphot

นามผู้วิจัย นางสาวณิณี อำพันธ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ รักษ์มณี, ศษ.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์ภาวรรณ อยู่เย็น, อ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์ธรรมาพร เสรีชัยกุล, ป.ร.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์: กรณีศึกษาอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์

Toponyms in Buri Ram Province: A Case Study of Amphoe Phutthaisong,
Na Pho and Ban Mai Chaiyaphot

โดย

นางสาวณลินี อำพันธ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นลินี อำพัน 2557: ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์: กรณีศึกษาอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และ บ้านใหม่ไชยพจน์ ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชา ภาษาไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ รักษ์มณี, ศษ.ด.
298 หน้า

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน และอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากชื่อหมู่บ้านทั้งหมด ที่ปรากฏในทำเนียบท้องที่ของอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ รวมจำนวน 188 ชื่อ

ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบที่มาของชื่อหมู่บ้านรวมทั้งหมด 12 ประเภท มากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ รองลงมา คือ พรรณไม้ ดำเนินหรือเรื่องเล่า ทิศ ที่ตั้ง สถานที่ ถิ่นฐานเดิม ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง สัตว์ ขนาด วัตถุ ความคิดเชื่อ บุคคล และอาชีพ ตามลำดับ 2) การศึกษาวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบกลวิธี การตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ มากที่สุด คือ การใช้คำภาษาไทย ได้แก่ การประสมคำ และการใช้คำมูล รองลงมา คือ การใช้คำยืม ได้แก่ คำยืมภาษาเขมร และ คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ตามลำดับ 3) การศึกษาการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ พบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน 3 ลักษณะ มากที่สุด คือ การเปลี่ยนไปเป็น ชื่อใหม่ รองลงมา คือ การเปลี่ยนแปลงศัพท์ และการเปลี่ยนแปลงเสียง ตามลำดับ 4) การศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น 11 ประเภท มากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ รองลงมา คือ ความหลากหลายของ พืชพรรณ การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง ร่องรอยอารยธรรมโบราณ ความหลากหลายของสัตว์ ความสำคัญของพื้นที่ป่า ความเชื่อความเป็นสิริมงคล ความสำคัญของบุคคล และอาชีพ ตามลำดับ

ลายมือชื่อนินิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Nalinee Amphin 2014: Toponyms in Buri Ram Province: A Case Study of Amphoe Phutthaisong, Na Pho and Ban Mai Chaiyaphot. Master of Arts (Thai Language), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language. Thesis Advisor: Assistant Professor Somkiat Rakmanee, Ph.D 298 pages.

This research has objectives to study the origin and meaning of villages' name, method of village naming, change of village naming, and local identity reflected through villages' names in Phutthaisong District, Na Pho District, and Ban Mai Chaiyaphot District of Buri Ram Province.

Population used in this research was the names of the villages in Phutthaisong District, Na Pho District, and Ban Mai Chaiyaphot District of Buri Ram Province. The Researcher studied the information of all 188 villages' names as appeared in the local directory of Phutthaisong District, Na Pho District, and Ban Mai Chaiyaphot District.

The results of the research were as follows: 1) Regarding the studied of the origin and meaning of villages' name, there were found that the names of the villages in Phutthaisong District, Na Pho District, and Ban Mai Chaiyaphot District of Buri Ram Province were originated from 12 categories of meaning. The category of origin that originated the names the most was geographical characteristics and the next was variety of plant, legend or story, direction, location, place, original native place, misunderstanding of the government of new generation, animal, size, object, belief, person and occupation, respectively. 2) Regarding the studied of method of village naming in Phutthaisong District, Na Pho District, and Ban Mai Chaiyaphot District of Buri Ram Province, showed that there were 2 most used methods of village naming, i.e., Thai words usage :- word compounding and basic words; and borrowed words usage, respectively. 3) Regarding the studied of change of village naming in Phutthaisong District, Na Pho District, and Ban Mai Chaiyaphot District of Buri Ram Province, showed that there were 3 natures of village naming change which were most adopted. The most adopted nature was change to a new name, and the next was vocabulary change, and phonetic change, respectively. Similarly, 4) The studied of local identity reflected through villages' names in Phutthaisong District, Na Pho District, and Ban Mai Chaiyaphot District of Buri Ram Province, it was found that there were 11 types of relationship to local identity, i.e., geographical characteristics; variety of plant; habitation near water resource; direction; location or outstanding character of the villages; misunderstanding of the government or new generation; trace of ancient civilization; variety of animal; importance of forest area; belief in fortune; importance of person; and occupation, respectively.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงของคณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมเกียรติ รักษ์มณี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ รองศาสตราจารย์ ดร. วิภาวรรณ อยู่เย็น อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาคำแนะนำในการทำ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนการพิจารณาเค้าโครง การควบคุมดูแล รวมทั้งประเมินความก้าวหน้า และ การสอบวิทยานิพนธ์ของนิสิต ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โกวิทย์ พิมพวง ประธานคณะกรรมการสอบ ปากเปล่าชั้นสุดท้าย ที่กรุณาให้คำปรึกษาต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ถูกต้อง ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เรืองเดช ปั่นเขื่อนขันธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย ที่กรุณาตรวจแก้ จนวิทยานิพนธ์มีรูปแบบสมบูรณ์ตามแบบของวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ธนพร เสรีชัยกุล หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรสิทธิ์ ไทรัตน์ รองหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย ที่ได้กรุณาตรวจวิทยานิพนธ์ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อาจารย์พัชรพรรณ กะตาคูล ที่ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำยืม ภาษาเขมร และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาภาษาไทย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ รวมถึงผู้เขียนตำรา เอกสารบทความต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงใน วิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ นายอนนท์ อำพันธ์ บิดา และ นางละเอียด อำพันธ์ มารดา ที่คอยอบรมสั่งสอน ปลูกฝังให้รักการศึกษา ให้รู้จักอดทน และมีความพากเพียรพยายาม ตลอดจน ให้ทุนทรัพย์สนับสนุนการศึกษามาโดยตลอด และขอขอบคุณ นายธนสิทธิ์ อำพันธ์ น้องชาย ที่ห่วงใยและคอยให้กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ได้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณและขอบคุณญาติมิตร ผู้ที่เคารพนับถือทุกท่าน เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคน ที่มีส่วนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ตลอดมา จนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้

นลินี อำพันธ์

กรกฎาคม 2557

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชื่อ	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำ	15
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดบุรีรัมย์	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	69
การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย	70
บทที่ 4 ผลการวิจัย	72
ตอนที่ 1 วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์	72
ตอนที่ 2 วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์	128
ตอนที่ 3 วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	169
ตอนที่ 4 ภาพรวมชื่อหมู่บ้านในอำเภอฟุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	208

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	215
สรุปผลการวิจัย	215
อภิปรายผล	219
ข้อเสนอแนะ	226
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	228
ภาคผนวก	245
ภาคผนวก ก ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	246
ภาคผนวก ข แบบเก็บข้อมูลความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน	256
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้บอกข้อมูล	258
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	298

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม หมวดความหมายของ	107
2	กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์	115
3	การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์	120
4	อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์	126
5	ที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม หมวดความหมายของคำ	152
6	กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์	159
7	การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์	163
8	อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์	168
9	ที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ	192
10	กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	198
11	การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	202

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	อัตรลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	207
13	ที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ	209
14	กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	210
15	การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และ บ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	212
16	อัตรลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	213

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่จังหวัดบุรีรัมย์ แสดงเขตการปกครองเป็นอำเภอ	49
2	ร้อยละของที่มาของซื้อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ	109
3	ร้อยละของกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์	116
4	ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์	121
5	ร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์	127
6	ที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม หมวดความหมายของคำ	154
7	ร้อยละของกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์	160
8	ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์	163
9	ร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์	169
10	ร้อยละของที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ	193

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
11	ร้อยละของกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	199
12	ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	202
13	ร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	208
14	ร้อยละของที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และ บ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ	210
15	ร้อยละของกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และ บ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	211
16	ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	212
17	ร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์	214

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษร และด้วยการบอกเล่าสืบต่อกันมา อีกทั้งภาษายังเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของมนุษย์ในแต่ละท้องถิ่นที่

ชื่อ เป็นส่วนหนึ่งของภาษาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับมนุษย์อย่างแน่นแฟ้น เพราะมนุษย์ได้เรียนรู้การใช้ภาษาด้วยการตั้งชื่อให้แก่ตนเองรวมทั้งสิ่งต่าง ๆ รอบตัว อาทิ ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของ ชื่อสถานที่ และอื่น ๆ เพื่อใช้สำหรับเรียกโดยเฉพาะเจาะจง ดังที่ สุวีโล เปรมศรีรัตน์ และ สุขุมาวดี จำหิรัญ (2527: คำนำ) กล่าวถึงลักษณะของชื่อและการตั้งชื่อว่า

...ชื่อมักเป็นสิ่งที่แรก ๆ ที่สะดุดความสนใจ เมื่อเหตุที่เราจะต้องไปเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะเรามักจะมีความคิดว่า ชื่อ จะต้องมียุคสมัยที่เป็นตัวแทนของสิ่งนั้น หรือบอกอะไรบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งนั้น นอกจากนี้ชื่อในแต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกัน ทั้งกลวิธีการตั้งชื่อ ความหมายหรือที่มาที่ไปของชื่อ โดยส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่ปรากฏในแต่ละยุคแต่ละสมัยในสมัยใดสมัยหนึ่งเท่านั้น...

การตั้งชื่อจึงเป็นสิ่งที่บุคคลในแต่ละกลุ่ม ในแต่ละยุคสมัยกำหนดรับรู้ เข้าใจร่วมกัน ทั้งประวัติความเป็นมา ความหมาย วิธีการตั้งชื่อ แต่เมื่อเวลาผ่านไป การรับรู้ความเป็นมา การสื่อความหมายอาจเปลี่ยนไป หรือชื่อบางชื่ออาจสูญหายไป ดังที่ ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย (2546: 20) กล่าวถึงความสำคัญของชื่อว่า

...ชื่อเป็นสมบัติบัญญัติที่บุคคลในแต่ละกลุ่มแต่ละเหล่ากำหนดรับรู้และเข้าใจร่วมกัน ในช่วงหนึ่งสมัยหนึ่ง ที่กล่าวว่าช่วงหนึ่งสมัยหนึ่งนั้น เพราะว่าชื่อทั้งหลายเมื่อกาลเวลาล่วงผ่านไป การรับรู้ความเป็นมา การสื่อความหมาย หรือแม้แต่การเรียกชื่ออาจสูญสิ้นไป จนกระทั่งอาจไม่มีใครรู้ถึงที่มาและที่ไปของชื่อบางชื่อเลยก็มี อย่างชื่อหมู่บ้าน...

หมู่บ้าน “ท้องที่ที่รวมบ้านหลายบ้านให้อยู่ในความปกครองอันเดียวกัน และมีประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าปกครอง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1263-1264) จึงถือได้ว่า หมู่บ้านเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดของท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันและจากความสัมพันธ์ใกล้ชิดนี้เอง จึงทำให้เกิดเรื่องราวของการอยู่ร่วมกัน กลายเป็นประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นของตน ดังเช่น เรื่องเล่าถึงประวัติความเป็นมาของบ้านมะเฟือง ดังนี้

...บ้านมะเฟือง มีประวัติเล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีรับสั่งให้เจ้าพระยาจักรียกกองทัพไปปราบกบฏที่เวียงจันทน์ ครั้นเมื่อปราบกบฏเสร็จแล้วก็ได้ยกทัพกลับกรุงธนบุรี เดินทางรอนแรมมาทางภาคอีสานมาเรื่อย ๆ กระทั่งมาถึงถิ่นที่เรียกว่า โนนหมากเฟือง (ที่เรียกเช่นนี้เพราะว่าพื้นที่ของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นเนินดินสูง (โนน) กว้างใหญ่ มีต้นมะเฟืองขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนหมากเฟือง ต่อมาได้เรียกชื่ออย่างเป็นทางการว่าบ้านมะเฟือง) เห็นเป็นทำเลที่เหมาะสมจึงสั่งให้หยุดทัพ และสั่งให้ทหารสำรวจบริเวณรอบ ๆ เห็นว่ามีร่องรอยของเมืองร้างอยู่ แต่ยากแก่การบูรณะให้สมบูรณ์เช่นเดิม จึงให้หักร้างถางป่าและตั้งเมืองอยู่ที่โนนหมากเฟือง คือ บริเวณบ้านมะเฟืองในปัจจุบันนี้

(ละเมียด เสริญโรตง, 2554: สัมภาษณ์)

ตัวอย่างดังกล่าวนี้เห็นได้ว่า ประวัติความเป็นมาของบ้านมะเฟืองมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของชาติไทย และยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นเนินดินสูงเป็นบริเวณกว้างและมีต้นมะเฟืองขนาดใหญ่ในบริเวณนั้น

นอกจากหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะมีประวัติความเป็นมาเป็นของตนเองแตกต่างกันไปแล้ว ชื่อของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านยังมีความหมายแตกต่างกันไปเช่นกัน ซึ่งความหมายของชื่อหมู่บ้านเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง ที่มีผลต่อการตั้งชื่อหมู่บ้าน หรือมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชื่อหมู่บ้านด้วยเช่นกัน เช่น ชื่อหมู่บ้าน “สว่าง” มีความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

(ชื่อเดิม) หนองกัญชา	หมายถึง	หนองน้ำที่มีต้นกัญชาขึ้นอยู่
(ชื่อใหม่) สว่าง	หมายถึง	โล่ง, ปลอดโปร่ง

(สุค บรรหาร, 2554: สัมภาษณ์)

ตัวอย่างดังกล่าวนี้เห็นได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้าน จากเดิมชื่อ “หนองกัญชา” เป็น “สว่าง” เพราะทางราชการเห็นว่าชื่อเดิมไม่เหมาะสม มีความหมายในทางไม่ดี เนื่องจากกัญชาเป็นพืชที่มีสารเสพติด เป็นสิ่งผิดกฎหมาย จึงตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า “สว่าง” ตามลักษณะของหมู่บ้านที่ดูโปร่ง โล่ง จึงทำให้มีแสงสว่างอย่างทั่วถึง อีกทั้งยังมีความหมายไปในทางที่ดีเป็นมงคลขึ้น

จากลักษณะดังกล่าวเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ชื่อหมู่บ้านเป็นเสมือนสิ่งบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่นหนึ่งๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านต่าง ๆ นั้นย่อมมีความสำคัญในอันที่จะที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาไทยที่มุ่งสื่อความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมท้องถิ่น ชื่อหมู่บ้านจึงเป็นเสมือนเครื่องมือเก็บรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนสะท้อนภาพท้องถิ่น วัฒนธรรมของกลุ่มชน เนื่องจากผู้วิจัยเป็นคนท้องถิ่นอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีความสนใจชื่อหมู่บ้านต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่ถือกำเนิด จึงเห็นว่สมควรที่จะศึกษาการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง รวมทั้งอำเภอนาโพธิ์ และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ ซึ่งเป็นอำเภอที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลัง โดยแยกออกมาจากอำเภอพุทไธสงเดิม ทั้งนี้เพื่อรวบรวมและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ก่อนที่ร่องรอยของการตั้งชื่อจะลบเลือนหรือสูญหายมากไปกว่าที่เป็นอยู่ และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชื่อบ้านนามเมือง ดังที่ ไพพรรณ อินทนิล (2546: 1) ได้กล่าวว่า การสืบค้นชื่อหมู่บ้านในปัจจุบันยังมีปัญหาอยู่มาก เนื่องจากการบันทึกข้อมูลไว้น้อย ดังนี้

...ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากขึ้น ทำให้สภาพของท้องถิ่นต่าง ๆ เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภาพทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการตั้งชื่อหมู่บ้านแต่ละแห่ง ประกอบกับผู้คนที่เคยรู้เรื่องราวเกี่ยวกับอดีตของหมู่บ้านของตนก็นับวันยิ่งจะลดน้อยลงไป ตามวัฏจักรของชีวิต คนรุ่นใหม่เริ่มหันมาสนใจถึงประวัติชื่อหมู่บ้านของท้องถิ่นต่างๆ มากขึ้น เพราะความไม่เข้าใจความหมายเนื่องจากไม่คุ้นเคย จึงเกิดความสงสัยและอยากรู้ แต่ก็ไม่ทราบว่าจะหาคำตอบจากที่ใด สารนิเทศอ้างอิงด้านอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ ประวัติสถานที่ ยังมีน้อยมาก...

นอกจากนี้ วรรณ นาวิกมูล และคณะ (2547: คำนำ) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาชื่อหมู่บ้าน และสถานที่ต่าง ๆ ไว้ในงานวิจัยเรื่อง ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดตรัง ว่า ชื่อบ้านนามเมือง “...มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภูมิหลังของท้องถิ่นเสมอไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ความรู้เรื่องที่มาของชื่อบ้านนามเมืองจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ อันเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคมท้องถิ่นอย่างมีทิศทาง...”

ด้วยเหตุผลทั้งหลายดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาที่มาและความหมายของ ชื่อหมู่บ้าน กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน และอัตลักษณ์ท้องถิ่น ที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหมู่บ้าน ยังไม่พบว่ามีการศึกษาถึงชื่อหมู่บ้านในสามอำเภอ ดังกล่าวของจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ต่อการศึกษา ต่อวงวิชาการ และต่อทางราชการสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษากลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
4. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ปรากฏในทำเนียบท้องที่ของอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนทั้งหมด 217 หมู่บ้าน กรณีที่หมู่บ้านใดมีการแยกเขตการปกครองออกเป็นหลายหมู่บ้านด้วยลำดับเลขหมู่ แต่ยังคงใช้ชื่อหมู่บ้านเดียวกัน ถือว่าเป็น 1 ชื่อ ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เพียงครั้งเดียว และกรณีหมู่บ้านที่อยู่คนละเขตท้องที่ทั้งในระดับตำบลและอำเภอ และหมู่บ้านที่มีประวัติความเป็นมาไม่สัมพันธ์กัน แต่มีการตั้งชื่อหมู่บ้านตรงกันหรือซ้ำกันโดยบังเอิญ แม้จะมีความหมายของชื่อเหมือนกัน ก็นับเป็นคนละชื่อ รวมจำนวนชื่อหมู่บ้านที่นำมาศึกษาครั้งนี้

จำนวน 188 ชื่อ โดยเป็นชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จำนวน 79 ชื่อ อำเภอนาโพธิ์ จำนวน 56 ชื่อ และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน 53 ชื่อ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. ทำให้ทราบถึงกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
3. ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
4. ทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์

การตั้งชื่อ หมายถึง การสร้างภาษาขึ้นมาเพื่อกำหนดใช้เรียกแทนหมู่บ้านต่าง ๆ ในแต่ละท้องที่

หมู่บ้าน หมายถึง การรวมบ้านหลายบ้านที่อยู่ในท้องที่เดียวกันเข้าด้วยกัน และให้อยู่ในความปกครองอันเดียวกัน ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองและได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้านในเขตอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อหมู่บ้าน หมายถึง ภาษาที่ใช้เรียกหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านเป็นการเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้หมายความรวมถึงชื่อตำบล และชื่ออำเภอ อันเป็นชื่อเรียกหมู่บ้านมาก่อน ในเขตอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน หมายถึง เรื่องราวที่แสดงความเป็นมาของหมู่บ้าน ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน ในเขตอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน หมายถึง เรื่องราวที่แสดงถึงมูลเหตุหรือสาเหตุของการตั้งชื่อหมู่บ้าน ของแต่ละหมู่บ้าน ในเขตอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้บอกข้อมูล หมายถึง บุคคลผู้ให้ข้อมูลประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้าน

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชื่อหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชื่อ

- 1.1 ความหมายของชื่อ
- 1.2 ความสำคัญของชื่อ
- 1.3 ความเชื่อเรื่องการตั้งชื่อ
- 1.4 กลวิธีการตั้งชื่อ
- 1.5 แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำ

- 2.1 ความหมายของคำ
- 2.2 การสร้างคำ
- 2.3 การเปลี่ยนแปลงของคำ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดบุรีรัมย์

- 3.1 แผนที่จังหวัดบุรีรัมย์
- 3.2 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดบุรีรัมย์
- 3.3 ที่ตั้งอาณาเขตของอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
- 3.4 การกำหนดเขตตำบล หมู่บ้านในท้องที่อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่

ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชื่อ

1. ความหมายของชื่อ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 367) กล่าวถึงความหมายของชื่อไว้ว่า ชื่อ หมายถึง “คำที่ตั้งขึ้นสำหรับเรียกคน สัตว์ สถานที่ และสิ่งของโดยทั่ว ๆ ไปหรือโดยเฉพาะเจาะจง”

มดิชน (2547: 275) กล่าวถึงความหมายของชื่อไว้ว่า ชื่อ หมายถึง “คำกำหนดเรียกโดยปริยายหมายถึงมีเกียรติคุณเป็นที่รู้จัก เช่น มีชื่อ ขึ้นชื่อ”

ญาคา อรุณเวช อารัมภีร (2545: 16) กล่าวถึงความหมายของชื่อไว้ว่า ชื่อ หมายถึง “เครื่องหมายแทนตัวบุคคลที่บอกให้รู้ว่าใครเป็นใคร”

ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย (2546: 20) กล่าวถึงความหมายของชื่อไว้ว่า “ชื่อ เป็นสมมติบัญญัติที่บุคคลในแต่ละกลุ่มแต่ละเหล่ากำหนดรับรู้และเข้าใจร่วมกันในช่วงหนึ่งสมัยหนึ่ง ที่กล่าวว่าช่วงหนึ่งสมัยหนึ่งนั้น ก็เพราะว่าชื่อทั้งหลายเมื่อกาลเวลาล่วงผ่านไป การรับรู้ความเป็นมา การสื่อความหมาย หรือแม้แต่การเรียกชื่ออาจสูญสิ้นไป จนกระทั่งอาจไม่มีใครรู้ถึงที่มาและที่ไปของชื่อบางชื่อเลยก็มี”

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ชื่อ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้กำหนดเรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันได้แก่ คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ หรืออื่น ๆ เพื่อให้เกิดการกำหนดรู้ในการสื่อสารว่าเป็นสิ่งเดียวกัน

2. ความสำคัญของชื่อ

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ สุพุมาวดี ขำหิรัญ (2527: คำนำ) กล่าวถึงความสำคัญของชื่อสรุปได้ว่า ชื่อนี้มักเป็นสิ่งที่แรก ๆ ที่สะดุดความสนใจ เมื่อใดก็ตามที่เราจะต้องไปเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็มักจะมีความคิดว่า ชื่อ จะต้องมียุคสมัยเป็นตัวแทนของสิ่งนั้น หรือบอกอะไรบางอย่างเกี่ยวกับสิ่งนั้นได้ นอกจากนี้ชื่อในแต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกัน มีกลวิธีการตั้งชื่อ ความหมายหรือที่มาที่ไปแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่แล้ว ชื่อ มักจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่ปรากฏในแต่ละยุคแต่ละสมัยในสมัยใดสมัยหนึ่งเท่านั้น

สมชาย ลำเนียงงาม (2545: 1) กล่าวถึงความสำคัญของชื่อ สรุปได้ว่า ชื่อไม่ได้เป็นเพียงสิ่งสมมติที่ใช้เรียกขานกันแทนตัวเท่านั้น แต่มีความสำคัญและสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับบุคคล ชื่อที่ดีและเป็นสิริมงคลนั้น จะทำให้เจ้าของชื่อมีชีวิตที่ดีตามไปด้วย เมื่อคนเรียกขานก็จะเกิดสิริมงคล แต่ในทางตรงกันข้าม ชื่อที่ไม่ดี หรือที่เชื่อว่าเป็นกาลกิณีก็อาจทำให้เจ้าของชื่อมีแต่ความทุกข์ได้

ปราณี กุลละวณิช (2535: บทนำ) กล่าวถึงความสำคัญของชื่อ สรุปได้ว่า ชื่อสถานที่ อาทิ ชื่อหมู่บ้าน ชื่อแม่บ้าน ชื่อภูเขา นอกจากจะใช้เป็นเครื่องบ่งบอกหรือกำหนดแหล่งที่อยู่เพื่ออ้างอิงหรือรับรู้ร่วมกันแล้ว ยังให้ข้อมูลอื่น ๆ ที่น่าสนใจหลายอย่าง ทั้งบอกลักษณะภูมิประเทศ บอกภูมิหลังของผู้ที่อาศัยอยู่ในแหล่งเหล่านั้น รวมทั้งบอกการเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ทั้งนี้ ปราณี กุลละวณิช (2535: บทนำ) ได้ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายข้างต้นว่า บ้านโนนสูง ในจังหวัดนครราชสีมา บอกภูมิประเทศที่ตั้งของหมู่บ้านว่าอยู่บนเนิน บ้านดีทอง บ้านหม้อ บอกเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ที่อาศัยอยู่ในแ่งของอาชีพ การตั้งชื่อเมือง New York บอกให้ทราบถึงรกรากดั้งเดิมของผู้ที่มาอาศัยอยู่แต่แรกนั้นว่ามาจากเมือง York ในประเทศอังกฤษ เมื่อมาตั้งรกรากในเมืองใหม่ก็ให้ชื่อว่ายอร์กใหม่ หรือ New York นอกจากนี้การศึกษาชื่อเมืองในประเทศอังกฤษยังทำให้ทราบว่ามิชนพื้นเมืองเคยอาศัยอยู่ที่ใดบ้าง ชาวโรมันเคยเข้ามายึดครองบริเวณใด เขตใดเป็นเขตที่พวกฝรั่งเศสเข้ามาอาศัยเมื่อโจมตีอังกฤษได้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การศึกษาชื่อสถานที่เป็นการศึกษาที่อาจทำให้ผู้ศึกษาได้รู้เรื่องเกี่ยวกับกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในที่เหล่านั้น หรือเคยอยู่ในที่เหล่านั้นได้อีกทางหนึ่ง

นิติ เอียวศรีวงศ์ และ อาคม พติยะ (ม.ป.ป.: 20-23) กล่าวถึงความสำคัญของชื่อ สรุปได้ว่า ชื่อไม่ได้เป็นเพียงสัญลักษณ์เพื่อจำได้หมายรู้เท่านั้น ยังเป็นถ้อยคำที่ใช้เรียกและเล่าขานถึงความเป็นมา ดังเช่นชื่อหมู่บ้าน แสดงเรื่องราวความเป็นมาของหมู่บ้านโดยการเล่าสืบต่อกันมาช้านาน จึงเป็นเครื่องบันทึกเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่น เป็นข้อมูลที่ทำให้ทราบวิถีชีวิตของกลุ่มชนในท้องถิ่นได้ เพราะประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน มักจดจำบอกเล่ากันมาเป็นเวลานาน เรื่องราวของชื่อหมู่บ้านมีลักษณะผสมผสานของนิทานพื้นบ้านกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ หลายยุคหลายสมัยเข้าด้วยกัน ชื่อหมู่บ้านจึงสะท้อนภูมิปัญญา แนวความคิด ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิต

รุ่งอรุณ ทิพชุนเกียรติ และ มะลิวัลย์ บุณพัฒนา (2536: 2) กล่าวถึงความสำคัญของชื่อสรุปได้ว่า ตามความนิยมของคนไทยเชื่อว่า ชื่อเป็นเรื่องสำคัญเนื่องจากเชื่อว่า หากชื่อเป็นสิริมงคลจะทำให้เจ้าของชื่อนั้นเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความสุข มีคนนับหน้าถือตา แต่ถ้าชื่อไม่เป็นสิริมงคล จะทำให้เจ้าของชื่อโชคร้ายในทุกๆ ด้าน ส่วนการตั้งชื่อสถานที่มักมีความสัมพันธ์กับสภาพภูมิอากาศ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ชื่อ ซึ่งคน หรือกลุ่มชนกำหนดขึ้นเพื่อใช้เรียกขานบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น มีความสำคัญต่อผู้นั้น หรือสิ่งนั้น เพราะหากเป็นชื่อที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้ได้ยินรู้สึกดี หากเป็นชื่อที่ไม่ดีอาจส่งผลเสียต่อเจ้าของชื่อ ทั้งนี้ ชื่อจะเป็นเครื่องกำหนดรู้ร่วมกันของคนในสังคม รวมทั้งบันทึกความเป็นมาของเจ้าของชื่อนั้นให้สื่อความหมายและสืบทอดต่อกันไปเป็นเวลานาน

3. ความเชื่อเรื่องการตั้งชื่อ

วิรัช ศิริวัฒนนาวิณ (2544: 5-6) กล่าวเกี่ยวกับความเชื่อของการตั้งชื่อไว้ สรุปได้ว่าในการตั้งชื่อนั้นมักจะคำนึงถึงความสัมพันธ์กับองค์ประกอบแวดล้อมต่างๆ ดังนี้

1. เพศ คือ ตั้งชื่อให้แตกต่างตามเพศ เพื่อแสดงว่าทารกเป็นเพศชายหรือเพศหญิง ได้แก่ การตั้งชื่อที่มีลีลาภาษา รูปคำ หรือความหมาย ตามค่านิยมของสังคมว่ารูปคำหรือเสียงของคำใดเหมาะสมแก่เพศของผู้เป็นเจ้าของชื่อ เช่น การตั้งชื่อบุตรชายว่า “กฤษณะ” เพราะเป็นชื่อของเทพผู้ยิ่งใหญ่องค์หนึ่งและมีเสียงท้ายหนักแน่น หรือการตั้งชื่อบุตรหญิงว่า “กฤษณา” เพราะเป็นชื่อของนางในวรรณคดีคนหนึ่งและมีการลากเสียงท้ายให้ฟังดูอ่อนโยน

2. หลักโหราศาสตร์ คือ ตั้งชื่อตามความเชื่อในการทำนายโชคชะตาตามคติโบราณในคัมภีร์นามทักษาปกรณ์ เป็นการตั้งชื่อโดยคำนึงถึงแผนภูมิทักษา ได้แก่ บรวาร อายุ เดช ศรี มูละ อุตสาหะ มนตรี และกาลกิณี เช่น การตั้งชื่อทารกที่เกิดวันจันทร์ว่า “ณัฐกร” หรือ “นววรรณ” เพื่อเลี่ยงรูปสระ ซึ่งถือว่าเป็นกาลกิณีสำหรับคนเกิดวันจันทร์

3. ความหมาย คือ ตั้งชื่อตามความประสงค์ของผู้ตั้งให้มีความหมายเป็นสิริมงคลหรือความหมายเฉพาะตามความต้องการ เช่น การตั้งชื่อบุตรชายว่า “ศรรม” ซึ่งหมายถึง อาวุธที่ทรงฤทธิ์านุภาพยิ่งของพระรามเพราะต้องการให้เป็นคนเก่งกล้าสามารถ หรือการตั้งชื่อบุตรหญิงว่า “กุลสตรี” เพราะต้องการให้เป็นผู้หญิงที่มีความประพฤติดีงาม

4. ความไพเราะ คือ ตั้งชื่อโดยคำนึงถึงการออกเสียงเป็นสำคัญ เพื่อให้มีเสียงไพเราะรื่นหู เช่น การตั้งชื่อบุตรชายว่า “นันทนัย” หรือการตั้งชื่อบุตรหญิงว่า “ปิ่นกมล” เพราะชื่อทั้งสองมีจังหวะเป็น กร-ลหุ-ครุ ทำให้มีเสียงหนักเบาน่าฟัง

5. ความแปลกใหม่ คือ ตั้งชื่อให้แตกต่างไปจากชื่ออื่น ๆ ที่คุ้นหูในสังคมในยุคนั้น ๆ ให้มีความโดดเด่นไม่ซ้ำกับชื่อผู้อื่น การสรรหาศัพท์ภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤตที่มีรูปคำหรือเสียงที่ต่างออกไปไม่เหมือนชื่อคนอื่น ๆ จึงเป็นวิธีการตามแนวคิดนี้ เช่น การตั้งชื่อบุตรชายว่า “สัณหวัช” หรือการตั้งชื่อบุตรหญิงว่า “ฉันทานาท”

6. ชื่อบุคคลในครอบครัวเดียวกัน คือ ตั้งชื่อให้สัมพันธ์กับชื่อของบุคคลอื่นในครอบครัวเดียวกัน อาจเป็นการตั้งชื่อลูก ๆ ให้คล้องกับชื่อของพ่อแม่ หรือให้คล้องกันระหว่างพี่น้อง เช่น การตั้งชื่อบุตรแต่ละคนให้ส่งเสียงสัมผัสกัน เช่น สกนธวัตรณ พันธุ์เมธางค์ สอวงค์อัสร บังอรสุวรรณิ รุจิประภา เป็นต้น

7. นามสกุล คือ ตั้งชื่อให้คล้อง หรือสัมพันธ์กับนามสกุล มักจะเป็นการใช้คำหรือเสียงเดียวกัน เช่น หากมีนามสกุลว่า “คำเพ็ง” ก็อาจตั้งชื่อบุตรชายว่า “คำพัฒน์” หรือตั้งชื่อบุตรหญิงว่า “คำพิลาส” เป็นต้น

8. การเลียนแบบ คือ ตั้งชื่อตามชื่อผู้อื่นที่มีบทบาทต่อผู้ตั้ง หรือเจ้าของชื่อใหม่ หรือเป็นชื่อที่ผู้ตั้งมีความพึงใจ ประทับใจมาก่อน เช่น การตั้งชื่อตามชื่อของแพทย์ผู้ทำคลอด หรือการตั้งชื่อตามชื่อของดารานักร้องหรือพระเอกในนวนิยาย เช่น สมบัติ จารุณี ผ่องศรี อังศุมาลิน

9. เสียงที่อาจเกิดปัญหา คือ ตั้งชื่อโดยหลีกเลี่ยงเสียงที่อาจไม่ไพเราะหรือความหมายไม่ดี หากเกิดการตัดคำหรือพวนคำ ซึ่งอาจทำให้เจ้าของชื่อถูกล้อเลียนในภายหลัง เช่น ศรีทธา สัตยา และสัจจาพันธ์ หากตัดคำแล้วอาจจะถูกล้อว่า “สัตัว” ได้

สุริวงษ์ พงศ์ไพบูลย์ (2542: 998) กล่าวถึงความเชื่อเรื่องชื่อของคนภาคใต้ว่า คนไทยภาคใต้มีความเชื่อเกี่ยวกับชื่อของไม้ที่เป็นมงคลและอัปมงคล โดยเชื่อว่า ไม้ไผ่สีสุก จะทำให้เกิดความสุข การปลูกไม้รัก ไม้ยม ไม้ยอไว้ในบ้าน จะทำให้เจ้าของบ้านมีคนรักใคร่ นิยมนับถือ และยกย่อง ในทางตรงข้ามถ้าใครปลูกต้นเต่าร้างไว้ในบริเวณบ้านมักเกิดการพลัดพรากร้างรา ผู้ที่ปลูกต้นลั่นทมไว้ในบ้านชีวิตมักทุกข์โศก ปลูกต้นสนไว้ในบ้านมักขัดสนยากจน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การตั้งชื่อนั้นมีองค์ประกอบต่าง ๆ ให้คำนึงถึงหลายประการ เพื่อให้ผู้ตั้งชื่อเกิดความรู้สึกดี มีความสบายใจเป็นสำคัญ รวมทั้งหวังว่าเมื่อเรียกชื่อนั้น ๆ แล้ว ผู้เรียกหรือผู้ได้ยินจะได้ความรู้สึกที่ดีตามไปด้วย พฤติกรรมดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นการเชื่อของบุคคล ดังนั้นความเชื่อจึงมีบทบาทต่อการตั้งชื่อ ไม่ว่าจะเป็นชื่อบุคคล สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ดังเช่นชื่อหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของชื่อและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้หมายความว่ารวมถึงการนำคน สัตว์ ต้นไม้ สิ่งของ และอื่นๆ เข้ามาไว้ในครอบครองหรือเกี่ยวข้อง ก็มักจะเลือกเอาเฉพาะชื่อที่เป็นมงคลด้วยเช่นกัน

4. กลวิธีการตั้งชื่อ

การตั้งชื่อ เป็นกลวิธีทางภาษาอย่างหนึ่งในการกำหนดเรียก เพื่อให้เกิดการจำได้หมายรู้ร่วมกันว่า เมื่อกล่าวขานถึงสิ่งใดแล้วคู่สื่อสารสามารถเข้าใจได้ตรงกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงกลวิธีต่าง ๆ ในการตั้งชื่อ ซึ่งมีผู้กล่าวไว้ทั้งเหมือนและแตกต่างกัน ประมวลสรุปได้ดังนี้

1. กลวิธีด้านการสร้างคำ เมื่อพิจารณากลวิธีการตั้งชื่อโดยแบ่งลงที่การประกอบศัพท์หรือการสร้างคำที่เป็นชื่อ นั้น นาริรัตน์ เลิศขรรกุล (2548: 121-126) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อหมู่บ้านในประเทศไทย” ได้กล่าวสรุปกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านทั้ง 4 ภาคของประเทศไทย ไว้ว่า มี 3 วิธีได้แก่ การตั้งชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำโดด การตั้งชื่อหมู่บ้านที่เป็นการรวมหน่วยคำ และการตั้งชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ กล่าวคือ ชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำโดดได้แก่ คำนาม คำกริยา และคำคุณศัพท์ ส่วนชื่อหมู่บ้านที่เป็นการรวมหน่วยคำได้แก่ คำผสมและคำพ้อง ซึ่งแบ่งเป็นคำผสม 2 ส่วนและคำผสม 3 ส่วน โดยเป็นการผสมคำมากกว่าการพ้องคำ เป็นที่ยืนยันว่าภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด เนื่องจากการผสมคำเป็นการนำคำโดดมาประกอบกัน เพื่อให้ได้คำใหม่ซึ่งเป็นลักษณะการสร้างคำของภาษาคำโดด ส่วนการพ้องคำเป็นการสร้างคำของภาษาที่มีการเติมวิภัติ-ปัจจัย และชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ อาจเป็นคำจากภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีพื้นที่ติดต่อกัน ทำให้

มีการแลกเปลี่ยนภาษา นอกจากนี้แล้ว ยังมีผลเนื่องมาจากในหมู่บ้านนั้นมีกลุ่มชนหลายชนชาติอาศัยอยู่ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีกลุ่มชนเขมร ภาคเหนือมีชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่ เช่น กะเหรี่ยง ลัวะ ภาคใต้มีกลุ่มคนมุสลิมอาศัยอยู่ เป็นต้น

2. กลวิธีด้านการกำหนดความหมาย เมื่อพิจารณาการกำหนดความหมายในการตั้งชื่อว่าให้หมายความอย่างไร หรือหมายความว่าตามสิ่งใด นั้น กนกวรรณ อริย์พัฒน์ไพบูลย์ (2534: 34-39) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย” และได้กล่าวสรุปวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ไว้ว่า มี 8 วิธี ได้แก่ การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะภูมิประเทศในลักษณะต่าง ๆ เช่น เป็นป่า ดง ที่สูง และแหล่งน้ำ การตั้งชื่อตามชื่อพืช การตั้งชื่อตามชื่อบุคคลสำคัญ เป็นการตั้งชื่อตามชื่อบุคคลที่มีความสำคัญในการก่อตั้งหมู่บ้านหรือเป็นบุคคลที่ชาวบ้านเลื่อมใสศรัทธา ตั้งชื่อตามตำนานหรือนิทาน ซึ่งเกิดจากตำนานหรือนิทานที่เล่าสืบต่อกันมาของหมู่บ้าน ตั้งชื่อตามวัตถุโบราณ เกิดจากการค้นพบวัตถุโบราณซึ่งเป็นแผ่นหินจารึก ตั้งชื่อเพื่อบอกทิศทางหรือขนาด เป็นการพิจารณาจากความหมายของคำที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้านร่วมกับประวัติของการตั้งชื่อหมู่บ้าน ตั้งชื่อเพื่อแสดงถึงกิริยาการกระทำ พิจารณาจากความหมายของคำที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้านร่วมกับประวัติของการตั้งชื่อหมู่บ้าน และการตั้งชื่อเป็นมงคลนาม เป็นการตั้งชื่อโดยมีสาเหตุจากการเปลี่ยนชื่อบ้านใหม่ การตั้งบ้านใหม่ การอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน จากบ้านเดิมที่มีความแออัดแอ้ง เมื่อตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่จึงเปลี่ยนชื่อใหม่เพื่อเป็นสิริมงคล

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การตั้งชื่อ ไม่ว่าจะเป็นชื่อคน สัตว์ สิ่งของ หมู่บ้าน หรือชื่ออื่นใดนั้น มักปรากฏลักษณะ 2 ประการ คือ ลักษณะทางโครงสร้างของชื่อ ว่าประกอบสร้างหรือมีวิธีการสร้างคำอย่างไร กับ ความหมายของชื่อ ว่าหมายถึงสิ่งใด ดังนั้นในการวิเคราะห์ชื่อในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษากลวิธีทั้งสองประการนี้ต่อไป

5. แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้าน

สุจิตต์ลักษณ์ ดีผดุง (2547: 202) ได้กล่าวไว้ในบทสรุปและข้อเสนอแนะ ในงานวิจัยเรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย: กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร” ได้สรุปโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ และโครงสร้างทางความหมายของนามทั่วไปที่เป็นคำแรกของชื่อหมู่บ้านในพื้นที่ที่ศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านได้ 2 แนวทางคือ

1. แนวคิดด้านโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านทั้งหลายนั้นมีลักษณะเป็นคำมูลพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำสามพยางค์ และสูงสุดคือคำสี่พยางค์ คำส่วนใหญ่เป็นคำไทย ทั้งที่เป็นคำหลักและคำขยาย แต่มีบ้างที่คำขยายเป็นคำภาษาต่างประเทศ คือ บาลีสันสกฤต และมีบ้างที่เป็นบาลีสันสกฤตทั้งคู่ การเรียงลำดับคำในการตั้งชื่อเป็นไปตามโครงสร้างไวยากรณ์ระดับคำในภาษาไทย

2. แนวคิดด้านโครงสร้างทางความหมาย แสดงให้เห็นอรรถลักษณะของความหมายต่าง ๆ ได้แก่ อรรถลักษณะทางภูมิศาสตร์ ไม่ใช่คำบอกสภาพภูมิศาสตร์ บอกที่ตั้งหรือทิศทาง แสดงความเป็นสิริมงคล และบอกคุณสมบัติ

วรรณา นาวิกมูล และคณะ (2547: 147) ได้กล่าวไว้ในบทสรุปและข้อเสนอแนะในงานวิจัยเรื่อง “ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดตรัง” ทำให้เห็นแนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านและสถานที่ต่าง ๆ สรุปได้เป็น 2 แนวทาง คือ

1. แนวคิดทางภาษา แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของชื่อบ้านนามเมืองเกือบทั้งหมดเป็นคำประสม (ในงานวิจัยนี้จะเรียกว่า การประสมคำ: ผู้วิจัย) และส่วนหนึ่งเป็นภาษาต่างประเทศ ได้แก่ มลายู ทมิฬ เขมร จีน อาหรับ โปรตุเกส เปอร์เซีย บาลีสันสกฤต ปรากฏอยู่ในลักษณะของ คำกลายเสียง

2. แนวคิดทางความหมาย ได้แก่ การตั้งชื่อตามลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ พรรณไม้ พันธุ์สัตว์ สิ่งปลูกสร้าง อาชีพ วัตถุ สิ่งที่เป็นอนุสรณ์ สิ่งที่เป็นนิมิตหมาย สิ่งที่เป็นจินตนาการ และสิ่งที่เป็นสิริมงคล

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า แนวคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านโดยทั่วไปเกิดจากแนวคิด 2 ด้าน ประกอบกันเสมอ คือ แนวคิดด้านภาษากับแนวคิดด้านความหมาย ทั้งนี้ แนวคิดด้านภาษาในการตั้งชื่อหมู่บ้านในประเทศไทยนั้น พบว่า มักจะใช้คำไทยเป็นสำคัญ ทั้งที่เป็นคำมูลและเป็นการประสมคำ นอกจากนี้ ยังอาจมีการนำคำยืมภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ ทั้งที่นำมาประสมกับคำไทย หรือเป็นคำยืมภาษาต่างประเทศทั้งคู่ การยืมคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านนั้นเป็นที่สังเกตได้ว่าชื่อบ้านที่เป็นคำยืมภาษาต่างประเทศ หรือปนภาษาต่างประเทศนั้น เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในถิ่นที่ได้รับอิทธิพลของชาวต่างประเทศที่ใช้ภาษานั้น ๆ จึงรับเอาวัฒนธรรมรวมทั้งภาษาของชาวต่างชาตินั้นเข้ามาใช้ เว้นแต่ภาษาบาลีสันสกฤต ซึ่งมีอิทธิพลแผ่เข้ามาทาง

ศาสนาและครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศ ส่วนแนวคิดทางความหมายนั้น มักเป็นการตั้งชื่อตามบริบทแวดล้อมของพื้นที่ที่สำคัญ อาจมีบ้างที่แตกต่างออกไป คือ ความหมายของชื่อตามความเชื่อ ทั้งความเชื่อที่เกิดขึ้นมานาน และความเชื่อที่เกิดขึ้นใหม่

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำ

1. ความหมายของคำ

ความหมายของคำนั้น มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 248) กล่าวถึงความหมายของคำไว้ว่า คำ คือ เสียงพูด เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิดเห็น โดยปกติถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด ซึ่งมีความหมายในตัว ใช้ประกอบหน้าคำอื่นมีความหมายเช่นนั้น

พระยาอุปทิศศิลปสาร (2545: 59) กล่าวถึงความหมายของคำ สรุปได้ว่า คำ ในตำราไวยากรณ์ มีความหมาย 3 ลักษณะ คือ

1. คำ หมายถึง พยางค์ที่เปล่งเสียงออกมาครั้งหนึ่ง ดังที่ใช้ในตำราอักษรวิธีว่า คำเป็น คำตาย และที่ใช้ในตำราฉันทลักษณ์ว่า คำครุ คำลหุ หรือจำนวนคำที่ใช้ในวรรคหนึ่งของคำประพันธ์ว่า โคลงบาทนั้นมีเท่านั้นคำ โคลงบาทนี้มีเท่านั้นคำ เป็นต้น
2. คำ หมายถึง คำร้องท่อนหนึ่ง เป็นคำหนึ่ง ดังที่ใช้ในคำกลอนบทละครต่าง ๆ คือ หมายความว่า คำกลอน 2 วรรค เป็นคำหนึ่ง เช่นตัวอย่าง “มาจะกล่าวบทไป ถึงสิ่งศักดิ์ทรงธรรม์นาคา” เรียกว่า คำหนึ่ง หมายถึงคำร้องคำหนึ่ง

3. คำ หมายถึง เสียงที่พูดออกมาได้ความอย่างหนึ่งตามความต้องการของผู้พูด จะเป็นก็พยางค์ก็ตามเรียกว่า คำหนึ่ง บางคำมีพยางค์เดียว บางคำมีหลายพยางค์ เช่น

“นา” (ที่ปลูกข้าว) เป็นคำ 1 มี 1 พยางค์

“นาวา” (เรือ) เป็นคำ 1 มี 2 พยางค์

“นาฬิกา” (โมงหรือทุ่ม) เป็นคำ 1 มี 3 พยางค์ ดังนี้ เป็นต้น

เปรมจิต ชนะวงศ์ (2538: 110) กล่าวถึงความหมายของคำ สรุปได้ว่า คำ หมายถึง เสียงที่เปล่งออกมาแล้วมีความหมาย หรือหน่วยทางภาษาที่ประกอบด้วยพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และความหมาย เป็นหน่วยทางภาษาที่เล็กที่สุด

นววรรณ พันธุเมธา (2551: 3) กล่าวถึงความหมายของคำ สรุปได้ว่า คำ หมายถึง เสียงที่เปล่งออกมาแล้วมีความหมาย หากไม่มีความหมายถือว่าไม่เป็นคำ

เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ (2552: 158) กล่าวถึงความหมายของคำ ไว้ว่า คำ (Word) หรือรูปคำ (Form) หมายถึง กลุ่มของหน่วยเสียงที่มีความหมาย หรือหน่วยที่เล็กที่สุดที่มีความหมายในภาษาคำหนึ่งคำอาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ แต่ต้องมีความหมายเสมอ

พรทิพย์ ภัทรนาวิก (2542: 4) กล่าวถึงความหมายของคำ สรุปได้ว่า คำ หมายถึง เสียงที่เป็นเครื่องหมายและแสดงออกมาเป็นความหมายต่างๆ แต่ขอบเขตของความหมายนั้น ไม่คงที่ อาจกว้าง หรือแคบ เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา คำเป็นเครื่องมือที่ใช้ติดต่อทำความเข้าใจกัน เป็นเครื่องมือของการจำ การคิด การสังเกต การพิจารณา การแสดงความคิดเห็น และการแสดงความรู้สึกร

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า คำ หมายถึง เสียงที่เปล่งออกมาแล้วมีความหมาย อาจมีเพียงหนึ่งพยางค์หรือมากกว่าหนึ่งพยางค์ก็ได้ และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกัน

2. การสร้างคำ

การสร้างคำขึ้นใช้ในภาษาไทยนั้น มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2539: 59-63) ได้กล่าวถึงชนิดของคำในภาษาไทยโดยแบ่งถึงที่วิธีการสร้างคำเป็นสำคัญ สรุปได้ว่า ชนิดของคำในภาษาไทยจำแนกตามวิธีการสร้างคำ มี 2 ชนิด หรือ มีวิธีการสร้างคำ 2 วิธี ดังนี้

1. คำมูล เป็นคำที่กำหนดขึ้นใช้มาแต่เดิม กล่าวคือสร้างขึ้นไว้แต่เดิม ไม่ได้สร้างขึ้นใหม่ อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ อาจเป็นคำไทยแท้หรือมาจากภาษาอื่น คำเหล่านี้บางทีก็มีความหมายพ้องกัน เช่น ชัน หมายความว่านำหัวเราะก็ได้ เครื่องตักน้ำก็ได้ ไก่ หรือนกบางอย่าง ทำเสียงอย่างหนึ่งก็ได้ นับว่าเป็นคำมูลเพราะเป็นคำเดียวโดด ๆ

2. คำประสม เป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่โดยการนำเอาคำมูลมาประสมกันเข้า ทำให้เกิดเป็นคำใหม่อีกคำหนึ่ง เรียกว่า คำประสม เช่น คำมูล แม่ กับ น้ำ รวมกันเข้าเป็นคำประสมว่า แม่น้ำ หมายความว่า ทางน้ำใหญ่ คำมูล แสง กับ อาทิตย์ รวมกันเป็นคำประสมว่า แสงอาทิตย์ ชื่อภูชนิดหนึ่ง ดังนี้ เป็นต้น แต่หากไม่ได้เกิดเป็นความหมายใหม่ แม้เมื่อนำคำมารวมกันแล้วความหมายยังคงเดิม เช่น แสง คำหนึ่ง แปลว่า รัศมี และ อาทิตย์ อีกคำหนึ่ง แปลว่า ดวงตะวัน เมื่อรวมกันเป็นแสงอาทิตย์ แล้วยังมีความหมายคงตามเดิม ไม่นับว่าเป็นคำประสม แต่จะเรียกว่า วลี คำประสมมี 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1 คำประสมที่เกิดจากการนำคำมูลที่มีเนื้อความต่างกันมาประสมกัน มีความหมายใหม่เกิดขึ้น เช่น คำมูล หาง (ส่วนท้ายของสัตว์) กับ เสือ (สัตว์ชนิดหนึ่ง) รวมกันเป็นคำประสมว่า หางเสือ แปลว่า เครื่องถือท้ายเรือ คำประสมพวกนี้ถึงแม้ว่ามีใจความแปลกออกไปจากคำมูลเดิม แต่ต้องอาศัยเค้าความของคำมูลเดิมเป็นหลัก เช่น หางเสือ มีเค้าความว่าอยู่ท้ายเรือคูกหางของเสือ ถ้าเป็นคำที่ไม่มีเค้าความ เนื่องจากคำมูลเดิมเลย แต่บังเอิญมาแยกออกเป็นคำมูลต่าง ๆ ได้ เช่น กระถาง ถึงแม้จะแยกออกได้เป็น กระ (เต้า) และ ถาง (ถางหญ้า) ก็ไม่นับว่าเป็นคำประสม เพราะคำ กระถาง ไม่ได้มีเค้าความเนื่องมาจาก กระ หรือ ถาง อย่างใดอย่างหนึ่งเลย ต้องนับว่าเป็นคำมูล

2.2 คำประสมที่นำคำมูลหลายคำ ซึ่งทุกๆ คำ ก็มีเนื้อความคงที่ แต่เมื่อเอามารวมกันเข้าเป็นคำเดียวก็มีเนื้อความผิดจากรูปเดิมไป เช่น ดีชิง ขอสู้ สมสู้ ยินดี ยินร้าย หายใจ ฯลฯ ซึ่งถ้าแยกออกเป็นคำ ๆ แล้ว จะไม่ได้ความดังที่ประสมกันอยู่นั้นเลย

2.3 คำประสมที่นำคำมูลซึ่งมีรูปหรือเนื้อความซ้ำกันมารวมเป็นคำเดียว คำเหล่านี้บางทีมีเนื้อความคล้ายกับคำมูลเดิม บางทีก็เพี้ยนออกไปบ้างเล็กน้อย เช่น คำ ๆ แดง ๆ เร็ว ๆ ซ้ำ ๆ ความหมายของคำเหล่านี้อาจต่างไปจากคำมูลเดิมบ้างเล็กน้อย เช่น คำ ๆ หมายความว่าคำทั่วไป อาจคำเข้มบ้างอ่อนบ้าง แต่ คำ จะหมายถึงคำสนิทเท่านั้น เป็นต้น อีกอย่างหนึ่งคือใช้คำมูลรูป

ไม่เหมือนกัน แต่เนื้อความอย่างเดียวกันรวมกันเข้าเป็นคำประสม ซึ่งมีความหมายต่างออกไปจากเดิม เช่น ถ้อยคำ คุณแล ว่ากล่าว เป็นต้น

2.4 คำประสมที่ย่อมาจากคำที่มีใจความมาก คำเหล่านี้ใช้ประกอบข้างหน้าคำอื่นให้เป็นคำประสมได้แก่ ชาว ผู้ นัก ช่าง หมอ การ ความ เครื่อง ของ ที่เป็นต้น เช่น ชาวป่า ย่อมาจาก คนอยู่ในป่า ชาววัง ย่อมาจาก คนอยู่ในวัง รวมทั้งคำอาการนามที่มีคำว่า การ หรือ ความ นำหน้าดังตัวอย่าง

ชาว	เช่น	ชาวนา ชาวเมือง ชาวประมง
ผู้	เช่น	ผู้ทำ ผู้ดี ผู้อื่น
นัก	เช่น	นักเลง นักรบ นักปราชญ์
ช่าง	เช่น	ช่างทอง ช่างเขียน ช่างหม้อ
หมอ	เช่น	หมอช้าง หมอความ หมอลำ
การ	เช่น	การกิน การอยู่ การนอน
ความ	เช่น	ความตาย ความคิด ความจน
เครื่อง	เช่น	เครื่องใช้ เครื่องว่าง เครื่องเขียน
ของ	เช่น	ของเล่น ของกิน ของใช้
ที่	เช่น	ที่นอน ที่อยู่ ที่นั่ง

คำที่ใช้ประกอบข้างหน้าคำประสมดังกล่าวนี้ จะแยกใช้เฉพาะคำเดียวโดด ๆ ไม่ได้ เช่น จะใช้ว่า ลันเห็น – ผู้ หรือ ลันเห็น – ชาว เช่นนี้ไม่ได้เพราะไม่มีความหมาย ต้องใช้ประสมกับคำอื่น เช่น ใช้ว่า – ผู้ทำ หรือ – ชาวนา จึงจะได้ความ เพราะฉะนั้นจึงนับรวมกันเข้าเป็นคำประสม และคำประสมเหล่านี้ จำแนกเป็นชนิดต่างๆ เช่น คำนาม คำสรรพนาม ฯลฯ ได้อย่างเดียวกับคำมูลเหมือนกัน

ในการพิจารณาว่าคำใดเป็นคำประสมหรือไม่ใช่คำประสมนั้น พระยาอุปกิตศิลปสาร (2539: 63) ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า มีคำจำนวนมากที่รวมกันเข้าเป็นกลุ่มหนึ่ง ๆ แต่ไม่ใช่คำประสม เพราะยังคงมีความหมายตามรูปเดิม เช่น ตาบอด ตาข้างหนึ่งบอด ตาข้างหนึ่งเป็นต้อ กลุ่มของคำเหล่านี้เรียกว่า วลี ไม่ใช่คำประสม นอกจากนี้ยังมีคำอีกจำพวกหนึ่งที่มาจากคำสมาสของภาษาบาลีและสันสกฤต เช่น ราชกุมาร (ลูกหลวง) เศรษฐีภริยา (เมียเศรษฐี) ฯลฯ เป็นคำสมาสของบาลีและสันสกฤต ก็มีวิธีการสร้างคำทำนองเดียวกับคำประสม อาจนับเป็นคำประสมพวกหนึ่งได้

เรื่องเดช ปันเขื่อนขันธ์ (2541: 151-172) กล่าวถึงการสร้างคำในภาษาไทยไว้ สรุปได้ว่า คำในภาษาไทยทุกคำต้องมีความหมาย โดยมีความสัมพันธ์กันระหว่างเสียงของคำและความหมายของคำ หากเป็นคำพยางค์เดียวมีความหมายต้องอาศัยบริบทและหน้าที่ของคำมาประกอบด้วย แต่หากอาศัยความหมายหรือหน่วยคำและพยางค์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งจะแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. คำมูล คือ คำที่เป็นคำหลักหรือคำที่มีความหมายเดียว หรือหน่วยคำเดียว ทั้งนี้ คำมูลอาจมีพยางค์เดียว สองพยางค์ หรือหลายพยางค์ก็ได้ แต่ต้องมีความหมายเดียวหรือหน่วยคำเดียว ไม่สามารถแบ่งแยกเป็นสองหน่วยคำหรือหลายหน่วยคำได้ คำมูลจะมีลักษณะดังนี้

1.1 คำมูลพยางค์เดียว คือ คำมูลที่มีพยางค์เดียวและความหมายเดียว

1.2 คำมูลสองพยางค์ คือ คำที่มีสองพยางค์แท้หรือสองพยางค์เทียม แต่มีความหมายเดียว

1.3 คำมูลหลายพยางค์ คือ คำหลายพยางค์แต่มีความหมายเดียว

ทั้งนี้ คำมูลในภาษาไทยส่วนใหญ่มักเป็นคำมูลพยางค์เดียวและมีความหมายเดียว คำที่มีสองพยางค์และหลายพยางค์ส่วนใหญ่มักเป็นคำยืมมาจากภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เช่น บาลีสันสกฤต เขมร เป็นต้น

2. คำประสม เป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ด้วยการประสมคำ คือ นำเอาคำมูลหรือคำหลักมาประสมกับอีกคำหนึ่ง หรือซ้อนกับอีกคำหนึ่งได้คำใหม่มีความหมายใหม่เพิ่มขึ้นในภาษาไทย ทั้งนี้คำที่นำไปประสมกับคำอื่นนั้นยังคงรูปเดิมเสมอ เช่น แม่ เป็นคำมูลที่ถือเป็นคำหลัก ประสมกับคำว่า หม้าย เรือน ครัว โงง เป็นต้น คำประสมจึงเป็นคำที่มีตั้งแต่สองคำขึ้นไป และต้องประกอบด้วยหน่วยคำตั้งแต่สองหน่วยคำขึ้นไป เมื่อประสมกันแล้วมีความหมายเป็นหนึ่งความหมายเสมอ

ผะอบ โปษะกฤษณะ (2538: 35-43) กล่าวถึงการสร้างคำในภาษาไทยไว้ สรุปได้ว่า ภาษาไทยมีวิธีสร้างคำด้วยวิธีประสมคำ ซึ่งคำไทยเป็นคำโดดหรือคำพยางค์เดียว มีวิธีที่จะสร้างคำใหม่ด้วยการนำคำมาเรียงต่อกันเข้าให้แตกต่างออกไปจากเดิม แต่การนำคำมาเรียงต่อกันเพื่อ

สร้างความหมายใหม่ของภาษาไทยมีลักษณะพิเศษ คือ ฟังแล้วนึกเห็นเป็นภาพตามความหมายของคำนั้นได้ชัดเจนขึ้น หรือ สามารถบอกหน้าที่ของคำนั้นได้เลย คำต่อแบบนี้หาได้ยากในภาษาอื่น คำประสมอาจเกิดจากการนำคำใดคั้งตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปถึง 4 คำ มารวมกันเป็นคำเดียว การสร้างคำประสมในภาษาไทยจำแนกได้ดังนี้

1. การประสมคำไทยแท้ มีวิธีประสมคำ 2 วิธี คือ

1.1 การเติมคำ คือ การสร้างคำขึ้นใหม่ ด้วยวิธีเติมคำหรือวลีลงข้างหลัง

1.1.1 การสร้างคำนาม คือ สร้างคำนามให้เกิดขึ้นใหม่ ด้วยวิธีเติมคำชนิดต่าง ๆ ลงข้างหลังคำนามเดิมได้แก่

- 1) นาม + กริยา คือ การสร้างคำด้วยการเติมคำกริยาลงข้างหลังนาม คำกริยานั้นทำหน้าที่เหมือนขยายนามข้างหน้า เช่น น้ำตก น้ำใช้ น้ำกิน
- 2) นาม + กริยา + นาม คือ การสร้างคำใหม่ด้วยการเติมกริยาและนามลงข้างหลัง กลุ่มคำนี้เป็นวลีขยายนามข้างหน้า นับเป็นคำประสมคำเดียว เช่น ไม้ขีดไฟ ห้องรับแขก ช่างตัดเสื้อ
- 3) นาม + นาม คือ การสร้างคำด้วยการเติมคำนามลงข้างหลังนาม เพื่อขยายนามข้างหน้า นับเป็นคำประสมคำเดียว เช่น น้ำตา น้ำชา ฟองน้ำ
- 4) นาม + วิเศษณ์ คือ การสร้างคำด้วยการเติมคำวิเศษณ์ลงข้างหลังนาม แต่รวมเป็นนามคำเดียวนับเป็นคำประสมเพราะหมายถึงของสิ่งเดียว เช่น นางร้าย น้ำมัน ความร้อน เงินสด

1.1.2 การสร้างคำกริยา การสร้างคำกริยาขึ้นใหม่โดยเติมคำข้างหลังให้เป็นคำแสดงอาการอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่

- 1) กริยา + นาม คือ การสร้างคำด้วยการเติมนามลงข้างหลังกริยาถือเป็นคำกริยา (นามที่ตามหลังไม่ใช่กรรม) เช่น เข้าใจ ตั้งหน้า กินที่

2) กริยา + กริยา (หรือวิเศษณ์ + วิเศษณ์ ในเมื่อวิเศษณ์ทำหน้าที่กริยา)
เช่น ตกกลง ขนส่ง ติดตั้ง

3) นาม + วิเศษณ์ คือ การสร้างคำด้วยการเติมวิเศษณ์ลงข้างหลังนาม
รวมกันเป็นคำเดียวทำหน้าที่ กริยา หรือวิเศษณ์ เช่น ใจกว้าง หัวแข็ง ปากหวาน

1.2 การซ้อนคำ คือ การสร้างคำด้วยวิธีนำคำที่มีความหมายคู่กัน หรือใกล้เคียง
มาซ้อนกันให้กลายเป็นคำอีกคำหนึ่ง ได้แก่ นาม + นาม วิเศษณ์ + วิเศษณ์ และ กริยา + กริยา

2. การประสมคำที่รับมาจากภาษาอื่น การประสมคำในภาษาไทยนั้น เดิมใช้วิธีเติมคำ
และซ้อนคำดังกล่าวแล้ว ต่อมาคำที่ไทยรับมาจากภาษาอื่นก็นำมาประสมกันตามแบบของไทย
ก็มีที่ประสมตามแบบภาษาเดิม แต่ปรับให้เข้ากับของไทยก็มี ได้แก่

2.1 การประสมคำภาษาอื่นตามแบบไทย ได้แก่ คำภาษาบาลี สันสกฤต เขมร และ
คำไทยผสมภาษาอื่น

2.2 การประสมตามแบบภาษาเดิม ได้แก่ สันธิ และสมาส ดังนี้

2.2.1 คำสันธิ “สันธิ” แปลว่า เชื่อม ต่อ ทำให้ติดกัน สันธิเป็นวิธีเชื่อมคำหลายคำ
ให้ติดต่อกัน คำสันธิมีแต่คำในภาษาบาลีและสันสกฤต มีอยู่ 3 ชนิดคือ พยัญชนะสันธิ สระสันธิ
และนิหิตสันธิ แต่ไทยเราจำวิธีสันธิมาใช้อย่างง่าย ๆ เพื่อสร้างคำบางคำ เราจึงนำมาแต่วิธี
สระสันธิ เพราะคำในภาษาบาลีสันสกฤตมีหลายพยางค์เสียงที่เกิดใกล้กันมักจะกลมกลืนกัน
ซึ่งหลักเกณฑ์ของสระสันธิที่ใช้ในภาษาไทย คือ คำที่จะเข้าสันธิกันได้ นั้น พยางค์ต้นของคำท้าย
ต้องเป็นสระที่มี “อ” เป็นท่อน เช่น อากาศ อินทร์ อุทก เมื่อรวมกับคำต้นซึ่งพยางค์ท้ายนั้นเป็นสระ
หรือที่ภาษาเดิมมีเสียงสระ “อะ” แต่ไทยใช้เป็นเสียงสระกด เช่น วร (วะระ) เมื่อรวมกับ “โอกาส”
จึงเป็น = วโรกาส ชิว + อาตม์ = ชิวาตม์ สระสันธิ คือ การรวมเสียงสระของคำทั้งสองให้ต่อเนื่อง
ให้กลืนกันสันธิเป็นเสียงเดียวตามหลักธรรมชาติของเสียง มีดังนี้

1) หมวดสระอะ กับ สระอา

1.1) ถ้าสระอะ หรือ สระอา สนธิ กับ สระอะ หรือ สระอา
เป็นสระอาและสระอะ

1.2) ถ้าสระอะ หรือ สระอา สนธิกับ สระอิ หรือ สระอี สระแอะ เป็น
สระอิ หรือสระเอ หรือสระอี

1.3) ถ้าสระอะ หรือ สระอา สนธิกับ สระอุ หรือ สระอู หรือ สระโอ
เป็นสระอุ หรือสระอู หรือสระโอ หรือสระเอา

1.4) ถ้าสระอะ หรือ สระอา สนธิกับสระเอ สระโอ สระเอา
เป็นสระเอ หรือสระโอ หรือสระเอา

2) หมวด สระอิ สระอี

2.1) ถ้า สระอิ หรือ สระอี สนธิกับสระอิ หรือสระอี เป็นสระอิ หรือ
สระอี หรือสระแอะ ได้

2.2) ถ้าสระอิ หรือ สระอี สนธิกับสระอื่นๆ เปลี่ยนอิ หรือ อี นั้น
เป็น ข เสียก่อน แล้วสนธิกับสระหลัง แล้วลบพยัญชนะที่ซ้อนกันทิ้งหนึ่งตัว แล้วทำตามกฎข้อแรก

3) หมวดสระอุ สระอู

3.1) ถ้าสระอุ อู สนธิกับสระอุ อู เป็น อุ อู

3.2) ถ้าสนธิกับสระอื่นเปลี่ยน อุ อู เป็น ว ก่อน แล้วเข้าสนธิตามหลัก
ข้อแรก

2.2.2 คำสมาส คือ การย่อศัพท์หลายศัพท์ลงเป็นศัพท์เดียว มีความหมายถึง
สิ่งเดียวใช้ในภาษาบาลีสันสกฤต จึงคล้ายกับคำประสมของเรา ไทยนำมาแปลงหลักให้ผิดเพี้ยนจาก

เดิมบ้าง เช่น นำคำต่างภาษาสมาสกัน หรือแผลงคำก่อนเข้าสมาส หลักสังเกตคำสมาสในภาษาไทย มีดังนี้

- 1) คำสมาสต้องเป็นคำมาจากภาษาบาลีสันสกฤตเท่านั้น
- 2) คำหลังไม่ได้ตั้งต้นด้วยสระ
- 3) อ่านออกเสียงต่อเนื่องกัน
- 4) เมื่อเขียนไม่ประวิสรรชนีย์ในระหว่างคำ
- 5) เรียงกลับกันกับภาษาไทย คือ คำที่ขยายอยู่ข้างหน้า

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2516: 117-118) ได้กล่าวถึงเรื่องหน่วยคำซึ่งเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์ในเรื่องการสร้างคำ สรุปได้ว่า หน่วยคำแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. หน่วยคำอิสระ เป็นหน่วยคำที่เกิดขึ้นเดี่ยวๆ หรือเกิดขึ้นอย่างอิสระได้ ไม่ต้องผูกพันกับหน่วยอื่น อาจจะมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ เช่น กิน นอน นั่ง ยืน เดิน อ่าน กลับ สับปะรด สะอาด สบาย พี่ น้อง พยาบาล สงขลา นครศรีธรรมราช เป็นต้น จะปรากฏอยู่ที่ใด ก็มีความหมายได้
2. หน่วยคำไม่อิสระ เป็นหน่วยคำที่ไม่สามารถเกิดขึ้นตามลำพัง หรือไม่สามารถเกิดขึ้นเดี่ยวๆ โดยอิสระได้ จะต้องเกิดร่วมกับหน่วยอื่นเสมอ เช่น การ- ความ- ศาสตร์- ใน- ลง- นัก- ชาว- เป็นต้น (หน่วยคำไม่อิสระแบ่งออกเป็น 3 พวก คือ พวกที่เกิดหน้าหน่วยคำอื่น เรียกว่า prefix พวกที่เกิดกลางหน่วยคำอื่น เรียกว่า infix และพวกที่เกิดหลังหน่วยคำอื่น เรียกว่า suffix) ดังตัวอย่างหน่วยคำไม่อิสระในภาษาไทยซึ่งเกิดหน้าหน่วยคำอื่น ต่อไปนี้

การ- เกิดร่วมกับหน่วยอื่นเป็น การกิน การนอน การเดิน การทำงาน การสงคราม
การบ้าน การเมือง การครัว การศึกษา เป็นต้น

ความ- เกิดร่วมกับหน่วยอื่นเป็น ความดี ความชั่ว ความยุติธรรม ความหลอกลวง
ความชอบ ความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความร่ำรวย เป็นต้น

ศาสตร์- เกิดร่วมกับหน่วยอื่นเป็น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ อุทกศาสตร์ อักษรศาสตร์
วิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภาษาศาสตร์ เป็นต้น

ใน- เกิดร่วมกับหน่วยอื่นเป็น ในรถ ในแม่น้ำ ในหุบเขา ในเรือ ในบ้าน ในโรงเรียน
ในห้อง ในคุก ในจินตนาการ เป็นต้น

นัก- เกิดร่วมกับหน่วยอื่นเป็น นักวิทยาศาสตร์ นักบิน นักกีฬา นักเรียน นักเลง
นักศึกษา นักการเมือง นักปกครอง นักสู้ เป็นต้น

จากนั้น ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2516: 118-119) ได้กล่าวถึงการสร้างคำใหม่ขึ้นใช้ใน
ภาษาไทยไว้ สรุปได้ว่า คำในภาษาไทยอาจเป็นหน่วยคำเดียวหรืออาจเป็นหลายหน่วยคำมารวมกัน
ก็ได้ เช่น กิน มี 1 หน่วยคำ คิดเป็น 1 คำ นอน ยืน นั่ง สับประรด วัฒนธรรม เหล่านี้ล้วนมี 1 หน่วยคำ
และคิดเป็น 1 คำ คำที่เกิดจากการรวมของหลายหน่วยคำ เช่น นักเรียน (หน่วยคำ นัก + เรียน)
ปากกา (หน่วยคำ ปาก + กา) ฯลฯ คำประเภทนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) คำประสม เป็นคำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระ มาประสมกับหน่วยคำอิสระ เช่น
คำว่า ลูกน้ำ สวนครัว โต๊ะเรียน แก้วน้ำ ปากกา เรือพาย เรือเกลือ เป็นต้น
- 2) คำประสม เป็นคำที่เกิดจากการนำหน่วยคำไม่อิสระประสมกับหน่วยคำอิสระหรือประสม
กับหน่วยคำไม่อิสระด้วยกัน แบ่งเป็น 2 พวกได้แก่ คำประสมแท้ (เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระ + หน่วยคำ
ไม่อิสระด้วยกัน) เช่น คำว่า ชดช้อย ร่าเริง เป็นต้น และ คำประสมเทียม (เกิดจากหน่วยคำไม่อิสระ +
หน่วยคำอิสระ) เช่น คำว่า นักเรียน (นัก เป็นหน่วยคำไม่อิสระ + เรียน เป็นหน่วยคำอิสระ)

บรรจบ พันธุเมธา (2554: 61) กล่าวถึงการสร้างคำขึ้นใช้ในภาษาไทย ว่า เฉพาะคำที่เป็น
คำมากพยางค์นั้น ส่วนมากไม่ใช่คำดั้งเดิมแต่เป็นคำที่มีที่มาต่าง ๆ กัน คือ

- 1) ยืมมาจากภาษาอื่น ได้แก่ บาลี สันสกฤต เขมร
- 2) สร้างขึ้นใหม่ คำที่สร้างขึ้นใหม่ส่วนมากสร้างจากคำเดิมที่มีอยู่แล้ว ได้แก่ คำซ้อน
คำซ้ำ คำประสม ซึ่งเป็นวิธีการที่เป็นประโยชน์ในการสร้างคำไม่ว่าจะเป็นคำไทยหรือคำบาลี
สันสกฤตที่ยืมมาสร้างคำใหม่แบบไทย เช่น ศัพท์วิชาการ

3) เกิดขึ้นใหม่ บางคำเมื่อสร้างแล้วมีการเปลี่ยนแปลงทางภาษาทำให้เกิดรูปคำใหม่ขึ้น ซึ่งมีรูปร่างคล้ายคำบาลี ต้นสกฤต หรือเขมร

วินัย ภูระหงษ์ (2539: 70-88) กล่าวถึงการประกอบคำในภาษาไทย ว่ามีอยู่ 2 วิธี คือ การรวมหน่วยคำ กับ การซ้ำหน่วยคำ สรุปได้ดังนี้

1. การรวมหน่วยคำ ได้แก่ คำพยาน และคำผสม ดังนี้

1.1 คำพยาน เกิดจากการนำหน่วยคำไม่อิสระ กับหน่วยคำไม่อิสระ เช่น /ชด/ + /ช้อย/ เป็น ชดช้อย หน่วยคำไม่อิสระ กับ หน่วยคำอิสระ เช่น /นัก/ + /เรียน/ เป็น นักเรียน ดังนี้

1.1.1 คำพยานแท้ เกิดจากการประกอบของหน่วยคำไม่อิสระทั้งหมด เช่น /กรีน/ + /เครง/ เป็น กรีนเครง /ชด/ + /เชย/ เป็น ชดเชย

1.1.2 คำพยานเทียม เกิดจาก การนำหน่วยคำไม่อิสระ ประกอบเข้ากับ หน่วยคำอิสระ ได้แก่

1) คำพยานเทียมหน่วยหน้าศัพท์ มีหน่วยคำไม่อิสระประกอบหน้าศัพท์ เช่น /ชาว/ + /เมือง/, /นัก/ + /กีฬา/, /วิ/ + /เทศ/ เป็นต้น

2) คำพยานเทียมหน่วยกลางศัพท์ มีหน่วยคำไม่อิสระประกอบกลางศัพท์ เช่น /-ม-/ (ทำให้) + /ทลาย/ (พัง) เป็น ทำลาย (ทำให้พัง), /-เ้า-/ (ผู้) + /กัน/ (ปิด, กั้น) เป็น กำกัน (ผู้ป้องกัน)

1.2 คำผสม เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป มาประกอบเข้าด้วยกัน มี 2 ชนิด คือ คำประสม กับ คำซ้อน ดังนี้

1.2.1 คำประสม เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป มาประกอบเข้าด้วยกัน โดยที่ทั้ง 2 หน่วยคำนี้มีความหมายแตกต่างกันหรือไม่สัมพันธ์กัน เมื่อประกอบแล้วมีความหมายใหม่ที่แตกต่างออกไปแต่ยังแสดงเค้าของความหมายเดิม เช่น /โรง/ + /เรียน/ เป็น โรงเรียน เป็นต้น มีข้อสังเกตดังนี้

1) ลักษณะคำประสม แม้ว่าการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป มาประกอบกัน อาจเป็นคำประสม หรือ เป็นวลีหรือกลุ่มคำก็ได้ เช่น กระดานดำ หมายถึง แผ่นป้าย ใช้เป็นอุปกรณ์การเขียน เป็นคำพสม, กระเป๋าคำ หมายถึง กระเป๋ามีลีคำ เป็นวลี, กินใจ หมายถึง เคลือบแคลง สงสัย ไม่วางใจสนิท เป็นคำพสม, กินข้าว เป็นประโยค เป็นต้น ดังนั้น การพิจารณา “คำประสม” จึงพิจารณาได้จากลักษณะต่อไปนี้

1.1) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนประกอบหลัก กับ ส่วนประกอบ ขยาย ดังนี้

ก) หน่วยคำ 1 หน่วยคำ เช่น /โรง/ + /เรียน/ เป็น โรงเรียน

ข) หน่วยคำมากกว่า 1 หน่วยคำ เช่น /หัวล้าน/ + /นอกครู/ เป็น หัวล้านนอกครู, /ส้ม/ + /เขียวหวาน/ เป็น ส้มเขียวหวาน

1.2) เมื่อประกอบเป็นคำประสมแล้ว ไม่อาจแยกส่วนประกอบหรือ สับเปลี่ยนตำแหน่งได้ เพราะความหมายจะเปลี่ยนไป รวมทั้งหากสับเปลี่ยนตำแหน่งแล้ว ความหมายคงเดิม ก็ไม่ใช่คำประสม เช่น เขารับปากแล้ว กับ ปากเขารับแล้ว ประโยคแรก “รับปาก” เป็นคำประสม ส่วนประโยคหลังไม่มีคำประสม

1.3) เมื่อประกอบเป็นคำประสมแล้ว ไม่อาจแทรกคำใดลงไปอีกได้ เช่น ปูทะเล หมายถึง ปูชนิดหนึ่ง เป็นคำประสม แต่ “ปูในทะเล” แทรก “ใน” ลงไป ไม่เป็นคำ ประสม

2) ความหมายของคำประสม คำประสมเมื่อสร้างขึ้นแล้วมีความหมายใหม่ เฉพาะคำ มีความหมายเหมือนหน่วยคำแต่ต่างกันด้วยนัย มีความหมายต่างจากหน่วยคำเดิม แต่มีเค้า ความหมายของคำประสมมีลักษณะดังนี้

2.1) คำประสมมีความหมายเฉพาะคำ

ก) คำประสมมีความหมายอย่างหน่วยคำหลัก และมีหน่วยคำ ประกอบเสริมแสดงลักษณะเฉพาะของความหมายของคำประสม เช่น ตัดเสื้อ หมายถึง ตัดเย็บผ้า

เป็นสื่อ ไม่ใช่เอาสื่อมาตัดให้ขาด, ตัดทาง หมายถึง ทำถนน ไม่ใช่ตัดถนนให้ขาด, ยิงปืน หมายถึง ยิงด้วยปืน ไม่ใช่ยิงโดยไปถึงที่ปืน

ข) คำประสมมีความหมายจำกัดเฉพาะคำนั้น คือมีความหมายตามหน่วยหลัก ส่วนหน่วยประกอบจะแสดงลักษณะ สภาพ คุณสมบัติ เช่น พอดา หมายถึง พ่อบุรุษ, รถไฟ หมายถึง รถชนิดหนึ่งเดิมใช้ไฟต้มน้ำเพื่อให้เกิดแรงดันขับเคลื่อน, ผ้าไหม หมายถึง ผ้าที่ฝ่ายชายนำไปแสดงความเคารพผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงในพิธีแต่งงาน

ค) คำประสมมีความหมายใหม่ แต่แสดงนัยของความหมายของหน่วยคำที่ประกอบกันทั้งสองส่วน เช่น ลูกน้ำ หมายถึง ลูกอ่อนของยุงที่ยังอยู่ในน้ำ, เบี้ยล่าง หมายถึง ตกอยู่ใต้อำนาจ, ต้มยำ หมายถึง อาหารชนิดหนึ่ง

ง) มีความหมายข้อยกเว้น แต่ยังแสดงนัยของความหมายหน่วยคำที่เป็นส่วนประกอบหลัก เช่น เรือนต้นไม้ หมายถึง เรือนหรือโรงสำหรับเพาะชำต้นไม้, คนไข้ หมายถึง คนที่เจ็บป่วยอยู่ในความดูแลของแพทย์, ความหลัง เรื่องราวที่ผ่านมา

จ) มีความหมายแสดงลักษณะ หรืออาการ หรือสถานที่ เช่น กลางบ้าน ใช้ประกอบ ยา เป็น ยากลางบ้าน หมายถึง ยาที่ชาวบ้านใช้เป็นประจำ, กลางแปลง ใช้ประกอบ มหรสพ เช่น โขนกลางแปลง หนังกลางแปลง หมายถึง มหรสพที่แสดงกลางแจ้ง, นอกหน้า ใช้เป็น แสดงออกนอกหน้า หมายถึง แสดงให้เห็นจนจับได้, ดีใจ หมายถึง รู้สึกยินดี

ฉ) มีความหมายในเชิงอุปมา คือ หน่วยคำที่นำมาประกอบกันจะแนะ หรือ เปรียบเทียบให้เห็นว่ามีลักษณะ อาการ อย่างนั้น เช่น ใจกว้าง หมายถึง เอื้อเฟื้อ ชอบรู้จักคนมาก ไม่ใช่วัตรระยะ, กินใจ หมายถึง ความสำเร็จ ไม่ว่างใจสนิท ไม่ใช่การบริโภค

2.2) ความหมายของคำประสมไม่อาจแทนได้ด้วยความหมายของหน่วยคำ ซึ่งเป็นส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของคำประสม โดยให้มีความหมายเหมือนเดิมทั้งระดับของนัย และความหนักเบาของความหมาย เช่น เขาชอบกินปู กับ เขาชอบกินปูทะเล คำ “ปู” ไม่สามารถแทน “ปูทะเล” ได้, ทหารรับคำสั่งจากแม่ทัพ กับ ทหารรับคำสั่งจากแม่ “แม่” ไม่สามารถแทน “แม่ทัพ” ได้

3) ชนิดของหมวดคำของคำประสม คำประสมเมื่อประกอบขึ้นแล้ว จะเป็นหมวดคำชนิดต่าง ๆ อาจจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1) คำประสมที่เป็นหมวดคำเดียวกับส่วนประกอบหลัก ดังนี้

(1) หมวดคำนาม มีส่วนประกอบหลักเป็นหมวดนาม เช่น

นาม + นาม เช่น ปู่ทะเล แม่บ้าน ลูกน้อง แก้อีตดตรี

นาม + กริยา เช่น ผ้าไหม ไม้เท้า โต๊ะกินข้าว โรงเรียน

นาม + กริยาวิเศษณ์ เช่น มดแดง รวดเร็ว น้ำเน่า กระดานดำ

นาม + บุรพบท เช่น คนกลาง ฝ้ายหน้า ความใน เบี้ยล่าง

(2) หมวดคำกริยา มีส่วนประกอบหลักเป็นหมวดคำกริยา เช่น

กริยา + นาม เช่น ยิงปืน ตัดเสื้อ กินใจ ตั้งใจ หักหน้า

กริยา + กริยา เช่น ดูแล ให้หา ชี้อวด ตกลง อยู่โยง

กริยา + กริยาวิเศษณ์ เช่น อวดดี ถือดี วางโต

กริยา + บุรพบท เช่น กินใน เสมอนอก เป็นกลาง

(3) หมวดคำคุณศัพท์ มีส่วนประกอบหลักเป็นคำคุณศัพท์

มีส่วนประกอบขยายเป็นหมวดคำนาม เช่น

คุณศัพท์ + นาม เช่น สองหัว เจียน้ำทะเล หลายใจ

3.2) คำประสมที่ไม่ใช่หมวดคำเดียวกับส่วนประกอบหลัก มีดังนี้

(1) หมวดคำนาม มีส่วนประกอบหลักที่เป็นหมวดคำชนิดอื่น

ไม่ใช่หมวดคำนาม ดังนี้

กริยา + กริยา เช่น ดมย่ำ พิมพ์ดีด

กริยา + นาม เช่น เรียงเบอร์

คุณศัพท์ + นาม เช่น สามล้อ

(2) หมวดคำกริยา มีส่วนประกอบหลักที่เป็นหมวดคำอื่น

ไม่ใช่หมวดคำกริยา ดังนี้

วิเศษณ์ + นาม เช่น แข็งใจ อ่อนใจ น้อยใจ น้อยหน้า

หนักมือ

บุรพบท + นาม เช่น นอกใจ นอกคอก

(3) หมวดคำคุณศัพท์ มีส่วนประกอบหลักที่เป็นหมวดคำอื่น

ไม่ใช่หมวดคำคุณศัพท์ ดังนี้

นาม + คุณศัพท์ เช่น (คน) ชั้นต่ำ

กริยา + กริยา เช่น (ผ้า) กันเปื้อน

กริยา + นาม เช่น (เครื่อง) คิดเลข

บุรพบท + นาม เช่น (หมอ) กลางบ้าน, (เด็ก) ข้างถนน

(4) หมวดคำกริยาวิเศษณ์ มีส่วนประกอบหลักที่เป็นหมวด

คำอื่น ไม่ใช่หมวดคำกริยาวิเศษณ์ ดังนี้

คุณศัพท์ + นาม เช่น (ช่าง) สามชুম

กริยา + นาม เช่น (เดิน) นับก้าว, (ยิง) เผาชน

นาม + กริยาวิเศษณ์ เช่น (นั่ง) คอแข็ง

นาม + กริยา เช่น (ยืน) คอตก

บุรพบท + นาม เช่น (ยิ้ม) ในที่

บุรพบท + กริยา เช่น ตามมีตามเกิด

1.2.2 คำซ้อน เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระ 2 หน่วยคำขึ้นไปที่มีความหมาย

เดียวกัน หรือความหมายในทำนองเดียวกัน หรือมีความหมายต่างกันในลักษณะตรงกันข้าม

มาประกอบเข้าด้วยกัน เช่น บ้าน + เรือน เป็น บ้านเรือน (ความหมายเหมือนกัน), ใจ + คอ เป็น

ใจคอ (ความหมายทำนองเดียวกัน), ผิด + ชอบ เป็น ผิดชอบ (ความหมายตรงกันข้าม)

1) ประเภทและลักษณะของคำซ้อน มี คำซ้อน 2 คำ คำซ้อน 4 คำ และ คำซ้อน 6 คำ ดังนี้

1.1) คำซ้อน 2 คำ มี 2 หน่วยคำ ส่วนละ 1 หน่วยคำ เช่น บ้าน เรือน, ไร่นา, ดูกด้ม, หูตา, ลูกหลาน, พี่น้อง

1.2) คำซ้อน 4 คำ มีส่วนประกอบ 2 ส่วน แต่ละส่วนมี 2 หน่วยคำ มี 4 แบบได้แก่ (1) แบบที่มีสัมผัสกลางคำ เช่น ยากดี มีเงิน, ผลหมาก รากไม้, เก็บหอม รอมริบ, ไปมา หาผู้ (2) แบบที่ คำแรกของแต่ละส่วนมีความหมายเหมือนกันหรือทำนองเดียวกัน เช่น หน้าชั้น ออกตรม, ปากหวาน ก้นเปรี้ยว, ผิดชอบ ชั่วดี (3) แบบที่คำแรกของแต่ละคู่เป็นคำเดียวกัน เช่น อดหลับ อดนอน, หน้าอก หน้าใจ, ขวางหู ขวางตา และ (4) แบบที่เป็นคู่ซ้อนต่าง เช่น มิดี มิร้าย, โยนหัว โยนก้อย, ผลได้ ผลเสีย

1.3) คำซ้อน 6 คำ มีส่วนประกอบ 2 ส่วน แต่ละส่วนมี 3 หน่วยคำ มีสัมผัสกลางคำ เช่น อดดาหลับ ขับตานอน, จิงก็รา ข่าก็แรง, คดในข้องอในกระดุก, จับไม่ได้ ไล่ไม่ทัน

2) ความหมายของคำซ้อน คำซ้อน มีความหมาย 2 ลักษณะ คือ ความหมายเปลี่ยนไปจากเดิม และความหมายคงที่ ดังนี้

2.1) ความหมายเปลี่ยนไปจากเดิม มีดังนี้

(1) เน้นความหมายที่ส่วนประกอบหน้าหรือหลังเพียง ส่วนเดียว ส่วนที่เหลือจะแสดงนัยของความหมาย ได้แก่ ความหมายปรากฏที่ส่วนหน้า เช่น ใจคอ หัวหู แก้มคาง คอเหนียง หน้าตา และความหมายเน้นที่คำหลัง เช่น หูตา เนื้อตัว

(2) คำซ้อนที่เกิดจากการซ้อนคำตรงกันข้าม เน้นความหมาย ที่ส่วนหน้าหรือส่วนหลังเพียงส่วนเดียว เช่น ผิดชอบ เน้นส่วนหน้า เท็จจริง เน้นส่วนหลัง

(3) เน้นความหมายที่ส่วนใดส่วนหนึ่ง ส่วนที่เหลือ จะช่วยเน้น เช่น คี๋อติง เจียบเจียบ พร้อมเพรียง

(4) ความหมายปรากฏทั้งสองส่วน ต่างออกไปจากคำที่นำมาซ้อนข้างหน้า เช่น ถ้วยชาม หมายถึง ถ้วย ชาม และภาชนะอื่นๆ, พี่น้อง หมายถึง พี่ น้อง และผู้ที่เป็นเชื้อสายเดียวกัน

(5) ความหมายกว้างออก ไม่จำกัดอยู่เพียงคำที่นำมาซ้อน เช่น ฆ่าฟัน หมายถึง ทำให้ตายด้วยอาวุธต่าง ๆ (ไม่จำกัดเฉพาะฟัน), ทบตี หมายถึง ทำร้ายด้วยวิธีต่าง ๆ (ไม่จำกัดเฉพาะทบ)

(6) มีความหมายใหม่เป็นความหมายเชิงอุปมา โดยแสดงนัยของความหมายของหน่วยคำที่นำมาซ้อนกัน เช่น เหลียวแล ไม่ได้หมายความว่าเพียง ดู แต่หมายถึงเอาใจใส่เป็นธุระ, คำจูน ไม่ได้หมายความว่าเพียง คำ หรือพยางค์ต้นไม้ สิ่งของ แต่ยังหมายความว่า การพยางค์นั้นไว้ให้อยู่ในภาวะที่ดี

2.2) ความหมายคงที่ คำซ้อนชนิดนี้เกิดจากการนำคำที่มีความหมายเดียวกัน แต่ต่างบริบทมาซ้อนกัน ดังนี้

(1) เกิดจากหน่วยคำภาษาไทย ซ้อนกับหน่วยคำภาษาต่างประเทศ หรือคำภาษาต่างประเทศทั้งสองส่วน ดังตัวอย่าง คำซ้อนคำไทยกับคำต่างประเทศ เช่น แก่นสาร แก้มูล ข้าทาส รูปร่าง ทรัพย์สิน ผันแปร ล้างผลาญ ขลาดกลัว เก่งกาจ สัจเจียง, คำซ้อนภาษาต่างประเทศกับภาษาต่างประเทศ เช่น ยศศักดิ์ มิตรสหาย ราฟ็อน ฉลาดเฉลียว สุขสำราญ

(2) เกิดจากหน่วยคำที่ไม่มีที่ใช้ในปัจจุบัน กับ หน่วยคำที่มีที่ใช้ในปัจจุบัน อาจเป็นคำไทยกับคำไทย หรือ ต่างประเทศ ก็ได้ เช่น ผุยผง เร็วแรง ภูเขา หยุกยา เข้ายเรือน กลั่นอาย คุรบา งูเงี้ยว เลื่องลือ

2. การซ้ำหน่วยคำ การซ้ำหน่วยคำคือการออกเสียงหน่วยคำเดียวกัน 2 ครั้ง เรียกว่า “คำซ้ำ” เมื่อกล่าวซ้ำแล้วความหมายของคำอาจเน้นหนักขึ้นหรือเบาลง ต่างไปจากความหมายของคำเดิมคำเดียว การเขียนคำซ้ำ จะใช้เครื่องหมาย “ยมก” เขียนแทนคำซ้ำคำหลัง อธิบายได้ดังนี้

2.1 ประเภทของคำซ้ำ มี 2 ประเภท คือ คำซ้ำคงรูป และ คำซ้ำเปลี่ยนเสียง ดังนี้

2.1.1 คำซ้ำประเภทคงรูป แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ

- 1) ปรากฏอยู่ในประโยคตำแหน่งเดียวกับคำเดิมได้ เช่น เขาเกือบจะมาแล้ว เขาเกือบ ๆ จะมาแล้ว, รถไฟมาถึงราวสามทุ่ม รถไฟมาถึงราว ๆ สามทุ่ม
- 2) อาจปรากฏอยู่ในประโยคตำแหน่งเดียวกับคำเดิมได้ในบางประโยค แต่ในบางประโยคอาจปรากฏในตำแหน่งเดิมไม่ได้ เช่น เสื้อตัวไหนก็ไม่ถูกใจ เสื้อตัวไหน ๆ ก็ไม่ถูกใจ คุณจะซื้อเสื้อตัวไหน จะเห็นว่าประโยคหลังใช้คำซ้ำ เป็น คุณจะซื้อเสื้อตัวไหน ๆ ไม่ได้
- 3) เมื่อปรากฏในประโยคแล้วไม่อาจให้คำเดิมอยู่ในตำแหน่งเดียวกันในประโยคเดิมได้ เช่น เขาทั้งทำงานอยู่เจียบ ๆ เขานั่งทำงานอยู่เจียบ, ฝนตกหิม ๆ ฝนตกหิม จะเห็นว่าประโยคหลังไม่สามารถใช้คำซ้ำได้

2.1.2 คำซ้ำประเภทเปลี่ยนเสียง มีดังนี้

- 1) ถ้าคำเดิมมีพยางค์เดียว ส่วนที่เปลี่ยนจะเปลี่ยนทั้งหมด เท่าที่ปรากฏในภาษาไทย เสียงที่เปลี่ยนได้แก่ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ดังนี้
 - (1) เปลี่ยนเสียงสระ เช่น กินแกน กวาดแกวด พุดเพ็ด
 - (2) เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เช่น คำดำ ข้าวยาว เบื่อเบื่อ ดีดี
- 2) ถ้าคำเดิมมี 2 พยางค์ขึ้นไป เสียงที่เปลี่ยนมักเป็นพยางค์หลังของส่วนที่เปลี่ยน ซึ่งอาจเป็นส่วนหน้าหรือส่วนหลังของคำซ้ำ และเท่าที่ปรากฏในภาษาไทย มักจะเปลี่ยนเสียงสระ เช่น อหังอาหาร อาหารอาแหน

2.2 ความหมายของคำซ้ำ อาจกล่าวได้ดังนี้

2.2.1 คำซ้ำบางคำมีความหมายคงตามความหมายของคำเดิม เช่น เขามาทำงานสายเสมอ เขามาทำงานสายเสมอ ๆ, เขาใจดีเหมือนคนไทยทั่วไป เขาใจดีเหมือนคนไทยทั่ว ๆ ไป

2.2.2 คำซ้ำบางคำแสดงความหมายพหุพจน์ เช่น เด็ก ๆ เล่นอยู่ในสนาม (เด็กหลายคน), เขาดื่มน้ำเป็นขวด ๆ (หลายขวด)

2.2.3 คำซ้ำที่มีความหมายเน้น ทำให้ช่วยเพิ่มน้ำหนักของความหมายให้เด่นชัดขึ้น เช่น เสื้อตัวนี้ยังดี ๆ อยู่ เสื้อตัวไหน ๆ ก็ไม่ถูกใจ นั่งใน ๆ ยืนกลาง ๆ เสื้อตัวนี้ดำดำ ฉันเบื่อเบื่อที่นี่

2.2.4 คำซ้ำบางคำมีความหมายอ่อนลง ไม่ชัดเจน แน่นนอน เช่น เขาจะมาตอนเที่ยง ๆ รถชนกันกลาง ๆ สะพาน คนส่วนใหญ่สวมเสื้อสีเขียว ๆ

2.2.5 คำซ้ำบางคำที่ซ้ำคำนามหรือคำบอกจำนวนนับ เมื่อมีคำ “เป็น” อยู่ข้างหน้า จะแสดงความหมายว่ามาก แต่แยกออกเป็นส่วน ๆ เช่น ทำเป็นอย่าง ๆ ไป ทำความสะอาดเป็นห้อง ๆ ทำงานเป็นวัน ๆ

2.2.6 คำซ้ำบางคำมีความหมายเป็นอย่างอื่นไม่เหมือนความหมายเดิม เช่น เรื่องผี ๆ ฉันไม่อยากฟัง (เรื่องไร้สาระ) ไป ๆ มา ๆ ก็มาโทษฉัน (ในที่สุด)

จากที่มีผู้กล่าวถึงการสร้างคำในภาษาไทยดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ สรุปได้ว่า การสร้างคำขึ้นใช้ในภาษาไทย มีวิธีสำคัญ ๆ 3 วิธี คือ

1. การใช้คำมูล คือ ไม่ได้สร้างคำขึ้นมาใหม่ แต่ได้เลือกใช้คำที่มีมาแต่เดิม
2. การประสมคำ คือ การนำคำมูลที่มีอยู่เดิมมาประสมกัน ด้วยวิธีประสมคำเข้ากับคำหลัก เช่น น้ำ เป็น น้ำปลา น้ำดื่ม น้ำใช้ เป็นการนำคำมูลที่มีอยู่เดิมมาประสมกัน ด้วยวิธีประสมคำเข้ากับคำหลัก

3. การใช้คำยืม คือ การนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย โดยอาจคงความหมายตามเดิม หรือเปลี่ยนไปตามบริบทของการใช้ภาษาไทย

3. การเปลี่ยนแปลงของคำ

คำเป็นส่วนหนึ่งของภาษา ดังนั้น เมื่อภาษามีการเปลี่ยนแปลงจึงย่อมส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของคำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของคำ ย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษาได้เช่นเดียวกัน ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 37-56) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงของภาษาไว้ สรุปได้ว่า ภาษาทุกภาษาไม่คงที่ ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่ค่อยเป็นค่อยไป หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กละน้อย เราจะมองเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนก็ต่อเมื่อเวลาได้ผ่านไปนานพอสมควร การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่คนเราสังเกตเห็นได้ชัด คือ การเปลี่ยนแปลงเรื่องคำ ในชีวิตเรามีคำใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่มากรวม เช่น เครดิท จุดยืน หน่วยกิต ปฏิบัติการ ช่องว่าง ฯลฯ ในทำนองเดียวกันก็จะมี คำเก่า ๆ มากมายที่ไม่ใช่แล้ว อาจเป็นเพราะว่าสิ่งนั้น ๆ ความคิดนั้น ๆ ความนิยม และโอกาสการใช้หมดไปจากสภาพสังคม เช่น อัฐ พส คำศัพท์ต่าง ๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นดังปรากฏในหนังสือ อักษรภิธานศรีบท ของหมอบรัดเลย์ ปัจจุบันเป็นคำศัพท์ที่เราไม่ใช่แล้วเป็นจำนวนมาก ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2493 มีคำศัพท์จำนวนไม่น้อยที่ปัจจุบันไม่ใช่หรืออาจจะใช้บ้าง แต่น้อยมาก จนเกือบไม่พบในภาษา เช่น หับเผย กระดางกลาง อีแก่ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงของคำในภาษา อาจกล่าวได้ดังต่อไปนี้

3.1 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของคำ ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 37-56) ได้อธิบายถึง สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของคำ ดังนี้

1) เป็นสภาพธรรมชาติของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ ภาษาก็เป็นสิ่งหนึ่งในโลกด้วยจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปได้เหมือนกับสิ่งอื่น

2) สาเหตุจากสภาพภูมิศาสตร์ โดยถือเอาว่าสภาพดินฟ้าอากาศและสภาพทาง ภูมิศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์ในแถบที่มีภูมิอากาศแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ย่อมแตกต่างกันออกไปด้วย ดูได้อย่างง่าย ๆ คือ เรื่องเครื่องแต่งกาย บ้านเรือน อาหารการกิน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ

3) สาเหตุเพราะการใช้แนวเทียบ มนุษย์จะต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทั้งสภาพชีวิต สภาพสังคม รวมทั้งภาษา การเรียนรู้นั้นจะเรียนรู้โดยใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี วิธีหนึ่ง คือ การใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิมเป็นแนวเทียบกับสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ใหม่ ๆ ซึ่งยังไม่มีผู้ใดสอน ขบวนการเรียนรู้โดยอาศัยแนวเทียบนี้ทำให้นักมนุษย์ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในโลกได้มากมาย แต่การเรียนรู้ด้วยวิธีการนี้ไม่ว่าจะเรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้องเสมอไป ในภาษาไทยสิ่งที่เห็นได้ง่าย คือ เรื่องการใช้ลักษณะนาม เราได้มีการกำหนดลักษณะนามของสิ่งต่าง ๆ ขึ้นไว้ แต่ปัจจุบันการใช้ลักษณะนามของสิ่งต่าง ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะได้อาศัยแนวเทียบกับสิ่งอื่น ๆ เช่น พระพุทธรูป 3 องค์ และเมื่อกล่าวถึงพระสงฆ์ก็จะกล่าวว่า พระสงฆ์ 3 องค์ด้วย แทนที่จะใช้พระสงฆ์ 3 รูป และเลื่อย 2 ปืน เป็นต้น

4) สาเหตุเพื่อความสะดวกในการใช้ภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษาโดยเฉพาะด้านเสียงนั้น ในกรณีของการกลมกลืนเสียงทำให้เสียงข้างเคียงมีสภาพที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน พลอยให้สิ้นและการเคลื่อนไหวในการออกเสียงน้อยลง อาจมีความหมายว่าทำให้สะดวกในการออกเสียงก็ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงเสียงไม่ใช่มีแต่การกลมกลืนเสียงเพียงประการเดียวเท่านั้น ยังมีขบวนการสับเสียง การผลัดเสียง การเพิ่มเสียง การตัดเสียง ฯลฯ อีกด้วย

5) สาเหตุเพื่อต้องการจะพูดให้ไพเราะหรือนอบน้อม หากภาษาเปลี่ยนแปลงไปเพียงเพื่อให้ไพเราะสละสลวยแล้ว ภาษาจะเปลี่ยนแปลงไปในทันทีทันใด และมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมาย สุดแต่ว่าใครคิดว่าใช้อย่างไรจะไพเราะ แต่ภาษานั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทันทีทันใด ในภาษาไทยพอจะพิจารณาสาเหตุนี้ได้

6) สาเหตุจากการเรียนภาษาอย่างไม่สมบูรณ์ของเด็ก เด็ก ๆ จะเรียนภาษาโดยอาศัยผู้ใหญ่เป็นแบบอย่าง การเรียนภาษาของเด็กเริ่มจากวัยที่ยังเล็กมาก อวัยวะต่าง ๆ ในการออกเสียงโดยการเลียนเสียงจากผู้ใหญ่นั้นผิดไปจากเสียงของผู้ใหญ่และความแตกต่างนี้จะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเวลาผ่านไปหลายชั่วอายุคนจึงจะกลายเป็นความแตกต่างที่มองเห็นได้อย่างชัดเจน แต่ถ้าเด็กสามารถเลียนเสียงตามแบบของผู้ใหญ่ได้ ก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น แต่เนื่องจากภาษาย่อมเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นภาษาของผู้ใหญ่ที่เด็กกำลังเลียนแบบอยู่นั้นก็ย่อมเคลื่อนไหวไปด้วย ซึ่งอาจจะเลียนในคอนช่วงใดช่วงหนึ่งก็ได้

7) สาเหตุเพราะเสียงหรือความหมายของคำนั้นสื่อความหมายไปในทางที่ไม่ดี เช่น คำในภาษาไทยหลาย ๆ คำเสียงที่ใช้ยูนันเมื่อพูดแล้ว ทำให้สื่อความหมายในทางไม่สุภาพ หรือคำนั้นแม้จะเป็นคำไทยแท้แต่เดิม แต่ต่อมาความหมายเกิดไม่สุภาพในกลุ่มสังคมไทยทั่ว ๆ ไป ขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงคำเหล่านั้นไป เช่น ดิน ถือว่าไม่สุภาพ จึงเกิดการหลีกเลี่ยงใช้คำ ๆ นี้ ฉะนั้นคำประสมที่เกิดขึ้นมาในระยะหลังจึงมักจะปรากฏเป็นคำว่า เท้า แทน ดิน เช่น รองเท้า แทน รองดิน หรือคำที่ให้ความหมายไปในทางที่ไม่สุภาพ จึงเปลี่ยนแปลงใช้คำอื่นแทน เช่น เกาตุคหมา ตุคหมา เป็น เกาทะพังโหม เสียงที่ให้ความหมายในทางไม่สุภาพ เช่น ควาย เปลี่ยนใช้ เป็น กระบือ

8) สาเหตุเกิดจากการเลียนแบบกันในสังคม สังคมแบ่งออกได้เป็นหลายกลุ่ม ตามสภาพ ฐานะ วัย การศึกษา ที่อยู่ และอาชีพ คนๆ หนึ่งอาจจะอยู่ในกลุ่มสังคมได้มากกว่า 1 กลุ่ม การที่บุคคลอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มักจะสร้างลักษณะภาษาที่เป็นของตนเอง เมื่อกลุ่มแต่ละกลุ่มมี ลักษณะภาษาประจำกลุ่มแล้ว คนในกลุ่มอื่นอาจจะเลียนแบบเอาไปใช้บ้างก็ได้

9) สาเหตุการยืม การที่คนต่างชาติต่างภาษามาติดต่อกัน หรือมีความสัมพันธ์กัน เป็นระยะเวลายาวนาน ย่อมเกิดการยืมคำ แต่ถ้ายืมคำเป็นจำนวนมากและยืมเป็นเวลานาน อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง วงศ์ศัพท์ ความหมาย และระบบการเรียงคำในภาษาที่ยืมได้

3.2 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของคำ

3.2.1 การเปลี่ยนแปลงเสียง เป็นการเปลี่ยนแปลงเรื่องการออกเสียงของคำ มีผู้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 37-56) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเสียงของคำไว้ สรุปได้ว่า เสียงเป็นส่วนของคำ การเปลี่ยนแปลงเสียงของคำ คือ การออกเสียงผิดไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงเสียงนี้อาจจะเกิดขึ้นกับคำบางคำ หรืออาจเกิดขึ้นทั่วไปทั้งภาษาก็ได้ เสียงอาจจะเปลี่ยนไปจากเดิมในสภาพใดสภาพหนึ่ง หรือเปลี่ยนจากเดิมไปทุกสภาพก็ได้ การเปลี่ยนแปลงเสียงของคำในภาษา แบ่งออกได้ดังนี้

1) การกลมกลืนเสียง คือ การที่เสียงเปลี่ยนไป เพื่อให้มีสภาพเหมือนหรือคล้ายคลึงกับเสียงที่อยู่แวดล้อมหรือเสียงใกล้เคียง เสียงที่เปลี่ยนไปแล้ว ถ้าเหมือนกับเสียงข้างเคียงทุกประการเรียกว่า การกลมกลืนสมบูรณ์ ถ้าเปลี่ยนแปลงแล้วมีความหมายคล้ายคลึงกับเสียงใกล้เคียง เรียกว่า การกลมกลืนละม้าย ซึ่งการกลมกลืนกันนั้นอาจเป็นการกลมกลืนกันระหว่างเสียงพยัญชนะกับพยัญชนะ และเสียงพยัญชนะกับสระ หรือสระกับสระก็ได้ การกลมกลืนกันระหว่างการกลมกลืนกันในเรื่องเสียงของพยัญชนะ อาจเกิดได้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1.1) การกลมกลืนกันเรื่องฐานกรณ์ของเสียง เสียงพยัญชนะ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นเสียงพยัญชนะที่เกิดในฐานกรณ์เดียวกันกับเสียงใกล้เคียง หรือเสียงแวดล้อม เช่น ลิบเอ็ด เปลี่ยนเป็น ลิบเบ็ด

1.2) การกลมกลืนกันเรื่องความก้องไม่ก้องของเสียง เช่น ร ล ว ในภาษาไทย ซึ่งเป็นเสียงก้อง เมื่อเกิดในตำแหน่งพยัญชนะที่สองของคำ คือ เมื่อเป็นตัวควบกล้ำ จะเปลี่ยนเป็นเสียงไม่ก้องตามเสียงพยัญชนะที่หนึ่งในคำ เช่น คลอง กับ กราบ

1.3) การกลมกลืนเรื่องประเภทของพยัญชนะ คือ เดิมเป็นพยัญชนะคนละประเภทกัน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงแล้วทำให้เกิดเป็นพยัญชนะประเภทเดียวกัน ส่วนการกลมกลืนกันระหว่างสระกับพยัญชนะมีโอกาสดังนี้ ได้ ตัวอย่างในภาษาไทย ถ้าเปรียบเทียบกับภาษาไทยกลางกับไทยถิ่นอีสานบางถิ่นจะพบว่า พยัญชนะจะมีเสียงเลื่อนไปอยู่ที่ฐานเพดาน เพราะอิทธิพลของสระหน้า เช่น กิน (ไทยกลาง) กับ จีน (ไทยถิ่นอีสานบางถิ่น) การกลมกลืนเสียงระหว่างสระมีลักษณะคล้ายกับพยัญชนะ แต่เรื่องเสียงสระจะพิจารณาถึงระดับของลิ้น ส่วนของลิ้น และริมฝีปาก ได้มีผู้อธิบายว่าคำหลายคำในภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงสระในคำ เพื่อให้เกิดการกลมกลืนของสระ เช่น อู้อี้ – จู๊จี้ – บู้บี้, จอแจ – จอแง – วอแว, โยกเยก – โจนเจน – โจนแง ฯลฯ

2) การผลักดันของเสียง เป็นขบวนการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับขบวนการกลมกลืนเสียง กล่าวคือ เดิมก่อนการเปลี่ยนแปลงเสียงมีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันอยู่ เมื่อเปลี่ยนแปลงแล้วทำให้เสียงนั้นเกิดความแตกต่างจากเสียงเดิม ขบวนการนี้พบในภาษาต่าง ๆ น้อยมาก และมีเสียงบางชนิดเท่านั้นที่จะเกิดการผลักดันเสียงได้ เช่น เสียงนาสิก เสียงเหลว เสียงลม และบรรดาเสียงต่าง ๆ ที่เกิดการผลักดันเสียงนั้น เสียงเหลว เป็นเสียงที่เกิดได้มากที่สุด

3) การสับเสียง การเปลี่ยนแปลงของเสียงในคำบางคำเกิดขึ้นโดยเสียงในคำสับเปลี่ยนตำแหน่งกัน เสียงหน้าไปเป็นเสียงหลัง เสียงหลังไปเป็นเสียงหน้า การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้อาจเกิดกับคำบางกลุ่มเท่านั้น แต่ในบางภาษาเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบในภาษา กล่าวคือ เมื่อใดเสียง 2 เสียงชนิดใดชนิดหนึ่งมาอยู่ในคำเดียวกันจะเกิดการสับที่กัน ดังเช่น คำในภาษาไทยมาตรฐานเมื่อเทียบกับภาษาไทยบางถิ่นจะเกิดการสับเสียงกัน เช่น ตะกรุด (ไทยมาตรฐาน) กับ กะตุค (ไทยถิ่นอีสานบางถิ่น)

4) การเพิ่มเสียง การที่ภาษาเปลี่ยนแปลงไปนั้น ในบางครั้งเพราะมีเสียงเพิ่มขึ้นมาจากเสียงเดิมที่มีอยู่ เสียงที่เพิ่มขึ้นจะเป็นเสียงสระหรือเสียงพยัญชนะก็ได้ หรือบางทีเพิ่มทั้งสระและพยัญชนะ เป็นที่น่าสังเกตว่าเสียงที่เพิ่มนั้น มักมีฐานกรณ์เหมือนกับเสียงที่มีอยู่แล้ว เสียงสระมักเพิ่มขึ้นมาระหว่างเสียงพยัญชนะ ซึ่งมีอธิบายโดยทั่ว ๆ ไปว่า เพื่อให้สะดวกในการออกเสียง การแทรกเสียงสระทั่ว ๆ ไป มีศัพท์เฉพาะเรียกกันว่า Epenthesis และถ้าสามารถทำนายได้ว่า เสียงที่แทรกขึ้นมาจะเป็นเสียงใด เรียกว่า Anaptyxis

5) การตัดเสียง เป็นขบวนการที่ตรงกันข้ามกับการเพิ่มเสียง ถ้าเสียงในภาษามีแต่การเพิ่มขึ้นอย่างเดียว เสียงที่ใช้อยู่ในภาษาคงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ฉะนั้นเมื่อมีการเพิ่มเติมเสียงธรรมชาติ จึงมีการตัดเสียงบางเสียงทิ้งออกไป

6) การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ คือ การเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ของคำ เมื่อไปรวมเข้ากับคำอื่น ๆ กล่าวคือ คำแต่เดิมมีเสียงวรรณยุกต์อย่างหนึ่ง เมื่อคำๆ นั้นไปเกิดรวมกับคำอื่น เสียงวรรณยุกต์ของคำจะเปลี่ยนไป

7) การซ้ำเสียง การเปลี่ยนแปลงของเสียงอีกประการหนึ่งเพราะคำในภาษามีการออกเสียงซ้ำกัน การซ้ำเสียงแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ การซ้ำทั้งหมด เช่น ดี เป็น ดี ๆ และการซ้ำบางส่วน เช่น ดี เป็น ดีดี

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2516: 208-209) กล่าวถึงการกลายเสียงพยัญชนะ คำไทยอีสานเทียบกับภาษากลาง สรุปได้ว่า การกลายเสียงพยัญชนะภาษาถิ่นอีสานได้จากหลายจังหวัด เช่น อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด มหาสารคาม สุรินทร์ ชัยภูมิ ฉะนั้นเสียงอาจจะต่างกันไปตามเสียงของแต่ละจังหวัด เสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นอีสานมี 19 หน่วยเสียง เท่ากับภาษาถิ่นเหนือ

เสียงที่เป็น ฉ ช ใ้ ส ซ หรือ จ แทน เสียง ร ใ้ ส แทน ญ ย ในภาษากลางใ้ ญ (นาสิก) โดยตัวอย่างการกลายเสียงพยัญชนะ มีดังนี้

- 1) คำภาษากลางใ้ ช คำไทยอีสานใ้ ซ เช่น ช้าง – ซ้าง, เซ้า – เซ้า, ซาย – ซาย, ชื้อ – ชื้อ
- 2) คำภาษากลางใ้ ร คำไทยอีสานใ้ ล เช่น รัก – ลัก, เรือน – เลือน เียน
- 3) คำไทยกลางใ้ ฉ ซ คำไทยอีสานใ้ จ ส ซ เช่น เชือก – เซือก, ฉีก – จีก, ฉิ่น – จิ่น
- 4) ภาษากลางใ้ ญ และ ย คำไทยอีสานออกเสียงเป็น ญ (นาสิก) เช่น หญิง – ญิง, (นาสิก) ยก – ญก, ยืม – ญืม
- 5) คำไทยกลางใ้ มะ นำหน้าคำ (ม กร่อนจาก หมาก) คำไทยอีสานคงใ้ หมาก ซึ่งเป็นคำเต็มตามเดิม เช่น มะพร้าว – หมากพร้าว, มะขาม – หมากขาม
- 6) คำควบกล้ำในคำไทยกลาง ไทยอีสานจะไม่ใช้ตัวควบกล้ำ คงเหลือแต่พยัญชนะต้น เช่น กระดัง – กะดัง, ปลา – ปา, แขน – แขน
- 7) คำที่ใช้อักษรควบกล้ำ โดยเฉพาะคำควบ ว ในภาษากลาง คำไทยอีสานจะออกเสียงพยัญชนะต้น และกลายเสียงสระอา เป็น อัว เช่น ขวา – ขัว, ขวาก – ขัวก, คว่า – ขัวม
- 8) การกลายเสียงพยัญชนะอื่น ๆ เช่น กร เป็น ข พร เป็น ผ ค เป็น ก พ เป็น ค

เอกฉัท จารุเมธีชน (2539: 18-21) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของคำสรุปได้ว่า ภาษาทุกภาษาย่อมมีการขยายตัวตามความเจริญของมนุษย์ เมื่อสังคมกว้างขึ้นภาษาก็ขยายตัวไปตามความต้องการของมนุษย์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ เฉพาะการเปลี่ยนแปลงเสียงสรุปได้ดังนี้

1) เกิดจากการแปรเสียง คือ เปลี่ยนเสียงเดิมให้เพี้ยนไป เสียงเปลี่ยนไป ความหมายก็เปลี่ยนไป ทำให้เพิ่มคำในภาษา

2) เกิดจากการเปลี่ยนเสียง คือ คำคำเดียวกันแต่เปลี่ยนเสียงให้ต่างกัน ก็มี ความหมายต่างกัน

พระยาอนุมานราชชน (2516: 181-202) กล่าวถึงการกลายเสียง สรุปได้ว่า ลักษณะของการกลายเสียงจะเปลี่ยนหรือกลายไป โดยผู้ใช้ไม่ได้ตั้งใจหรือรู้ตัว แต่เป็นไปเองตามเสียงที่แวดล้อมอยู่ ซึ่งลักษณะของการกลายเสียงมี 8 ลักษณะได้แก่

1) การย้ายเสียง (Sound shift) คือ การกลายเสียงพยัญชนะ และสระ จากฐานกรณ์หนึ่งไปอีกฐานกรณ์หนึ่ง

2) เสียงกร่อน (Phonetic decay) คือ เสียงกร่อนมักเกิดกับคำประสม เพราะเมื่อเอาคำมาต่อกันให้มีความหมายโดยเฉพาะ การออกเสียงมักจะเร็วกว่าปกติ ตามธรรมชาติเสียงในสองคำ ถ้าเป็นเสียงยาวด้วยกัน เช่น ดาวัน เมื่อเข้ารวมกันทำให้คำหนึ่งออกเสียงเบาลง เพราะไปเน้นออกเสียงอีกคำ จึงทำให้เสียงกร่อนไป ซึ่งตามธรรมชาติเสียงที่กร่อนจะหดสั้นเข้า เช่น อันหนึ่ง อนี้ กร่อนเป็น อนึ่ง อนี้ อย่างนี้ แต่บางครั้งก็ยัดเสียงสระให้ยาวออกเพื่อชัดใช้เสียงที่หดสั้นไป เช่น เงือก - เงือะ - เงือ, ชิก - ชิ - ชี่ ซึ่งในภาษาไทยถิ่นต่างๆ พบว่ามีคำกร่อนอยู่หลายคำ เช่น

ภาษาไทยน้ำ เช่น สอง - โสะ, หก - โหะ, สิบเอ็ด - สิบอ๊

ภาษาไทยย้อย คำที่เป็นแม่กก แม่กด และแม่กบ มักเป็นเสียงกร่อน เช่น ออก - โอะ, ปาก - ปะ, ลูก - ลุ

ภาษาจีนหลวง คำในแม่กก แม่กด และแม่กบ จะเป็นเสียงกร่อน เช่น
กัก – โก๊ะ, กิด – กั๋

ภาษาจีนแต้จิ๋ว เช่น ปัก (ร้อย) – เป๊ะ, เค็ก – แคะ, ปัด (แปด) – โป๊ย

ภาษาถิ่นในประเทศไทย เช่น ในภาษาถิ่นปักข์ใต้ เกือก – เกื้อะ,
ครอก – เคราะ และง่า – ะ ในภาษาลาววน เช่น แอก – แอะ, เฟือก – เฟอะ, ฝาก – ฝะ และ
คอก – เคาะ

3) คำสลับเสียง (Metathesis) คือ คำสลับเสียงมักมี ร ล ควบกล้ำ เช่น
ตะกร้า – กะต้า, ตะกร้อ – กะต้อ, ตะกรับ – กระตริบ, ตะกรุด – ตะตุต, ตะกรุม – กระตรุม,
ตะไกร – กระไทร หรือ กะไต โดยเฉพาะภาษาถิ่นอีสานที่ปกติออกเสียง ร ไม่นัด ก็ตัดเสียง ร ออก

4) เสียงเลื่อนหรือสวรภักดิ์ (Glides) คือ คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ เช่น
คราว กวาง เมื่อออกเสียงจะมีเสียง เออ หรือ อืออึ แทรกอยู่ในระหว่างเสียงที่ควบกล้ำเป็น เคราว
เกอวาง แต่เสียงที่แทรกอยู่ถ้าพูดเร็วๆ จะไม่ได้ยิน เสียงที่แทรกนี้เรียกว่า เสียงเลื่อน (glides) ที่มี
เสียงเออแทรก เพราะในขณะที่ออกเสียง ค หรือ ก ซึ่งเป็นหน่วยเสียงต้นของคำ โคนลิ้นจะโค้งขึ้น
แตะเพดานอ่อน แล้วเลื่อนมาออกเสียง ร หรือ ว ซึ่งเป็นหน่วยเสียงที่สองของคำว่า คราว หรือ กวาง
การออกเสียง ร ปลายลิ้นจะแตะที่ปุ่มเหงือกอยู่เหนือโคนฟันด้านใน ในขณะที่เสียงจากโคนลิ้น
มาสู่ปลายลิ้นเพื่อออกเสียง ร โคนลิ้นจะต้องผ่านกลางลิ้นมาก่อนแล้วจึงจะไปสู่ปลายลิ้นได้
ถ้าขณะผ่านกลางลิ้นจะโค้งขึ้นเล็กน้อย จะมีเสียง เออ แทรกออกมาเด่นชัดเป็น เคราว ในทำนอง
เดียวกันคำว่า กวาง เมื่อออกเสียง ก แล้วเลื่อนมาออกเสียง ว ริมฝีปากจะห่อเป็นวง ซึ่งจะผ่านส่วน
ของเสียงสระ เออ มาก่อน ถ้าเสียงนี้ได้ยินเด่นชัด จะเป็น เกอวาง เสียง เออ ที่แทรกนี้เรียกว่า
เสียงเลื่อน ในภาษาสันสกฤตเรียกว่า สวรภักดิ์ คือเสียงอาศัยกัน

5) การกลมกลืนเสียง (Assimilation) คือ การที่เสียงสองเสียงอยู่ใกล้กัน
เสียงหนึ่งจะกลายเป็นเสียงคล้าย หรือเหมือนกันกับอีกเสียงหนึ่ง ซึ่งถ้าเสียงหน้าเหนียวเอาเสียงหลังไป
เช่น ลิบเอ็ด เป็น ลิบเบ็ด เรียกว่า เสียงกลมกลืนกันไปข้างหน้า (Progressive assimilation) ถ้าเสียง
หลังเหนียวเอาเสียงหน้ามา เช่น มนิลา เป็น มลิลา เรียกว่า เสียงกลมกลืนกันไปข้างหลัง (Regressive
assimilation) ถ้าเสียงหน้าและเสียงหลัง ต่างเหนียวรั้งกัน เช่น ทีเดีย เป็น เทียว เรียกว่า เสียง
กลมกลืนร่วมกัน (Reciprocal assimilation) และถ้าเสียงที่กลมกลืนกัน เป็นเพียงการทำให้เสียงหนึ่ง

เป็นเสียงอยู่ในพวกมีฐานกรณ์เดียวกัน หรือมีเสียงอยู่ในพยัญชนะวรรคเดียวกัน เช่น บังเกิด เป็น บังเกิด เรียกว่า เสียงกลมกลืนกันบางส่วน

6) การแปลงเสียงให้ต่างกัน (Dissimilation) คือ มักเกิดกับคำที่เป็นเสียง ล น หรือ ร เช่น hanson – hansom เสียง ล น ร มักหายไปถ้าพูดเร็วและออกเสียงไม่ระวัง

7) การแยกส่วนผิดของคำ (Wrong division of words)

8) การเติมหรือตัดเสียง คือ การเติมเสียง มี 3 ลักษณะได้แก่
(1) เติมเสียงหน้า เรียกว่า Prothesis เช่น สตรี – อีสตรี (2) เติมเสียงกลาง เรียกว่า Epenthesis เช่น ส่วนสาอากร วัฒวอาาราม รบราฆ่าฟัน (3) เติมเสียงหลัง เรียกว่า Paragoge เช่น เขาวเรศ ทั้งนี้ การตัดเสียง มี 3 ลักษณะได้แก่ (1) เสียงหน้า เรียกว่า Aphaeresis or Aphesis เช่น อนิจจา – นิจา, อภิรมย์ – ภิรมย์, อลังการ – ลังการ และอนุมิตี – นุมิตี (เน้นเสียง อ เบา เสียงจึงหายไป) (2) ตัดเสียงกลาง เรียกว่า Syncope เช่น ชีพิตักษย์ – ชีพิตักษย์ (ตัด อี เพราะแยกคำผิด) วชิรรัตน – วชิรัตน (ที่ตัดเพราะซ้ำเสียง) (3) ตัดเสียงหลัง เรียกว่า Apocope เช่น ลังขาร – ลังขาร์

3.2.2 การเปลี่ยนแปลงศัพท์ เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์ที่ใช้สื่อสารในสังคม มีวิธีเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ดังที่มีผู้กล่าวไว้ต่อไปนี้

เอกฉัท จารุเมธีชน (2539: 18-21) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของคำสรุปได้ว่า เมื่อสังคมกว้างขึ้นภาษาก็ขยายตัวไปตาม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์สรุปได้ดังนี้

1) เกิดจากการประสมคำ คือ นำคำมารวมกันแล้วเกิดความหมายอีกอย่างหนึ่ง

2) เกิดจากการเปลี่ยนตำแหน่งคำ โดยเฉพาะภาษาคำโดด การเปลี่ยนตำแหน่งของคำ ย่อมทำให้ความหมายเปลี่ยนไป ทำให้เกิดคำขึ้นอีกคำหนึ่ง

3) เกิดจากการนำคำภาษาอื่นมาใช้

4) เกิดจากการคิดตั้งคำขึ้นใหม่ การบัญญัติคำขึ้นใหม่ บางทีก็อาศัยเสียงธรรมชาติหรือรูปร่าง บางทีก็อาศัยศัพท์ในภาษาอื่น

ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 37-56) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษา ด้านศัพท์ ว่า การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์เป็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เห็นได้ชัด กล่าวคือนอกจากเสียงและความหมาย อันเป็นส่วนประกอบสำคัญของคำอาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้แล้ว รูปคำก็ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

1) การเกิดศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้นมาในภาษา เมื่อต้องการใช้คำ ศัพท์ใหม่อาจจะเกิดโดยการสร้างขึ้นใหม่เอง หรือยืมมาจากภาษาอื่นๆ ก็ได้ ศัพท์ใหม่สามารถจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะในกรณีเกิดขึ้นเพื่อรองรับสิ่งที่เกิดใหม่ในสังคม ศัพท์ในภาษาจะมีความสัมพันธ์กับสภาพสังคม จะไม่ปรากฏว่าสังคมเปลี่ยนโดยภาษาไม่เปลี่ยน สังคมไทยโบราณไม่มีไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ โทรทัศน์ ทีวี ศัพท์ดังกล่าวก็ไม่มีในภาษา ต่อมาเมื่อสังคมมีสิ่งเหล่านี้ ในภาษาก็มีคำเหล่านี้ใช้ด้วย

2) การสูญศัพท์ คือ ศัพท์ที่มีใช้อยู่ในภาษาเกิดการสูญหายไป หรือคนในสังคม เลิกใช้ สาเหตุของการเลิกใช้อาจจะมียุคต่าง ๆ กัน เป็นต้นว่า สิ่งของ ความคิด ความนิยมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้โอกาสใช้คำนั้น ๆ หดหายไป

3) ความนิยมในการใช้คำศัพท์เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ คำศัพท์บางคำที่เคยได้รับความนิยม ภายหลังความนิยมเปลี่ยนแปลงไป สังคมจึงเลิกใช้คำอื่นซึ่งได้รับความนิยมมากกว่า เช่น คำว่า ราชนิกุล เดิมเป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลาย แต่ภายหลังเหตุการณ์ วันที่ 14 ตุลาคม 2516 ศัพท์คำนี้การใช้ลดน้อยลงโดยหันไปใช้คำว่า ประชาชน มากกว่า ความนิยมในการใช้คำศัพท์นี้ถ้ากระจายไปไม่ทั่วทุกภูมิภาคก็จะทำให้เกิดความแตกต่างในด้านใช้คำ ระหว่างผู้ใช้ภาษาเดียวกันแต่อยู่ต่างถิ่นหรือต่างฐานะกัน ดังนั้น ความนิยมดังกล่าวจึงค่อย ๆ กลืนไปสู่ถิ่นต่าง ๆ อย่างทั่วถึง กลายเป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้คำในที่สุด

กำชัย ทองหล่อ (2552: 122-130) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของการใช้คำในภาษาด้านการเปลี่ยนแปลงศัพท์ ไว้ สรุปได้ดังนี้

1) การตัดคำ คือ การตัดหรือลดรูปของคำให้เหลือน้อยกว่าคำเดิม เพื่อให้พยางค์สั้นลง แต่ยังคงมีความหมายเท่าคำเดิม หรือมีความหมายเพี้ยนไปจากคำเดิมบ้าง ก็ยังแสดงเค้าของคำเดิมอยู่ เช่น อักโขภินิ ตัดเหลือ อักโข ซึ่งการตัดคำมี 3 วิธีได้แก่

1.1) ตัดข้างหน้า เป็นการตัดพยางค์ข้างหน้าของคำ จะตัดพยางค์เดียว หรือหลายพยางค์ก็ได้ แต่ต้องเหลือพยางค์ไว้พอเป็นที่สังเกตรู้ถึงคำเดิม เช่น อนุช เป็น นุช อนุสนธิ เป็น นุสนธิ อุบาสิกา เป็น ลิกา เป็นต้น ซึ่งการตัด อ ที่เป็นพยางค์หน้าของคำนั้น ควรเป็น อ ที่มาจากอุปสรรค เช่น อติ (อติ) อธิ อนุ อภิ เป็นต้น ถ้าเป็น อ ปกฤษ ไม่ควรตัด เพราะจะทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไปเป็นตรงกันข้าม เช่น อมฤต แปลว่า ไม่ตาย ถ้าตัด อ ออก จะแปลว่า ตาย

1.2) ตัดข้างหลัง เป็นการตัดพยางค์ข้างหลังของคำ จะตัดพยางค์เดียว หรือหลายพยางค์ก็ได้ เช่นเดียวกับการตัดข้างหน้า แต่ต่างกันที่ตัดข้างหลัง

1.3) ตัดตอนกลาง เป็นการตัดพยางค์ในระหว่างกลางของคำ ส่วนมากเป็นคำประสมต้องการลดพยางค์ให้สั้น จึงตัดส่วนท้ายของคำหน้า หรือส่วนหน้าของคำหลังออกหรือตัดออกทั้งสอง คือ ทั้งส่วนท้ายของคำหน้าและส่วนหน้าของคำหลัง เมื่อตัดออกแล้ว บางครั้งแผลงสระหรือพยัญชนะต่อไปอีก

2) การเติมคำ คือ การเพิ่มคำหรือพยางค์ลงไปที่คำเดิม เพื่อให้คำนั้นมีพยางค์เพิ่มขึ้น การเติมคำแบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่

2.1) เติมข้างหน้า เป็นการเพิ่มพยางค์เข้าข้างหน้าคำเดิมโดยใช้พยางค์ที่ออกเสียง อะ และ ใ้พยัญชนะตัวเดียวกันกับพยัญชนะตัวหน้าของคำเดิมบ้าง ใ้พยัญชนะต่างตัวกันบ้าง เช่น

(1) ใ้พยัญชนะตัวเดียวกัน เช่น กร้าว เป็นกะกร้าว ไชว เป็น ขะไชว ถ้าพยัญชนะของคำเป็นอักษรควบ จะเติมอักษรควบเหมือนพยัญชนะตัวหน้าก็ได้ เช่น กร้าว เป็น กระกร้าว ไชว เป็น ขะไชว

(2) ใ้พยัญชนะต่างตัวกัน เช่น อุ่ม เป็น ขุ่ม ลาว เป็นนมลาว

2.2) เดิมข้างหลัง เป็นการเพิ่มพยางค์ หรือคำเข้าข้างหลังคำเดิม และเมื่อเพิ่มเข้าแล้ว ความหมายของคำเดิมไม่เปลี่ยนแปลง และคำที่เพิ่มเข้ามาก็ไม่ต้องการคำแปลหรือความหมายเพียงแต่เพิ่มขึ้นเพื่อให้คำเดิมมีเสียงไพเราะสละสลวย หรือให้พยางค์ท้ายของคำเดิมเปลี่ยนเสียงไปคล้องจองกับคำอื่นตามสัมผัสที่ต้องการ หรือเพื่อเพิ่มพยางค์ของคำเดิมให้มากพอที่จะบรรจุเข้าในบทกลอนต่าง ๆ ตามที่ต้องการคำที่เดิมเข้ามานั้น และไม่ทำให้ความหมายของคำเดิมผิดเพี้ยนไป

2.3) เดิมในระหว่างกลาง เป็นการเพิ่มพยัญชนะแทรกลงไป ในระหว่างกลางของคำ ซึ่งเป็นคำโดด แต่ไม่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป การเติมพยัญชนะไม่มีหลักเกณฑ์เป็นมาตรฐาน

3.2.3 การเปลี่ยนแปลงความหมาย คือ การที่ความหมายของคำศัพท์ที่ใช้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีผู้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

ประยูร ทรงศิลป์ (2526: 57-58) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของศัพท์ไว้ว่า คำศัพท์นอกจากจะเปลี่ยนแปลงโดยเสียงในคำศัพท์เปลี่ยนแปลงไป มีคำศัพท์ใหม่เพิ่มขึ้น ศัพท์เก่าเกิดการสูญหายหรือจำนวนการใช้ลดน้อยลง อีกสิ่งหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับศัพท์ คือ ความหมายของคำศัพท์ ความหมายเป็นสิ่งที่คู่กับเสียงทำให้เกิดเป็นคำศัพท์ในภาษา แต่การเปลี่ยนแปลงความหมายไม่จำเป็นว่าจะต้องเกิดขึ้นคู่กับการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงเสมอไป นักภาษาศาสตร์ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) ความหมายกว้างออก หมายความว่า เดิมความหมายของคำนั้นกำหนดไว้จำกัด แต่ภายหลังกลับมีความหมายขยายออก ทำให้ความหมายกว้างขึ้นกว่าเดิม เช่น คำว่า “dog” เดิมหมายถึง สุนัขชนิดหนึ่ง ปัจจุบันหมายถึงสุนัขทุกชนิด คำไทยโบราณ “อี” ใช้เป็นคำนำหน้า ลูกสาวคนที่สอง แต่ปัจจุบัน “อี” ได้ขยายกว้างออกเป็นคำนำหน้าผู้หญิงได้ไม่จำกัด คำว่า “แพ็บ” เดิมหมายถึง ผงซักฟอกยี่ห้อหนึ่ง แต่ปัจจุบันหมายถึง ผงซักฟอกทุกชนิด ทุกยี่ห้อ อย่างนี้เป็นต้น

2) ความหมายแคบเข้า เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายไปในทางตรงกันข้ามกับความหมายกว้างออก กล่าวคือ เดิมคำนั้นๆ กำหนดความหมายไว้กว้าง แต่ภายหลังนำมาใช้ในความหมายที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น “meat” ภาษาอังกฤษโบราณ หมายถึง อาหาร

ปัจจุบันหมายถึง เนื้อที่รับประทานได้ หรือ “pill” เดิม คือ ยารักษาโรค ปัจจุบัน “pill” หมายถึง ยาคุมกำเนิด “บ้าน” ในภาษาไทย เดิม หมายถึง เรือนหรือบ้านหลาย ๆ หลังที่อยู่รวมกันเป็นหมู่ ดังเช่นชื่อหมู่บ้านในประเทศไทยซึ่งขึ้นต้นด้วยคำว่า “บ้าน” เช่น บ้านหมอ บ้านหมี่ บ้านนาสาร ฯลฯ แต่ปัจจุบันคำว่า บ้าน มีความหมายเพียงบ้านของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น หากจะให้ หมายถึงบ้านหลาย ๆ หลังอยู่รวมกันก็จะใช้คำเต็มว่า หมู่บ้าน

3) ความหมายย้ายที่ หมายถึง ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยไม่มีเค้าของความหมายเดิมเหลืออยู่ คำในภาษาไทย เดิมคำว่า “แพ้” หมายถึง ชนะ ถ้าความหมายว่า แพ้ ศัพท์ที่ใช้แต่เดิมคือ “พ่าย” ปัจจุบันความหมายจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม “มะขาม” ภาษาไทยในประเทศไทย หมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่งผลเป็นฝัก มีรสเปรี้ยว ส่วนภาษาไทย ในอินเดีย มะขาม หมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ไทยในประเทศไทย เรียกว่า มะขามป้อม เท่านั้น

ปราณี กุลละวณิช (2539: 430-431) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทาง ความหมายที่พบในคำภาษาไทย ไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่พบในคำภาษาไทย กรุงเทพฯ อาจแบ่งออกได้เป็นประเภท ๆ ดังนี้คือ

1) ความหมายกว้างขึ้น (Widening) การเปลี่ยนแปลงความหมายแบบนี้ ทำให้คำมีความหมายกว้างออกไปจากเดิม เช่นคำ “อา” หมายถึงน้องสาวของพ่อใช้คู่กับ อาว์ หมายถึง น้องชายของพ่อ แต่ปัจจุบัน ใช้ “อา” เพียงคำเดียวหมายความได้ทั้งสองประการ คำว่า “ยัง” เดิมหมายถึง “มีชีวิต” ในปัจจุบันคำว่า “ยัง” ใช้เดี่ยวๆ มีความหมายว่า “คงอยู่” หากต้องการ หมายถึง มีชีวิตจะต้องใช้คู่กับ “อยู่”

2) ความหมายแคบลง (Narrowing) การเปลี่ยนแปลงความหมายแบบนี้ เป็นไปในทางตรงข้ามกับชนิดแรก ก็คือ ความหมายลดขอบเขตลง เช่น คำว่า “ขบ” เดิมมีความหมายว่า “กัด” เช่น ขบ ขบหมาขบ ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ปัจจุบัน “ขบ” มีความหมายถึงอาการ กัดที่เฉพาะคือ ใช้ฟันหน้ากัดให้แตก เช่น ขบเม็ล็ดแดงโม

3) ความหมายส่อไปในทางที่ดีขึ้น (Amelioration) การเปลี่ยนแปลง ความหมายชนิดนี้ คือ เดิมมีความหมายธรรมดา หรืออาจส่อไปในทางลบ แต่ต่อมาเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เช่น คำว่า “เหี้ย” ในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมีความหมายธรรมดาว่า

“ที่อยู่อาศัย” ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ปัจจุบัน คำว่า “เหย้า” มีความหมายถึง ถิ่นกำเนิด ในปัจจุบัน มีความหมายแฝงของคำนี้ว่าให้ความอบอุ่นด้วย เช่น ในวลีว่า “คืนสู่เหย้า” เป็นต้น

4) ความหมายส่อไปในทางลบ (Pejoration) การเปลี่ยนแปลงของความหมายเช่นนี้ คือ เดิมมีความหมายธรรมดาหรือดี แต่ภายหลังกลับเปลี่ยนไปในทางลบ เช่น คำ “มัก” ในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่า “คนในเมืองสุโขทัยนี้มักกทาน มักทรงศีลมากโอยทาน” ซึ่งน่าจะหมายถึง “ชอบ” ซึ่งเป็นความหมายในทางดี แต่ปัจจุบันนิยมใช้ “มัก” ในความหมายเชิงลบ เช่น มักมาก มักได้ เป็นต้น คำว่า “ป่าว” เดิมมีความหมายว่า “ชายหนุ่ม” แต่ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ปัจจุบันมีความหมายว่า “คนรับใช้”

เรื่องเดช ปันเขื่อนขันธ์ (2552: 275-278) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาต่างประเทศในภาษาไทยไว้ว่า

1) ความหมายแคบเข้า หมายถึง คำศัพท์ที่มีความหมายเดิมหลายความหมาย แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยนำมาใช้เพียงความหมายเดียว เช่น ชนบท ความหมายเดิมหมายถึง ประเทศ จังหวัด บ้านนอก พลเมือง ภาษาไทยใช้แคบเข้าหมายถึง บ้านนอก

2) ความหมายกว้างออก หมายถึง คำศัพท์เดิมมีความหมายน้อยเดียว แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยจะมีความหมายเพิ่มเข้ามาอีก ทำให้มีความหมายหลายนัย เช่น สวน ความหมายเดิมหมายถึง สถานที่เพาะปลูกต้นไม้หรือไม้ผลบางอย่าง มีรั้วกั้นเป็นขอบเขตจำกัด แต่ปัจจุบันมีความหมายกว้างออกเป็น สวนงู สวนสัตว์ สวนหย่อม สวนอาหาร สวนเบียร์ เป็นต้น

3) ความหมายย้ายที่ คำที่ภาษาเดิมมีความหมายอย่างหนึ่ง แต่เมื่อนำมาใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยเฉพาะในภาษาไทยจะมีความหมายเป็นอีกความหมายหนึ่ง ต่างไปจากความหมายเดิม ลักษณะเช่นนี้นอกจากจะพบภาษาต่างประเทศในภาษาไทยแล้ว ยังอาจพบในภาษาไทยดั้งเดิมหรือภาษาไทยถิ่น เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยมาตรฐานในปัจจุบันได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่างคำที่มีความหมายย้ายที่ เช่น เงิน เดิมหมายถึง โลหะชนิดหนึ่งมีสีขาว ปัจจุบันนอกจากจะหมายความตามเดิมแล้วยังหมายถึงธนบัตร เหรียญกษาปณ์ หรือวัตถุที่ใช้เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการด้วย

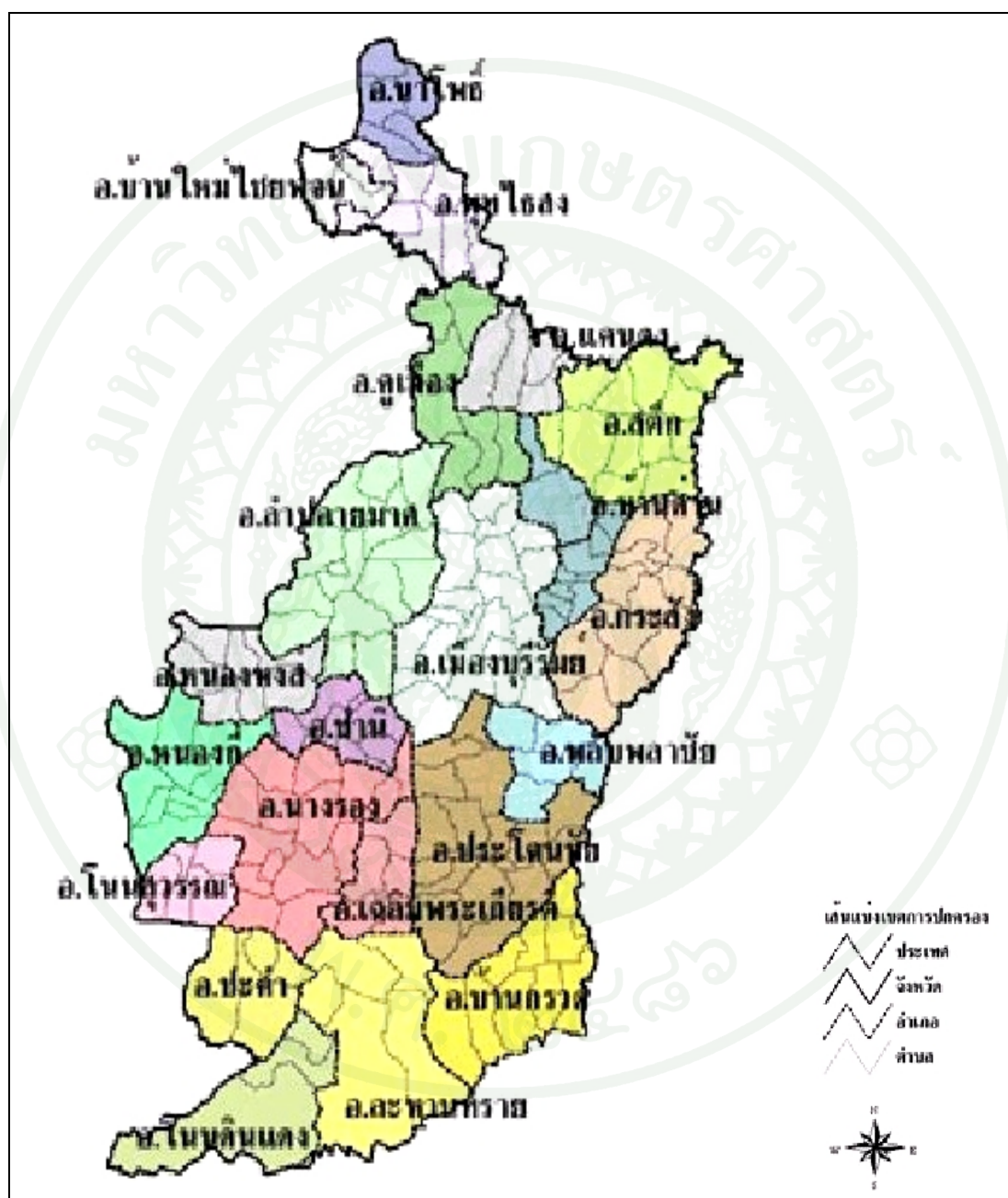
เอกนัถ จารุเมธีชน (2539: 18-21) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางภาษา สรุปเฉพาะ การเปลี่ยนแปลงความหมายได้ดังนี้

- 1) เกิดจากการแปรความ คือ ขยายความหมายของคำให้เพิ่มขึ้น เกิดเป็นคำที่มีความหมายมากขึ้น
- 2) เกิดจากการเปลี่ยนความ คือ เดิมความหมายอย่างหนึ่งแล้วเปลี่ยนความหมายนัยของคำนั้นอีกขึ้นหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของคำเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การเปลี่ยนแปลงเสียง การเปลี่ยนแปลงศัพท์ และการเปลี่ยนแปลงความหมาย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดบุรีรัมย์

1. แผนที่จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพที่ 1 แผนที่จังหวัดบุรีรัมย์ แสดงเขตการปกครองเป็นอำเภอ

ที่มา: จังหวัดบุรีรัมย์ (2557)

2. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติความเป็นมาของจังหวัดบุรีรัมย์ ศึกษาจาก กระทรวงมหาดไทย (2526: 23-35); อนุพันธ์ นิตินัย (2551: 268-271); สมัย สุทธิธรรม (2542: 5-20); ศิริวรรณ คุ่มให้ (2546: 152); ฉวีวรรณ มาเจริญ (2533: 13-14) ซึ่งได้กล่าวไว้สอดคล้องกัน สรุปได้ดังต่อไปนี้

คำว่า “บุรีรัมย์” แปลตรงตัวหมายถึง เมืองอันเป็นที่น่ารื่นรมย์ (เดิมเมืองบุรีรัมย์มีชื่อตามชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งออกเสียงคลาดเคลื่อนกัน บางคนเรียกว่า “คันแปะ” บางคนเรียกว่า “คันเป๊ะ” เมื่อเป็นชื่อเมืองจึงเรียกว่าเมือง “แปะ” หรือเมือง “เป๊ะ” ก็เป็นที่เข้าใจกัน ในการวิจัยนี้จะสะกดตามเอกสารต้นฉบับ จึงอาจพบชื่อนี้สะกดต่างกันทั้ง 2 แบบ เมืองนี้เมื่อก่อนแห้งแล้งมากถึงกับต้องค่าน้ำกิน เมื่อมีการเปลี่ยนชื่อ จึงเปลี่ยนให้มีความหมายที่ฟังแล้วมีความสุขว่า “บุรีรัมย์”: ผู้วิจัย) ในทางประวัติศาสตร์ “บุรีรัมย์” เป็นดินแดนที่มีเมืองเก่าหลายเมืองรวมอยู่ จนเกือบจะกล่าวได้ว่ามากที่สุด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เดิมเป็นที่อยู่ของชนโบราณ เพราะเคยมีการค้นพบขวานหิน โบราณ จมอยู่ในดินหลายแห่ง แต่สืบค้นไม่ได้ว่าเป็นของชนเผ่าใด เมื่อขอมเรืองอำนาจจึงได้แผ่อำนาจเขตเข้ามาถึงดินแดนนี้ และได้ใช้เมืองนี้เป็นแหล่งกลางเพื่อติดต่อระหว่างชาวขอมในกรุงกัมพูชากับบรรดาหัวเมืองในภาคอีสานของประเทศไทยที่ขึ้นต่ออาณาจักรขอม ได้แก่ พิมาย และสกลนคร ทางด้านที่ติดต่อระหว่างกัมพูชากับบุรีรัมย์นั้น คือ ทางไพรทสมันต์ ไทย เรียกว่า “พุทไธสมันต์” ส่วนทางที่ติดต่อระหว่างบุรีรัมย์กับสกลนครนั้นผ่านไปทางช่องเสม็ดและช่องอื่น ๆ มิถุนันโบราณสายหนึ่งยังเหลืออยู่ เริ่มจากบ้านละลมพะเนา ตำบลจันทุม อำเภอประโคนชัยขึ้นไปพุทไธสง ระหว่างนี้ผ่านเมืองโบราณหลายเมือง ต่อจากพุทไธสงไปมีหลักหินปักเป็นระยะไปจนถึงสกลนคร ส่วนทางด้านพิมายก็มีหลักหินปักเป็นระยะ ๆ ไปยังพิมายและพนมรุ้ง ตลอดทางได้ผ่านเมืองโบราณหลายเมืองเช่นกัน

ไทยมีอำนาจเหนือดินแดนนี้ตั้งแต่เมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่สันนิษฐานกันว่าเข้ามาเมื่อขอมหมดอำนาจไปแล้ว สันนิษฐานว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ในยุคแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช บุรีรัมย์ ณ เวลานั้นเป็นเมืองขึ้นของนครราชสีมา ไทยเข้ามามีอำนาจในดินแดนนี้อย่างไรนั้น มีข้อสันนิษฐาน 2 ทาง คือ มาทางนครราชสีมา กับ มาทางหลวงพระบาง เมื่อไทยมีอำนาจเหนือแผ่นดินนี้แล้ว ได้ตั้งศูนย์กลางการปกครองที่เมืองนางรอง (ปัจจุบันเป็นอำเภอในจังหวัดบุรีรัมย์) เหตุที่เรียกว่าศูนย์กลางการปกครองที่นี่ เพราะบริเวณใกล้ ๆ กันยังมีอีกหลายเมือง เช่น เมืองพุทไธสง เมืองตะลุง (ปัจจุบันเป็นอำเภอประโคนชัย) แต่ทั้ง 3 เมืองขึ้นก็ตั้งอยู่ในฐานะเป็นเมืองขึ้นของเมืองโคราชหรือนครราชสีมาปัจจุบัน

ในสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ.2321 เจ้าเมืองนางรองได้แจ้งเมืองโดยมีเจ้าอิน เจ้าโอ เจ้าเมืองนครจำปาศักดิ์ร่วมมือด้วย สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี จึงมีบัญชาให้เจ้าพระยาจักรี (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก) ยกทัพมาเกลี้ยกล่อมให้ยอมอ่อนน้อมและคงเป็นเมืองขึ้นของเมืองนครราชสีมาต่อไปได้ตามเดิม แล้วเสด็จกลับมาพบเมืองร้างเมืองหนึ่ง ที่บริเวณนั้นมีต้นแปะใหญ่ (ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองปัจจุบัน) ทรงเห็นว่าเป็นชัยภูมิที่ดี จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเป็นเมืองขึ้นแล้วมอบให้นุตรเจ้าเมืองพุทไธสงที่ติดตามมาเป็นเจ้าเมือง เจ้าเมืองและครอบครัวได้ตั้งหลักแหล่งอยู่ที่นี้ แล้วเกลี้ยกล่อมชาวเขมรป่าดงต่างๆ ให้เข้ามาทำมาหากินในเมืองนี้จนเป็นปึกแผ่นแน่นหนาขึ้นและเรียกเมืองนี้ว่า เมืองแปะ โดยถือเอานิมิตของเมืองซึ่งตั้งอยู่บริเวณต้นแปะใหญ่ และตัวเจ้าเมืองเองได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพระยานครภักดี ต่อมาท่านเจ้าเมืองผู้นี้วายชนม์ นุตรชายชื่อนายหงส์ จึงได้ตำแหน่งเป็นเจ้าเมืองแทนและมีบรรดาศักดิ์เป็นพระนครภักดี ในราว พ.ศ. 2350 พระนครภักดีผู้นี้เป็นต้นตระกูลหงส์จุโก และหงส์นคร

ประมาณปี พ.ศ. 2370 เกิดขบถเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ เจ้าอนุวงศ์ได้ให้เจ้าราชวงศ์ยกกองทัพมากวาดต้อนผู้คนและเสบียงอาหารจากเมืองพุทไธสง เมืองนางรอง เมืองแปะ พระนครภักดีแห่งเมืองแปะไม่ยอม และได้นำทัพออกทำการต่อสู้จนสุดความสามารถ เมื่อสู้ไม่ได้ก็หลบหนีแต่ถูกตามจับได้ทั้งครอบครัวที่ช่องเสม็ด จึงถูกส่งตัวไปให้เจ้าราชวงศ์ที่ทุ่งสุวรรณภูมิ (เขตจังหวัดร้อยเอ็ด) พระเจ้าราชวงศ์รอทัพอยู่ที่นั่น ต่อมาคิดจับอาวุธขึ้นต่อสู้เพื่อหลบหนีอีกในเวลากลางคืน จึงถูกฆ่าตายทั้งหมด รวมทั้งพระนครภักดีซึ่งมีวิชาอาคมพันทางไม่เข้า ทหารลาวได้ใช้หลาวสวนทวารจนถึงแก่ความตาย ครั้นทัพหลวงของไทยตีกองทัพของเวียงจันทน์แตกพ่ายไปแล้ว ได้แต่งตั้งให้หลวงปลัดซึ่งเป็นบุตรชายของพระนครภักดี (หงส์) เป็นผู้รับตำแหน่งเจ้าเมืองสืบแทนเป็นการชั่วคราว ภายหลังทางราชการจึงได้แต่งตั้งพระพิพิธ (สำแดง) จากนครราชสีมาปกครอง

ในสมัยที่พระนครภักดี (ทองดี) เป็นเจ้าเมือง ทางราชการได้เปลี่ยนเขตการปกครองใหม่ โดยตั้งเมืองแปะเป็นบริเวณนางรอง รวมเอาเมืองพิมาย เมืองรัตนบุรี เมืองพุทไธสง เมืองตะลุง (ประโคนชัย) เข้ามาไว้ในปกครอง ส่วนเมืองนางรองเดิมลดฐานะลงมาเป็นเพียงอำเภอ ศาลากลางของบริเวณนางรองตั้งที่เมืองแปะ โปรดเกล้าฯ ให้นายเลื่อนมหาดเล็ก (ต่อมามีบรรดาศักดิ์เป็นพระรังสรรค์สารกิจ) จากกรุงเทพฯ มาเป็นเจ้าเมือง และบริเวณนางรองได้เปลี่ยนเป็นจังหวัดบุรีรัมย์ ในสมัยพระรังสรรค์สารกิจนี้เอง มีบางเมืองที่ถอนไปขึ้นกับจังหวัดอื่น เช่น เมืองพิมาย มีฐานะเป็นอำเภอขึ้นอยู่กับนครราชสีมา เมืองรัตนบุรีมีฐานะเป็นอำเภอขึ้นอยู่กับจังหวัดสุรินทร์

ศาลากลางจังหวัดบุรีรัมย์นั้น ในสมัยที่หม่อมเจ้านิสากรเป็นเจ้าเมือง (พ.ศ. 2456-2460) ได้ย้ายศาลากลางจังหวัดมาอยู่ที่บริเวณสวนหม่อน ปัจจุบันเป็นที่ทำการอำเภอเมือง เพราะตัวศาลากลางจังหวัดได้สร้างขึ้นใหม่ เมื่อพ.ศ.2480

การปกครองของเมืองบุรีรัมย์ ในสมัยที่ยังใช้ชื่อเมืองแปะอยู่นั้นมีเจ้าเมืองปกครอง 8 คน ดังนี้

1. พระยานครภักดี บุตรของเจ้าเมืองพุทไธสมันต์ ผู้ที่ติดตามกองทัพของเจ้าพระยาจักรี มาตั้งแต่ยกทัพไปเขมร ได้ปกครองเมืองแปะเป็นคนแรก ในปีพุทธศักราช 2321-2350
2. พระนครภักดี (หงส์) บุตรของพระยานครภักดี เจ้าเมืองคนแรก ได้ปกครองเมืองแปะ ในปีพุทธศักราช 2350-2370 เจ้าเมืองผู้นี้ คือ ต้นตระกูลหงส์จุโก และสกุลหงส์นคร
3. หลวงปลัด บุตรพระนครภักดี ซึ่งได้รั้งตำแหน่งเมืองชั่วคราว
4. พระพิพิธ (สำแดง) เป็นเจ้าเมืองที่ส่งมาจากเมืองนครราชสีมา ให้มาปกครองเมืองแปะ ในระยะหนึ่ง
5. พระนครภักดี เดิมชื่อ พระสำแดง อยู่บ้านกันผม เมืองนครราชสีมา ซึ่งเป็นคนละคน กับพระนครภักดี (หงส์)
6. พระแพ่ง ได้ตำแหน่งรั้งเมืองแปะชั่วคราว ส่งมาจากเมืองนครราชสีมาเช่นเดียวกัน
7. พระชมภู ได้ตำแหน่งรั้งเมืองแปะชั่วคราว ส่งมาจากเมืองนครราชสีมาเช่นเดียวกัน
8. พระนครภักดี (ทองดี) เป็นบุตรของหลวงปลัดหรือผู้ได้รับตำแหน่งรั้งเมืองแปะ ในลำดับที่ 3

ชื่อเมือง “พุทไธสง” กับ “พุทไธสมันต์” ซึ่งปรากฏทั้งสองชื่ออยู่ในประวัติข้างต้นนี้ สมเกียรติ รักษ์มณี (2557) อธิบายเพิ่มเติมว่า ชื่อเมือง พุทไธสง กับ พุทไธสมันต์ เป็นชื่อที่ใกล้เคียงกัน อาจทำให้เข้าใจว่าเป็นชื่อเดียวกัน หรือเป็นเมืองเดียวกัน แต่ที่จริงเป็นคนละชื่อ และ

เป็นคนละเมือง “พุทไธสมันต์” หรือ “ไผทสมันต์” เป็นชื่อเมืองที่มีอยู่จริงในประเทศกัมพูชา ส่วนชื่อ “พุทไธสง” หรือเดิมอาจเรียกว่า “ไผทสง” เป็นชื่อเมือง หรือชื่ออำเภอหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ปัจจุบันชื่อนี้มาจากภาษาเขมรว่า ไผทสรอง (ผะ-ไท-สะ-รอง, ไผท หมายถึงแผ่นดิน เขตแดน ส่วน สรอง ในภาษาเขมร ไทยใช้ สรง (สง) โดยออกเสียงเป็นควบไม่แท้ ไม่ออกเสียง ร เหมือนในภาษาเดิม ไทยนำมาใช้ในความหมายว่า อาบน้ำ สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศของเมืองพุทไธสงซึ่งมีการขุดคูน้ำและสร้างเป็นกำแพงดินขนาดใหญ่ล้อมรอบเมืองตามแบบการสร้างเมืองในสมัยโบราณ) เมื่อเขียนตามเสียงจึงได้ ไผทสง ภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงการออกเสียงและรูปเขียนไปตามกาลเวลา แต่ไม่ปรากฏชัดถึงเหตุผลของการเปลี่ยนแปลง เป็น “พุทไธสง” ในปัจจุบัน

3. ที่ตั้งและอาณาเขตของอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

อำเภอพุทไธสง

เมืองพุทไธสง เป็นเขตปกครองที่มีมาแต่เดิม ภายหลังเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเขตการปกครองเป็นระบบปัจจุบัน ทางราชการจึงตั้งให้เมือง “พุทไธสง” มีฐานะเป็น “อำเภอพุทไธสง” ขึ้นกับ จังหวัดบุรีรัมย์ กระทรวงมหาดไทย จังหวัดบุรีรัมย์ (2526: 53-54) ได้กล่าวถึงประวัติเมืองพุทไธสง ไว้ ดังนี้

...เมื่อครั้งขอมเรืองอำนาจ เมืองพุทไธสงตั้งอยู่ในที่ราบพูนดินเป็นเชิงเนินยาว 80 เส้น คำว่า พุทไธสง สันนิษฐานว่า เลื่อนมาจากภาษาเขมร คำว่า “ปันทิยสรอง” ปันเทียข = ค่ายสรอง = พูนดินขึ้น หรือยกขึ้นให้พ้นน้ำ หรืออาจเลื่อนมาจากภาษาเขมร คำว่า “ไผทสรอง” โดยเขมรเรียกเมืองนี้ว่า ไผทสรอง เมื่อขอมเสื่อมอำนาจลง พระเจ้าอู่ทองยกทัพไปตีขอมถึงนครธม ใน พ.ศ. 1895 เป็นต้นมา ดินแดนแถบนี้ รวมทั้งพุทไธสงขึ้นกับกรุงศรีอยุธยา บางตำนานเล่าว่า ราว จ.ศ. 1261 ปีมะแม เอกศก 2424 เพี้ยศรีปาก เพี้ยเหล็กสะท้อน และ เพี้ยไกรสร เสนาบดีเมืองสุวรรณภูมิ คบคิดกันเกลี้ยกล่อมผู้คนประมาณ 200 คนเศษ แยกออกจากเมืองสุวรรณภูมิ ไปขึ้นกับพระยานครราชสีมา พระยานครราชสีมาได้มีใบบอกไปยังเมืองหลวง เมืองหลวงได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเพี้ยศรีปากเป็นพระยาเสนาสงคราม และเป็นเจ้าเมือง ยกบ้านมะเฟืองและบ้านหัวแรด เป็นเมืองพุทไธสง อีกทั้งโปรดเกล้าฯ สั่งให้เมืองสุวรรณภูมิแบ่งเขตแขวงให้ตั้งแต่ลำพังชู ทางทิศตะวันออกไปถึงลำสะเทตเป็นเขตแดน ขึ้นตรงต่อเมืองนครราชสีมา ต่อจากนั้นถึง พ.ศ. 2443 จึงโปรดเกล้าฯ ให้โอนเมืองพุทไธสง มาขึ้นกับเมืองบุรีรัมย์และให้เป็นอำเภอพุทไธสง มาจนปัจจุบันนี้...

อำเภอพุทไธสง เป็นเขตการปกครองระดับอำเภอ ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดบุรีรัมย์ มีเนื้อที่ประมาณ 799 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอนาโพธิ์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา
อำเภอนาโพธิ์		

กระทรวงมหาดไทย (2526: 74) กล่าวถึงประวัติอำเภอนาโพธิ์ไว้ว่า อำเภอนาโพธิ์เดิมเป็นตำบลหนึ่ง ขึ้นกับอำเภอพุทไธสง ต่อมาภายหลังบ้านเมืองเจริญขึ้น จึงได้ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอนาโพธิ์ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2524 และได้ยกฐานะเป็นอำเภอนาโพธิ์ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2531

อำเภอนาโพธิ์ ตั้งอยู่ทางตอนเหนือสุดของจังหวัดบุรีรัมย์ มีเนื้อที่ประมาณ 225 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น และ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ และ อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น

อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์

อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ มีประวัติความเป็นมาตามที่ปรากฏในเอกสารประกอบการตรวจ
เยี่ยมชมและมอบนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ (2554: 5-6) นั้น ได้กล่าวไว้ว่า

...พื้นที่บริเวณกิโลเมตรศูนย์ (กม.ศูนย์) ตำบลหนองแวง อำเภอพุทไธสง เป็นบริเวณ
เส้นทาง ผ่านที่ใช้สัญจรไปมา ด้านทิศเหนือติดต่อกับอำเภอหนองสองห้อง จังหวัด
ขอนแก่น ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา และด้านทิศตะวันออก
เข้าสู่ตัวอำเภอพุทไธสง จากการที่บริเวณกม.ศูนย์ เป็นทางผ่านติดต่อระหว่างเมืองสำคัญ
จึงเป็นเหตุให้กลายเป็นที่ซ่องสุมของโจรผู้ร้าย และเล่นการพนันเป็นประจำในลักษณะ
พักพิงอาศัยชั่วคราว...

...ปี พ.ศ. 2497 นายไชยพจน์ ภูคำชัย (ภูหนุ) ดำรงตำแหน่งนายอำเภอพุทไธสง ได้เป็นผู้เสนอ
ขอตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยความคิดริเริ่มของ นายแปล ศรีลานุกูล และ นายทองนูน โลงไธสง
เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2497 ซึ่งแนวความคิดที่ว่าบริเวณกม.ศูนย์ จะไม่ให้ทำเป็นที่พัก
แต่จะกำหนดให้สร้างเป็นอาคารพักถาวรและได้ยื่นเรื่องราวขอจัดตั้งหมู่บ้าน เมื่อวันที่
20 ธันวาคม พ.ศ. 2499 และได้รับอนุมัติให้ตั้งหมู่บ้านในวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2500 โดยมี
นายทองนูน โลงไธสง เป็นผู้มาตั้งบ้านเรือนเป็นคนแรก มี นายแปล ศรีลานุกูล
นายสาย แสงแก้ว นายอ้าย พุทไธสง นายเสา ขามคำ นายหาย นิमित นายสุเหล่า พุทไธสง
ตั้งเป็นบ้าน กม. ศูนย์ ในการจัดตั้งหมู่บ้าน นายไชยพจน์ ภูคำชัย (ภูหนุ) นายอำเภอ
พุทไธสง เป็นผู้จัดระเบียบชุมชน นายแปล ศรีลานุกูล จึงได้ชักชวนเสนอตั้งชื่อหมู่บ้าน
เป็นชื่อของนายอำเภอเพื่อเป็นเกียรติของหมู่บ้าน และตั้งชื่อว่า “หมู่บ้านใหม่ไชยพจน์”
โดยได้เลือกให้ นายเสา ขามคำ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก...

...ต่อมาปี พ.ศ. 2521 อำเภอพุทไธสง ร่วมกับชาวอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ ได้คิดริเริ่มขอ
แบ่งเขตการปกครองของอำเภอพุทไธสง โดยขอตั้งเป็นกิ่งอำเภอชื่อว่า “กิ่งอำเภอกู่สวนแตง”
แต่กระทรวงมหาดไทยยังไม่ได้อนุมัติให้จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอแต่อย่างใด...

...ปี พ.ศ. 2534 อำเภอพุทไธสง ร่วมกับผู้นำท้องถิ่นได้รายงานขอจัดตั้งกิ่งอำเภอ ใช้ชื่อว่า
“กิ่งอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์” โดยมีตำบลอยู่ในเขตการปกครองรวม 5 ตำบล 47 หมู่บ้าน
(ปัจจุบัน 55 หมู่บ้าน) กระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้จัดตั้งเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2535

เนื่องในโอกาสกระทรวงมหาดไทยครบรอบ 100 ปี และมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็น
อำเภอ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540...

อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์มีขนาดพื้นที่รวม 178 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูง
โดยลาดจากทิศเหนือลงไปทิศใต้ สภาพเป็นดินทรายและมีดินเค็มทางทิศตะวันตกของอำเภอ
โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา และ อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

4. การกำหนดเขตตำบล หมู่บ้าน ในท้องที่อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2546: 267-278) กล่าวถึงการแบ่งเขตการปกครอง
ท้องที่อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ไว้ ดังนี้

อำเภอพุทไธสง ประกอบไปด้วย 7 ตำบล รวม 97 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลบ้านยาง	มีเขตการปกครองทั้งหมด 18 หมู่บ้าน
2. ตำบลหายโศก	มีเขตการปกครองทั้งหมด 15 หมู่บ้าน
3. ตำบลพุทไธสง	มีเขตการปกครองทั้งหมด 13 หมู่บ้าน
4. ตำบลมะเพีอง	มีเขตการปกครองทั้งหมด 13 หมู่บ้าน

5. ตำบลบ้านจาน มีเขตการปกครองทั้งหมด 13 หมู่บ้าน
6. ตำบลบ้านเวง มีเขตการปกครองทั้งหมด 13 หมู่บ้าน
7. ตำบลบ้านเป้า มีเขตการปกครองทั้งหมด 12 หมู่บ้าน

อำเภอนาโพธิ์ ประกอบไปด้วย 5 ตำบล รวม 65 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลนาโพธิ์ มีเขตการปกครองทั้งหมด 14 หมู่บ้าน
2. ตำบลศรีสว่าง มีเขตการปกครองทั้งหมด 10 หมู่บ้าน
3. ตำบลบ้านคู้ มีเขตการปกครองทั้งหมด 12 หมู่บ้าน
4. ตำบลบ้านคู มีเขตการปกครองทั้งหมด 15 หมู่บ้าน
5. ตำบลคอนกอก มีเขตการปกครองทั้งหมด 14 หมู่บ้าน

อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ ประกอบไปด้วย 5 ตำบล รวม 55 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลหนองแวง มีเขตการปกครองทั้งหมด 15 หมู่บ้าน
2. ตำบลทองหลาง มีเขตการปกครองทั้งหมด 10 หมู่บ้าน
3. ตำบลกู่สวนแตง มีเขตการปกครองทั้งหมด 12 หมู่บ้าน
4. ตำบลหนองเยือง มีเขตการปกครองทั้งหมด 9 หมู่บ้าน
5. ตำบลแดงใหญ่ มีเขตการปกครองทั้งหมด 9 หมู่บ้าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ สุขุมาวดี จำหิรัญ (2527: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายของชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และศึกษาความแตกต่างระหว่างชื่อราชการกับชื่อพื้นบ้านที่รู้จักทั่วไปในท้องถิ่นนั้น ผลการวิจัยพบว่า การแบ่งกลุ่มความหมายของชื่อหมู่บ้านต่าง ๆ เป็นการตั้งชื่อที่นำมาจากสิ่งแวดล้อม และโลกทัศน์ของชาวบ้านในเขตนั้น ได้แก่ ชื่อต้นไม้ ชื่อสัตว์ ลักษณะพื้นที่ และภูมิประเทศ ชื่อคน ชื่อสิ่งที่คนสร้างขึ้น ชื่อที่บอกสิ่งแปลก ๆ สิ่งเด่น ๆ หรือลักษณะบางประการ ชื่อที่บอกลักษณะบางประการหรือลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน ชื่อบางชื่อบอกถึงประวัติศาสตร์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต และมีชื่อหลายชื่อยังไม่สามารถจะหาความหมายได้ ส่วนความแตกต่างระหว่างชื่อพื้นบ้านกับชื่อราชการ พบว่า มี 6 ลักษณะ คือ 1) เขียนชื่อพื้นบ้านเป็นภาษาไทยตามเสียงภาษาท้องถิ่น (ภาษาเขมรสูง ล่วย) โดยการถอดเสียงเขมรเป็นชื่อภาษาไทย ทำให้มีการเพี้ยนเสียงในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ เพี้ยนเสียงสระ เพี้ยนเสียงพยัญชนะ เพี้ยนเสียงวรรณยุกต์ เพี้ยนเสียงพยัญชนะและสระเพี้ยนเสียงทั้งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ 2) เขียนชื่อพื้นบ้านเป็นชื่อราชการโดยอาศัยเค้าเสียงเดิมในภาษาเขมรแล้วนำมาเขียนเป็นคำภาษาไทยที่มีเสียงใกล้เคียง โดยที่ความหมายไม่ได้สัมพันธ์กันแต่อย่างใด 3) เขียนชื่อพื้นบ้านเป็นชื่อราชการ โดยแปลจากชื่อภาษาพื้นบ้านเป็นภาษาไทย 4) เขียนชื่อพื้นบ้านเป็นชื่อราชการด้วยการเขียนตามเสียงภาษาท้องถิ่น (เขมร) ด้วยอักษรไทยหรือแปลภาษาท้องถิ่นเป็นไทยแล้วเติมคำภาษาไทย โดยในบางกรณีเพื่อแยกหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านที่มีชื่อเดียวกันออกจากกัน 5) การเขียนชื่อราชการเป็นภาษาไทยบางชื่อไม่มีความสัมพันธ์กับชื่อบ้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความหมายหรือรูปเสียง 6) ชื่อหมู่บ้านจำนวนไม่น้อยเป็นภาษาไทยอยู่แล้วหรือเป็นชื่อภาษาส่วย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการออกเสียงในภาษาพื้นบ้านจะมีลักษณะเป็นเสียงภาษาเขมร คือ ไม่มีการใส่เสียงวรรณยุกต์

กรรณิกา ธรรมวดี (2534: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อศึกษาโครงสร้างของคำ ประเภทของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้าน และภาพสะท้อนทางสังคม จากชื่อหมู่บ้านในจังหวัดศรีสะเกษ โดยศึกษาข้อมูลที่เป็นรายชื่อหมู่บ้าน จำนวน 1,789 หมู่บ้าน จากทำเนียบท้องที่จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2531 ผลการวิจัยพบว่า แนวการตั้งชื่อหมู่บ้านมี 15 ประเภท คือ ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะภูมิศาสตร์ ตั้งชื่อหมู่บ้านตามสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้น ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อคน หรือสถานภาพของบุคคล ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อสัตว์ ส่วนของสัตว์ และที่อยู่สัตว์ ตั้งชื่อหมู่บ้านตามตำแหน่ง ที่ตั้งหมู่บ้านหรือทิศทางที่หมู่บ้านนั้นตั้งอยู่ ตั้งชื่อหมู่บ้านตามคำที่กล่าวถึงช่องทางหรือทางผ่าน ตั้งชื่อ

หมู่บ้านตามจำนวนของสิ่งต่าง ๆ ตั้งชื่อหมู่บ้านตามส่วนของอวัยวะของคนหรือสัตว์ ที่พบตั้งชื่อหมู่บ้านตามกิริยาอาการของคน กิริยาอาการของสัตว์ กิริยาอาการของสิ่งไม่มีชีวิต ตั้งชื่อหมู่บ้านตามคำกล่าวถึงธรรมชาติ ตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของสิ่งของที่พบและตั้งชื่อหมู่บ้านตามคำพูดที่ใช้พูดจาหรือซักถามของคนในหมู่บ้าน ส่วนด้านโครงสร้างของคำที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้านมี 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ โครงสร้างของคำพยางค์เดียวและโครงสร้างของคำหลายพยางค์ โครงสร้างของคำหลายพยางค์ ประกอบด้วยคำสองพยางค์ คำสามพยางค์ คำสี่พยางค์ คำห้าพยางค์ และคำหกพยางค์ ส่วนประเภทของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านมี 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ เป็นคำภาษาไทย คำมาจากภาษาต่างประเทศ และคำผสมระหว่างภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ

มยุรี สีสุมพ (2534: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาแนวการตั้งชื่อหมู่บ้าน ลักษณะของคำ การเปลี่ยนแปลงภาษาและภาพสะท้อนทางสังคม จากชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า แนวการตั้งชื่อหมู่บ้านนำมาจัดประเภทได้ทั้งหมด 8 ประเภท คือ ลักษณะภูมิประเทศ ชื่อพืช ชื่อสัตว์ จำนวนนับ ลักษณะสิ่งก่อสร้าง ชื่อบุคคลสำคัญ มงคลนาม และลักษณะที่ไม่จัดอยู่ในพวกใด ส่วนลักษณะคำที่ใช้ตั้งมี 3 ลักษณะ คือ คำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำสามพยางค์ ด้านการเปลี่ยนแปลงภาษามี 5 ลักษณะ ได้แก่ การกลายเสียง การกลายความหมาย การกลายเสียงและกลายความหมาย ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ และความสัมพันธ์ระหว่างรูปคำกับความหมาย ด้านชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่มี 2 ลักษณะ คือ เปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และเปลี่ยนเพื่อความเป็นสิริมงคล ด้านภาพสะท้อนทางสังคมจากชื่อหมู่บ้านมี 5 ลักษณะ คือ สภาพภูมิศาสตร์ การเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน การดำเนินชีวิต ความเชื่อ และความสัมพันธ์กับหมู่บ้านเดิม

ปราณี กุลละวณิช (2535: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาชื่อหมู่บ้านจ้วงในมณฑลทลวงสี 2) เพื่อศึกษาชื่อหมู่บ้านในตอนเหนือของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และ 3) เปรียบเทียบชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสีและในเขตประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า วิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านของชน 2 กลุ่มที่พูดภาษาตระกูลไทด้วยกันนี้มีความเหมือนกันในหลักการ คือ ในลักษณะโครงสร้างภาษาใช้ลักษณะชื่อที่เป็นคำ 2 คำเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้คำหลังที่ขยายความหมายของคำหน้า ทำให้สามารถจำแนกกลุ่มชื่อหมู่บ้านที่มีคำแรกเหมือนกันออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้ และหากชื่อหมู่บ้าน เป็นคำ 3 คำ ก็ใช้ลักษณะเหมือนกัน คือคำที่สามจะบอกทิศทางเป็นสำคัญ ในประเด็นของการได้รับอิทธิพลทางภาษาซึ่งปรากฏในชื่อหมู่บ้านนั้นเห็นได้ว่า แม้มีการยืมคำจากแหล่งที่ต่างกัน คือ จ้วงยืมคำจีนทลวงสีและไทยยืมภาษาบาลีสันสกฤต แต่โครงสร้างหลักทางภาษาของ

ชื่อหมู่บ้านเหมือนกันในแง่ของการเรียงลำดับคำหรือการใช้ประเภทของคำในชื่อ นอกจากนี้วิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านของทั้งสองกลุ่มมีหลักการที่กล่าวได้ว่าเหมือนกัน คือ ใช้ลักษณะการทำมาหากิน คือ การทำนา และลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นเป็นหลักในการเรียกชื่อหมู่บ้านของตน ลักษณะดังกล่าวนี้จะปรากฏในคำแรกของชื่อหมู่บ้านเสมอ ชื่อหมู่บ้านของไทยแสดง การตั้งชื่อที่เบี่ยงเบนไปจากหลักการนี้มากขึ้น ดังเห็นได้จากการที่ชื่อหมู่บ้านจำนวนหนึ่งไม่มีลักษณะทั้งสองอยู่ในชื่อเลย เช่น ศรีสุวรรณ วิจิตรพัฒนา ราษฎร์เกษมศรี ค่ายสว่าง ราษฎร์สมบูรณ์ และนิคมศรีวิไล เป็นต้น ชื่อหมู่บ้านในลักษณะหลังนี้เป็นชื่อหมู่บ้านใหม่และแสดงให้เห็นวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านที่แตกต่างออกไปจากเดิม

ประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่ได้เห็นได้จากการศึกษาชื่อหมู่บ้านจ้วงและไทยทางตอนเหนือของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ การที่บอกการรวมตัวของคนเข้าเป็นกลุ่มนั้นคำสำคัญ คือคำว่า บ้าน

คำว่า เมือง เชียง เวียง นคร นั้น แม้จะพบในกลุ่มหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย แต่มีจำนวนน้อยมาก อย่างไรก็ดี เมื่อลองสำรวจดูชื่อหมู่บ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยอย่างคร่าวๆ ก็พบว่ามีคำ เมือง เชียง เวียง ใช้มากขึ้น ทั้งคำแรกของชื่อหมู่บ้านก็แสดงลักษณะที่แตกต่างออกไป

อรพินท์ ศิริพงษ์ (2538: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ชื่อหมู่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อศึกษาชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์ ชื่อหมู่บ้านที่ไม่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์ และชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับตำนานและนิทานพื้นบ้าน ผลการวิจัยพบว่า หมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์ จำนวน 159 หมู่บ้าน แบ่งย่อยออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 4 กลุ่มตามจำนวนต่อไปนี้ คือ ชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบหลักของคำเป็นคำนามที่บ่งบอกถึงแหล่งน้ำมีจำนวน 69 หมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบหลักของคำที่บ่งบอกถึงบริเวณที่เป็นพื้นดินมีจำนวน 57 หมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบหลักของคำเป็นคำนามที่บ่งบอกถึงบริเวณที่มีพืชและต้นไม้ มีจำนวน 19 หมู่บ้าน และชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบหลักของคำที่ไม่บ่งบอกว่าเกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์ แต่มีประวัติของแต่ละหมู่บ้านแทน มีจำนวน 14 หมู่บ้าน

หมู่บ้านที่มีชื่อไม่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์ มีจำนวน 129 หมู่บ้าน แบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ 6 กลุ่ม คือ ชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบหลักของคำแทนชนิดของพืช มีจำนวน 44 หมู่บ้าน ชื่อที่มีส่วนประกอบหลักของคำบ่งบอกความเกี่ยวข้องกับพืชและบ่งบอกจำนวน ขนาด และอายุ มีจำนวน

8 หมู่บ้าน ชื่อที่มีส่วนประกอบหลักของคำที่บ่งบอกความเกี่ยวข้องกับพืชและทิศทาง มีจำนวน 13 หมู่บ้าน ชื่อที่มีส่วนประกอบหลักของคำบ่งบอกความเกี่ยวข้องกับพืชร่วมกับคำนาม มีจำนวน 6 หมู่บ้าน ชื่อที่มีส่วนประกอบหลักของคำบ่งบอกความเกี่ยวข้องกับพืช ร่วมกับคำที่เป็นภาษาท้องถิ่น มีจำนวน 7 หมู่บ้าน และชื่อที่ประกอบด้วยคำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ หรือคำที่เกี่ยวกับบุคคล สัตว์ วัตถุ สถานที่ ชุมชนโบราณ และอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์ มีจำนวน 51 หมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เกี่ยวข้องกับตำนานและนิทานพื้นบ้าน มีจำนวน 17 หมู่บ้าน นิทานเล่าประกอบชื่อหมู่บ้าน จำนวน 13 เรื่อง แบ่งชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับตำนานและนิทานพื้นบ้านเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ชื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผีและอิทธิปาฏิหาริย์ มีจำนวน 4 หมู่บ้าน นิทานเล่าประกอบชื่อหมู่บ้าน จำนวน 4 เรื่อง ชื่อที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้าน เช่น บุคคล สัตว์ สิ่งของ และอื่น ๆ มีจำนวน 11 หมู่บ้าน ซึ่งมีนิทานเล่าประกอบ จำนวน 7 เรื่อง และชื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงจากชื่อเดิม มีจำนวน 2 หมู่บ้าน

ไพพรรณ อินทนิล (2546: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การศึกษาประวัติชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อรวบรวมประวัติชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จังหวัดชลบุรี และศึกษาการเปลี่ยนแปลงชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จังหวัดชลบุรี ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บันทึกเสียง การบอกเล่าของวิทยากรที่เลือกมาจากผู้รู้ หมู่บ้านละ 1-2 คน ผลการวิจัยพบว่า ประวัติของชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี มีจำนวน 816 ชื่อ สามารถจำแนกได้ 11 ประเภท คือ ชื่อที่เป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์ มีจำนวน 438 ชื่อ ชื่อที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ มีจำนวน 69 ชื่อ ชื่อที่แสดงตำแหน่งที่ตั้ง มีจำนวน 60 ชื่อ ชื่อที่เกี่ยวกับพรรณไม้ท้องถิ่น มีจำนวน 56 ชื่อ ชื่อที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ มีจำนวน 48 ชื่อ ชื่อที่เป็นเหตุการณ์ ตำนาน นิทาน มีจำนวน 46 ชื่อ ชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งก่อสร้างและสถานที่ มีจำนวน 33 ชื่อ ชื่อที่เป็นชื่อบุคคล มีจำนวน 18 ชื่อ ชื่อที่เกี่ยวกับศาสนสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีจำนวน 16 ชื่อ ชื่อที่เป็นชื่อสัตว์ มีจำนวน 12 ชื่อ และชื่อที่มีชื่ออื่น ๆ มีจำนวน 33 ชื่อ

นอกจากนี้ยังพบว่า มีชื่อหมู่บ้าน จำนวน 45 ชื่อ ที่มีการเปลี่ยนแปลงชื่อไปจากเดิม ซึ่งสาเหตุที่เปลี่ยนต้องการความหมายที่เป็นสิริมงคล มีจำนวน 8 ชื่อ เข้าใจผิด ทำให้เรียกผิด สะกดผิด มีจำนวน 16 ชื่อ เกิดการกร่อนเสียงหรือกลายเสียง มีจำนวน 13 ชื่อ มีเหตุการณ์ ตำนาน เกิดขึ้นใหม่ มีจำนวน 7 ชื่อ และต้องการแก้ไขให้ถูกต้อง มีจำนวน 1 ชื่อ

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง (2547: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย: กาญจนบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อศึกษาชื่อหมู่บ้านใน 8 จังหวัด ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ศึกษาโครงสร้างทางภาษาศาสตร์ของชื่อหมู่บ้าน และศึกษาโครงสร้างทางความหมายของชื่อหมู่บ้าน ซึ่งข้อมูลได้จากทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2535 ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างทางภาษาศาสตร์ของชื่อเรียกหมู่บ้านมีลักษณะเหมือน โครงสร้างทางไวยากรณ์ระดับคำในภาษาไทย ส่วนโครงสร้างทางความหมายของชื่อหมู่บ้านใน 8 จังหวัด ซึ่งศึกษาโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของนามทั่วไปที่ใช้เป็นคำแรกของชื่อหมู่บ้าน แสดงให้เห็นว่าสามารถแบ่งกลุ่มชื่อหมู่บ้านตามความหมายเป็น 5 กลุ่มที่สำคัญ คือ 1) กลุ่มอรรถลักษณะทางภูมิศาสตร์ แบ่งเป็นนามทั่วไปเกี่ยวกับน้ำ – แหล่งน้ำ นามทั่วไปเกี่ยวกับที่ดอน และนามทั่วไปเกี่ยวกับภูมิประเทศลักษณะอื่นๆ 2) กลุ่มอรรถลักษณะที่ไม่ใช่คำบอกสภาพภูมิศาสตร์ แบ่งเป็นพืชพรรณทางธรรมชาติ สัตว์ พื้นที่ที่ไม่ได้ลากถางหรือที่ลากถางเพื่อการเพาะปลูกและอาชีพ สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่พบปะของชุมชน จำนวน บุคคล ภาษาชนกลุ่มอื่น 3) กลุ่มอรรถลักษณะบอกที่ตั้งหรือทิศทาง แบ่งเป็นบุพบท บอกสถานที่และนามทั่วไปบอกสถานที่หรือจุดตำแหน่งที่แน่นอน 4) กลุ่มอรรถลักษณะบอกความเป็นสิริมงคล และ 5) กลุ่มอรรถลักษณะบอกคุณสมบัติ นอกจากนี้ จากการเจนนับความถี่ของนามทั่วไปที่ใช้เป็นคำแรกของชื่อหมู่บ้านปรากฏว่านามทั่วไปเกี่ยวกับน้ำและแหล่งน้ำมีจำนวนมากที่สุดในทุก ๆ จังหวัด

วรรณ นาวิกุล และคณะ (2547: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดตรัง โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 4 ประการ คือ 1) เพื่อประมวลข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของชื่อถิ่นฐานบ้านเมืองของจังหวัดตรัง 2) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของชื่อถิ่นฐานบ้านเมืองของจังหวัดตรัง 3) เพื่อสรุปคตินิยมในการตั้งชื่อเกี่ยวกับที่มาของชื่อถิ่นฐานบ้านเมืองและชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชื่อเหล่านั้นกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่นของจังหวัดตรัง 4) เพื่อชี้ให้เห็นคุณค่าของการบันทึกและศึกษาที่มาของชื่อบ้านนามเมือง ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าชื่อบ้านนามเมืองระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านในจังหวัดตรัง ส่วนใหญ่เป็นคำประสม มีที่มาจากปัจจัย 2 หมวด ปัจจัยเด่นได้แก่ ภูมิประเทศและพรรณไม้ ลักษณะภูมิประเทศที่ปรากฏในชื่อบ้านนามเมือง มีจำนวน 43 คำ มีทั้งแหล่งน้ำ ที่สูงและที่ราบ พรรณไม้มีจำนวน 152 คำ จัดเป็นกลุ่มได้ 120 ชนิด นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความหลากหลายมากที่สุด การวิจัยพบว่า มีกรณีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ภูมิประเทศ พรรณไม้ ซึ่งทำให้ที่มาของชื่อสูญหายไป อย่างไรก็ตามในการศึกษาชื่อส่วนประกอบย่อยของเทศบาลนครตรัง (ทับเที่ยง) พบว่า ชื่อส่วนใหญ่มาจากปัจจัย 1 หมวดและปัจจัยเด่นเป็นหมวดบุคคล ซึ่งมีตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลงมาถึงสามัญชน ส่วนชื่อสถานที่ท่องเที่ยวกลุ่มสำคัญ

ซึ่งอยู่ด้านทะเลอันดามันมีที่มาจากนิทานประจำถิ่น นอกจากนี้เมื่อศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลภาคสนามกับข้อมูลเอกสารพบว่า ชื่อบ้านนามเมืองเก่าแก่ของจังหวัดตรังหลายชื่อเปลี่ยนไป สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดเรื่องที่มาของชื่อบ้านนามเมือง ได้แก่ การถอดเสียงของคำภาษาถิ่นได้และภาษามลายูถิ่นออกมาเป็นตัวอักษร

วรรณภา บุญประทีป (2553: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การศึกษาชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อศึกษาลักษณะการสร้างคำที่เป็นชื่อหมู่บ้านและกลวิธีที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะการสร้างคำของชื่อหมู่บ้านตามชนิดคำ 3 ลักษณะ คือ คำประสม คำสมาส และคำสนธิ ส่วนลักษณะการสร้างคำของชื่อหมู่บ้านตามโครงสร้างชื่อหมู่บ้านพบ 3 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 บ้าน ชุมชน + ภูมิประเทศ ± (ลักษณะเฉพาะ) ± (คุณสมบัติ) แบบที่ 2 บ้าน ชุมชน + ชื่อเฉพาะ และ แบบที่ 3 บ้าน + ชื่อแสดงชุมชน ด้านกลวิธีในการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากประวัติความเป็นมาของ การตั้งถิ่นฐานและความหมายของชื่อหมู่บ้าน 4 ลักษณะ ได้แก่ ชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับสภาพภูมิประเทศ ชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับตำนาน และชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับเรื่องเล่า ส่วนผลการวิจัยกลวิธีการสร้างชื่อหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของชื่อหมู่บ้านกับวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ การบอกทิศทาง ตำแหน่ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงลักษณะชุมชน ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง ความหลากหลายของพืชพรรณ ความสำคัญของวัดและศาสนา ความสำคัญของพื้นที่ป่า และเกี่ยวกับตำนานและเรื่องเล่า

ระพีพรรณ แก้วจันทร์ (2549: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องชื่อสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อศึกษาที่มาและความหมายของชื่อสถานที่ท่องเที่ยว ลักษณะการตั้งชื่อและความสัมพันธ์ระหว่างชื่อสถานที่ท่องเที่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ชื่อสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด มีความหมายตรงรูปภาษา ยกเว้นชื่อคอยแม่ระเมิง มีความหมายเปรียบเทียบจำนวน 2 ชื่อ มีความหมายตามตำนานจำนวน 23 ชื่อ สามารถจำแนกลักษณะการตั้งชื่อสรุปได้ดังนี้ ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 12 ชื่อ ตั้งชื่อตามชื่อแม่น้ำลำธาร จำนวน 4 ชื่อ ตั้งชื่อตามชื่อพืช จำนวน 3 ชื่อ ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ จำนวน 2 ชื่อ ตั้งชื่อตามชื่อบุคคล จำนวน 10 ชื่อ ตั้งชื่อตามตำนานหรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ จำนวน 12 ชื่อ ตั้งชื่อตามชื่อสถานที่ที่มีอยู่เดิม จำนวน 9 ชื่อ ตั้งชื่อตามคำภาษากะเหรี่ยงจำนวน 11 ชื่อ ตั้งชื่อเพื่อความเป็นมงคล จำนวน 5 ชื่อ ตั้งชื่อในลักษณะอื่น ๆ จำนวน 3 ชื่อ บางชื่อมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจำแนกการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 3 ลักษณะได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลง

ด้านเสียง จำนวน 7 ชื่อ 2) การเปลี่ยนแปลงด้านคำ จำนวน 2 ชื่อ 3) การเปลี่ยนเป็นชื่อใหม่ จำนวน 10 ชื่อ การศึกษาชื่อที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศ จำแนกได้ คือ 1) บ่งบอกว่าเป็นสถานที่บนภูเขา 2) บ่งบอกลักษณะบางประการของหน้าผา 3) บ่งบอกสภาพของป่าไม้หรือชนิดของต้นไม้ และ 4) แสดงลักษณะภูมิประเทศในลักษณะอื่น ชื่อที่มีความสัมพันธ์กับตำนานหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ 1) มีความสัมพันธ์กับเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ เจ้าเมือง หรือบุคคลที่ประชาชนนับถือ 2) มีความสัมพันธ์กับตำนานทางพระพุทธศาสนา และ 3) มีความสัมพันธ์กับกลุ่มชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนั้น ส่วนชื่อที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมด้านความเชื่อและวัฒนธรรมทางภาษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชื่อบ้านนามเมือง มีแนวทางการศึกษา 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การศึกษาโครงสร้างภาษาของชื่อหมู่บ้าน เป็นการศึกษาถึงชนิดของคำที่เป็นชื่อหมู่บ้าน 2) การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน เป็นการศึกษาถึงวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ความเชื่อ ความเป็นอยู่ของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น และ 3) การศึกษาที่มาของชื่อหมู่บ้าน เป็นการศึกษาที่มาของชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับความหมายของชื่อหมู่บ้าน ซึ่งจำแนกที่มาของชื่อหมู่บ้านตามกลุ่มความหมาย ซึ่งสภาพภูมิศาสตร์และสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การตั้งชื่อหมู่บ้านในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ปรากฏในทำเนียบท้องที่ของอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวนทั้งหมด 217 หมู่บ้าน กรณีที่หมู่บ้านใดมีการแยกเขตการปกครองออกเป็นหลายหมู่บ้านด้วยลำดับเลขหมู่ แต่ยังคงใช้ชื่อหมู่บ้านเดียวกัน ถือว่าเป็น 1 ชื่อ ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เพียงครั้งเดียว และกรณีหมู่บ้านที่อยู่คนละเขตท้องที่ทั้งในระดับตำบลและอำเภอ และหมู่บ้านที่มีประวัติความเป็นมาไม่สัมพันธ์กัน แต่มีการตั้งชื่อหมู่บ้านตรงกันหรือซ้ำกัน โดยบังเอิญ แม้จะมีความหมายของชื่อเหมือนกัน ก็นับเป็นคนละชื่อ รวมจำนวนชื่อหมู่บ้านที่นำมาศึกษาครั้งนี้จำนวน 188 ชื่อ โดยเป็นชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จำนวน 79 ชื่อ อำเภอนาโพธิ์ จำนวน 56 ชื่อ และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน 53 ชื่อ
2. ผู้บอกข้อมูล ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นของอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่าง หมู่บ้านละ 2 คน จาก 188 หมู่บ้าน รวม 376 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากคนในหมู่บ้านผู้ประกอบอาชีพครู หรือเคยประกอบอาชีพครู ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านในหมู่บ้าน ทั้งหมดเป็นผู้มีอายุ 50 ปีขึ้นไป เป็นผู้ถือกำเนิดในท้องถิ่นและไม่เคยจากท้องถิ่นไปตั้งถิ่นฐานในภูมิภาคอื่นติดต่อกันเกิน 10 ปี เว้นแต่การจากไปเพื่อการศึกษา ซึ่งยังคงติดต่อกับถิ่นกำเนิดอยู่อย่างสม่ำเสมอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่กำหนดหัวข้อในการสัมภาษณ์ไว้เป็นแนวทางกว้าง ๆ
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. กล้องถ่ายภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. เกณฑ์การวิเคราะห์ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านในอำเภอยะรัง นาทวี และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ เกณฑ์การวิเคราะห์ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านนี้ เป็นเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ โดยได้ดัดแปลงมาจากเกณฑ์ของ วรรณ นามิกมูล และคณะ (2547: 6) กำหนดการวิเคราะห์ตามหมวดความหมายของคำ แบ่งเป็น 12 ประเภท ดังนี้

- 1) ลักษณะภูมิประเทศ
- 2) พรรณไม้
- 3) สัตว์
- 4) วัตถุ
- 5) ดำเนิน/เรื่องเล่า
- 6) บุคคล
- 7) ที่ที่ตั้งสถานที่
- 8) คติความเชื่อ

- 9) อาชีพ
- 10) ถิ่นฐานเดิม
- 11) ขนาด
- 12) ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง

2. เกณฑ์การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยพิจารณาจากคำที่เป็นชื่อหมู่บ้านตามลักษณะการสร้างคำ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ที่ประมวลสรุปจากแนวคิดของ พระอภ โปษะกฤษณะ (2538: 35-43); เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ (2541: 151-172); นาริรัตน์ เลิศชัยวรกุล (2548: 6-9) ซึ่งกล่าวถึงการสร้างคำในภาษาไทย สรุปเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้ดังนี้

2.1 คำภาษาไทย

2.1.1 การใช้คำมูล คือ ไม่ได้สร้างคำขึ้นมาใหม่ แต่ได้เลือกใช้คำที่มีมาแต่เดิม อาจเป็นคำหลายพยางค์หรือเป็นคำโดด ทั้งนี้รวมคำภาษาถิ่นด้วย

2.1.2 การประสมคำ คือ การนำคำมูลที่มีอยู่เดิมมาประสมกัน ด้วยวิธีการเติมคำ หรือวลีลงข้างหลังคำหลัก เช่น น้ำ เป็น น้ำปลา น้ำดื่ม น้ำใช้ เพื่อกำหนดใช้เป็นชื่อหมู่บ้าน ซึ่งมีเฉพาะคำนาม มีรูปแบบการสร้างคำ ดังนี้

- 1) นาม + นาม
- 2) นาม + กริยา
- 3) นาม + วิเศษณ์
- 4) กริยา + นาม
- 5) กริยา + วิเศษณ์
- 6) วิเศษณ์ + นาม
- 7) วิเศษณ์ + กริยา
- 8) นาม + นาม + นาม
- 9) นาม + นาม + กริยา

- 10) นาม + นาม + วิเศษณ์
- 11) นาม + นาม + คำจำนวนนับ
- 12) นาม + คำจำนวนนับ + ลักษณะนาม
- 13) นาม + นาม + คำจำนวนนับ
- 14) นาม + นาม + คำจำนวนนับ + วิเศษณ์
- 15) กริยา + นาม + วิเศษณ์
- 16) วิเศษณ์ + นาม + นาม

2.2 คำยืม

2.2.1 คำยืมภาษาเขมร คือ การนำคำภาษาเขมรมาใช้ในภาษาไทย โดยอาจคงความหมายตามเดิม หรือเปลี่ยนไปตามบริบทของการใช้ภาษาไทย

2.2.2 คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต คือ การนำคำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย โดยอาจคงความหมายตามเดิม หรือเปลี่ยนไปตามบริบทของการใช้ภาษาไทย

3. เกณฑ์การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ที่ได้ดัดแปลงมาจากเกณฑ์ของ กำชัย ทองหล่อ (2552 : 122-130); เอกฉัตร จารุเมธิชน (2539 : 18-21); ประยูร ทรงศิลป์ (2526 : 57-58) ซึ่งผู้วิจัยประมวลสรุปเป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้านในงานวิจัยนี้ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเสียง การเปลี่ยนแปลงศัพท์ และการเปลี่ยนแปลงความหมาย

4. เกณฑ์การวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่น

การวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ เกณฑ์การวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้านนี้ เป็นเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ โดยได้ดัดแปลงมาจากเกณฑ์ของ นื่องนุช มณีอินทร์ (2543 : 43-58) โดยพิจารณาจากความหมายของส่วนประกอบหลักที่ปรากฏในโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน ซึ่งมีความสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐาน แบ่งเป็น 11 ประเภท ดังนี้

- 1) การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ
- 2) ความสำคัญของพื้นที่ป่า
- 3) ลักษณะภูมิประเทศ
- 4) ความหลากหลายของพืชพรรณ
- 5) ความหลากหลายของสัตว์
- 6) การบ่งบอกทิศทาง ตำแหน่งหรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน
- 7) อาชีพ
- 8) ความสำคัญของบุคคล
- 9) ความเชื่อความเป็นสิริมงคล
- 10) ร่องรอยอารยธรรมโบราณ
- 11) ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. สืบรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชื่อหมู่บ้าน การสร้างคำ และการเปลี่ยนแปลงของภาษา
2. เก็บรวบรวมรายชื่อหมู่บ้านตามขอบเขตของการวิจัย
3. สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
4. ทำการคัดเลือกผู้บอกข้อมูล เลือกมาหมู่บ้านละ 2 คน รวมทั้งหมด 376 คน
5. สัมภาษณ์และบันทึกประวัติความเป็นมาและที่มาของชื่อหมู่บ้านด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยการจดบันทึกและใช้เครื่องบันทึกเสียงประกอบ
6. ถอดข้อความที่ผู้บอกข้อมูลเล่าประวัติความเป็นมาและที่มาของชื่อหมู่บ้าน โดยเก็บเฉพาะข้อความที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ลงในแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใน 4 ประเด็น โดยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายอำเภอ

- 1) ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยอธิบายความหมายของชื่อหมู่บ้าน โดยอิงจากข้อมูล 2 แหล่งได้แก่ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 และจากข้อมูลประวัติความเป็นมาและที่มาของชื่อหมู่บ้านที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูล และจัดหมวดหมู่ที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำ
- 2) กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากคำที่เป็นชื่อหมู่บ้านตามลักษณะการสร้างคำ พร้อมทั้งจัดหมวดหมู่แยกเป็นแต่ละประเภท
- 3) การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน โดยวิเคราะห์จากชื่อหมู่บ้านเดิม ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันมาแต่เดิม เปรียบเทียบกับชื่อหมู่บ้านปัจจุบัน ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏในทะเบียนท้องที่ของอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
- 4) อัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ โดยการพิจารณาจากความหมายของส่วนประกอบหลักที่ปรากฏในโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน ซึ่งมีความสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐาน เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะทางวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการจำแนกข้อมูล ในแต่ละประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพข้างต้นออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนับจำนวนและคิดเป็นร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณรายอำเภอ มาสรุปผลการวิเคราะห์เป็นภาพรวม นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและนำเสนอรายงานการวิจัยในรูปวิทยานิพนธ์ตามวิธีการและรูปแบบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์: กรณีศึกษาอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน และอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 79 ชื่อ ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำ ซึ่งจำแนกได้ 10 ประเภท ดังนี้

1. ลักษณะภูมิประเทศ

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกลักษณะต่าง ๆ ทางกายภาพของแผ่นดินทั้งที่เกิดตามธรรมชาติ และเกิดจากการบุกเบิกทำกินของมนุษย์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 29 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 36.71 ดังนี้

1.1 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โนน โพน โคง และดอน จำนวน 16 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20.25 ดังนี้

1) บ้านโนนจีเกลือ (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินดินมีเกลือ (ดินโป่ง) ปนอยู่บนผิวดินเป็นบริเวณกว้าง บริเวณใดมีปริมาณเกลือมากก็จับกันเป็นแผ่นแข็ง (ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียกว่า ดินเกลือ ดินจีเกลือ หรือ จีกระทาเกลือ) แต่เดิมชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดอนเกลือ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านมากขึ้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนจีเกลือ (สัมภาษณ์ นายเงิน พลจันทิก และ นายวัชรชัย ธรรมรัมย์ เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนจีเกลือ หมายถึง เนินดินที่มีลักษณะเป็นดินโป่งหรือดินที่มีเกลือปนอยู่บนผิวดินตามธรรมชาติ (สัมภาษณ์ นายเงิน พลจันทิก และ นายวัชรชัย ธรรมรัมย์ เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านโนนสมบูรณ์ (หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์ คือเมื่อชาวบ้านอพยพมาจากบ้านห้วยโศก มาตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่บริเวณนี้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งแหล่งน้ำและพืชผลชนิดต่าง ๆ แต่เดิมชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านหลายชื่อ ได้แก่ 1) บ้านหัวช้าง เนื่องจากพบซากหัวช้างโผล่พื้นดินขึ้นมาบริเวณหนองน้ำของหมู่บ้าน 2) บ้านดอนอิสุม เนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่สูง มีต้นมะรุมนขึ้นอยู่มาก (ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียกต้นมะรุมนว่า ต้นอิสุม) 3) บ้านหนองแวงน้อย เนื่องจากมีต้นแวง (แวง: ภาษาไทยถิ่นอีสานตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ปรีอ) ขึ้นอยู่มากตามหนองน้ำ เป็นชื่อพืชน้ำชนิดหนึ่ง ใบยาว ๆ มีลักษณะเป็นกอกเหมือนต้นกก ใช้สานเป็นตับมุงหลังคา และ 4) บ้านน้อย เนื่องจากมีจำนวนบ้านเรือนน้อย ต่อมานายอำเภอในสมัยนั้นให้ใช้ชื่อหมู่บ้านเป็นทางการว่า บ้านโนนสมบูรณ์ เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินสูงและมีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งแหล่งน้ำและพืชผลชนิดต่าง ๆ (สัมภาษณ์ นายสุนัย ไค้แสงภาส และ นายสองเมือง วิริยาภิรมย์ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนสมบูรณ์ หมายถึง เนินดินอันอุดมสมบูรณ์ (สัมภาษณ์ นายสุนัย ไค้แสงภาส และ นายสองเมือง วิริยาภิรมย์ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2554)

3) บ้านโนนสะอาด (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินดินสูง (โนน) มีป่าไม้ขึ้นอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าหลายชนิด แต่พบเห็นนกกับลิงมากที่สุด แต่เดิมชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า 1) บ้านลิงสอง เนื่องจากลิงมักสองหน้าเข้ามาตามบ้านเรือนของชาวบ้านเพื่อหาของกิน 2) บ้านโคกนกชุม เนื่องจากบริเวณของหมู่บ้านเป็นป่าที่มีนกนานาชนิดอาศัยอยู่ชุกชุม ภายหลังได้ตั้งชื่อเป็นทางการว่า บ้านโนนสะอาด เนื่องจากเมื่อตั้งบ้านเรือนมีจำนวนครัวเรือนมากขึ้น สภาพพื้นที่ได้เปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ป่ามาเป็นพื้นที่ราบเรียบ โลง คูสะอาดตา (สัมภาษณ์ นายรอง ลืมไธสง และ นายสมศรี อันไธสง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนสะอาด หมายถึง เนินดินโล่งคูสะอาดตา (สัมภาษณ์นายรอง ลืมไธสง และ นายสมศรี อันไธสง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ.2554)

4) บ้านโนนจิงไค (หมู่ที่ 5 ตำบลพุดไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่เนินดินสูง (โนน) มีหัวจิงไค (ตะไคร้) ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนจิงไค (สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ บุญเรืองรุ่งธนา และ นายหนูเตียง ไค้งอากาศ เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนจิงไค หมายถึง เนินเนินดินสูงที่มีหัวจิงไค (ตะไคร้) ขึ้นอยู่จำนวนมาก (สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ บุญเรืองรุ่งธนา และ นายหนูเตียง ไค้งอากาศ เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

5) บ้านโนนตะคร้อ (หมู่ที่ 12 ตำบลพุดไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินดินสูง (โนน) มีต้นตะคร้อขึ้นตามธรรมชาติขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า โนนตะคร้อ (สัมภาษณ์ นายหมื่น กองไธสง และ นายนิยม กองไธสง เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนตะคร้อ หมายถึง เนินดินที่มีต้นตะคร้อขึ้นอยู่มาก (สัมภาษณ์ นายหมื่น กองไธสง และ นายนิยม กองไธสง เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

6) บ้านโนนจำปา (หมู่ที่ 13 ตำบลมะเฟือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านซึ่งมีต้นจำปา (ลั่นทม หรือ ลิลาวดี) ขนาดใหญ่ ขึ้นอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนจำปา (สัมภาษณ์ นายบุญทัน กิจไธสง และ นายรัตน์ จันทน์นวล เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนจำปา หมายถึง เนินดินสูงที่มีต้นจำปา (ลั่นทม หรือ ลิลาวดี) ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายบุญทัน กิจไธสง และ นายรัตน์ จันทน์นวล เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

7) บ้านโนนลาน (หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินดินสูง (โนน) และเป็นลานกว้าง แต่เดิมชาวบ้านใช้เป็นสถานที่ทำลาน (พื้นดินโล่งกว้าง) ตากข้าว นวดข้าวในฤดูทำนา จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนลาน (สัมภาษณ์ นายสายยนต์ ชูไธสง และ นายเปิ่น รินไธสง เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนลาน หมายถึง เนินดินสูงที่ใช้เป็นที่ตากข้าว นวดข้าว (สัมภาษณ์ นายสายยนต์ ชูไธสง และ นายเปิ่น รินไธสง เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2554)

8) บ้านโพนทอง (หมู่ที่ 3 ตำบลพุทไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่ดอนสูงคล้ายจอมปลวกกั้นระหว่างทุ่งหนองบัวกับบึงรอบกำแพงเมืองพุทไธสง (บึงสระบัว) ชาวบ้านเรียกที่ดอนนี้ว่า โพน และนำคำว่า ทอง มาต่อท้าย เพื่อความเป็นสิริมงคล กลายเป็นชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโพนทอง (เดิมเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านใหม่ เพราะมีครอบครัวย้ายมาจากเมืองเก่า คือ ย้ายมาจากบ้านมะเฟือง บ้านศิระเรด และบ้านเตย มาตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่บนพื้นที่แห่งนี้) (สัมภาษณ์ นายณพรัตน์ แจกไธสง และ นางไพวัลย์ เรืองธฤทธิ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โพนทอง หมายถึง เนินดินสูงที่มีคำดังทอง (สัมภาษณ์ นายณพรัตน์ แจกไธสง และนางไพวัลย์ เรืองธฤทธิ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

9) บ้านโคกยาว (หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านเวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเคยเป็นพื้นที่ป่าซึ่งมีระยะทางยาวติดต่อกัน และมีลักษณะเป็นป่าโคกน้ำท่วมไม่ถึง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโคกยาว (สัมภาษณ์ นายสุรพงษ์ บุญเกิด และ นายเสียง จิไรสง เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โคกยาว หมายถึง พื้นที่ป่าซึ่งเป็นที่สูงมีระยะทางยาว (สัมภาษณ์ นายสุรพงษ์ บุญเกิด และ นายเสียง จิไรสง เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2554)

10) บ้านโคกแดง (หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านเวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านซึ่งเป็นที่สูงและเคยเป็นป่า (โคก) มีไม้แดงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโคกแดง (สัมภาษณ์ นายอำนาจ เมืองศักดิ์ และ นายแดง เป๊ะไรสง เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โคกแดง หมายถึง พื้นที่ป่าซึ่งเป็นที่สูง (โคก) มีไม้แดงขึ้นอยู่จำนวนมาก (สัมภาษณ์ นายอำนาจ เมืองศักดิ์ และ นายแดง เป๊ะไรสง เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2554)

11) บ้านดอน (หมู่ที่ 6 ตำบลห้วยโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่บนที่สูง มีลักษณะเป็นพื้นที่ป่าดอนน้ำท่วมไม่ถึง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะพื้นที่ซึ่งเป็นที่สูง ว่า บ้านดอน (สัมภาษณ์ นายชนต์ สุขกุล และ นางธารินี แสงรัตนวงศ์ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ดอน หมายถึง ที่สูงซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับที่ลุ่มที่เงิน ที่หางน้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 399) ความหมายของชื่อ บ้านดอน ตามความเข้าใจของคนท้องถิ่น คือ พื้นที่ป่า (ป่าดอน) ซึ่งเป็นที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง (สัมภาษณ์ นายชนต์ สุขกุล และ นางธารินี แสงรัตนวงศ์ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2554)

12) บ้านคอนตูม (หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง มีต้นมะตูมใหญ่ขึ้นอยู่ 2 ต้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านคอนตูม (สัมภาษณ์ นายไผ่ สอนเพีย และ นางเกศินี เขม้นดี เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน คอนตูม หมายถึง คอนที่มีต้นมะตูมขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายไผ่ สอนเพีย และ นางเกศินี เขม้นดี เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2554)

13) บ้านคอนพยอม (หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านซึ่งเป็นที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง และมีต้นพะยอมขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เดิมหมู่บ้านนี้ชื่อ บ้านชาด ได้รวมกับบ้านคอนพยอม จัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นใหม่ ใช้ชื่อหมู่บ้านในขณะนั้นว่า บ้านคอนพยอม ต่อมาบ้านคอนพยอมขอแยกไปจัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ใช้ชื่อหมู่บ้านว่า บ้านชัยชนะ ส่วนบ้านชาดใช้ชื่อหมู่บ้านเดิม คือ บ้านคอนพยอม (สัมภาษณ์ นางหรรษา สวามิชัย และ นางบุญชวน กัณหา เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน คอนพยอม หมายถึง คอนที่มีต้นพะยอมขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นางหรรษา สวามิชัย และ นางบุญชวน กัณหา เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2554)

14) บ้านคอนขาม (หมู่ที่ 6 ตำบลมะเฟือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่ดอนและมีต้นมะขามขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านคอนขาม (สัมภาษณ์ นายปา ชานอก และ นายแถว โพธิราช เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน คอนขาม หมายถึง คอนที่มีต้นมะขามขึ้นอยู่มาก (ต้นมะขาม: ภาษาไทยถิ่นอีสานอาจเรียกว่าต้นขาม ต้นบัก (มะ) ขาม หรือต้นหมากขาม แต่เมื่อเรียกผลหรือฝักของมะขามจะเรียกเต็ม 2 พยางค์เสมอว่า บักขาม หรือ หมากขาม) (สัมภาษณ์ นายปา ชานอก และ นายแถว โพธิราช เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

15) บ้านดอนดู่ (หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านจาน)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่ดอน และทางทิศใต้ของหมู่บ้านมีป่าไม้ที่มีต้นประดู่ขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อบ้านว่า บ้านดอนดู่ (สัมภาษณ์ นางสาว สุข สว่างจิตร และ นางบุญมี เวชโรสง เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ดอนดู่ หมายถึง ดอนที่มีต้นประดู่ขึ้นอยู่มาก (ประดู่: ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียก ดู่) (สัมภาษณ์ นางสาว สุข สว่างจิตร และ นางบุญมี เวชโรสง เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2554)

16) บ้านดอนด่อน (หมู่ที่ 12 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่ดอน ตั้งอยู่ใกล้กับลำห้วยที่มีปลาชุกชุม ชาวบ้านจึงนิยมประกอบอาชีพจับปลาเสริมอาชีพทำนา ในการจับปลาจะทำเครื่องมือ ดักจับปลา เรียกว่า “ด่อน” แล้วไล่ด่อนปลาให้เข้า “ด่อน” จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดอนด่อน (สัมภาษณ์ นายจรัญ กุดโรสง และ นายขจร คลังโรสง เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ดอนด่อน หมายถึง ที่ดอนซึ่งอยู่ใกล้ลำห้วย มีการจับปลาด้วย “ด่อน” (ด่อน: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง เครื่องมือจับปลาและสัตว์น้ำตามริมฝั่งชนิดหนึ่ง ทำจากกิ่งไม้จำนวนมาก เช่น กอไม้ทั้งกอ เป็นต้น โคนหรือตัดแล้วลากลงไปสระไว้ในแหล่งน้ำ เพื่อล่อให้ปลาและสัตว์น้ำต่างๆ เข้ามาอาศัย ล้อมด้วยเฟือก (ไม้ไผ่ที่เหลาเป็นซี่ ๆ จำนวนมาก ผูกร้อยเข้าด้วยเชือกให้ติดกันเป็นแผ่น) กั้นเป็นคอก 3 ด้าน อีกด้านหนึ่งมีประตูเปิดปิดได้เมื่อถึงเวลาจับก็จะไล่ด่อนปลาและสัตว์น้ำให้เข้าไปหลบอยู่ในกลุ่มของกิ่งไม้นั้น จากนั้นล้อมด้วยเฟือกหรือเครื่องมืออย่างอื่นให้มัดชิดทุกด้าน แล้วยกกิ่งไม้ออก จึงจับปลาที่ติดอยู่ในวงล้อมนั้นได้สะดวก) (สัมภาษณ์ นายจรัญ กุดโรสง และ นายขจร คลังโรสง เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2554)

1.2 ลักษณะภูมิประเทศเป็นแหล่งน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอ
พุทไธสงพบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า คลอง หนอง สระ และกุด จำนวน 11 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.92 ดังนี้

1) บ้านคลองม่วง (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านจาน)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีต้นมะม่วงป่า
ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ติดกับลำคลองด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านคลองม่วง
(สัมภาษณ์ นายสงบ กัณหา และ นายคำตัน ชำนิกล้า เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน คลองม่วง หมายถึง ทางน้ำที่มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่
(สัมภาษณ์ นายสงบ กัณหา และ นายคำตัน ชำนิกล้า เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านหนองเกาะ (หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นหนองน้ำธรรมชาติ
ชาวบ้านอพยพมาจากบ้านบ่อภิรมย์จังหวัดสุรินทร์ มาตั้งรกรากอยู่ใกล้กับหนองน้ำซึ่งมีต้นกกขึ้น
ตามธรรมชาติเต็มทั้งหนองน้ำ (ต้นกก: ภาษาไทยถิ่นอีสานเชื้อสายเขมรออกเสียงว่า ต้นเกาะ
แต่ถิ่นที่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานเชื้อสายลาว เรียกว่า ผือ) จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองเกาะ
(สัมภาษณ์ นายสมบูรณ์ เขวเรศ และ นายสง่า อานโรสง เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองเกาะ หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นกกขึ้นอยู่
(สัมภาษณ์ นายสมบูรณ์ เขวเรศ และ นายสง่า อานโรสง เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2554)

3) บ้านหนองจิก (หมู่ที่ 1 และ 15 ตำบลหายโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีต้นจิกขนาดใหญ่
(จิก: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า เต็ง) เกิดอยู่กลางหนองน้ำทางทิศเหนือ
ของหมู่บ้าน ต่อมาต้นจิกได้โค่นล้มจมลงในหนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองจิก
(สัมภาษณ์ นายบุศดา เตโรสง และ นายเสถียร ชูโรสง เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองจิก หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นจิก (เต็ง) จมอยู่ในน้ำ (สัมภาษณ์ นายบุศดา เตไธสง และ นายเสถียร ชูบไธสง เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2554)

4) บ้านหนองขาม (หมู่ที่ 9 ตำบลห้วยโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีต้นมะขามขึ้นอยู่บนจอมปลวกกลางหนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองขาม (สัมภาษณ์ นางสุนันท์ เต็นตารัมย์ และ นายดา ชนไธสง เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองขาม หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นมะขามขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นางสุนันท์ เต็นตารัมย์ และ นายดา ชนไธสง เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2554)

5) บ้านหนองบก (หมู่ที่ 6 ตำบลพุทไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเดิมเป็นป่ากระบก ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก ใกล้หนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองบก (สัมภาษณ์ นางหงษ์ กรมไธสง และ นายพิสิทธิ์ ดุนพอน เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองบก หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นกระบก (ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียกว่า ต้นบก) ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นางหงษ์ กรมไธสง และ นายพิสิทธิ์ ดุนพอน เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

6) บ้านหนองไผ่ (หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแพง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีต้นไผ่ขึ้นรอบหนองน้ำที่อยู่ใกล้กับหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองไผ่ (สัมภาษณ์ นายหนูกัน โปธิจำ และ นายประสงค์ ประยุทธเด เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองไผ่ หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นไผ่ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายหนูกัน โปธิจำ และ นายประสงค์ ประยุทธเด เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2554)

7) บ้านหนองบัวตะไก่อ (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเป้า)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านอยู่ใกล้กับหนองน้ำ ที่มีบัวขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก และบริเวณโดยรอบมีต้นตะไก่อ (ตะไก่อ: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ใช้เรียก ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง) ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก มีสามีภรรยาคนหนึ่งอพยพมาจากบ้านจิก ตำบลบ้านเวง อำเภอพุทไธสง มาตั้งบ้านเรือนในบริเวณนี้ ต่อมาจำนวนครัวเรือนมากขึ้น พอจัดตั้งเป็นหมู่บ้านได้ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองบัวตะไก่อ (สัมภาษณ์ นายเพชร ปราบไรสง และ นายจรัส โพธิ์จำ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองบัวตะไก่อ หมายถึง หนองน้ำที่มีบัวและ ต้นตะไก่อขึ้นอยู่ (ตะไก่อหรือตาไก่อ เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง ชื่อไม้พื้นเมืองชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นไม้พุ่ม ดอกออกเป็นกลุ่มหรือช่อสั้นๆ ที่ง่ามใบ ดอกเล็กสีขาวอมเหลือง หรือเหลือง ผลค่อนข้างกลมหรือรี ผลสุกสีแดงหรือแดงอมส้ม ผลกินได้) (สัมภาษณ์ นายเพชร ปราบไรสง และ นายจรัส โพธิ์จำ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2554)

8) บ้านหนองน้ำคำ (หมู่ที่ 4 ตำบลมะเฟือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำ น้ำในหนอง นั้น ไสมากชาวบ้านเปรียบน้ำกับทองคำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองน้ำคำ (สัมภาษณ์ นายบัวผัน เกษไรสง และ นางย่น สอบไรสง เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองน้ำคำ หมายถึง หนองน้ำที่มีค่าดุจทองคำ (สัมภาษณ์ นายบัวผัน เกษไรสง และ นางย่น สอบไรสง เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

9) บ้านสระบัว (หมู่ที่ 17 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านซึ่งมีหนองน้ำอยู่ทาง ทิศเหนือ หนองน้ำนี้มีลักษณะคล้ายสระ มีบัวขึ้นเต็มหนอง บางคนเรียกว่าหนองบัว บางคนเรียกว่า สระบัว บางคนเรียกว่า หนองสระบัว ภายหลังจึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะที่ตั้งนี้ว่า บ้านสระบัว (สัมภาษณ์ นายน้อย โสไรสง และ นายประยูร สนไรสง เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน สระบัว หมายถึง สระน้ำที่มีบัวขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์
นายน้อย โสไธสง และ นายประยูร สนไธสง เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2554)

10) บ้านสระแวง (หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีคันแวง (ปรือ)
ขึ้นอยู่เต็มสระน้ำของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านสระแวง (สัมภาษณ์ นายสมศรี จุ่มไธสง
และ นายสุภาพ เปรมไธสง เมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน สระแวง หมายถึง สระที่มีคันแวงขึ้นอยู่
(แวง: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ปรือ) หมายถึง พืชล้มลุกชนิดหนึ่งขึ้นในน้ำ
ใบยาว ๆ ใช้ฆ่าหังคาและสานเสื่อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1088, 673)

11) บ้านกุดเตา (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านจาน)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็น กุด (แหล่งน้ำ
มีร่องน้ำเชื่อมต่อกับลำน้ำใหญ่) และมีเตา (เตา: ภาษาไทยถิ่นอีสานใช้เรียกสากหรือน้ำจืดที่มี
ลักษณะเป็นเส้น ๆ คล้ายเส้นผมมีสีเขียว) ขึ้นเต็มแหล่งน้ำนั้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านกุดเตา
(สัมภาษณ์ นางสาววิชุดา จันทบาล และ นายพรมมา ปารีโก เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน กุดเตา หมายถึง กุด (แหล่งน้ำ) ที่มีเตา (สากหรือน้ำ)
ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นางสาววิชุดา จันทบาล และ นายพรมมา ปารีโก เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2554)

1.3 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง
พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า บุ่ง จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ดังนี้

บ้านบุ่งเบา (หมู่ที่ 1, 9 และ 11 ตำบลบ้านจาน)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านบริเวณทิศใต้เป็นพื้นที่
ลุ่มต่ำ ในฤดูน้ำหลากทำให้มีน้ำท่วมขังเป็นบริเวณกว้าง (ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียกว่า บุ่ง) และ

บริเวณดังกล่าวมีต้นกระเบาขึ้นอยู่จำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านบ่งเบา (สัมภาษณ์ นายหยวก บุ่งจ้าว และ พระอุดร โสจนธมโม เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน บ่งเบา หมายถึง ที่ลุ่มต่ำมีน้ำท่วมถึงในฤดูน้ำหลาก มีต้นกระเบาขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายหยวก บุ่งจ้าว และ พระอุดร โสจนธมโม เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2554)

1.4 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ถูกกัดเซาะ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอ พุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โสก จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ดังนี้

บ้านโสกบก (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเป้า)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นพื้นดินสูงที่ถูกน้ำกัดเซาะ เป็นร่องลึกและติดต่อกันเป็นทางยาว (โสก) มีต้นกระบกขึ้นอยู่ในบริเวณนั้นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโสกบก (สัมภาษณ์ นายบุญมา ลำไธสง และ นายบุญรอด จันดาวงศ์ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โสกบก หมายถึง บริเวณพื้นดินที่เป็นร่องลึก เกิดจากน้ำไหลกัดเซาะเป็นทางยาว (โสก) มีต้นกระบกขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายบุญมา ลำไธสง และ นายบุญรอด จันดาวงศ์ เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2554)

2. พรรณไม้

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากพรรณไม้ เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกชื่อพรรณไม้ที่มีจำนวนมากในท้องถิ่น หรือเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ จนเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่นั้นๆ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.32 ดังนี้

2.1 ไม้ยืนต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มไม้ยืนต้น ได้แก่ ยาง แคน พลับ กอก ซาติ หรือซาต มะเฟือง ส้มกบ เขว้า ข่อย จาน จิก ข่า โพธิ์ และส้มโอง จำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 18.99 ดังนี้

1) บ้านยาง (หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ ต้นยางนา ซึ่งขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก ในบริเวณหมู่บ้าน และมีต้นยางขนาดใหญ่ต้นหนึ่งขึ้นอยู่กลางหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านยาง (สัมภาษณ์ นายประเสริฐ แกล้โธสง และ นายมนู เสียมโธสง เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ยาง หมายถึง ไม่ยืนต้นขนาดใหญ่, ยางที่เจาะเผาจากลำต้นใช้ประสมชันยาเรือ เรียกว่าน้ำมันยาง (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 901) อธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้ ยาง หมายถึง ไม่ยืนต้นขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง ต้นยางที่กล่าวถึงนี้เป็นต้นยางนา คุณลักษณะพิเศษของมัน คือ มีน้ำยางซึ่งนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการจุดไฟได้เป็นอย่างดี การนำยางออกมาจากต้นไม้ชนิดนี้ทำได้โดยการขุดต้นไม้ด้วยขวานให้เป็นโพรงแล้วสุมไฟในโพรง น้ำยางจะไหลออกมากองอยู่ในโพรง จึงนำยางนั้นมาผสมกับไม้ผุ ปั้นเป็นก้อน ทิ้งไว้ให้แห้งทำเป็นเชื้อไฟ น้ำยางที่ได้นี้ชาวบ้านเรียกว่า น้ำมันยาง) (สัมภาษณ์ นายประเสริฐ แกล้โธสง และ นายมนู เสียมโธสง เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านแคน (หมู่ที่ 8 และ 15 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งคือ แคน (ตะเคียน) ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมากในบริเวณหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านแคน (สัมภาษณ์พระอธิการพิมพ์ามหสฺสโก และ นายเจียบ เกษโธสง เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน แคน (แคน: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ตะเคียน) หมายถึง ไม่ยืนต้นขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง เนื้อไม้แข็ง ใช้เลื่อยเป็นกระดาน และขุดทำเรือได้ (ราชบัณฑิตยสถาน 2556: 442)

3) บ้านพลับ (หมู่ที่ 8 ตำบลห้วยโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งคือ พลับ ซึ่งเคยมีขึ้นอยู่ตามธรรมชาติมาก่อนในบริเวณนี้ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านพลับ (สัมภาษณ์ นายนันท์ แหม่มจันทึก และ นายจำ พัดโธสง เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน พลับ หมายถึง ไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง มีลักษณะ คล้ายต้นตะโก ผลกินได้ หรือเรียกว่า มะพลับ (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 771)

4) บ้านกอก (หมู่ที่ 9 ตำบลพุทไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้านมาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งคือ มะกอก (ชาวอีสานมักเรียก ต้นมะกอก ว่า ต้นกอก) คือ มีต้นมะกอกขึ้นอยู่จำนวนมากในบริเวณหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านกอก (สัมภาษณ์ นายประวัติ กรมไธสง และ นายพิทักษ์ แหวนวิเศษ เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน กอก (ต้นมะกอก) หมายถึง ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ใบอ่อนมีรสเปรี้ยว ใช้เป็นผักดิบ ผลขนาดเท่าลูกหมากดิบ เมื่อสุกมีรสเปรี้ยวเจือฝาด ใช้ปรุงอาหาร รากและเมล็ดใช้ทำยาได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 844)

5) บ้านมะเฟือง (หมู่ที่ 1 ตำบลมะเฟือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ มะเฟือง กล่าวคือ พื้นที่ของหมู่บ้าน มีลักษณะเป็นเนินดินสูง (โนน) กว้างใหญ่ มีต้นมะเฟืองขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนหมากเฟือง ต่อมาตั้งชื่อเป็นทางการว่า บ้านมะเฟือง (สัมภาษณ์ นางละเมียด เสริญไธสง และ นายสมชัย จาไธสง เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน มะเฟือง หมายถึง ไม้ยืนต้น ผลเป็นเฟือง ๆ รสเปรี้ยวบ้างหวานบ้าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 847) ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียก หมากเฟือง หรือหมากเฟียง

6) บ้านชาด (หมู่ที่ 2 และ 5 ตำบลมะเฟือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ ชาด (ชา) กล่าวคือ บริเวณหมู่บ้าน มีต้นชาด ขึ้นอยู่ มีชาวบ้านอพยพมาจากจังหวัดสุรินทร์ มาจับจองที่ทำกินอยู่ใกล้กับหนองน้ำ บริเวณป่าที่มีต้นชาดใหญ่ขึ้นอยู่ ชาวบ้านเรียก ต้นชาด จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านชาด (สัมภาษณ์ นายเหลี่ยม จุลไธสง และ นายสมาน มุลทอง เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ซาด (ซาด: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ซาก) หมายถึง ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ขึ้นในป่าเบญจพรรณ เนื้อแข็ง และหนัก ใช้เผาถ่านได้ดีทุกส่วน มีพิษกินตายมีทั้งใบเกลี้ยงและมีขน ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียก ซาด หรือ พันซาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 37)

7) บ้านส้มกบ (หมู่ที่ 7 ตำบลมะเฟือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ ส้มกบ กล่าวคือ บริเวณหมู่บ้าน มีต้นส้มกบขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมากจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านส้มกบ (สัมภาษณ์ นายธีระศักดิ์ ปิ่นะโต และ นายสอน ยินดี เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ส้มกบ หมายถึง ไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 3-10 เมตร กิ่งมักแตกออกนอกต้นเป็นชั้น ๆ เปลือกสีน้ำตาลปนเทาแตกเป็นสะเก็ด ใบมีรสเปรี้ยว ใบแก่ใช้ห่อหมกได้ ใบอ่อนรับประทานสดหรือทำแกงส้มได้ (บุญยงค์ เกศเทศ 2545: 305, สัมภาษณ์ นายธีระศักดิ์ ปิ่นะโต และ นายสอน ยินดี เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

8) บ้านเขว้า (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านจาน)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ เขว้า (ขว้าว) กล่าวคือ บริเวณหมู่บ้านเดิมเป็นป่าที่มีต้นเขว้าขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเขว้า (ชื่อหมู่บ้านเขียนสะกดคำเป็น เขว้า ตามการออกเสียงในภาษาไทยถิ่นอีสานซึ่งออกเสียงสั้น ไม่ตรงกับภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งออกเสียงยาว และสะกดคำเป็น ขว้าว) (สัมภาษณ์ นายแหวง คานกลาง และ นางไร่ เหลือกกลาง เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน เขว้า (เขว้า, เขว้า: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ขว้าว ซึ่งเป็นคำยืมมาจากภาษาเขมรคำว่า ขวาว) หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งขึ้นในป่าเบญจพรรณทั่วไป ลำต้น สูงใหญ่ ใบมนรูปหัวใจ ปลายแหลม ดอกสีเหลือง กลีบดอกกระพุ่มแต่เล็กกว่า เนื้อไม้สีเหลือง ละเอียด ใช้ทำฝ้ายบ้าน เครื่องเรือน เครื่องกลึง และเครื่องแกะสลัก, กว้าว ขวาว หรือคว้าว ก็เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 171)

9) บ้านข่อย (หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านจาน)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ ข่อย กล่าวคือ บริเวณหมู่บ้าน มีต้นข่อยขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านข่อย (สัมภาษณ์ นายพิรพรรณ ฉาบไธสง และ นางยนต์ แคว้นไธสง เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ข่อย หมายถึง ไม่ยืนต้นขนาดย่อมถึงขนาดกลาง ขึ้นตามป่าดงและริมแม่น้ำลำคลอง ใบเล็ก สากคาย ใช้ขัดถูได้ เปลือกใช้ทำกระดาษ เรียกว่า กระดาษข่อยใบ เปลือก เนื้อไม้ และเมล็ดใช้ทำยาได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 175)

10) บ้านจาน (หมู่ที่ 6, 7 และ 10 ตำบลบ้านจาน)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ จาน (ทองกวาว) กล่าวคือ บริเวณหมู่บ้านมีต้นจาน (จาน: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ทองกวาว) ซึ่งเป็น ไม่ยืนต้นชนิดหนึ่ง ดอกมีสีแสด ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านจาน (สัมภาษณ์ นายประยูร ชัดไธสง และ พระครูโพธิรัตนคุณ เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน จาน หมายถึง ไม่ยืนต้น ดอกสีแสด ภาษาไทย มาตรฐานเรียก ต้นทอง พายัพเรียก ต้นทองกวาว ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียก ต้นจาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 510)

11) บ้านจิก (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านแพง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ จิก (เต็ง) กล่าวคือ ลักษณะพื้นที่ ของหมู่บ้านล้อมรอบด้วยป่าไม้หลายชนิด แต่มีป่าไม้จิกมากที่สุด จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านจิก (สัมภาษณ์ นายรัศมิ เทียบมั่ง และ นางบุญเพิ่ม ผลาพงศ์ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน จิก (จิก: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทย มาตรฐานว่า เต็ง) จิก ในภาษาไทยถิ่นอีสาน หรือ เต็ง ในภาษาไทยมาตรฐาน หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้น ชนิดหนึ่ง เนื้อไม้แข็ง ใช้ในการก่อสร้าง (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 473) (คนละความหมายกับ จิก ในภาษาไทยมาตรฐานซึ่งพจนานุกรมให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ไม้ต้นขนาดกลาง ขึ้นในที่ชุ่มชื้น

และที่น้ำท่วมถึง ดอกสีขาวเกสรเพศผู้สีแดง มักออกเป็นช่อยาวห้อยเป็นระย้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 311)

12) บ้านข่า (หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านเวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ ข่าลั่น (มะค่า) กล่าวคือ บริเวณหมู่บ้านมีต้นข่าลั่นขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านข่า (สัมภาษณ์ นายแหวน อิงไธสง และ นายจำปา ศรีโคกกรวด เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ข่า (ข่าลั่น) (ข่าลั่น: ภาษาไทยถิ่นอีสาน เฉพาะถิ่น ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า มะค่า) หมายถึง ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ใบคล้ายใบประดู่ ฝักแบนหนา แข็ง เนื้อไม้สีน้ำตาลอมแดง ใช้ก่อสร้าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 845, สัมภาษณ์ นายแหวน อิงไธสง และ นายจำปา ศรีโคกกรวด เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2554)

13) บ้านโพธิ์ทอง (หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านเป้า)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ โพธิ์ กล่าวคือ บริเวณหมู่บ้าน มีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่หลายต้น เพื่อความเป็นสิริมงคลจึงนำคำว่า ทอง มาต่อท้ายชื่อต้นไม้มงคลของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโพธิ์ทอง (สัมภาษณ์ นายชวน มณีบุญ และ นายอุทิศ ตูบไธสง เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โพธิ์ทอง หมายถึง ต้นไม้จำพวก โพ คือ เป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ใบรูปหัวใจ ปลายยาวคล้ายหาง ผลกินได้ ใบอ่อนและผลใช้ทำยาได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 805) เมื่อนำคำว่า ทอง มาต่อท้าย จึงหมายความว่า ต้นโพธิ์อันมีค่า ดังทองคำ (สัมภาษณ์ นายชวน มณีบุญ และ นายอุทิศ ตูบไธสง เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2554)

14) บ้านส้มโอง (หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านเป้า)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ ส้มโอง (ลำโอง) กล่าวคือ บริเวณหมู่บ้านมีต้นส้มโองขนาดใหญ่ขึ้นอยู่หน้าวัดประจำหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านส้มโอง (สัมภาษณ์ นายมานพ แสงภักดี และ นางพัน ดีไธสง เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน สัมโง (สัมโง: เรียกตามภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ลำโง ซึ่งเป็นคำยืมมาจากภาษาเขมร) สัมโง หรือ ลำโง หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ดอกมีกลิ่นเหม็น เมล็ดให้น้ำมัน เรียกว่า น้ำมันลูกไม้ (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 1189, สัมภาษณ์ นายมานพ แสงภักดี และ นางพัน ดิถีไธสง เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2554)

15) บ้านแดงใหญ่ (หมู่ที่ 8 และ 13 ตำบลพุทไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ ไม้แดง เนื่องจากบริเวณหมู่บ้านเดิมเป็นป่าไม้แดงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อว่า บ้านแดง ภายหลังเมื่อมีจำนวนครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น และมีการขยายหมู่บ้านออกไป เป็น 2 หมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านที่เกิดขึ้นใหม่ว่า บ้านแดงน้อย และได้เรียกชื่อบ้านแดงเดิมให้สอดคล้องกับบ้านแดงน้อยที่เกิดขึ้นใหม่ ว่า บ้านแดงใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอพุทไธสง (สัมภาษณ์ นายสุบิน กิวไธสง และ นายแสวง อาจจำนงค์ เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน แดงใหญ่ หมายถึง หมู่บ้านที่เดิมเป็นป่าไม้แดง และเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ (สัมภาษณ์ นายสุบิน กิวไธสง และ นายแสวง อาจจำนงค์ เมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2554)

2.2 ไม้พุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มไม้พุ่ม ได้แก่ เตย จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ดังนี้

บ้านเตย (หมู่ที่ 4 ตำบลพุทไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง จัดอยู่ในกลุ่มไม้พุ่ม คือ เตย กล่าวคือ ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านทางทิศใต้เป็นลำห้วยมีต้นเตยขึ้นตลอดแนวของลำห้วย จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเตย (สัมภาษณ์ นางกัลยาณี สวไธสง และ นายประสิทธิ์ อำไธสง เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน เตย หมายถึง ไม้ต้นหรือไม้พุ่มหลายชนิด ขึ้นเป็นกอ ก็มีโคดเดี่ยวก็มี ใบแคบยาวเรียงสลับเวียนเป็นเกลียวขึ้นไปจนถึงยอด ดอกแยกเพศอยู่ต่างต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 475)

2.3 ไม้ล้มลุก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอฟุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้มงคลอยู่ในกลุ่มไม้ล้มลุก ได้แก่ ผือ และ แวง จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.53 ดังนี้

1) บ้านผืออี (หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อ ผือ ไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง (ผือ: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า กก) กล่าวคือ ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นหนองน้ำล้อมรอบหมู่บ้าน ในหนองน้ำมีต้นผือ ขึ้นเต็มหนองน้ำประหนึ่งว่าผือปกคลุมหนองน้ำนั้นไว้ให้มีความอุดมสมบูรณ์ (ชื่อ: เพี้ยนเสียงมาจาก ที่ ภาษาไทยถิ่นอีสานหมายถึง ปกคลุม) เนื่องจากเสียง “อี” ในภาษาเดิม ไม่สามารถเทียบเสียงได้ตรงกับเสียงภาษาไทยมาตรฐาน ดังนั้นเมื่อมีการกำหนดชื่อหมู่บ้านเป็นทางการ จึงตั้งชื่อบ้านว่า บ้านผืออี (สัมภาษณ์ นายเปี้ย แคะไธสง และ นายแพง ไกรจันทร์ เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ผืออี หมายถึง ต้นผือ (กก) ขึ้นเต็มหนองน้ำรอบหมู่บ้าน ปกคลุมหนองน้ำไว้ เพื่อให้หนองน้ำมีน้ำ และกุ้ง หอย ปู ปลา อย่างอุดมสมบูรณ์ (สัมภาษณ์ นายเปี้ย แคะไธสง และ นายแพง ไกรจันทร์ เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านแวง (หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อ แวง ไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง (แวง: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง พืชล้มลุกชนิดหนึ่ง ขึ้นในน้ำ ลักษณะคล้ายต้นกก ภาษาไทยมาตรฐานเรียก ต้นปรีอ) กล่าวคือ ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นหนองน้ำมีต้นแวงขึ้นอยู่เต็มหนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านแวง (สัมภาษณ์ นางฮวด กัณหา และ นายเฉลิม แฉล้มไธสง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน แวง เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ปรีอ หมายถึง ชื่อต้นไม้ล้มลุก ขึ้นในน้ำ ใบยาว ๆ ไข่มุกหลังคาและसानเลื้อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1088)

2.4 พรรณไม้น้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอฟุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้มงคลอยู่ในกลุ่มพรรณไม้น้ำ ได้แก่ จอก และบัว จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.53 ดังนี้

1) บ้านจอกเตี้ย (หมู่ที่ 7 และ 13 ตำบลห้วยโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากพรรณไม้น้ำชนิดหนึ่ง คือ จอก กล่าวคือ ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำชื่อหนองจอกเตี้ย เป็นหนองน้ำที่มีจอกขนาดเล็ก (ต้นจอกเตี้ย) ขึ้นปกคลุมทั่วทั้งหนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อของพรรณไม้น้ำว่า บ้านจอกเตี้ย (สัมภาษณ์ นายอุดม แก้วพิมพ์ และ นางสาววิไลวรรณ กันหา เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน จอกเตี้ย หมายถึง ชื่อพรรณไม้น้ำชนิดหนึ่งลอยอยู่บนผิวน้ำ ไม่มีลำต้น มีแต่รากเป็นกลุ่มใหญ่ ใบเป็นแผ่นสีเขียวสดซ้อน ๆ กันเป็นกลุ่มยาว 5-10 ซม. (สัมภาษณ์ นายอุดม แก้วพิมพ์ และ นางสาววิไลวรรณ กันหา เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านบัว (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านแพง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อพรรณไม้น้ำชนิดหนึ่ง คือ บัว กล่าวคือ ลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีบัวขึ้นเต็มหนองน้ำทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านบัว (สัมภาษณ์ นายชาติ ศรีภา และ นางกัลยารัตน์ โจ๊ะโสง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน บัว หมายถึง ชื่อพรรณไม้น้ำ มีเหง้ายาวทอดอยู่ในดิน ใบเป็นแผ่นกลมขอบเรียบอยู่ห่างๆ กัน ก้านใบและก้านดอกแข็ง มีหนามสาวยาว ชูใบและดอกขึ้นพ้นผิวน้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 618)

3. สัตว์

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากสัตว์ เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกชื่อสัตว์ชนิดต่างๆ หรือเกี่ยวข้องกับสัตว์ที่เคยอาศัยอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่น พบชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับสัตว์ ได้แก่ แรด และปลาข้าวจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ดังนี้

1) บ้านศิระะแรด (หมู่ที่ 3, 10, 11 และ 12 ตำบลมะเฟือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการพบซากกะโหลกของแรดในหนองน้ำของหมู่บ้าน มีเรื่องเล่าว่าแรดถูกนายพรานตามล่า หนีมาตายที่หนองน้ำนี้ เดิมชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวแรด ต่อมาได้ตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นทางการว่า บ้านศิระะแรด (สัมภาษณ์ นายวีรกุล อุ่นทานนท์ และ นายวิจิต กมลมุณีรัตน์ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ศิระะแรด หมายถึง อวัยวะส่วนหัวของสัตว์ป่า ชนิดหนึ่ง (สัมภาษณ์ นายวีรกุล อุ่นทานนท์ และ นายวิจิต กมลมุณีรัตน์ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

2) บ้านปลาค้าว (หมู่ที่ 9 ตำบลมะเฟือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจาก ชื่อปลาชนิดหนึ่งคือ ปลาค้าว (ภาษาถิ่นในภาคกลาง เรียกว่า ปลาเค้า) กล่าวคือ บริเวณทางทิศใต้ของหมู่บ้านอยู่ใกล้กับแม่น้ำมูล ในฤดูน้ำหลากน้ำ จะไหลท่วมที่ลุ่มเป็นแอ่งน้ำ (ชาวบ้านเรียกว่า กุด) มีปลาไปอาศัยอยู่ชุกชุม โดยเฉพาะปลาค้าว มีมากกว่าปลาชนิดอื่น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านปลาค้าว (สัมภาษณ์ นายชาย ชัยชนะ และ นายสวัสดิ์ ชัยชนะ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ปลาค้าว หมายถึง ชื่อปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งไม่มีเกล็ด รูปร่างคล้ายปลาหางเบื่อนแต่มีขนาดใหญ่กว่า คือ ยาวได้ถึง 1-1.5 เมตร หัวแหลม ปากกว้าง ฟันแหลมคม ครีบหลังตั้งเด่น ตัวยาวเรียวไปทางหาง แบนข้าง เค้า ก็เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 247, สัมภาษณ์ นายชาย ชัยชนะ และ นายสวัสดิ์ ชัยชนะ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

3) บ้านแฮด (หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านเป้า)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจาก ชื่อสัตว์ป่าขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง ภาษาไทยถิ่นอีสาน เรียกว่า แฮด ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า แรด มีเรื่องเล่าว่ามีพรานปากลุ่มหนึ่งออกล่าสัตว์ มาพบหนองน้ำกลางป่าที่มีซากแรด อยู่ริมหนองน้ำ และต่อมาบริเวณนี้มีชาวบ้านอพยพมาอาศัยอยู่ เมื่อมีจำนวนครัวเรือนมากขึ้น ได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน จึงตั้งหมู่บ้านว่า บ้านแฮด (สัมภาษณ์ นายเกรียงไกร แฟมไธสง และ นายมงคล สร้อยศิริกุล เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน แสด เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทย
มาตรฐานว่า แสด หมายถึง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ เป็นสัตว์กีบคู่ มี 3 นิ้ว ขาสั้นตาเล็ก
หูตั้ง ประสาทรับฟังเสียงและดมกลิ่นดีมาก หงายหงาย มีทั้งชนิดนอนเดียวและ 2 นอ กินพืชนอนปลัก
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 978)

4. ดำนาน หรือเรื่องเล่า

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากตำนาน หรือเรื่องเล่า เป็นชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับเหตุการณ์
ที่ถ่ายทอดสืบเนื่องมาทางมุขปาฐะ จะมีหลักฐานหรือไม่มีหลักฐานเป็นเครื่องพิสูจน์ก็ได้
พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.39 ดังนี้

1) บ้านยางนกคุ่ม (หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่า ว่า เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นป่าที่มีต้นยางป่า
ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก และมักมีนกมาเกาะบนต้นยางป่าเป็นคู่ ๆ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า
บ้านยางนกคุ่ม (สัมภาษณ์ นายเกรียง อานไธสง และ นางอรดี ล้วนกล้า เมื่อวันที่ 5 มกราคม
พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ยางนกคุ่ม หมายถึง ต้นยางที่มีนกเกาะเป็นคู่ ๆ
(สัมภาษณ์ นายเกรียง อานไธสง และ นางอรดี ล้วนกล้า เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านโนนศรีจันทร์ (หมู่ที่ 12 ตำบลบ้านเว)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินดินสูง ประกอบกับ
ชื่อบุคคลผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน คือ นายศรี กับ นายจันทร์ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนศรีจันทร์
(สัมภาษณ์ นายสังกา อ้นไธสง และ นายวิวัฒน์ แสนเจ็ก เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนศรีจันทร์ หมายถึง เนินดินสูง ซึ่งนายศรีกับ
นายจันทร์ เป็นผู้เข้ามาจับจองพื้นที่และก่อตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น (สัมภาษณ์ นายสังกา อ้นไธสง และ
นายวิวัฒน์ แสนเจ็ก เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2554)

3) บ้านโนนบ่อหลวง (หมู่ที่ 11 ตำบลหายโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่าว่า เดิมชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนเขว้า ตามสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านที่เป็นเนินดินสูง (โนน) และมีต้นขว้า (ขว้า: ชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง ภาษาไทยถิ่นอีสานออกเสียง เขว้า) เกิดตามธรรมชาติจำนวนมาก ทางทิศใต้ของหมู่บ้านมีหนองน้ำขนาดใหญ่เชื่อมติดกับลำสะเทต (ลำน้ำขนาดเล็ก) มีปลาหลายชนิดอาศัยอยู่ชุกชุม และมีเรื่องเล่าว่า เคยมีผู้ว่าราชการจังหวัดท่านหนึ่งมาตรวจราชการในท้องที่จังหวัดนครราชสีมา เขตติดต่อกับ จังหวัดบุรีรัมย์ ทราบข่าวว่าที่หนองน้ำแห่งนี้มีปลาชุกชุม จึงได้เดินทางมารับประทานอาหารที่นี้ ชาวบ้านได้จับปลาที่หนองน้ำแห่งนี้ขึ้นมาปรุงอาหารให้รับประทาน ชาวบ้านเรียกหนองน้ำนี้ว่า บ่อ ส่วนคำว่า หลวง หมายถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นคนของหลวง หรือ คนของทางราชการ ประกอบกับพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินดินสูง (โนน) จึงตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านโนนบ่อหลวง (สัมภาษณ์ นายสังวาลย์ อินทรานูระศักดิ์ และ นายประสิทธิ์ ชำนาญสิงห์ เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนบ่อหลวง หมายถึง เนินดินสูงซึ่งมีหนองน้ำและเป็นสถานที่ที่ข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเคยไป (คำว่า บ่อ ซึ่งหมายถึง แหล่งน้ำ ไม่มีใช้ในภาษาไทยถิ่นอีสานสำหรับชาวไทยเชื้อสายลาว, คำ บ่อ ตามความหมายในภาษาไทยมาตรฐานนั้นชาวไทยเชื้อสายลาวจะเรียกว่า สร้าง (ออกเสียง ส่าง), ส่วน บ่อ ตามความหมายของภาษาไทยถิ่นอีสานเฉพาะกลุ่มชาวไทยเชื้อสายโคราช (นครราชสีมา) จะหมายถึงได้ทั้ง บ่อ และ แหล่งน้ำลักษณะเดียวกับ สระ หรือ หนอง ตามภาษาไทยมาตรฐาน) (สัมภาษณ์ นายสังวาลย์ อินทรานูระศักดิ์ และ นายประสิทธิ์ ชำนาญสิงห์ เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2554)

4) บ้านโนนหนองสรวง (หมู่ที่ 2 ตำบลพุทไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่หมู่บ้านตั้งอยู่บนเนินดินสูง (โนน) ใกล้หนองน้ำ และมีเรื่องเล่าว่าในสมัยที่หมู่บ้านยังไม่แยกเขตการปกครองออกมาจากบ้านพุทไธสง ชาวบ้านพุทไธสง มักมาประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อบูชาเทพเจ้าในสรวงสวรรค์ในบริเวณนี้ และเมื่อได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนหนองสรวง (สัมภาษณ์ นางชุติมา แสงสัมฤทธิ์ผล และ นายอดุลย์ กลิ่นไธสง เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนหนองสรวง หมายถึง เนินดินสูงที่อยู่ใกล้หนองน้ำ ซึ่งใช้เป็นที่พักประกอบพิธีบวงสรวงต่าง ๆ (สัมภาษณ์ นางชุติมา แสงสัมฤทธิ์ผล และ นายอศุขย์ กลิ่นไธสง เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

5) บ้านท่างาม (หมู่ที่ 10 ตำบลพุทไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน เดิมชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนหมากฮวย หรือ บ้านหมากฮวย หรือบ้านบักฮวย หรือบ้านหนองฮวย (ฮวย, หมากฮวย, บักฮวย เป็นคำเฉพาะถิ่นของหมู่บ้านนี้เป็นชื่อไม้เถาแก่ชนิดหนึ่งซึ่งปัจจุบันไม่มีผู้รู้จักแล้ว มีเรื่องเล่าว่า แต่เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่สูง มีเครือหมากฮวยขึ้นเต็มไปหมด หลายปีต่อมาเกิดอุทกภัยและนายอำเภอได้เดินทางออกเยี่ยมเยียนชาวบ้านในเขตอุทกภัยทางพุทไธสงตอนเหนือ เมื่อมาถึงหมู่บ้านมองเห็นแต่น้ำท่วมหลากชาวเต็มทุ่งนา มองดูแล้วสวยงามดี นายอำเภอในสมัยนั้นจึงตั้งชื่อหมู่บ้านให้ใหม่ว่า บ้านท่างาม (สัมภาษณ์ นายประเสริฐ แนวไธสง และ นายประมูล สุวรรณัง เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ท่างาม หมายถึง ทำหน้าที่สวยงาม (สัมภาษณ์ นายประเสริฐ แนวไธสง และ นายประมูล สุวรรณัง เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

6) บ้านแก่นท้าว (หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านเวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้านเดิม มาจากเรื่องเล่าว่า เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นป่า ชาวบ้านมีความสนิทสนมรู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี (แก่น: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายความว่า รักใคร่ชอบพอกันอย่างสนิทสนมและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี หากใช้กับสิ่งอื่นก็จะหมายถึงรักและห่วงหา เช่น รักและห่วงหาคนที่อยู่ก็จะใช้ว่า แก่นที่ เป็นต้น) และได้มีเจ้านายผู้หนึ่งเป็นที่สนิทสนมรักใคร่ชอบพอกับคนในหมู่บ้าน จึงนำบรรดาศักดิ์ “ท้าว” ของเจ้านายผู้นั้นมาประกอบท้ายคำว่า แก่น ตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า บ้านแก่นท้าว (สัมภาษณ์ นายบุญจันทร์ ถาดไธสง และ นายสมร ชีไธสง เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน แก่นท้าว หมายถึง สนิทสนมคุ้นเคยกับ “ท้าว” เป็นอย่างดี และรวมความหมายถึงชาวบ้านสนิทสนมกันเป็นอย่างดีด้วย (สัมภาษณ์ นายบุญจันทร์ ถาดไธสง และ นายสมร ชีไธสง เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2554)

7) บ้านคอนกลาง (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านเป้า)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่าว่า เดิมชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองตะคอง ตามชื่อหนองน้ำของหมู่บ้าน (สันนิษฐานว่า หนองตะคอง เพี้ยนมาจาก หนองตากง ที่หมายถึงหนองน้ำ ที่อยู่ใกล้กับบ้านของนายคอง ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหนองน้ำว่า หนองตากง) ต่อมาสภาพพื้นที่ของ หมู่บ้านได้เปลี่ยนไป จากที่เคยมีหนองน้ำเพียงแห่งเดียว (หนองตะคอง) กลายเป็นมีน้ำท่วมล้อมรอบ หมู่บ้านในฤดูฝน เหลือเพียงที่ดอนที่ตั้งหมู่บ้านเป็นเสมือนเกาะอยู่กลางน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านคอนกลาง (คอนกลางน้ำ) นั่นเอง แต่ปัจจุบันไม่หลงเหลือสภาพน้ำท่วมดังกล่าวแล้ว (สัมภาษณ์ นายเจริญ ราษฎร์เจริญศรี และ นายสงเมือง คุ่มไธสง เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน คอนกลาง หมายถึง พื้นที่สูงกลางน้ำ (เกาะกลางน้ำ)
(สัมภาษณ์ นายเจริญ ราษฎร์เจริญศรี และ นายสงเมือง คุ่มไธสง เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2554)

8) บ้านสระแก้ว (หมู่ที่ 6 และ 12 ตำบลบ้านเป้า)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่าว่า สระน้ำของหมู่บ้านต้นเงิน ชาวบ้าน จึงช่วยกันขุดลอกสระน้ำ แล้วพบหินซึ่งมีลักษณะแวววาวเหมือนอัญมณีจำนวนมาก (ชาวบ้านเรียก อัญมณีว่า แก้ว) ในเวลากลางคืนหินเหล่านี้กระพริบแสงจันทร์ส่องแสงแวววาวสวยงามดังแก้ว จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านสระแก้ว (สัมภาษณ์ นายทอง เลิศไธสง และ นายวุฒิสักดิ์ วิจิต เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน สระแก้ว หมายถึง สระที่มีแก้ว (อัญมณี) จำนวนมาก
(สัมภาษณ์ นายทอง เลิศไธสง และ นายวุฒิสักดิ์ วิจิต เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2554)

9) บ้านคูณ (หมู่ที่ 7 และ 8 ตำบลบ้านเป้า)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่าว่า มีช้างเผือกเชือกหนึ่งชื่อ คูณ เป็นช้าง ที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ ได้ล้มตายที่หนองน้ำใกล้กับหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านคูณ (สัมภาษณ์ นางสิงห์ เตื่อไธสง และ นายสุนทร เลิศไธสง เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน คุณ เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง ยืนยาว ดี เกื้อหนุน แต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ มักใช้คู่กับ คำ เป็น คำคุณ (สัมภาษณ์ นางสิงห์ เต๋อไชสง และ นายสุนทร เลิศไชสง เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2554)

5. บุคคล

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากบุคคล เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกถึงบุคคลที่เป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน หรือผู้ปกครองหมู่บ้านคนแรก หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านในเหตุการณ์สำคัญ เพื่อให้เป็นเกียรติ และเป็นอนุสรณ์แก่บุคคลดังกล่าว พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็น ร้อยละ 1.27 ดังนี้

บ้านเพี้ยแก้ว (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากบรรดาศักดิ์และชื่อของผู้ปกครองหมู่บ้านคนแรก มีประวัติเล่าสืบต่อกันมาว่า พระยาเสนาสงครามเจ้าเมืองพุทไธสง ได้ส่งนายแก้วไปปกครองหมู่บ้านที่ขยายออกไปทางทิศตะวันออก (บริเวณบ้านเพี้ยแก้วในปัจจุบัน) และแต่งตั้งให้ นายแก้ว เป็นเพี้ยแก้ว (เพี้ย เป็นคำภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง พระยา) จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเพี้ยแก้ว เมื่อมีการบันทึกชื่อเป็นทางการน่าจะคลาดเคลื่อนเรื่องการเทียบเสียงวรรณยุกต์ จึงได้ชื่อหมู่บ้าน ว่า บ้านเพี้ยแก้ว (สัมภาษณ์ นายทวี จิกคติ และ นายนำ โสหา เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน เพี้ยแก้ว เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน เพี้ยนมาจาก เพี้ยแก้ว หมายถึง พระยาแก้วผู้เป็นหัวหน้าปกครองหมู่บ้าน (สัมภาษณ์ นายทวี จิกคติ และ นายนำ โสหา เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2554)

6. ทิศ ที่ตั้ง สถานที่

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากทิศ ที่ตั้ง สถานที่ เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกถึงตำแหน่งที่อยู่ของหมู่บ้าน หรือบอกทิศทางของที่ตั้งของหมู่บ้าน โดยยึดตามทิศต่าง ๆ หรือระยะทางใกล้เคียงกับสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ซึ่งมักเป็นสถานที่สำคัญของหมู่บ้าน หรือเป็นสถานที่ที่รู้จักกันโดยทั่วไป พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.59 ดังนี้

1) บ้านม่วงใต้ (หมู่ที่ 8 ตำบลมะเฟือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการกำหนดทิศของหมู่บ้านที่เกิดขึ้นใหม่โดยอาศัยหมู่บ้านเดิมเป็นหลัก กล่าวคือ บริเวณหมู่บ้านที่เกิดขึ้นใหม่นี้เป็นที่อุดมสมบูรณ์ น้ำท่วมไม่ถึง มีต้นมะม่วงขนาดใหญ่จึงเรียกว่า บ้านม่วง หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของบ้านมะเฟือง ซึ่งเป็นหมู่บ้านเดิมของผู้คนที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานใหม่ เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้านจึงกำหนดเอาหมู่บ้านเดิม คือ บ้านมะเฟืองเป็นที่ตั้ง แล้วตั้งชื่อหมู่บ้านที่เกิดขึ้นใหม่ว่า บ้านม่วงใต้ (สัมภาษณ์ นางเลี่ยม จันสิงโท และ นางแดงอ่อน จันคาร์ตัน เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ม่วงใต้ หมายถึง ต้นมะม่วงขึ้นอยู่ทางใต้ กล่าวคือ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของบ้านมะเฟือง ซึ่งเป็นหมู่บ้านของบรรพบุรุษ (สัมภาษณ์ นางเลี่ยม จันสิงโท และ นางแดงอ่อน จันคาร์ตัน เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

2) บ้านหนองบัวรอง (หมู่ที่ 1 และ 10 ตำบลบ้านเป้า)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากทิศที่ตั้งของหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ใกล้หนองบัว และอยู่ทางทิศใต้ของหนองบัว ในขณะที่ทางทิศเหนือของหนองบัวนั้นมีหมู่บ้านตั้งอยู่ก่อนแล้ว คือ บ้านหนองบัวตะไกร ดังนั้นเมื่อหมู่บ้านใหม่นี้อยู่ทางทิศใต้จึงถือว่ารองจากทางทิศเหนือ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองบัวรอง ชาวบ้านที่มาตั้งหมู่บ้านนี้อพยพมาจากจังหวัดศรีสะเกษ (สัมภาษณ์ นายเพิ่มสุข หล้าสุด และ นางนิตยาภรณ์ จิมพัฒน์ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองบัวรอง หมายถึง หมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศใต้ของหนองบัว (สัมภาษณ์ นายเพิ่มสุข หล้าสุด และ นางนิตยาภรณ์ จิมพัฒน์ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2554)

3) บ้านสามเหลี่ยม (หมู่ที่ 12 ตำบลหายโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากที่ตั้งของหมู่บ้านซึ่งอยู่บริเวณทางสามแยก ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า สามเหลี่ยม จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านสามเหลี่ยม (สัมภาษณ์ นายเศรษฐวัฒน์ เจนไธสง และ นางกรกช วัฒนานุสสิท ธี เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน สามเหลี่ยม หมายถึง รูปเหลี่ยมที่มีด้านโดยรอบเป็นเส้นตรง 3 เส้นปลายเส้นจกกัน ในที่นี้หมายถึงรูปสามเหลี่ยมที่เกิดขึ้นจากเส้นตัดของทางสามแยก (สัมภาษณ์ นายเศรษฐวัฒน์ เจนโรสง และ นางกรกช วัฒนานุกสิทธิ์ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2554)

4) บ้านพุทไธสง (หมู่ที่ 1 ตำบลพุทไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะที่ตั้งของเมืองพุทไธสงซึ่งเป็นเมืองโบราณ ตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ (ประมาณสมัยทวารวดี) จึงมีชื่อเรียกเป็นภาษาขอม และเรียกชื่อเพี้ยนไปตามสำเนียงพูดในแต่ละยุค จึงเป็นที่มาของชื่อในยุคสมัยต่าง ๆ ว่า ปันเตียสรอง ไผทสมันต์ ประทายมาส หรือ ไผทสรง และเพี้ยนมาเป็นพุทไธสงในปัจจุบัน นอกจากนี้บางตำนานเล่าว่า ยุคขอมเรืองอำนาจ เมืองพุทไธสง มีชื่อภาษาขอมว่า จู้ดโคเทรา เมื่อคราวที่สงครามขอมรบแพ้พม่า เมืองจู้ดโคเทราได้ถูกทิ้งให้เป็นเมืองร้างและกลับมาบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่ ในสมัยพระเสนาสงคราม มาปกครอง และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า พุทไธสง (สัมภาษณ์ นายสงบ ชัดโรสง และ นางวราภรณ์ เทพไทอำนาย เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ศานติ ภักดีคำ (2553: 146) ได้อธิบายชื่อพุทไธสง ว่า

...ไผท, พุทไธ ตั้งแต่ในสมัยเขมรโบราณเขียนว่า ฐา ฆ/ผทาย หมายถึง อาศัย ส่วนภาษาเขมรปัจจุบันเขียนว่า ฐฐา ฆ/บนุทาย ออกเสียงว่า บ้อนเตีย วจนานุกรมเขมรฉบับพุทธศาสนาบัณฑิตย์ ให้ความหมายว่า เนินดินที่ยกสูงขึ้น หรือกำแพงมั่นคงล้อมรอบ เป็นที่ป้องกัน การศึกศัตรู ซึ่งเป็นทัพที่กล้าแข็ง ดังนั้น บนุทาย ในภาษาไทย จึงมีความหมายว่า ป้อมค่าย หรือสถานที่ที่มีกำแพงล้อมรอบมั่นคงแข็งแรง คำนี้พบในเอกสารไทยบางชื่อเป็นชื่อเดียวกันอาจเขียนด้วยอักษรวิธีต่างกันบ้าง เช่น เมืองบนุทายมาส (ฮาเดียน) บางครั้งไทยเรียกว่า พุทไธมาส หรือสถานที่ในประเทศไทย เช่น พุทไธสง และไผทสมันต์ ซึ่งเป็นสร้อยนามของเจ้าเมืองสุรินทร์ ตรงกับ บนุทายฉมาร์ ในภาษาเขมรปัจจุบัน..

เดิม วิชาอักษรพนกิจ (2530: 8-9) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของชื่อเมืองพุทไธสง ว่า

...ชื่อเมือง “พุทไธสง” ศาสตราจารย์ล่า ทองคำวรรณ ผู้ทรงคุณวุฒิภาษาเขมรของมหาวิทยาลัยศิลปากร อธิบายแก่ผู้เขียนว่า คำ “พุทไธ” หรือ “พะไท” น่าจะมาจากคำ “บันทาย” ในภาษาเขมร ที่แปลว่า “กำแพง” หรือ “คันดิน” ส่วนคำ “สง” หรือ “สงฆ์” น่าจะมาจาก คำ “สรอง” แปลว่า “สูง”...

...คำว่า “ประทาย” ซึ่งเป็นชื่ออำเภอหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา ที่ตั้งอยู่ใกล้กันกับอำเภอพุทไธสง ก็น่าจะมาจากรากศัพท์เดียวกันนี้ นอกจากนั้น ยังมีการกล่าวถึง เมืองปะทายสมัน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ว่าพระองค์พระราชทานนามเจ้าเมืองสุรินทร์ว่า พระสุรินทร์ภักดีศรีปะทายสมัน (ติ) เจ้าเมืองปะทายสมัน หรือเมืองสุรินทร์ ที่ตั้งเมืองที่บ้านคูปะทายเดิม พระสุรินทร์ภักดีศรี ปะทายสมันนี้ ถึงแก่กรรมปี 1170 ก่อนสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าเสด็จสวรรคตเพียง 1 ปี นอกจากนั้นยังมีชื่อปราสาทหิน “บันทายจมา” “บันทายสำเหร่” และชื่อเมือง “บันเตียนเมียนเจย” และ “บันทายมาศ” หรือ “พุทไธมาศ” ในประเทศเขมร

ประมวลความข้างต้นประกอบกับการศึกษาพื้นที่ภาคสนามสรุปได้ว่าชื่อ พุทไธสง มาจากภาษาเขมร หมายถึง เมืองที่มีกำแพงล้อมรอบมั่นคงแข็งแรงเพื่อป้องกันข้าศึกศัตรู สอดคล้องกับลักษณะเมืองซึ่งมีกำแพงดินขนาดใหญ่อย่างมั่นคงแข็งแรง ทั้งนี้ ศศ.ดร.สมเกียรติ รัชย์มณี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2557) อธิบายเพิ่มเติมว่า บริเวณนี้เป็นเมืองซึ่งมีคูน้ำล้อมรอบ โดยการขุดเอาดินบริเวณคูน้ำไปถมสร้างเป็นกำแพงดินขนาดใหญ่ล้อมรอบคูน้ำออกไปอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับชื่อ ไผทสง หรือพุทไธสง ซึ่งคำ ไผท/ พุทไธ เทียบได้กับ ผทาย/ บันทาย ดังที่ ศานติ ภักดีคำ ได้อธิบายไว้ข้างต้น แต่ได้เขียนอักษรเขมรไว้เฉพาะ ผทาย กับ บันทาย ส่วน สง นั้นมาจากภาษาเขมรว่า สรง เขมรออกเสียงเป็น สรอง (สะ-รอง) ตรงกับ สรง คำภาษาไทยซึ่งยืมมาจากภาษาเขมร ไทยใช้เป็นควบไม้เท้า จึงออกเสียงเป็น สง และใช้ในความหมาย อาบ (น้ำ) สอดคล้องกับลักษณะที่ตั้งของเมืองพุทไธสงที่มีคูน้ำล้อมรอบและมีกำแพงดินล้อมรอบคูน้ำออกไปอีกชั้นหนึ่งเพื่อปกป้องเมืองให้มั่นคงแข็งแรง (แต่คูน้ำและกำแพงดินสร้างไม่เสร็จ จึงไม่รอบเมือง) จึงอาจรวมความได้ว่า พุทไธสง หมายถึง เมืองที่มีกำแพง (ผทาย/ บันทาย) และมีคูน้ำ (สรง/ สะ-รอง/ สง) ล้อมรอบ หรืออีกนัยหนึ่งอาจสรุปความได้ว่า กำแพงที่มีคูน้ำล้อมรอบนั่นเอง เนื่องจากกำแพงดินที่ล้อมรอบเมืองพุทไธสงนี้ มีคูน้ำโอบกำแพงอยู่ทั้งสองด้าน คือ ด้านนอกกำแพง เพื่อป้องกันข้าศึกศัตรูจากภายนอก และด้านในกำแพงก่อนถึงตัวเมืองเป็นการป้องกัน

ตัวเมืองไว้อีกชั้นหนึ่ง การเขียน พุทฺโธสง จึงน่าจะเป็นการเขียนสะกดตามการออกเสียงในภาษาไทย โดยไม่ได้เทียบกับรูปอักษรภาษาเขมร

5) บ้านหัวสะพาน (หมู่ที่ 5, 13 และ 14 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ใกล้สะพานด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า หัวสะพาน หมู่บ้านนี้เดิมชื่อ บ้านหัวขัว (ขัว: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง สะพาน) ภายหลังได้ตั้งชื่อเป็นทางการตามภาษาไทยมาตรฐานว่า บ้านหัวสะพาน (สัมภาษณ์พระครูโชติรส โกศล และ นายปัญญา โพธิ์จำ เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หัวสะพาน หมายถึง บริเวณที่อยู่ใกล้สะพาน (หัว คือ บริเวณที่เป็นจุดเริ่มต้น) (สัมภาษณ์พระครูโชติรส โกศล และ นายปัญญา โพธิ์จำ เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2554)

6) บ้านหัวฝาย (หมู่ที่ 13 ตำบลบ้านจาน)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ใกล้ฝายน้ำล้นที่กั้นลำน้ำสะเทต ทางด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวฝาย (สัมภาษณ์ นายสงว คานกลาง และ นางเต็ม หัวควาปี เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หัวฝาย หมายถึง บริเวณจุดเริ่มต้นของฝายน้ำล้น (สัมภาษณ์ นายสงว คานกลาง และ นางเต็ม หัวควาปี เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2554)

7. คติความเชื่อ

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากคติความเชื่อ เป็นชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับความเชื่อหรือความคิดเห็นของคนในท้องถิ่น อันเป็นแนวทางที่ยอมรับนับถือกันในกลุ่มชนนั้น ๆ อาจมีเหตุผลรองรับที่อธิบายได้ หรือไม่มีเหตุผลรองรับ หรือไม่สามารถอธิบายได้บนพื้นฐานความคิดเห็นของคนในปัจจุบัน พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ดังนี้

บ้านชัยชนะ (หมู่ที่ 10 ตำบลหายโศก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อให้เป็นสิริมงคล กล่าวคือ เดิมชื่อ บ้านดอนพยอม ต่อมาจำนวนครัวเรือนมากขึ้น จึงได้แยกเขตการปกครองออกมาจัดตั้งเป็น อีกหมู่บ้านหนึ่ง เพื่อไม่ให้ชื่อซ้ำกับบ้านดอนพยอม และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านชัยชนะ (สัมภรณ์ นายเริ่ม จำรัสเทียะ และ นางหอย ด่านนอก เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ชัยชนะ ชัย กับ ชนะ เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน พจนานุกรมให้ความหมายคำ ชนะ ว่า หมายถึง ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งพ่ายแพ้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 344)

8. ถิ่นฐานเดิม

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา เป็นชื่อหมู่บ้านที่นำชื่อของสถานที่เดิม หรือหมู่บ้านเดิมที่เคยอยู่อาศัย ก่อนที่จะย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยยังสถานที่ปัจจุบัน มาตั้งเป็น ชื่อหมู่บ้าน นิยมเพิ่มคำว่า “น้อย” “ใหม่” “พัฒนา” ต่อท้ายชื่อหมู่บ้านเดิม รวมทั้งชื่อหมู่บ้าน ที่มีการย้ายถิ่นฐานแล้วใช้ชื่อเดิม ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ มีจำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.33 ดังนี้

1) บ้านยางน้อย (หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อหมู่บ้านเดิม คือ บ้านยาง หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง เมื่อแยกออกมาและตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่มีจำนวนครัวเรือนน้อย เป็นหมู่บ้าน ขนาดเล็ก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านยางน้อย (สัมภรณ์ นายประเสริฐ แด่ไรสง และ นายมนู เสียมไรสง เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ยางน้อย หมายถึง หมู่บ้านขนาดเล็กมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่ บ้านยาง (สัมภรณ์ นายประเสริฐ แด่ไรสง และ นายมนู เสียมไรสง เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านแคนน้อย (หมู่ที่ 16 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากถิ่นฐานเดิม กล่าวคือ เป็นหมู่บ้านที่แยกเขตการปกครอง ออกมาจากบ้านยางนาคู่ ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง แต่มีคนจำนวนหนึ่งที่ย้ายถิ่นฐานมาจาก บ้านแคน มาอยู่ในหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่นี้ด้วย ประกอบกับบริเวณหมู่บ้านมีต้นแคน (ภาษาไทย มาตรฐานเรียกต้นตะเคียน) ขึ้นอยู่กลางหมู่บ้าน หมู่บ้านนี้จำนวนครัวเรือนน้อย มีขนาดเล็กกว่า หมู่บ้านเดิมที่แยกออกมา จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านแคนน้อย (สัมภาษณ์ นายทองดี อานไธสง และ นายโพน อานไธสง เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน แคนน้อย หมายถึง หมู่บ้านมีต้นแคนขึ้นอยู่ เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กที่แยกออกมาจากหมู่บ้านใหญ่ (สัมภาษณ์ นายทองดี อานไธสง และ นายโพน อานไธสง เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2554)

3) บ้านแดงน้อย (หมู่ที่ 7 ตำบลพุทไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อหมู่บ้านเดิม กล่าวคือเดิมมีหมู่บ้านเดียวชื่อ บ้านแดง ภายหลังเมื่อมีจำนวนครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น และมีการขยายหมู่บ้านออกไป เมื่อจะต้องแบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน จึงกำหนดเขตการปกครองเป็น 2 หมู่บ้านและตั้งชื่อใหม่เป็น บ้านแดงน้อย และบ้านแดง ใหญ่ ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง (สัมภาษณ์ นางทองมาก ไพรัมย์ และ นางแฉะ สุนไธสง เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน แดงน้อย หมายถึง หมู่บ้านที่เกิดขึ้นทีหลัง ด้วยการแยก ออกไปจากหมู่บ้านเดิมและมีขนาดเล็ก (สัมภาษณ์ นางทองมาก ไพรัมย์ และ นางแฉะ สุนไธสง เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

4) บ้านห้วยสะพานใหม่ (หมู่ที่ 18 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อตามหมู่บ้านเดิมที่แยกตัวออกมา กล่าวคือ เดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกันกับบ้านห้วยสะพาน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง ต่อมาบ้านห้วยสะพานได้ แยกเขตการปกครองออกเป็นบ้านห้วยสะพาน หมู่ที่ 5, 13 และ 14 แต่ยังใช้ชื่อเดียวกันเนื่องจากอยู่ใน ละแวกเดียวกัน การแบ่งเขตหมู่บ้านใช้ทางในหมู่บ้านเป็นเส้นแบ่งเขต แต่บ้านห้วยสะพานใหม่

แยกไปตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นใหม่ที่หลังสุด ห่างจากพื้นที่เดิม เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้าน จึงนำคำว่า “ใหม่” มาต่อท้าย เป็น บ้านหัวสะพานใหม่ (สัมภาน์ นายสมยศ พินเกาะคำ และ นางเนตรนภา โพธิ์จำ เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หัวสะพานใหม่ หมายถึง หมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่บ้านหัวสะพาน (สัมภาน์ นายสมยศ พินเกาะคำ และ นางเนตรนภา โพธิ์จำ เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2554)

5) บ้านเหล่าเจริญ (หมู่ที่ 13 ตำบลบ้านเวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อตามหมู่บ้านเดิม กล่าวคือ เดิมบ้านเหล่าเจริญ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของถนนสายพุทไธสง-หนองสองห้อง ชาวบ้านอพยพมาจากจังหวัดศรีสะเกษ มาอาศัยอยู่บนที่ดินดอนเล็ก ๆ ที่อุดมสมบูรณ์ (ชาวบ้านเรียกว่า เหล่า) และเรียกขานสถานที่นี้ว่า เหล่าเจริญ ภายหลังชาวบ้านเหล่าเจริญนี้ได้อพยพตนเองทั้งหมดมาอยู่ติดกับบ้านจิก ตำบลบ้านเวง อำเภพุทไธสง จนมีจำนวนครัวเรือนมากขึ้น ได้ตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นใหม่ ชื่อว่า บ้านฝายโสก ต่อมา มีจำนวนครัวเรือนมากขึ้นอีก จึงแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน ชื่อว่า บ้านฝายโสก หมู่บ้านหนึ่งกับหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นใหม่ได้นำเอาชื่อเดิมที่บรรพบุรุษตั้งไว้เมื่อครั้งอพยพมาตั้งถิ่นฐานคราวแรกมาตั้งเป็นชื่ออีกครั้งหนึ่ง ว่า บ้านเหล่าเจริญ (สัมภาน์ นายพรม หงษ์สา และ นายบัวโล จิตไธสง เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน เหล่าเจริญ หมายถึง ที่ดอนอันอุดมสมบูรณ์ (สัมภาน์ นายพรม หงษ์สา และ นายบัวโล จิตไธสง เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554)

9. ขนาด

ชื่อหมู่บ้านที่บอกขนาด เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกลักษณะกำหนดสังเกตได้ว่า มาก น้อย ใหญ่ เล็ก เท่านั้นเท่านั้น ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.53 ดังนี้

1) บ้านน้อย (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านยาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อตามขนาดของหมู่บ้าน กล่าวคือ เดิมหมู่บ้านนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่ง (ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียกว่า คุ่ม) ของบ้านหัวสะพาน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง ต่อมาได้แยกออกมาจัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นใหม่ แต่เนื่องจากยังมีจำนวนครัวเรือนน้อย ชาวบ้านจึงเรียกคุ่มบ้านน้อย แต่ทางราชการให้ตั้งเป็นหมู่บ้านชื่อว่า บ้านหัวสะพาน ต่อมาปี พ.ศ. 2540 ผู้ใหญ่บ้าน นวนสี กองไรสง ได้ขอเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ เป็น บ้านน้อย (สัมภาษณ์ นายวัลลพ พินเกาะคำ และ นายมี กองไรสง เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน น้อย หมายถึง จำนวนน้อย มีน้อย หรือมีขนาดเล็ก (สัมภาษณ์ นายวัลลพ พินเกาะคำ และ นายมี กองไรสง เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านน้อยกระทุ่มทอง (หมู่ที่ 12 ตำบลบ้านจาน)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อตามขนาดของหมู่บ้าน กล่าวคือ หมู่บ้านนี้เดิมมีจำนวนหลังคาเรือนไม่มากนัก จึงเรียกว่า บ้านน้อย ประกอบกับบริเวณรอบหมู่บ้านเป็นพื้นที่ที่มีดินท่ม (ท่ม, ท่ม: เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า กระทุ่ม) ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก เพื่อความเป็นมงคลจึงนำคำว่า “ทอง” มาต่อท้าย และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านน้อยกระทุ่มทอง (สัมภาษณ์ นายราชัน ฉิมไรสง และ นายจรรณู ชำนิกล้า เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน น้อยกระทุ่มทอง หมายถึง หมู่บ้านขนาดเล็ก มีดินกระทุ่มขึ้นอยู่เป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้าน (สัมภาษณ์ นายราชัน ฉิมไรสง และ นายจรรณู ชำนิกล้า เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2554)

10. ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง

ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง เป็นชื่อหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลงไปจากชื่อเดิมที่เคยใช้มาในอดีต มักนำคำพ้องเสียงกับคำเดิมที่เป็นชื่อหมู่บ้านมาใช้แทน อย่างคำว่า โสก กับ คำว่าโสก หรือมีเสียงในภาษาถิ่นใกล้เคียงกับภาษาไทยมาตรฐาน เช่น ชาติ กับ ชาด ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ดังนี้

1) บ้านฝายโสก (หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านแขวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากความเข้าใจผิดของทางราชการที่เข้าใจคำ โสก (พื้นที่สูงที่ถูกน้ำกัดเซาะเป็นร่องลึกและเป็นทางยาว) ในภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นคำ โสก (เศร้า, ทุกข์) ในภาษาไทยมาตรฐาน จึงทำให้สะกดชื่อหมู่บ้านเป็น ฝายโสก กล่าวคือ เดิมบ้านฝายโสก เป็นหมู่บ้านเดียวกันกับบ้านจิก ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง เมื่อมีจำนวนครัวเรือนมากขึ้น จึงได้แยกเขตการปกครองออกมา บริเวณทิศเหนือของหมู่บ้านเป็นพื้นที่ป่าและเป็นที่สูง เวลาฝนตก น้ำจะไหลลงมายังหมู่บ้าน เกิดการกัดเซาะพื้นดินเป็นร่องลึก (ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียกว่า โสก) ต่อมาชาวบ้านช่วยกันทำคันดินกั้นทางไหลของน้ำ (ฝาย) บริเวณโสกดังกล่าว จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านฝายโสก ต่อมาทางราชการกำหนดตัวเขียนเป็น บ้านฝายโสก (สัมภาษณ์ นายบุญเพ็ง โสรัมย์ค้อ และ นางเบิ่ง จิโรสง เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ฝายโสก หมายถึง ฝายแห่งความทุกข์ แต่ในความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน คำว่า ฝายโสก เพี้ยนมาจากคำว่า ฝายโสก ที่หมายถึง ฝาย กั้นน้ำ ซึ่งริมฝั่ง หรือตลิ่งของธารน้ำนั้นมีลักษณะเป็น โสก (พื้นดินที่ถูกน้ำฝนหรือน้ำที่ไหลมาจากที่สูงกัดเซาะจนเป็นร่องลึก และเป็นทางยาว) (สัมภาษณ์ นายบุญเพ็ง โสรัมย์ค้อ และ นางเบิ่ง จิโรสง เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านหอยโสก (หมู่ที่ 2 และ 14 ตำบลหอยโสก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากความเข้าใจผิดของทางราชการ กล่าวคือ หมู่บ้านนี้ เดิมชื่อ บ้านโสก คำว่า โสก เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง พื้นดินที่ถูกน้ำไหลกัดเซาะจนเป็นร่องลึก แต่ในสมัยหมื่นปลัยการกำราบ เป็นกำนันตำบลบ้านจาน หลวงสำนักบริหารชนบท ผู้ว่าราชการ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มาตรวจราชการและพักแรมที่บ้านโสก เห็นว่าสภาพหมู่บ้านน่าอยู่ ชาวบ้าน มีความสามัคคี ขยันทำมาหากิน ไม่ได้โสกเศร้าเหมือนชื่อหมู่บ้าน จึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ ว่า บ้านหอยโสก เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้าน (สัมภาษณ์ นายอรรถพร มาลินนท์ และ นายสฤติชัย เชนโรสง เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หอยโสก หมายถึง พ้นจากความทุกข์ (สัมภาษณ์ นายอรรถพร มาลินนท์ และ นายสฤติชัย เชนโรสง เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2554)

3) บ้านชาติ (หมู่ที่ 11 ตำบลพุทไธสง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากความเข้าใจผิดของทางราชการในการเทียบเสียงภาษาถิ่นกับรูปเขียนในภาษาไทยมาตรฐาน ทำให้ความหมายของรูปคำที่เขียนไม่ตรงกับความหมายเดิม กล่าวคือ เดิมบริเวณนี้เป็นพื้นที่ป่าเต็มไปด้วยต้นชาด (ชาด: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ชาก แต่เมื่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเขียนสะกดคำตามภาษาไทยมาตรฐานได้ใช้แนวเทียบกับคำ “ชาติ” จึงสะกดเป็น ชาด ทำให้การออกเสียงเพี้ยนไป และความหมายก็ต่างไปจากเดิม) มีความเป็นมาว่า มีชาวบ้านโพนทอง อำเภอพุทไธสงอพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหนองชาด (หนองน้ำที่มีต้นชาด หรือ ต้นชาก ขึ้นอยู่) ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านชาด แต่ด้วยความเข้าใจผิดจึงสะกดชื่อเป็น บ้านชาติ (สัมภาษณ์ นายไพรัตน์ แฉล้มไธสง และ นายสี โนไธสง เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ชาด หมายถึง การเกิด กำเนิด เหล่ากอ เทือกเขา เผ่าพันธุ์ ชนิด จำพวก ชั้น หมู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 359) ความหมายที่แท้จริงของการตั้งชื่อหมู่บ้านนี้มาจาก คำภาษาไทยถิ่นอีสานว่า ชาด ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ชาก หมายถึง ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ขึ้นในป่าเบญจพรรณ เนื้อแข็งและหนักใช้เผาถ่านได้ดีทุกส่วน มีพิษกินตาย มีทั้งใบเกลี้ยงและมีขน ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียก ชาด หรือ พันชาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 379)

จากการวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ

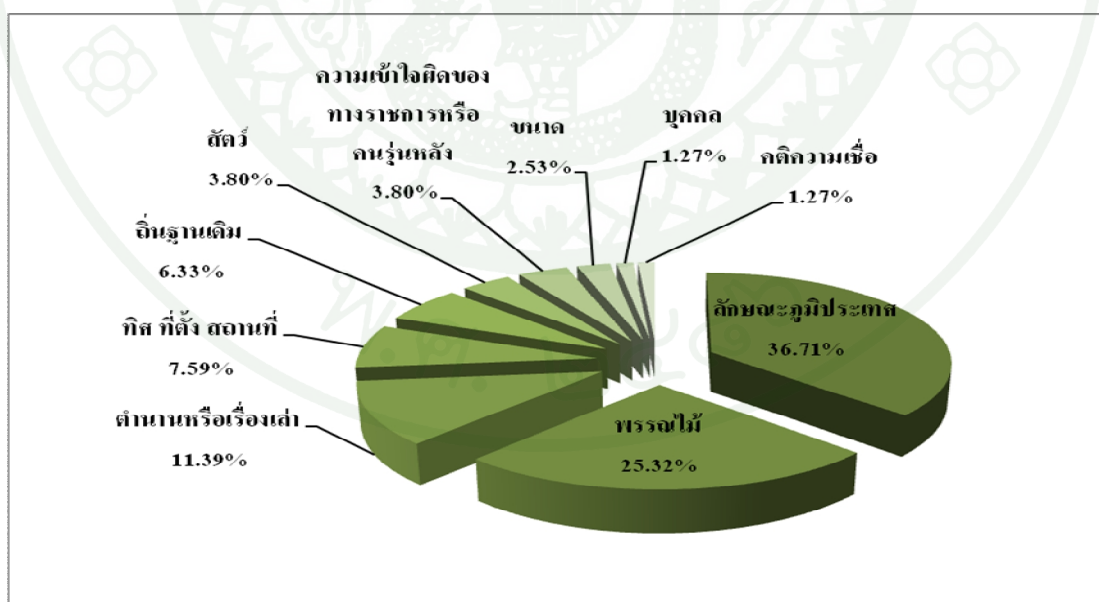
ที่	หมวดความหมายที่แสดง ที่มาของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน(ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	ลักษณะภูมิประเทศ		29	36.71
1.1	ที่สูง	โนนจี้เกลือ โนนสมบูรณ์ โนนสะอาด โนนจิงไค โนนตะคร้อ โนนจำปา โนนลาน โปนทอง โลกยาว โลกแดง คอน คอนคูม คอนพยอม คอนขาม คอนคู คอนค้อน	(16)	(20.25)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	หมวดความหมายที่แสดง ที่มาของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน(ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1.2	แหล่งน้ำ	คลองม่วง หนองเกาะ หนองจิก หนองขาม หนองบก หนองไผ่ หนองบัวตะไกร้ หนองน้ำคำ สระบัว สระแวง กุดเตา	(11)	(13.92)
1.3	ที่ลุ่ม	บึงเบา	(1)	(1.27)
1.4	ที่ถูกกัดเซาะ	โสกกบก	(1)	(1.27)
2	พรรณไม้		20	25.32
2.1	ไม้ยืนต้น	ยาง แคน พลับ กอก มะเฟือง ชาด ส้มกบ เขว้า ข่อย จาน จิก ข่า โพธิ์ทอง ส้มโอง แดงใหญ่	(15)	(18.99)
2.2	ไม้พุ่ม	เดย	(1)	(1.27)
2.3	ไม้ล้มลุก	ฝัองอี แวง	(2)	(2.53)
2.4	พรรณไม้น้ำ	จอกเตี้ย บัว	(2)	(2.53)
3	ตำนานหรือเรื่องเล่า	ขานนกคู่ โนนศรีจันทร์ โนนบ่อหลวง โนนหนองสรวง ท่างาม แก่นท้าว ดอนกลาง สระแก้ว คุณ	9	11.39
4	ทิศ ที่ตั้ง สถานที่	ม่วงใต้ หนองบัวรอง สามเหลี่ยม พุทไธสง หัวสะพาน หัวฝาย	6	7.59
5	ถิ่นฐานเดิม	ขานน้อย แคนน้อย แดงน้อย หัวสะพานใหม่ เหล่าเจริญ	5	6.33
6	สัตว์	ศิระระแรด ปลาข้าว แสด	3	3.80
7	ความเข้าใจผิดของทาง ราชการหรือคนรุ่นหลัง	ฝายโศก หายโศก ชาดิ	3	3.80
8	ขนาด	น้อย น้อยกระทุ่มทอง	2	2.53
9	บุคคล	เพี้ยแก้ว	1	1.27
10	คติความเชื่อ	ชัยชนะ	1	1.27
	รวม		79	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูล ชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 79 ชื่อ จำแนกที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำได้ 10 ประเภท พบมากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 29 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 36.71 ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่สูง จำนวน 16 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20.25 ลักษณะภูมิประเทศเป็นแหล่งน้ำ จำนวน 11 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.92 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่ม จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 และลักษณะ ภูมิประเทศที่ถูกกัดเซาะ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 รองลงมาคือ พรรณไม้ จำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.32 ได้แก่ ไม้ยืนต้น จำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 18.99 ไม้พุ่ม จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ไม้ล้มลุก จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.53 และ พรรณไม้น้ำ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.53 ตำนาน หรือเรื่องเล่า จำนวน 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.39 ทิศ ที่ตั้ง สถานที่ จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.59 ถิ่นฐานเดิม จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.33 สัตว์ จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ขนาด จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.53 บุคคล จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 และคติความเชื่อ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ร้อยละของที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ

กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้านรวมจำนวน 79 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ คือ 1) การใช้คำภาษาไทย ได้แก่ การใช้คำมูล และการประสมคำ 2) การใช้คำยืม ได้แก่ คำยืมภาษาเขมร และ คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ดังนี้

คำภาษาไทย

ผลการวิจัยชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านโดยการใช้คำภาษาไทย ได้แก่ การใช้คำมูล และ การประสมคำ รวมจำนวน 75 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 94.94 ดังนี้

1. การใช้คำมูล หมายถึง การตั้งชื่อหมู่บ้านโดยการนำคำมูล ซึ่งเป็นคำที่มีมาแต่เดิม อาจเป็นคำหลายพยางค์ หรือเป็นคำโดด นั้น มาใช้เลยโดยไม่ได้สร้างคำขึ้นใหม่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 16 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20.25 ดังนี้

1.1 คำนาม พบชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำนาม จำนวน 15 ชื่อ ได้แก่

1) ดอน	2) ยาง	3) แคน	4) พลับ
5) เตย	6) ชาติ	7) ชาด	8) ข่อย
9) จาน	10) แวง	11) บัว	12) จิก
13) ข่า	14) แสด	15) คุณ	

จากข้างต้นพบข้อสังเกตว่า คำว่า ชาติ เป็นคำที่ทางราชการนำมาใช้แทนคำว่า ชาด ในภาษาไทยถิ่นอีสาน ซึ่งหมายถึงชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง ไม่ได้หมายถึง ชาติ ในภาษาบาลีสันสกฤต

1.2 คำวิเศษณ์ พบชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำวิเศษณ์ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ น้อย

2. การประสมคำ คือ การนำคำมูลที่มีอยู่เดิมมาประสมกัน ด้วยวิธีการเติมคำหรือวลีลงข้างหลังคำหลัก เช่น น้ำ เป็น น้ำปลา น้ำดื่ม น้ำใช้ เพื่อกำหนดใช้เป็นชื่อหมู่บ้าน ซึ่งพบข้อสังเกตว่ามักเป็นการประสมระหว่างคำไทยกับคำไทย แต่อย่างไรก็ตามพบการประสมคำไทยกับคำยืมภาษาต่างประเทศบ้าง เช่น โพธิ์ทอง โนนสมบูรณ์ ศิริษะเรศ เป็นต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีกลวิธีการตั้งชื่อโดยการประสมคำ จำนวน 59 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 74.68 ซึ่งมีรูปแบบการสร้างคำ ดังนี้

2.1 โครงสร้าง นาม + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 33 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	คำหลัก (นาม)	+ ส่วนขยาย (นาม)
1. โพธิ์ทอง	เกิดจาก	โพธิ์	+ ทอง
2. ปลาข้าว	เกิดจาก	ปลา	+ ข้าว
3. ดอนตูม	เกิดจาก	ดอน	+ ตูม (มะตูม)
4. ดอนด่อน	เกิดจาก	ดอน	+ ด่อน
5. ดอนพยอม	เกิดจาก	ดอน	+ พยอม (พะยอม)
6. ดอนขาม	เกิดจาก	ดอน	+ ขาม (มะขาม)
7. ดอนคู	เกิดจาก	ดอน	+ คู (ประคู)
8. โศกแดง	เกิดจาก	โศก	+ แดง
9. โนนลาน	เกิดจาก	โนน	+ ลาน
10. โนนจิงไค	เกิดจาก	โนน	+ จิงไค
11. โนนตะคร้อ	เกิดจาก	โนน	+ ตะคร้อ
12. โนนจำปา	เกิดจาก	โนน	+ จำปา
13. โพนทอง	เกิดจาก	โพน	+ ทอง
14. บุ่งเบา	เกิดจาก	บุ่ง	+ เบา
15. คลองม่วง	เกิดจาก	คลอง	+ ม่วง
16. หนองเกาะ	เกิดจาก	หนอง	+ เกาะ
17. หนองจิก	เกิดจาก	หนอง	+ จิก
18. หนองขาม	เกิดจาก	หนอง	+ ขาม (มะขาม)
19. หนองบก	เกิดจาก	หนอง	+ บก (กระบก)
20. หนองไผ่	เกิดจาก	หนอง	+ ไผ่
21. สระบัว	เกิดจาก	สระ	+ บัว
22. สระแวง	เกิดจาก	สระ	+ แวง
23. สระแก้ว	เกิดจาก	สระ	+ แก้ว
24. โสภบก	เกิดจาก	โสภ	+ บก (กระบก)
25. กุดเทา	เกิดจาก	กุด	+ เทา

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	คำหลัก (นาม)	+ ส่วนขยาย (นาม)
26. เพี้ยแก้ว	เกิดจาก	เพี้ย	+ แก้ว
27. หัวสะพาน	เกิดจาก	หัว	+ สะพาน
28. หัวฝาย	เกิดจาก	หัว	+ ฝาย
29. สี่ระยะแรด	เกิดจาก	สี่ระยะ	+ แรด
30. ม่วงใต้	เกิดจาก	ม่วง	+ ใต้
31. สามเหลี่ยม	เกิดจาก	สาม	+ เหลี่ยม
32. (มะ) กอก	เกิดจาก	มะ (หมาก)	+ กอก
33. มะเฟือง	เกิดจาก	มะ (หมาก)	+ เฟือง

2.2 โครงสร้าง นาม + กริยา พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม)	+ ส่วนขยาย (กริยา)
1. เหล่าเจริญ	เกิดจาก	เหล่า	+ เจริญ
2. ผือฮี	เกิดจาก	ผือ	+ ฮี

2.3 โครงสร้าง นาม + วิเศษณ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 11 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม)	+ ส่วนขยาย (วิเศษณ์)
1. จอกเตี้ย	เกิดจาก	จอก	+ เตี้ย
2. โศกยาว	เกิดจาก	โศก	+ ยาว
3. ดอนกลาง	เกิดจาก	ดอน	+ กลาง
4. โนนสมบูรณ์	เกิดจาก	โนน	+ สมบูรณ์
5. โนนสะอาด	เกิดจาก	โนน	+ สะอาด
6. ท่างาม	เกิดจาก	ท่า	+ งาม
7. ยางน้อย	เกิดจาก	ยาง	+ น้อย
8. แคนน้อย	เกิดจาก	แคน	+ น้อย
9. แดงน้อย	เกิดจาก	แดง	+ น้อย
10. แดงใหญ่	เกิดจาก	แดง	+ ใหญ่
11. ฝายโศก	เกิดจาก	ฝาย	+ โศก

2.4 โครงสร้าง กริยา + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (กริยา) + ส่วนขยาย (นาม)
แก่นท้าว	เกิดจาก	แก่น + ท้าว

2.5 โครงสร้าง กริยา + วิเศษณ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (กริยา) + ส่วนขยาย (กริยา)
หายโศก	เกิดจาก	หาย + โศก

2.6 โครงสร้าง วิเศษณ์ + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (วิเศษณ์) + ส่วนขยาย (นาม)
ส้มกบ	เกิดจาก	ส้ม (เปรี้ยว) + กบ

2.7 โครงสร้าง นาม + นาม + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม) + ส่วนขยาย 1 (นาม) + ส่วนขยาย 2 (นาม)
1. โนนศรีจันทร์	เกิดจาก โนน	+ ศรี + จันทร์
2. โนนจี่เกลือ	เกิดจาก โนน	+ จี่ + เกลือ
3. หนองบัวตะไกร	เกิดจาก หนอง	+ บัว + ตะไกร
4. หนองน้ำคำ	เกิดจาก หนอง	+ น้ำ + คำ

2.8 โครงสร้าง นาม + นาม + กริยา พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม) + ส่วนขยาย 1 (นาม) + ส่วนขยาย 2 (กริยา)
โนนหนองสรวง	เกิดจาก โนน	+ หนอง + สรวง

2.9 โครงสร้าง นาม + นาม + วิเศษณ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน เกิดจาก ส่วนหลัก(นาม)+ส่วนขยาย 1(นาม)+ส่วนขยาย 2(วิเศษณ์)

1. หนองบัวรอง เกิดจาก หนอง + บัว + รอง
2. หัวสะพานใหม่ เกิดจาก หัว + สะพาน + ใหม่
3. โนนบ่อหลวง เกิดจาก โนน + บ่อ + หลวง

2.10 โครงสร้าง นาม + นาม + คำจำนวนนับ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน เกิดจาก ส่วนหลัก + ส่วนขยาย 1 + ส่วนขยาย 2
(นาม) (นาม) (คำจำนวนนับ)
ยางนกคู่ เกิดจาก ยาง + นก + คู่

2.11 โครงสร้าง วิเศษณ์ + นาม + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน เกิดจาก ส่วนหลัก(วิเศษณ์)+ ส่วนขยาย 1(นาม) + ส่วนที่ 2(นาม)
น้อยกระทุ่มทอง เกิดจาก น้อย + กระทุ่ม + ทอง

คำยืม

ผลการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านโดยการใช้คำยืม จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.06 ได้แก่ คำยืมภาษาเขมร และคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ดังนี้

1. คำยืมภาษาเขมร คือ การนำคำภาษาเขมรมาใช้ในภาษาไทย โดยอาจคงความหมายตามเดิม หรือเปลี่ยนไปตามบริบทของการใช้ภาษาไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ได้แก่ พุทไธสง (บันทายสรอง) เข่วัว (ขุวาว) และ ส้มโอง (สำโรง)

2. คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต คือ การนำคำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย โดยอาจคงความหมายตามเดิม หรือเปลี่ยนไปตามบริบทของการใช้ภาษาไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ได้แก่ ชัยชนะ

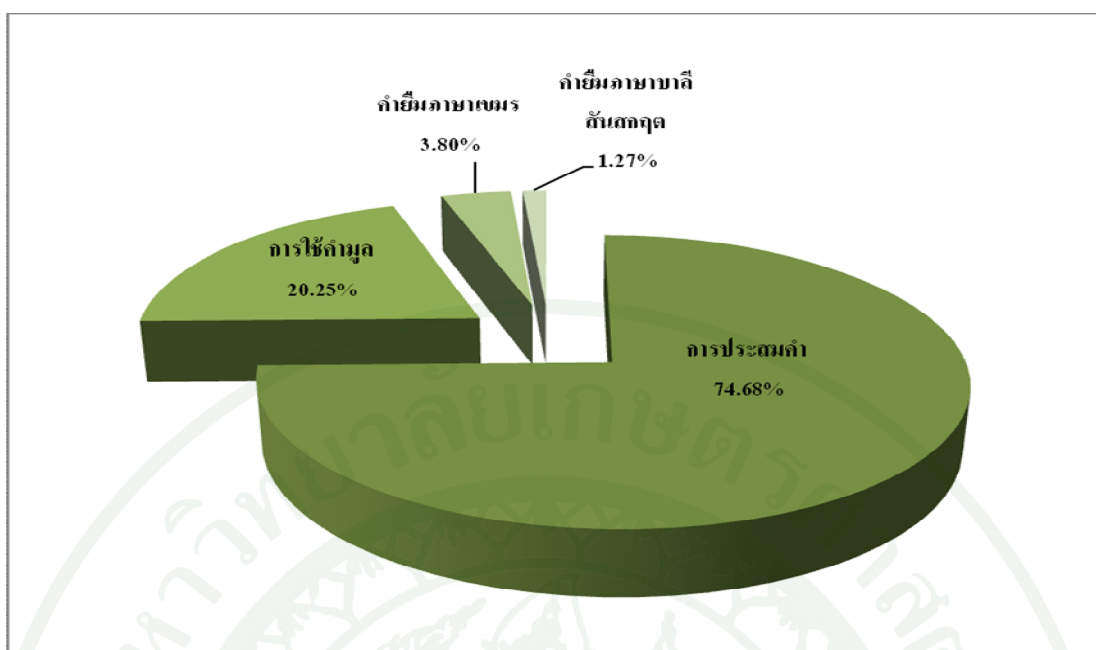
จากการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	คำภาษาไทย	75	94.94
	1.1 การประสมคำ	(59)	(74.68)
	1.2 การใช้คำมูล	(16)	(20.25)
2	คำยืม	4	5.06
	2.1 คำยืมภาษาเขมร	(3)	(3.80)
	2.2 คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต	(1)	(1.27)
	รวม	79	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 79 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ มากที่สุด คือ การใช้คำภาษาไทย จำนวน 75 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 94.94 โดยแบ่งเป็นการประสมคำ จำนวน 59 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 74.68 และ การใช้คำมูล จำนวน 16 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20.25 รองลงมา คือ การใช้คำยืม จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.06 โดยแบ่งเป็นคำยืมภาษาเขมร จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 และ คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 3 ร้อยละของกลวิธีการตั้งซื้อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

การเปลี่ยนแปลงการตั้งซื้อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งซื้อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากซื้อหมู่บ้านเดิม ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันมาแต่เดิม เปรียบเทียบกับซื้อหมู่บ้านปัจจุบัน ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนผู้ปกครองท้องที่ อำเภอพุทไธสง มีข้อมูลซื้อหมู่บ้าน รวมจำนวน 79 ชื่อ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ชื่อหมู่บ้านที่คงเดิม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 59 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 74.68 ได้แก่ บ้านยางน้อย (หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านยาง) บ้านเพี้ยแก้ว (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านยาง) บ้านยาง (หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านยาง) บ้านดอนตูม (หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านยาง) บ้านแคน (หมู่ที่ 8, 15 ตำบลบ้านยาง) บ้านหนองเกาะ (หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านยาง) บ้านยางนกคู่ (หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านยาง) บ้านดอนด่อน (หมู่ที่ 12 ตำบลบ้านยาง) บ้านแคนน้อย (หมู่ที่ 16 ตำบลบ้านยาง) บ้านสระบัว (หมู่ที่ 17 ตำบลบ้านยาง) บ้านหนองจิก (หมู่ที่ 1, 15 ตำบลหายโศก) บ้านโนนลาน (หมู่ที่ 3 ตำบลหายโศก) บ้านดอน (หมู่ที่ 6 ตำบลหายโศก) บ้านจอกเดี่ยว (หมู่ที่ 7, 13 ตำบลหายโศก) บ้านพลับ (หมู่ที่ 8 ตำบลหายโศก) บ้านหนองขาม (หมู่ที่ 9 ตำบลหายโศก) บ้านสามเหลี่ยม (หมู่ที่ 12 ตำบลหายโศก) บ้านโนนหนองสรวง (หมู่ที่ 2 ตำบลพุทไธสง)

บ้านเตย (หมู่ที่ 4 ตำบลพุทไธสง) บ้านโนนจิงไค (หมู่ที่ 5 ตำบลพุทไธสง) บ้านหนองบก (หมู่ที่ 6 ตำบลพุทไธสง) บ้านแดงน้อย (หมู่ที่ 7 ตำบลพุทไธสง) บ้านแดงใหญ่ (หมู่ที่ 8, 13 ตำบลพุทไธสง) บ้านกอก (หมู่ที่ 9 ตำบลพุทไธสง) บ้านโนนตะคร้อ (หมู่ที่ 12 ตำบลพุทไธสง) บ้านชาด (หมู่ที่ 2, 5 ตำบลมะเฟือง) บ้านหนองน้ำคำ (หมู่ที่ 4 ตำบลมะเฟือง) บ้านคอนขาม (หมู่ที่ 6 ตำบลมะเฟือง) บ้านส้มกบ (หมู่ที่ 7 ตำบลมะเฟือง) บ้านม่วงใต้ (หมู่ที่ 8 ตำบลมะเฟือง) บ้านปลาค้าว (หมู่ที่ 9 ตำบลมะเฟือง) บ้านโนนจำปา (หมู่ที่ 13 ตำบลมะเฟือง) บ้านบึงเบา (หมู่ที่ 1, 9, 11 ตำบลบ้านจาน) บ้านคลองม่วง (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านจาน) บ้านเขว้า (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านจาน) บ้านกุดเทา (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านจาน) บ้านข่อย (หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านจาน) บ้านจาน (หมู่ที่ 6, 7, 10 ตำบลบ้านจาน) บ้านดอนคู่ (หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านจาน) บ้านน้อยกระทุ้มทอง (หมู่ที่ 12 ตำบลบ้านจาน) บ้านหัวฝาย (หมู่ที่ 13 ตำบลบ้านจาน) บ้านแวง (หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านแวง) บ้านบัว (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านแวง) บ้านจิก (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านแวง) บ้านแก่นท้าว (หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านแวง) บ้านข่า (หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านแวง) บ้านสระแวง (หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านแวง) บ้านโคกแดง (หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านแวง) บ้านโคกยาว (หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านแวง) บ้านหนองไผ่ (หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านแวง) บ้านโนนศรีจันทร์ (หมู่ที่ 12 ตำบลบ้านแวง) บ้านเหล่าเจริญ (หมู่ที่ 13 ตำบลบ้านแวง) บ้านหนองบัวรอง (หมู่ที่ 1, 10 ตำบลบ้านเป้า) บ้านหนองบัวตะไกร (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเป้า) บ้านโสกบก (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านเป้า) บ้านแฮด (หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านเป้า) บ้านสระแก้ว (หมู่ที่ 6, 12 ตำบลบ้านเป้า) บ้านลูน (หมู่ที่ 7, 8 ตำบลบ้านเป้า) และ บ้านส้มโอง (หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านเป้า)

2. ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.32 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน 3 ลักษณะ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเสียง การเปลี่ยนแปลงศัพท์ และการเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ ดังนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงเสียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ดังนี้

1) บ้านผือฮี (หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านยาง) ผือฮี /p^huww4 hii0/ เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า ผือฮี /p^huww4 hii1/ เป็นการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่ 2 จากเสียงวรรณยุกต์เอก (1) เป็นเสียงวรรณยุกต์สามัญ (0) คือ คำว่า หี /hii1/ กลายเป็น ฮี /hii0/

2) บ้านพุทไธสง (หมู่ที่ 1 ตำบลพุทไธสง) พุทไธสง เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า บันเตียสรอง ไพทสมัน ประทายมาศ ไพทสรง และ จู๊ดไคเทรา เป็นการเขียนสะกดตามการออกเสียง ในภาษาไทย ไม่ได้เทียบกับรูปอักขระภาษาเขมร

3) บ้านชาติ (หมู่ที่ 11 ตำบลพุทไธสง) ชาติ เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า ซาด เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการกลายเสียงภาษาถิ่น ภาษาไทยถิ่นอีสานจะออกเสียงพยัญชนะต้น ช /ch/ เป็นเสียง ซ /s/ เมื่อนำภาษาไทยมาตรฐานมาใช้แทนภาษาไทยถิ่นอีสาน จึงออกเสียงเป็น ชาติ

2.2 การเปลี่ยนแปลงศัพท์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.33 ดังนี้

1) บ้านหัวสะพาน (หมู่ที่ 5, 13 และ 14 ตำบลบ้านยาง) หัวสะพาน เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า หัวข้าว เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยการนำคำภาษาไทยมาตรฐานมาใช้แทนคำภาษาไทยถิ่นอีสาน ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน

2) บ้านศิระระแตร (หมู่ที่ 3, 10, 11, 12 ตำบลมะเฟือง) ศิระระแตร เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า หัวแตร, หัวแฮด เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยการนำคำภาษาไทยมาตรฐานมาใช้แทนคำภาษาไทยถิ่นอีสาน ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน

3) บ้านฝายโสก (หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านเวง) ฝายโสก เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า ฝายโสก เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปพยัญชนะต้นในพยางค์ที่ 2 จากพยัญชนะ ส กลายเป็นพยัญชนะ ศ

4) หัวสะพานใหม่ (หมู่ที่ 18 ตำบลบ้านยาง) หัวสะพานใหม่ เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า หัวสะพาน เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยการเพิ่มคำท้ายเข้าไป

5) บ้านมะเฟือง (หมู่ที่ 1 ตำบลมะเฟือง) มะเฟือง เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า โนนหมากเฟือง เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยการตัดคำหน้าออก และเกิดการสูญของเสียงพยัญชนะท้าย ในคำว่า หมาก กล่าวคือ หมาก [a:k] เป็น มะ [ə] ซึ่ง [a:] ลดรูปเป็น [ə] ยังไม่สูญไป แต่เสียงพยัญชนะท้าย [-k] สูญไป

2.3 การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอฟุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 15.19 ได้แก่ บ้านโนนจีเกลื้อ (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านยาง) บ้านน้อย (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านยาง) บ้านหายโศก (หมู่ที่ 2, 14 ตำบลหายโศก) บ้านโนนสมบูรณ์ (หมู่ที่ 4 ตำบลหายโศก) บ้านคอนพยอม (หมู่ที่ 5 ตำบลหายโศก) บ้านชัยชนะ (หมู่ที่ 10 ตำบลหายโศก) บ้านโนนบ่อหลวง (หมู่ที่ 11 ตำบลหายโศก) บ้านโพนทอง (หมู่ที่ 3 ตำบลพุทไธสง) บ้านท่างาม (หมู่ที่ 10 ตำบลพุทไธสง) บ้านโนนสะอาด (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านแพง) บ้านคอนกลาง (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านเป้า) และบ้านโพธิ์ทอง (หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านเป้า) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชื่อหมู่บ้านเดิม	เปลี่ยนเป็น	ชื่อหมู่บ้านปัจจุบัน
1. ดอนเกลื้อ	เปลี่ยนเป็น	โนนจีเกลื้อ
2. หัวสะพาน	เปลี่ยนเป็น	น้อย
3. โศก	เปลี่ยนเป็น	หายโศก
4. หัวช้าง ดอนอีสมุญ หนองแวงน้อย น้อย	เปลี่ยนเป็น	โนนสมบูรณ์
5. ซาด ซาดิ	เปลี่ยนเป็น	คอนพยอม
6. คอนพยอม	เปลี่ยนเป็น	ชัยชนะ
7. โนนเขวา	เปลี่ยนเป็น	โนนบ่อหลวง
8. ใหม่	เปลี่ยนเป็น	โพนทอง
9. โนนหมากสวย หมากสวย บักสวย หนองสวย	เปลี่ยนเป็น	ท่างาม
10. โคนกนหม น้อย	เปลี่ยนเป็น	โนนสะอาด
11. หนองตะคง	เปลี่ยนเป็น	คอนกลาง
12. หนองบาก	เปลี่ยนเป็น	โพธิ์ทอง

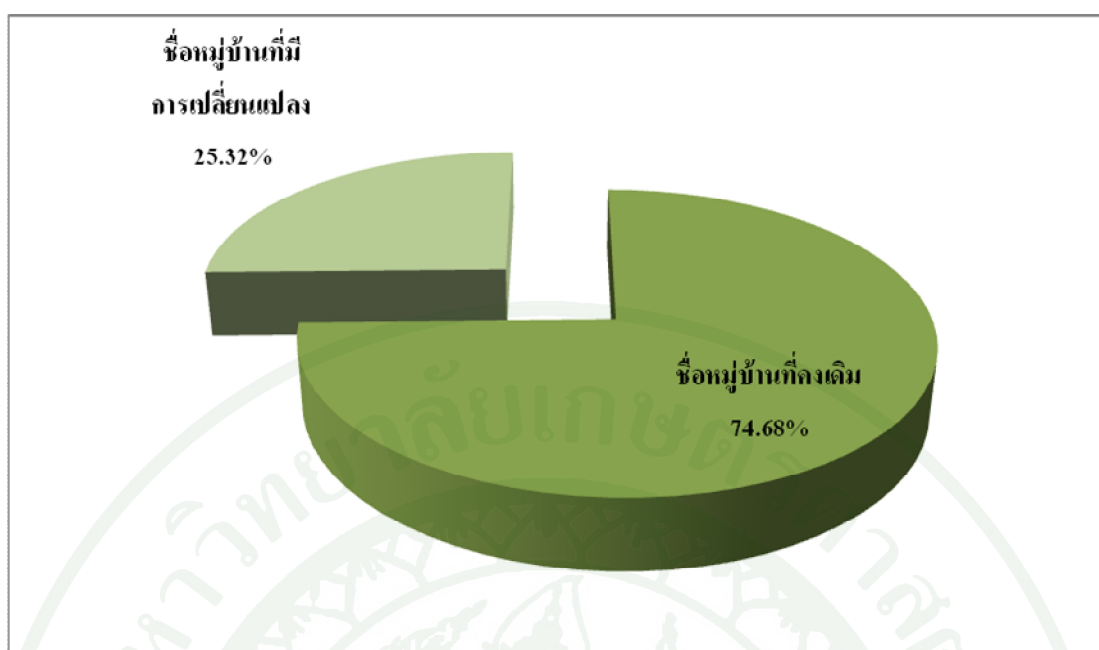
จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	ชื่อหมู่บ้านที่คงเดิม	59	74.68
2	ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง	20	25.32
	1) การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่	(12)	(15.19)
	2) การเปลี่ยนแปลงศัพท์	(5)	(6.33)
	3) การเปลี่ยนแปลงเสียง	(3)	(3.80)
รวม		79	100

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 79 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านที่คงเดิม จำนวน 59 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 74.68 และชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง จำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.32 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน 3 ลักษณะ มากที่สุด คือ การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 15.19 รองลงมา คือ การเปลี่ยนแปลงศัพท์ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็น ร้อยละ 6.33 และ การเปลี่ยนแปลงเสียง จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4 ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งซื้อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการตั้งซื้อหมู่บ้าน

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการตั้งซื้อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีปัจจัยมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่ บ้านโนนจีเกลือ บ้านโนนสะอาด และบ้านดอนกลาง
2. การเปลี่ยนแปลงไปตามที่มาของซื้อหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านน้อย และบ้านดอนพยอม
3. การเปลี่ยนแปลงตามความเชื่อเรื่องความเป็นสิริมงคล ได้แก่ บ้านชัยชนะ บ้านโพหนอง และบ้านโพธิ์ทอง
4. การเปลี่ยนแปลงเพราะรับอิทธิพลมาจากภาษาไทยมาตรฐาน ได้แก่ บ้านหัวสะพาน บ้านผือฮี บ้านมะเฟือง และบ้านศิระระแสด

5. การเปลี่ยนแปลงไปตามการเขียนสะกดตามการออกเสียงในภาษาไทย ได้แก่ บ้านพุทไรสง

6. การเปลี่ยนแปลงตามความนิยม โดยนิยมเพิ่มคำว่า น้อย หรือ ใหม่ หรือ พัฒนา ต่อท้าย ได้แก่ หัวสะพานใหม่

7. การเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นอนุสรณ์ ได้แก่ บ้านโนนบ่อหลวง

8. การเปลี่ยนแปลงเพื่อไม่ให้ซ้ำกับชื่อหมู่บ้านอื่น ได้แก่ บ้านแดงน้อย

9. การเปลี่ยนแปลงตามความเห็นหรือความเข้าใจผิดของทางราชการ หรือความเข้าใจผิดของคนรุ่นหลัง ได้แก่ บ้านโนนสมบูรณ์ บ้านหายโศก บ้านท่างาม บ้านชาติ และบ้านฝายโศก

อัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์อัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไรสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 79 ชื่อ ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่โดยพิจารณาจากความหมายของส่วนประกอบหลักที่ปรากฏในโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน ซึ่งจำแนกได้ 9 ประเภท ดังนี้

1. การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 14 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 17.72 ดังนี้

1.1 หนอง หมายถึง แอ่งน้ำ โดยทั่วไปมักหมายถึงแอ่งน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีขนาดกว้างใหญ่ไม่มากนัก และมักไม่มีฝั่งหรือขอบเขตที่ชัดเจน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไรสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า หนอง จำนวน 8 ชื่อ ได้แก่ บ้านหนองเกาะ บ้านหนองจิก บ้านหนองขาม บ้านหนองบก บ้านหนองไผ่ บ้านหนองบัวตะไก่อ บ้านหนองน้ำคำ และ บ้านหนองบัวรอง

1.2 คลอง หมายถึง ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเองหรือขุดเชื่อมกับแม่น้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไรสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า คลอง จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านคลองม่วง

1.3 สระ หมายถึง แอ่งน้ำขนาดใหญ่ โดยทั่วไปในท้องถิ่นอีสานมักหมายถึงแอ่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น และมักมีฝั้ง หรือขอบเขตที่ชัดเจน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า สระ จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ บ้านสระบัว บ้านสระแวง และ บ้านสระแก้ว

1.4 ท่า หมายถึง บริเวณสำหรับขึ้นลงริมน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสงพบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า ท่า จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านท่างาม

1.5 กุด หมายถึง ลำน้ำโค้งที่ปลายค้วน เกิดจากทางน้ำที่แยกออกมาจากแม่น้ำใหญ่ ตามธรรมชาติ แต่ภายหลังส่วนที่โค้งมากถูกตัดขาดออกไปจากลำน้ำสายใหญ่ กลายเป็นหนอง หรือบึง รูปโค้ง อยู่ใกล้กับลำน้ำสายใหญ่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า กุด จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านกุดเตา

2. ลักษณะภูมิประเทศ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 22 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 27.85 ดังนี้

2.1 ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง มีคำแสดงลักษณะเฉพาะที่สะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพแบบพื้นที่สูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มี คำว่า โนน โพน โคน และ ดอน จำนวน 20 ชื่อ ได้แก่

1) โนน หมายถึง เนินดินที่สูงกว่าพื้นดินทั่วไปเป็นบริเวณกว้าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มี คำว่า โนน จำนวน 10 ชื่อ ได้แก่ บ้านโนนจี้เกลือ บ้านโนนสมบูรณ์ บ้านโนนสะอาด บ้านโนนจิงไค บ้านโนนตะคร้อ บ้านโนนจำปา บ้านโนนลาน บ้านโนนศรีจันทร์ บ้านโนนบ่อหลวง และ บ้านโนนหนองสรวง

2) โพน หมายถึง เนินดินที่สูงกว่าเนินดินทั่วไป หรือเนินดินสูงที่มีลักษณะคล้ายภูเขา แต่มีขนาดเล็ก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มี คำว่า โพน จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านโพนทอง

3) โลก หมายถึง ที่ดอนเป็นบริเวณกว้าง มีต้นไม้ใหญ่น้อยขึ้นตามธรรมชาติ ปกคลุมอยู่ทั่วไป แต่ไม่หนาแน่นเท่ากับดง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โลก จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ บ้านโคกยาว และบ้านโคกแดง

4) ดอน หมายถึง ที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง มีลักษณะเป็นที่ป่ากร้าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า ดอน จำนวน 7 ชื่อ ได้แก่ บ้านดอน บ้านดอนตูม บ้านดอนพยอม บ้านดอนขาม บ้านดอนคู บ้านดอนด่อน และ บ้านดอนกลาง

2.2 ลักษณะภูมิประเทศแบบที่ลุ่ม มีคำแสดงลักษณะเฉพาะที่สะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพแบบที่ลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า บุ่ง (ที่ลุ่มต้ำน้ำท่วมถึง) จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านบุงเบา

2.3 ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นดินที่ถูกกัดเซาะ มีคำแสดงลักษณะเฉพาะที่สะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพแบบถูกกัดเซาะ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โสก (บริเวณพื้นดินที่เป็นที่สูงถูกน้ำกัดเซาะเป็นร่องลึกและเป็นทางยาว) จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านโสกบก

3. ความหลากหลายของพืชพรรณ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับพรรณไม้ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 24 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.38 ดังนี้

3.1 ไม้ยืนต้น หมายถึง ต้นไม้ใหญ่ที่มีผลและมีอายุยืนยาว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อไม้ยืนต้น จำนวน 19 ชื่อ ได้แก่ บ้านยาง บ้านแคน บ้านพลับ บ้านกอก บ้านมะเฟือง บ้านชาด บ้านส้มกบ บ้านเขว้า บ้านข่อย บ้านจาน บ้านจิก บ้านข่า บ้านโพธิ์ทอง บ้านส้มโฮง บ้านแดงใหญ่ บ้านยางนกคู่ บ้านยางน้อย บ้านแคนน้อย และบ้านแดงน้อย

3.2 ไม้พุ่ม หมายถึง ต้นไม้ที่มีกิ่งก้านรวมกันเป็นรูปคล้ายกระพุ่มมือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อไม้พุ่ม จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านเตย

3.3 ไม้ล้มลุก หมายถึง พืชที่มีอายุชั่วคราว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอ พุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อไม้ล้มลุก จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ บ้านผือฮี และบ้านแวง

3.4 พรรณไม้น้ำ หมายถึง พรรณไม้ที่อาศัยหรือเจริญเติบโตในน้ำ อาจอยู่ใต้น้ำ ทั้งหมดหรือมีบางส่วนขึ้นสู่บริเวณผิวน้ำ ลอยอยู่ตามผิวน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านใน อำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อพรรณไม้น้ำ จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ บ้านจอกเตี้ย และบ้านบัว

4. การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลัก ของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับทิศทาง ที่ตั้ง หรือลักษณะเด่นของหมู่บ้าน พบชื่อ หมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.13 ดังนี้

4.1 ทิศทาง ที่ตั้ง หมายถึง ตำแหน่งอันแสดงให้เห็นที่ตั้งของหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่บอกทิศทาง ที่ตั้ง จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่ บ้านม่วงใต้ บ้านหัวสะพาน บ้านหัวฝาย บ้านหัวสะพานใหม่ และ บ้านสามเหลี่ยม

4.2 ลักษณะเด่นของหมู่บ้าน หมายถึง ลักษณะอันเป็นจุดเด่นหรือเป็นเอกลักษณ์ของ แต่ละหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านที่แสดงลักษณะ เด่นของหมู่บ้าน จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ บ้านน้อย บ้านน้อยกระทุ่มทอง และ บ้านแก่นท้าว

5. ความหลากหลายของสัตว์ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมาย เกี่ยวข้องกับสัตว์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ได้แก่ บ้านศิระระเรด บ้านปลาข้าว และ บ้านแฮด

6. ความสำคัญของบุคคล เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมาย เกี่ยวข้องกับบุคคล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ได้แก่ บ้านเพี้ยแก้ว

7. ความเชื่อความเป็นสิริมงคล เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดง ความหมายเกี่ยวข้องกับความเป็นสิริมงคล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.53 ได้แก่ บ้านคูณ และ บ้านชัยชนะ

8. ร่องรอยอารยธรรมโบราณ เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบของชื่อ แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับวัตถุ สถานที่ หรือร่องรอยการประกอบอาชีพ การตั้งถิ่นฐานของคนในอดีต ก่อนที่จะมีการบุกเบิกก่อตั้งเป็นหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.53 ได้แก่ บ้านพุทไธสง และ บ้านเหล่าเจริญ

9. ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบของชื่อเพี้ยนไปจากคำเดิม ทำให้ไม่สามารถแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ได้แก่ บ้านฝายโศก บ้านหายโศก และ บ้านชาดิ

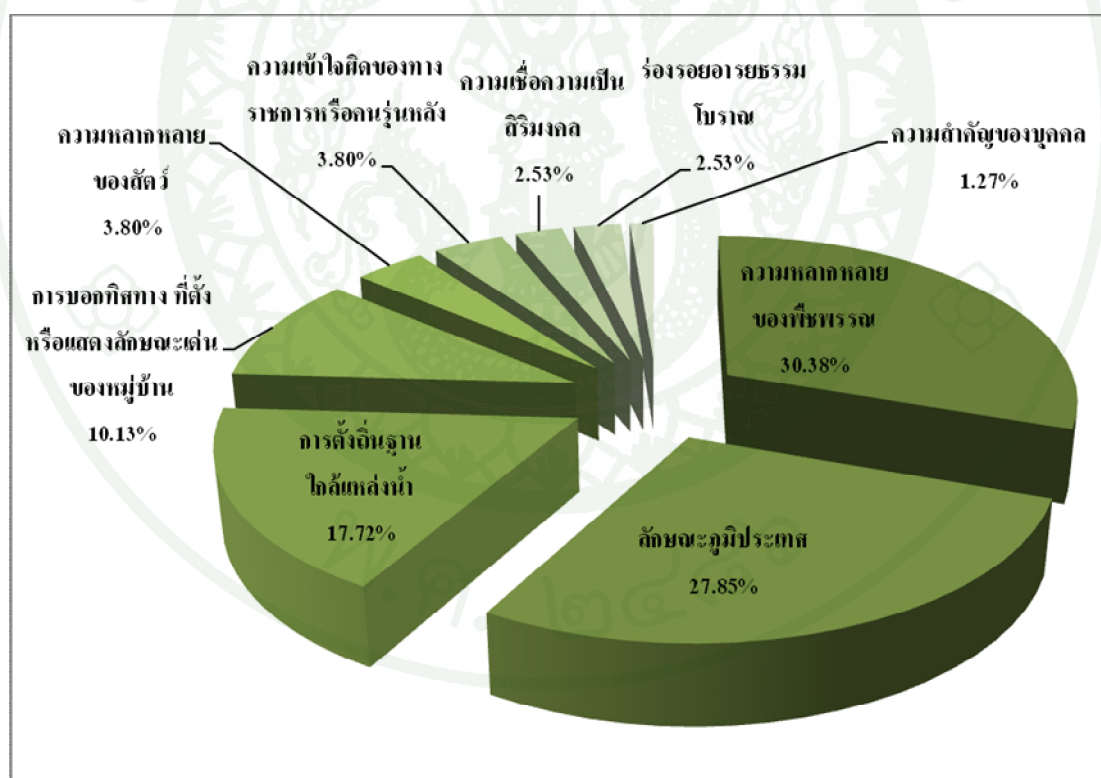
จากการวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	ความหลากหลายของพืชพรรณ	24	30.38
2	ลักษณะภูมิประเทศ	22	27.85
3	การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ	14	17.72
4	การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน	8	10.13
5	ความหลากหลายของสัตว์	3	3.80
6	ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง	3	3.80
7	ความเชื่อความเป็นสิริมงคล	2	2.53
8	ร่องรอยอารยธรรมโบราณ	2	2.53
9	ความสำคัญของบุคคล	1	1.27
รวม		79	100

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูล ชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 79 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น 9 ประเภท มากที่สุด คือ ความหลากหลายของพืชพรรณ จำนวน 24 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.38 รองลงมา คือ ลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 22 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 27.85 การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ จำนวน 14 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 17.72 การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน จำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.13 ความหลากหลายของสัตว์ จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ความเชื่อความเป็นสิริมงคล จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.53 ร่องรอยอารยธรรมโบราณ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.53 และความสำคัญของบุคคล จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.27 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5 ร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 56 ชื่อ ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำ ซึ่งจำแนกได้ 11 ประเภท ดังนี้

1. ลักษณะภูมิประเทศ

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกลักษณะต่าง ๆ ทางกายภาพของแผ่นดินทั้งที่เกิดตามธรรมชาติและที่เกิดจากการบุกเบิกทำกินของมนุษย์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 31 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 55.36 ดังนี้

1.1 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โนน โลก และดอน จำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 17.86 ดังนี้

1) บ้านโนนม่วง (หมู่ที่ 7 และ 11 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินดินสูง (โนน) มีต้นมะม่วงขนาดใหญ่ขึ้นอยู่บริเวณฝายพญานาค เดิมชาวบ้านเรียกว่า บ้านฝายพญานาค เหตุที่เรียกฝายพญานาค เพราะนาค (ผู้ที่กำลังจะบวชเป็นพระ) ได้ช่วยกันขุดคันกันน้ำเพื่อที่จะสร้างฝาย แต่ชาวบ้านบางคนเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านสายบัว ตามลักษณะของหนองน้ำที่มีบัวสายขึ้นเต็มทั้งหนอง ต่อมาได้ตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นทางการว่า บ้านโนนม่วง ตามลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านที่เป็นเนินดินสูง (โนน) มีต้นมะม่วงขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ (สัมภาษณ์ นายอะนันท์ คณะกุล และ นายหัส หยุ่มไธสง เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนม่วง หมายถึง เนินดินสูง (โนน) ที่มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายอะนันท์ คณะกุล และ นายหัส หยุ่มไธสง เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2554)

2) บ้านโนนตาล (หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินดินสูง (โนน) มีต้นตาล 3 ต้นขึ้นอยู่ เดิมชาวบ้านเรียกว่า บ้านจีเก้ (ไม่ทราบที่มาของชื่อนี้แน่ชัด) ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านโนนตาล ตามลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้าน (สัมภาษณ์ นายใหม่ ปุราตะนัง และ นายสมเกียรติ มุ่งไธสง เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนตาล หมายถึง เนินดินสูง (โนน) ที่มีต้นตาลขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายใหม่ ปุราตะนัง และ นายสมเกียรติ มุ่งไธสง เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2554)

3) บ้านโนนสะอาด (หมู่ที่ 13 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินดินสูง (โนน) ที่มองดูโล่งสวยงาม สะอาดตา จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนสะอาด (สัมภาษณ์ นายคำ โปร่งไธสง และ นายรอด คีตรอบ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนสะอาด หมายถึง เนินดินสูง (โนน) ที่สะอาด โล่ง (สัมภาษณ์ นายคำ โปร่งไธสง และ นายรอด คีตรอบ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

4) บ้านโนนลาน (หมู่ที่ 2 ตำบลศรีสว่าง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินดินสูง (โนน) กว้างใหญ่และใช้ทำเป็นลานตากข้าวนวดข้าวในฤดูเก็บเกี่ยว จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนลาน (สัมภาษณ์ นายอินทร์ บัวไธสง และ นายสังวาลย์ เนยไธสง เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนลาน หมายถึง เนินดินสูง (โนน) ที่เป็นสถานที่ตากข้าวนวดข้าว (สัมภาษณ์ นายอินทร์ บัวไธสง และ นายสังวาลย์ เนยไธสง เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2554)

5) บ้านดอนกอก (หมู่ที่ 3 และ 4 ตำบลดอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่สูง (ดอน) ล้อมรอบด้วยป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และมีต้นมะกอก (ชาวอีสานเรียกว่าต้นกอก ต้นหมากกอก ต้นบักกอก) ขึ้นตามธรรมชาติอยู่จำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดอนกอก (สัมภาษณ์ นายนิคม เม็กไธสง และ นายหนูแดง มิสา เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ดอนกอก หมายถึง ที่ดอนซึ่งมีต้นมะกอกขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายนิคม เม็กไธสง และ นายหนูแดง มิสา เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

6) บ้านดอนกอย (หมู่ที่ 12 ตำบลดอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน สภาพพื้นที่เป็นที่สูง (ดอน) มีกลอยขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดอนกอย (ภาษาไทยถิ่นอีสานออกเสียง เป็น กอย หมายถึง กลอย) (สัมภาษณ์ นายสมชาย แพ้ไธสง และ นายสมพร ศรีสุนทร เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ดอนกอย หมายถึง ดอนที่มีเถากลอยขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายสมชาย แพ้ไธสง และ นายสมพร ศรีสุนทร เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

7) บ้านดอนกลาง (หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านซึ่งเป็นที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง (ดอน) และตั้งอยู่ระหว่างกลางของหมู่บ้านอื่น ๆ เดิมชื่อว่า บ้านเมืองหิน หรือ เมืองหิน เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่บนที่สูงกว่าหมู่บ้านอื่น ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านตามลักษณะภูมิประเทศ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มาก่อนตั้งคั่นอยู่ระหว่างกลางบ้านหนองแอกับบ้านคู จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดอนกลาง (สัมภาษณ์ นายจำกั๊ด สิงห์ไธสง และ นายไพฑูรย์ เม็ดไธสง เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ดอนกลาง หมายถึง ดอนที่คั่นกลางระหว่างสองหมู่บ้าน (สัมภาษณ์ นายจำกั๊ด สิงห์ไธสง และ นายไพฑูรย์ เม็ดไธสง เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

8) บ้านโคกพะงาด (หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเคยเป็นป่าไม้ ที่มีต้นเหมือดแอ่ (ต้นพะงาด) ขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก เดิมเรียกชื่อหมู่บ้านตามภาษาไทยถิ่นอีสานว่า บ้านเหมือดแอ่ แต่เมื่อได้ตั้งชื่อเป็นทางการ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า บ้านโคกพะงาด (สัมภาษณ์ นายถวิล เทียบทอง และนายประกาย โมกไชสง เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โคกพะงาด หมายถึง โคกที่มีต้นพะงาดขึ้นอยู่มาก (พะงาด เป็นชื่อไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูงได้ถึง 12 เมตร เปลือกมีสีเทาอมน้ำตาลแตกเป็นร่องลึกเห็นชัดเจนบริเวณโคนต้น ดอกสีขาวอมม่วงหรือน้ำเงินเข้ม จัดเป็นพืชสมุนไพรชนิดหนึ่ง มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ได้แก่ เหมียด พลองดำ เหมือดแอ่) (สัมภาษณ์ นายถวิล เทียบทอง และนายประกาย โมกไชสง เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

9) บ้านโคกกุง (หมู่ที่ 7 ตำบลคอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นพื้นที่ป่าโคก มีต้นกุง (กุง: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า พลวง เวลาเอาใบมาใช้จะเรียกว่า ใบตองกุง แต่ภาษาไทยมาตรฐานเรียกว่า ใบตองตึง) ขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโคกกุง (สัมภาษณ์ นายอ่อนศรี สมบัติราช และ นายบัว สิทธิศรีจันทร์ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โคกกุง หมายถึง โคกที่มีต้นกุง (ต้นตึง) ขึ้นอยู่มาก (สัมภาษณ์ นายอ่อนศรี สมบัติราช และ นายบัว สิทธิศรีจันทร์ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

10) บ้านโคกสะแทน (หมู่ที่ 10 ตำบลคอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นป่าโคก มีต้นสะแทนขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก ชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเมืองแทน ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็นบ้านโคกสะแทน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านที่เป็นป่าที่สูง (โคก) (สัมภาษณ์ นายอนิรุทธิ์ ศรีจันทร์ และ นางสี ศรีชุม เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โลกสะแทน หมายถึง ป่าโลกที่มีต้นสะแทน
(สะแทน: ภาษาไทยถิ่นอีสานเฉพาะถิ่น หมายถึง ชื่อของไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ลำต้นสูงใหญ่)
(สัมภาษณ์ นายอนิรุตต์ ศรีจันทร์ และ นางสี ศรีหมื่น เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

1.2 ลักษณะภูมิประเทศเป็นแหล่งน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอ
นาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า หนอง จำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 26.79 ดังนี้

1) บ้านหนองต่อ (หมู่ที่ 8 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านทางทิศตะวันออกเฉียง
ใต้ของหมู่บ้าน มีหนองน้ำ 2 แห่งอยู่ติดๆ กัน ชาวบ้านจึงเรียกว่า หนองต่อ ต่อมาได้ตั้งชื่อหมู่บ้าน
ตามลักษณะของหนองน้ำว่า บ้านหนองต่อ (สัมภาษณ์ นายนาย ลูกไชย และ นายบัวโล เพียงพอ
เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองต่อ หมายถึง ลักษณะของหนองน้ำ 2 แห่ง
ตั้งอยู่ติดกัน (สัมภาษณ์ นายนาย ลูกไชย และ นายบัวโล เพียงพอ เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2554)

2) บ้านหนองหญ้าร้างกา (หมู่ที่ 9 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำและ
มีต้นหญ้าร้างกาเกิดรอบ ๆ หนอง จึงตั้งชื่อของหมู่บ้าน บ้านหนองหญ้าร้างกา (สัมภาษณ์ นางบุญมี
เมกไชย และ นายบุญศรี เพี้ยไชย เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองหญ้าร้างกา หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นหญ้าร้าง
กาขึ้นอยู่ (หญ้าร้างกา: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง พรรณไม้ที่มีลำต้นเป็นกอมีหัวอยู่ใต้ดิน
ออกดอกเป็นกระจุก อยู่ร่วมกับใบ ดอกมีขนาดเล็ก เป็นสีขาวแกมเขียว ดอกแก่เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล)
(สัมภาษณ์ นางบุญมี เมกไชย และ นายบุญศรี เพี้ยไชย เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2554)

3) บ้านหนองโก (หมู่ที่ 12 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำและมีต้นตะโก (ชาวอีสานนิยมเรียกชื่อต้นตะโก ว่า ต้นโก) เกิดอยู่รอบหนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองโก (สัมภาษณ์ นายอาณัติ ปุ่มสีดา และ นายแก้ว บุญเรือง เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองโก หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นตะโกขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายอาณัติ ปุ่มสีดา และ นายแก้ว บุญเรือง เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2554)

4) บ้านหนองแสง (หมู่ที่ 1 ตำบลศรีสว่าง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำและมีต้นแสง (ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง) เกิดรอบหนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองแสง (สัมภาษณ์ นายสมหวัง โนนไธสง และ นายสง่า นวลไธสง เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองแสง หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นแสง (แสง: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง ไม้ยืนต้นขนาดกลางชนิดหนึ่ง) ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายสมหวัง โนนไธสง และ นายสง่า นวลไธสง เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2554)

5) บ้านหนองม่วง (หมู่ที่ 3 ตำบลศรีสว่าง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำและต้นมะม่วงป่า (ชาวอีสานเรียกชื่อต้นมะม่วงว่า ต้นหมากม่วง ต้นบั๊กม่วง ต้นม่วง) ขึ้นรอบหนองน้ำ (จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองม่วง (สัมภาษณ์ นางทองดี ศรีประดู่ และ นายสา บินไธสง เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองม่วง หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นมะม่วงขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นางทองดี ศรีประดู่ และ นายสา บินไธสง เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2554)

6) บ้านหนองเต้ (หมู่ที่ 9 ตำบลศรีสว่าง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้านมาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำและมีต้นมะค่าเต้ (ชาวบ้านเรียกว่าต้นหมากเต้ หรือต้นเต้) เกิดบนคอนกลางหนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองเต้ (สัมภาษณ์ นายอลงกร เถลิ้มชัย และ นายน้อย มณีศรี เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองเต้ หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นมะค่าเต้ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายอลงกร เถลิ้มชัย และ นายน้อย มณีศรี เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2554)

7) บ้านหนองถนนกลาง (หมู่ที่ 14 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นหนองน้ำมีถนนตัดผ่านหนองน้ำกลางหมู่บ้าน เพื่อเป็นทางผ่านไปยังบ้านขมิ้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า บ้านหนองถนนกลาง (สัมภาษณ์ นางนงคราญ แป้วไรสง และ นางสาวสมพร ไล้ไรสง เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองถนนกลาง หมายถึง หนองน้ำที่มีถนนตัดผ่าน (สัมภาษณ์ นางนงคราญ แป้วไรสง และ นางสาวสมพร ไล้ไรสง เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2554)

8) บ้านหนองลุมพุก (หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำและมีต้นตะลุมพุก (ชาวอีสานนิยมเรียกสั้นๆ ว่า ต้นลุมพุก) ขึ้นอยู่กลางหนองน้ำที่อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองลุมพุก (สัมภาษณ์ นางปิ่น ปีตาระเต และ นายเลียบ รุ่งเรือง เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองลุมพุก หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นตะลุมพุกขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นางปิ่น ปีตาระเต และ นายเลียบ รุ่งเรือง เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

9) บ้านหนองแอ่ (หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านด้านทิศตะวันออกมีหนองน้ำตามธรรมชาติ และมีต้นเหมือดแอ่ (ต้นพะงาด) ขึ้นอยู่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองแอ่ (สัมภาษณ์ นางทุมมา แพนไธสง และ นางเงา ปูนไธสง เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองแอ่ หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นเหมือดแอ่ หรือต้นพะงาด ขึ้นอยู่ (เหมือดแอ่ เป็นภาษาถิ่นอีสานเฉพาะถิ่น เป็นชื่อไม้ยืนต้นขนาดเล็กสูงได้ถึง 12 เมตร เปลือกมีสีเทาอมน้ำตาลแตกเป็นร่องลึกเห็นชัดเจนบริเวณโคนต้น ดอกสีขาวอมม่วงหรือน้ำเงินเข้ม จัดเป็นพืชสมุนไพรชนิดหนึ่ง มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ได้แก่ เหมียด พะงาด พลองคำ) (สัมภาษณ์ นางทุมมา แพนไธสง และ นางเงา ปูนไธสง เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

10) บ้านหนองจาน (หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ใกล้หมู่บ้านเป็นหนองน้ำมีป่าโดยรอบ และมีต้นจาน (ทองกวาว) ขึ้นอยู่ทั่วไป จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองจาน (สัมภาษณ์ นายลี เมืองไธสง และ นายลุน พงไธสง เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองจาน หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นจาน (จาน: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ทองกวาว) ขึ้นอยู่โดยรอบ (สัมภาษณ์ นายลี เมืองไธสง และ นายลุน พงไธสง เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

11) บ้านหนองผักนึ่ง (หมู่ที่ 15 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านด้านทิศตะวันตกมีหนองน้ำขนาดกลาง ในหนองน้ำเต็มไปด้วยผักนึ่งที่กำลังทอดยอด จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองผักนึ่ง (สัมภาษณ์ นายบุญเกิด ทมลม และ นางผัด ปรงไธสง เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองผักนึ่ง หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นผักนึ่ง ขึ้นอยู่ในน้ำ (สัมภาษณ์ นายบุญเกิด ทมลม และ นางผัด ปรงไธสง เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

12) บ้านหนองแขง (หมู่ที่ 1 และ 2 ตำบลคอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำ และมีดินแขง (ปรือ) ขึ้นอยู่อยู่เต็มหนองน้ำใกล้หมู่บ้าน ประกอบกับเคยพบธาตุไม้เก่าแก่ (ธาตุ: หมายถึง เจดีย์) อยู่ในบริเวณ โสก (พื้นที่ที่ถูกน้ำกัดเซาะเป็นร่องลึกและเป็นทางยาว) ซึ่งเป็นทางน้ำที่ไหลลงสู่ห้วยวังยาว ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองแขงโสกธาตุ (สะกดคำ โสก ตามที่ทางราชการกำหนดให้) ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็น บ้านหนองแขง (สัมภาษณ์ นางจำเนียร สระจันทร์ และ นายสมจิตร สีลัว เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ.2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองแขง หมายถึง หนองน้ำที่มีดินแขง (แขง: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ปรือ) ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นางจำเนียร สระจันทร์ และ นายสมจิตร สีลัว เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

13) บ้านหนองโก (หมู่ที่ 6 ตำบลคอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้านมาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำและมีดินตะโก (ชาวอีสานมักเรียกว่า ดันโก) ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองโก (สัมภาษณ์ นายอุทัย พวงไรสง และ นายแสน ประสาระโอ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองโก หมายถึง หนองน้ำที่มีดินตะโกขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายอุทัย พวงไรสง และ นายแสน ประสาระโอ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

14) หนองหว้า (หมู่ที่ 6, 10 และ 11 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำและมีต้นหว้าขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองหว้า (สัมภาษณ์ นายทักษิณ สีลัว และ นายเพชร ดาษไรสง เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองหว้า หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นหว้าใหญ่ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายทักษิณ สีลัว และ นายเพชร ดาษไรสง เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2554)

15) บ้านหนองบัว (หมู่ที่ 9 ตำบลคอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้านมาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีหนองน้ำและมีบัวขึ้นอยู่มาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองบัว (สัมภาษณ์ นายผิว ศรีชุม และ นายหอม เพียรสิงห์ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองบัว หมายถึง หนองน้ำที่มีบัวขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายผิว ศรีชุม และ นายหอม เพียรสิงห์ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

1.3 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า ทุ่ง และนา จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.93 ดังนี้

1) บ้านทุ่งบ่อ (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านทางทิศใต้มีหนองน้ำซึ่งชาวบ้านเรียกว่าหนองบ่อ เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่กลางทุ่งนา จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านทุ่งบ่อ (สัมภาษณ์ นายเคน พันไธสง และ นายบุญสวน เม็งไธสง เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ทุ่งบ่อ หมายถึง ทุ่งนาซึ่งมีหนองน้ำ (คำว่า บ่อ ซึ่งหมายถึง แหล่งน้ำ ไม่มีใช้ในภาษาไทยถิ่นอีสานสำหรับชาวไทยเชื้อสายลาว, คำ บ่อ ตามความหมายในภาษาไทยมาตรฐานนั้นชาวไทยเชื้อสายลาวจะเรียกว่า สระ (ออกเสียง ต่าง), ส่วน บ่อ ตามความหมายของภาษาไทยถิ่นอีสานเฉพาะกลุ่มชาวไทยเชื้อสายโคราช (นครราชสีมา) จะหมายถึงได้ทั้ง บ่อ และแหล่งน้ำลักษณะเดียวกับ สระ หรือ หนอง ตามภาษาไทยมาตรฐาน, ชื่อของหมู่บ้านนี้เมื่อเทียบกับลักษณะพื้นที่ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนที่ตั้งหมู่บ้านขึ้นครั้งแรกเป็นคนเชื้อสายโคราช) (สัมภาษณ์ นายเคน พันไธสง และ นายบุญสวน เม็งไธสง เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านนาขาม (หมู่ที่ 11 ตำบลคอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นทุ่งนามีต้นมะขามขึ้นอยู่ เดิมเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองขาม ตามลักษณะพื้นที่ ซึ่งมีต้นมะขามใหญ่ขึ้นอยู่ใกล้หนองน้ำ

แต่ภายหลังหนองน้ำดินเงิน และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นา จึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเป็น บ้านนาขาม (สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บรรยงค์ และ นายชัยณรงค์ โสสี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน นาขาม หมายถึง ทุ่งนาที่มีดินมะขามขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายประพันธ์ บรรยงค์ และ นายชัยณรงค์ โสสี เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

3) บ้านนาโพธิ์ (หมู่ที่ 1 และ 2 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้านมาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นทุ่งนามีดินโพธิ์ขึ้นอยู่ เดิมเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองอีไซ เพราะเคยมีช้างพังอดไซพลัดฝูงมาดอยที่ริมหนองน้ำท้ายหมู่บ้าน ต่อมาเกิดภัยแล้งและโรคระบาดติดต่อกันหลายปี จึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านนาโพธิ์ ตามลักษณะของดินโพธิ์ที่ขึ้นในทุ่งนาและเจริญงอกงามดี (สัมภาษณ์ นางประคอง ภาสะจูติ และ นายอมร เลไธสง เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน นาโพธิ์ หมายถึง ทุ่งนาที่มีดินโพธิ์ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นางประคอง ภาสะจูติ และ นายอมร เลไธสง เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2554)

4) บ้านนาแค (หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่นามีดินแคขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เดิมเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านตาโตย ตามชื่อผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน ต่อมาปลัดอำเภอในสมัยนั้น ได้เสนอให้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านนาแค เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของหมู่บ้านที่มีดินแคป่าขึ้นอยู่ในพื้นที่นาจำนวนมาก (สัมภาษณ์ นายสอน จันทราน้อย และ นายเสาร์ วิเศษวงษา เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน นาแค หมายถึง ทุ่งนาที่มีดินแคป่าขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายสอน จันทราน้อย และ นายเสาร์ วิเศษวงษา เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2554)

5) บ้านนาแพง (หมู่ที่ 6, 10 และ 12 ตำบลบ้านดู่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นทุ่งนามีดินแพง (ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ชอบขึ้นริมน้ำ พบที่ฝั่งแม่น้ำมูล) ขึ้นอยู่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านนาแพง (สัมภาษณ์ นายประคอง สุดาวรรณ และ นายช่วย ปุราเท เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หมายถึง ทุ่งนาที่มีดินแพง (ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ชอบขึ้นริมน้ำ พบที่ฝั่งแม่น้ำมูล) ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายประคอง สุดาวรรณ และ นายช่วย ปุราเท เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2554)

1.4 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ป่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า สง จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ดังนี้

บ้านสงแดง (หมู่ที่ 5 ตำบลศรีสว่าง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นพื้นที่ป่าแดง หมายถึง ป่าที่มีต้นไม้แดงขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านสงแดง (สัมภาษณ์ นางจินตจิ่ง เบี้ยไรสง และ นายชนด์ นพไรสง เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน สง เป็นคำภาษาไทยถิ่นอีสานโบราณ หมายถึง ป่า (สัมภาษณ์ รศ.ดร.บุญยงค์ เกศ เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2557) แดง หมายถึงชื่อไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ชนิดหนึ่ง เนื้อไม้แข็งก้านเรียว ชื่อสามัญว่า แดง ชื่อท้องถิ่นว่า แดง กร้าม (นครราชสีมา) มีเปลือกสีเทาปนเขียว ถึงสีน้ำตาลแดง ก้านเรียวเล็ก ใบประกอบแบบขนนก รูปไข่ ปลายและโคนใบแหลม เนื้อไม้แข็งมีสีแดงใช้ในการก่อสร้าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 417, บุญยงค์ เกศเทศ, 2545: 256, สัมภาษณ์ นางจินตจิ่ง เบี้ยไรสง และ นายชนด์ นพไรสง เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2554)

2. พรรณไม้

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากพรรณไม้ เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกชื่อพรรณไม้ที่มีจำนวนมากในท้องถิ่น หรือเป็นไม้ขึ้นต้นขนาดใหญ่ จนเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่นั้นๆ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.71 ดังนี้

2.1 ไม้ยืนต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้อยู่ในกลุ่มไม้ยืนต้น ได้แก่ ขามป้อม และ คู่อ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ดังนี้

1) บ้านขามป้อม (หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อพรรณไม้ มะขามป้อม ซึ่งขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก ในบริเวณหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านขามป้อม (ชาวอีสานเรียกมะขามป้อม ว่า ขามป้อม หมากขามป้อม บักขามป้อม) (สัมภาษณ์ นายสิงทอง ปุระชะทำบัง และ นายหัน มีมาก เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ขามป้อม (มะขามป้อม) หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นขนาดกลาง ผลกลม รสเปรี้ยวฝาด เมล็ดแข็ง ผลใช้ทำ ยาได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 844)

2) บ้านคู (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อพรรณไม้ ประดู่ (ชาวอีสานเรียก ไม้คู) เพราะพื้นที่ของหมู่บ้านเคยเป็นป่าไม้ที่มีต้นประดู่ขึ้นอยู่จำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านคู (สัมภาษณ์ นายจักรภพ แพงไธสง และ นายกัณหา บุญโสม เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน คู (ประดู่) หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ มี 2 ชนิด ดอกสีเหลืองกลิ่นหอม ชนิดหนึ่งกิ่งมักทอดย้อย เปลือกสีเทา มีน้ำยางน้อย ปลูกเป็นไม้ให้ร่มตามถนน อีกชนิดหนึ่งกิ่งมักชูขึ้นเล็กน้อย เปลือกสีน้ำตาลเข้ม มีน้ำยางมาก ขึ้นตามป่าเบญจพรรณทั่วไป เนื้อไม้สีแดงนิยมใช้ทำคานเกี่ยวนา นอกจากนี้ยังมี ประดู่แขก ประดู่ชิงชัน ประดู่แดง และ ประดู่ลาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 658)

2.2 ไม้ล้มลุก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้มั้งจัดอยู่ในกลุ่มไม้ล้มลุก ได้แก่ ขมิ้น และ หญ้าคา จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ดังนี้

1) บ้านขมิ้น (หมู่ที่ 4 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อพรรณไม้ล้มลุกชนิดหนึ่งซึ่งเป็นพืชสมุนไพร คือ ขมิ้น กล่าวคือ เมื่อชาวบ้านอพยพมาจากบ้านหนอง (เดิมชื่อ บ้านโนนโคกม้า) เพราะหมู่บ้านเกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ จึงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งด้านหนึ่งของหนองน้ำ ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวหนอง หรือบ้านน้อย (จำนวนครัวเรือนน้อย) ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านขมิ้น ตามสภาพพื้นที่ของหมู่บ้าน ที่มีต้นขมิ้นเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจำนวนมาก (สัมภาษณ์ นายบุญชู แปลงโรสง และ นายทองเพชร แก้วบุคศา เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ขมิ้น หมายถึง ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่งเหง้าสีเหลือง ใช้ปรุงอาหาร ทำยาทำผงทาตัว และใช้ย้อมผ้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 165)

2) บ้านหญ้าคา (หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านดู่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีต้นหญ้าคาขึ้นอยู่ตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหญ้าคา (สัมภาษณ์ นายบุญจันทร์ ยวงโรสง และ นายสอน อันปัญญา เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หญ้าคา หมายถึง ชื่อไม้ล้มลุก ใบคายแข็ง เถามารองเป็นตบมุงหลังคา เหาใช้ทำยาได้ (สัมภาษณ์ นายบุญจันทร์ ยวงโรสง และ นายสอน อันปัญญา เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2554)

2.3 ไม้พุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้มั้งจัดอยู่ในกลุ่มไม้พุ่ม ได้แก่ บง จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ดังนี้

บ้านบง (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อพรรณไม้พุ่มตระกูลไผ่ คือ ต้นไผ่ชนิดหนึ่ง ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ไผ่บง ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านนำมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ทำเครื่องจักสานและใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เป็นพรรณไม้สำคัญประจำหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านบง (สัมภาษณ์ นายทองวัน มนต์ไชสง และ นายสุคใจ บรรหาร เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน บง หมายถึง ชื่อไผ่ชนิดหนึ่ง ไม่มีหนาม ปล้องสั้นเนื้อลำหนา ใช้จักตอก (สัมภาษณ์ นายทองวัน มนต์ไชสง และ นายสุคใจ บรรหาร เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

2.4 พรรณไม้น้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้มั้งจัดอยู่ในกลุ่มพรรณไม้น้ำ ได้แก่ จอก จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ดังนี้

บ้านจอก (หมู่ที่ 3 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อพรรณไม้น้ำชนิดหนึ่งคือ จอก กล่าวคือ มีต้นจอกเกิดเต็มหนองน้ำของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านจอก (สัมภาษณ์ นางสาวกอบแก้ว ศิริบังข และ นายเสงี่ยม พลแสน เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน จอก หมายถึง ชื่อไม้น้ำชนิดหนึ่งลอยอยู่บนผิวน้ำ ไม่มีลำต้น มีแต่รากเป็นกลุ่มใหญ่ ใบเป็นแผ่นสีเขียวสดอ่อน ๆ กันเป็นกลุ่มยาว 5-10 เซนติเมตร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 293)

3. สัตว์

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากสัตว์ เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกชื่อสัตว์ชนิดต่าง ๆ หรือเกี่ยวข้องกับสัตว์ที่เคยอาศัยอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่น หรือสัตว์ที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ พบชื่อหมู่บ้านเกี่ยวกับสัตว์ ได้แก่ ช้าง และแรด จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ดังนี้

1) บ้านหัวช้าง (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากอวัยวะส่วนหัวของช้าง กล่าวคือ ชาวบ้านอพยพมาจากบ้านสร้างแข่ง จังหวัดมหาสารคาม ได้นำช้างที่เลี้ยงไว้อพยพมาด้วย และสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยบนที่ดอนทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหมู่บ้านปัจจุบัน หลายปีต่อมาช้างล้มป่วยและเสียชีวิต จึงได้ช่วยกันขุดหลุมฝังช้าง ชาวบ้านเห็นว่าเป็นलगไม่ดี จึงอพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยบนพื้นที่หมู่บ้านในปัจจุบัน ซึ่งเป็นพื้นที่ไม่ไกลจากหมู่บ้านเดิม ต่อมาหลุมที่ขุดฝังช้างเอาไว้ดินที่กลบยุบตัวลง ทำให้ส่วนหัวของช้างโผล่พื้นดินขึ้นมา จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามส่วนหัวของช้างที่โผล่พื้นดินขึ้นมาว่า บ้านหัวช้าง (สัมภาษณ์ นางบัวเรือน บุญทิ และ นางอุบล โสไธสง เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หัวช้าง หมายถึง อวัยวะส่วนหัวของของสัตว์ขนาดใหญ่ มีสีเทา มีงวง เลี้ยงลูกด้วยนม เรียกว่า ช้าง (สัมภาษณ์ นางบัวเรือน บุญทิ และ นางอุบล โสไธสง เมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2554)

2) บ้านแฮด (หมู่ที่ 14 ตำบลคอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อสัตว์ชนิดหนึ่ง คือ แรด (ภาษาไทยถิ่นอีสานออกเสียง แฮด) กล่าวคือ พื้นที่ของหมู่บ้านเคยเป็นที่อยู่อาศัยของฝูงแรด จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านแฮด (สัมภาษณ์ นายสมชาติ คุณสัทย์ และ นายแจ้ง ศรีชุม เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน แฮด หมายถึง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ เป็นสัตว์กีบ มี 3 นิ้ว ขาสั้นเตี้ย หูตั้ง ประสาทรับฟังเสียงและดมกลิ่นดีมาก หนังหนา มีทั้งชนิดนอเดียวและ 2 นอ กินพืช นอนปลัก ภาษาไทยมาตรฐานเรียก แรด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 978)

4. วัตถุ

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากวัตถุ เป็นชื่อหมู่บ้านที่ตั้งจากสิ่งของ เครื่องใช้ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ดังนี้

บ้านหินตั้ง (หมู่ที่ 10 ตำบลศรีสว่าง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากหิน ศิลาแลง ซึ่งพบจำนวนมากในหมู่บ้าน กล่าวคือ ท่งนา ด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้านพบหินศิลาแลงลักษณะเป็นก้อนสี่เหลี่ยม ฝังอยู่ใต้พื้นดินและมีบางส่วนโผล่ขึ้นมาให้เห็น ชาวบ้านจึงช่วยกันขุดขึ้นมา แล้วนำไปเก็บไว้ที่ริมหนองน้ำของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหินตั้ง (สัมภาษณ์ นางम्म ปอศิริ และ นายลี ปุยโรสง เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หินตั้ง หมายถึง หินศิลาแลงตั้งเรียงรายกันอยู่เป็นจำนวนมาก (สัมภาษณ์ นางम्म ปอศิริ และ นายลี ปุยโรสง เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2554)

5. ตำนาน หรือเรื่องเล่า

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากตำนาน หรือเรื่องเล่า เป็นชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ถ่ายทอดสืบเนื่องมาทางมุขปาฐะ จะมีหลักฐานหรือไม่หลักฐานเป็นเครื่องพิสูจน์ก็ได้ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.36 ดังนี้

1) บ้านนาเหล็ก (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่าสืบทอดกันมาว่า เมื่อครั้งก่อตั้งหมู่บ้านใหม่ ๆ ได้มีผู้พบเศษเหล็ก รวมถึงชิ้นส่วนอาวุธที่ทำด้วยเหล็ก ในบริเวณพื้นที่ป่าในขณะที่ชาวบ้านถางป่าออกเพื่อทำนา จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านนาเหล็ก (สัมภาษณ์ นายไพร ยิบโรสง และ นายสงบ หุยมโรสง เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน นาเหล็ก หมายถึง ท่งนาที่เคยพบชิ้นส่วนของเหล็ก หรือวัตถุที่ทำจากเหล็ก (สัมภาษณ์ นายไพร ยิบโรสง และ นายสงบ หุยมโรสง เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2554)

2) บ้านเก่าโก (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่าสืบต่อกันมานานว่าเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ แต่มาทราบประวัติความเป็นมาแน่ชัด ประกอบกับบริเวณหมู่บ้านมีมีต้นตะโก (ชาวอีสานเรียกว่า ต้นโก) ขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเก่าโก (สัมภาษณ์ นายจรูญ เจือสุข และ นายวิรัตน์ ลathi เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน เก่าโก หมายถึง หมู่บ้านเก่าแก่ที่มีต้นตะโกขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายจรูญ เจือสุข และ นายวิรัตน์ ลathi เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

3) บ้านโคกเมฆ (หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านเดิมเป็น ป่าโคก (ชาวบ้านเรียกว่า โลก) มีคนร้ายชื่อเมฆ (เสือเมฆ) ได้ออกอาละวาดปล้นทำร้ายชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน วันหนึ่งเสือเมฆนอนหลับที่ศาลากลางน้ำหนองบ่อ มีคนไปลอบฆ่า เสือเมฆเสียชีวิต ชาวบ้านทุ่งบ่อได้ช่วยกันนำศพเสือเมฆมาฝังไว้ในป่าแห่งนี้ เมื่อมีผู้อพยพมาตั้ง หมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโคกเมฆ (สัมภาษณ์ นายมี พังไธสง และ นายสุพจน์ โพธิ์แสง เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โคกเมฆ หมายถึง โลกซึ่งเป็นที่พักศพของเสือเมฆ (สัมภาษณ์ นายมี พังไธสง และ นายสุพจน์ โพธิ์แสง เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

6. ทิศ ที่ตั้ง สถานที่

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากทิศ ที่ตั้ง และสถานที่ เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกถึงตำแหน่งที่อยู่ ของหมู่บ้าน หรือบอกทิศทางของที่ตั้งของหมู่บ้าน โดยยึดตามทิศต่าง ๆ หรือระยะทางใกล้เคียงกับ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ซึ่งมักเป็นสถานที่สำคัญของหมู่บ้าน หรือเป็นสถานที่ที่รู้จักกันโดยทั่วไป พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็น ร้อยละ 7.14 ดังนี้

1) บ้านคู (หมู่ที่ 6 และ 14 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากที่ตั้งของหมู่บ้านซึ่งมีลักษณะที่เห็นว่าเดิมเคยเป็นที่ตั้งหมู่บ้านมาก่อนเนื่องจากมีคันดินล้อมรอบ (คู: ในภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึงคันดิน เช่น คูนา หมายถึง คันนา แตกต่างจาก คู ในภาษาไทยมาตรฐานซึ่งหมายถึงร่องน้ำ เรียกว่า คูน้ำ ในภาษาไทยถิ่นอีสานเรียก คูน้ำ ว่า ร่องน้ำ ออกเสียงเป็น ฮ่องน้ำ) ชาวบ้านอพยพมาจากบ้านน้อยและบ้านหอย อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย และอีกกลุ่มหนึ่งอพยพมาจากบ้านพระสุกัรพระเสาร์ อำเภอยักษ์พิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มาร่วมกันก่อตั้งหมู่บ้าน ซึ่งเห็นว่ามีร่องรอยเคยเป็นหมู่บ้านมาก่อน เพราะมีคู (คันดิน) รอบหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านคู (เดิมชื่อบ้าน เจริญ เห็น ไม่ทราบที่มาของชื่อแน่ชัด) (สัมภาษณ์ นายอภิชัย อินธิโช และ นางนงเยาว์ เม็ดไธสง เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน คู หมายถึง คันดินเกำรอบหมู่บ้าน (สัมภาษณ์ นายอภิชัย อินธิโช และ นางนงเยาว์ เม็ดไธสง เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านหัวข้าว (หมู่ที่ 6 ตำบลศรีสว่าง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ใกล้กับหัวลำพังชู ชาวบ้านได้สร้างสะพานข้ามลำห้วยไว้สำหรับเดินทางติดต่อกับหมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่ฝั่งตรงกันข้ามของลำห้วย ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ใกล้จุดเริ่มต้นด้านหนึ่งของสะพาน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวข้าว (ข้าว: ภาษาไทยถิ่นอีสานตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า สะพาน) (สัมภาษณ์ นางนิยม ไชยทิพย์ และ นายสง่า ทั่นงาน เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หัวข้าว หมายถึง ส่วนตั้งต้นด้านหนึ่งของสะพาน (สัมภาษณ์ นางนิยม ไชยทิพย์ และ นายสง่า ทั่นงาน เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2554)

3) บ้านหัวฝาย (หมู่ที่ 5 ตำบลดอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านซึ่งอยู่ใกล้จุดเริ่มต้นด้านหนึ่งของฝาย กล่าวคือ เมื่อก่อตั้งหมู่บ้านแล้ว ชาวบ้านได้ช่วยกันขุดหนองน้ำและปั้นคันดิน ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหมู่บ้าน เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้อุปโภคบริโภค เมื่อขุดหนองน้ำและปั้นคันดิน

เสร็จแล้ว ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวฝาย เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่ด้านหนึ่งของฝายกั้นน้ำนั้น (สัมภาษณ์ นายที คนรู้ และ นายกี โมกไชสง เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หัวฝาย หมายถึง จุดเริ่มต้นด้านหนึ่งของฝาย (สัมภาษณ์ นายที คนรู้ และ นายกี โมกไชสง เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

4) บ้านหัวหนอง (หมู่ที่ 8 ตำบลคอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านซึ่งอยู่ใกล้กับจุดเริ่มต้นด้านหนึ่งของหนองน้ำใกล้หมู่บ้าน คือทางด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน หนองน้ำนี้เป็นหนองน้ำสาธารณะชื่อหนองคูคำ เมื่อหมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้กับจุดเริ่มต้นด้านหนึ่งของหนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวหนอง (สัมภาษณ์ นางบุญจัน กลิ่นหอม และ นายไส ปางไชสง เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หัวหนอง หมายถึง จุดเริ่มต้นด้านหนึ่งของหนองน้ำ (สัมภาษณ์ นางบุญจัน กลิ่นหอม และ นายไส ปางไชสง เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

7. คติความเชื่อ

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากคติความเชื่อ เป็นชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับความเชื่อที่เป็นแนวทางยอมรับนับถือกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลรองรับ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ดังนี้

บ้านสว่าง (หมู่ที่ 8 ตำบลศรีสว่าง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากความเชื่อเรื่องโชคลาง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านสว่าง เพื่อให้เกิดนิมิตที่ดีแก่หมู่บ้าน กล่าวคือ ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของหมู่บ้านมีหนองน้ำชื่อหนองกัญชา จึงเรียกชื่อหมู่บ้านตามชื่อหนองน้ำว่า “บ้านหนองกัญชา” ต่อมาทางราชการเห็นว่าชื่อหมู่บ้านไม่เหมาะสม ไม่เป็นมงคล เพราะกัญชาเป็นยาเสพติด ชาวบ้าน จึงช่วยกันตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ประกอบกับเวลานั้นเพิ่งตัดถนนเข้าหมู่บ้านเสร็จ ทำให้ดูแล้วโล่ง โปร่ง สว่างไสว

จึงตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านสว่าง (สัมภาษณ์ นายสุด บรรหาร และ นางจงกล ศักดิ์โกมลศรี เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน สว่าง หมายถึง โลง ปลอดภัย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1144)

8. อาชีพ

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากอาชีพ เป็นชื่อหมู่บ้านที่ตั้งจากงานที่ทำมาหาเลี้ยงชีวิตของคนในชุมชน พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ดังนี้

บ้านคอกวัว (หมู่ที่ 5 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการประกอบอาชีพของชาวบ้านที่ส่วนมากเลี้ยงวัว และทำคอกวัวไว้ในบริเวณหมู่บ้านให้เห็นและดูแลได้ง่าย กล่าวคือ เมื่อชาวบ้านกลุ่มหนึ่งชวนกันย้ายมาจากคุ้มขนวน (คุ้ม: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึงส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน) บ้านนาโพธิ์ เพราะเห็นว่าที่อยู่เดิมคือ บ้านนาโพธิ์ นั้น ไม่สะดวกในการค้อนวัว ควายมาเลี้ยงที่บริเวณที่เคยเลี้ยง คือที่โนนเหล่า ซึ่งเป็นที่อุดมสมบูรณ์ เพราะเส้นทางมีหล่มโคลนลื่นมาก ลำบากแก่วัว ควาย จึงได้อพยพมาสร้างบ้านเรือนขึ้นใหม่อยู่ใกล้ที่เลี้ยงวัว ควาย และอาศัยอยู่ในที่แห่งใหม่นี้ ภายหลังได้ตั้งเป็นหมู่บ้านและตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเหล่าคอกวัว ต่อมาเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านคอกวัว (สัมภาษณ์ นายวิชัย เกษศรี และ นางวาสนา ย่องมณี เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน คอกวัว หมายถึง บริเวณที่มีรั้วล้อมเพื่อกักขังวัว (สัมภาษณ์ นายวิชัย เกษศรี และ นางวาสนา ย่องมณี เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2554)

9. ถิ่นฐานเดิม

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา เป็นชื่อหมู่บ้านที่นำชื่อของสถานที่เดิมหรือหมู่บ้านเดิมที่เคยอยู่อาศัย ก่อนที่จะย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยยังสถานที่ปัจจุบัน มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน นิยมเพิ่มคำว่า “น้อย” คำว่า “ใหม่” และคำว่า “พัฒนา” ต่อท้ายชื่อหมู่บ้านเดิม รวมทั้ง

ชื่อหมู่บ้านที่มีการย้ายถิ่นฐานแล้วใช้ชื่อเดิม ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ดังนี้

1) บ้านโพธิ์พัฒนา (หมู่ที่ 13 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อตามหมู่บ้านเดิมที่อพยพออกมา เมื่อแยกออกมาจากบ้านนาโพธิ์ หมู่ที่ 1 แล้ว ยังคงตั้งชื่อหมู่บ้านตามเดิม แต่เพื่อให้ชื่อซ้ำกับชื่อหมู่บ้านเดิม จึงนำคำว่า “พัฒนา” มาต่อท้าย ตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่นี้ว่า บ้านโพธิ์พัฒนา (สัมภาษณ์ นายวิระ ผาดโรสง และ นายทองศูนย์ สายดี เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โพธิ์พัฒนา หมายถึง หมู่บ้านโพธิ์ที่ได้ทำให้ดีขึ้นกว่าเดิม (สัมภาษณ์ นายวิระ ผาดโรสง และ นายทองศูนย์ สายดี เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2554)

2) บ้านหนองแวงพัฒนา (หมู่ที่ 13 ตำบลคอนกอก)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้านเดิมที่แยกตัวออกมา คือ บ้านหนองแวง หมู่ที่ 12 ภายหลังแบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 12 และ 13 ดังนั้นเพื่อให้มีชื่อซ้ำกัน หมู่ที่ 13 จึงตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ โดยนำคำว่า “พัฒนา” มาต่อท้ายชื่อเดิม จึงตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองแวงพัฒนา (สัมภาษณ์ นายสี แสนอยู่ และ นายสงค์ ทุนมาลา เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองแวงพัฒนา หมายถึง หมู่บ้านหนองแวงที่ทำให้ดีขึ้นกว่าเดิม (สัมภาษณ์ นายสี แสนอยู่ และ นายสงค์ ทุนมาลา เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2554)

10. ขนาด

ชื่อหมู่บ้านที่บอกขนาด เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกลักษณะกำหนดสังเกตได้ว่า มาก น้อย ใหญ่ เล็ก เท่านั้นเท่านั้น ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ดังนี้

บ้านเมืองน้อย (หมู่ที่ 4 ตำบลศรีสว่าง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้านมาจากการตั้งชื่อตามขนาดของหมู่บ้าน กล่าวคือ เดิมหมู่บ้านนี้ชื่อว่า บ้านหนองเมืองน้อย เพราะมีที่ตั้งอยู่ใกล้กับหนองน้ำ มีจำนวนครัวเรือนน้อย ต่อมาเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านเมืองน้อย (สัมภาษณ์ นางบุญทัน พลแสน และ นางคำจอน พลแสน เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน เมืองน้อย หมายถึง หมู่บ้านขนาดเล็ก (สัมภาษณ์ นางบุญทัน พลแสน และ นางคำจอน พลแสน เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2554)

11. ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง

ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง เป็นชื่อหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลงไปจากชื่อเดิมที่เคยใช้มาในอดีต มักนำคำพ้องเสียงกับคำเดิมที่เป็นชื่อหมู่บ้านมาใช้แทน อย่างคำว่า โสก กับ คำว่าโสก ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.14 ดังนี้

1) บ้านโสกกะนูน (หมู่ที่ 7 ตำบลนาโพธิ์)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากความเข้าใจผิดของทางราชการ กล่าวคือ ในอดีต พื้นที่บริเวณด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีลักษณะเป็นพื้นดินที่ถูกน้ำกัดเซาะเป็นร่องลึกและเป็นทางยาว (ชาวบ้านเรียกว่า โสก) ยาวไปถึงห้วยวังโดน ทุกปีชาวบ้านนาโพธิ์จะแห่องค์กฐินไปทอดที่วัดบรมคงคา (บ้านเวง) ทุกครั้งเมื่อแห่องค์กฐินมาถึงบริเวณนี้จะเป็นเวลาพลบค่ำพอดี ต้องหยุดพักค้างคืนที่นี่ทุกครั้ง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโสกกะนูน หมายความว่าบริเวณพื้นดินที่เป็นโสก (พื้นดินสูงที่ถูกน้ำไหลกัดเซาะเป็นร่องลึกและเป็นทางยาว) ต่อมาเมื่อมีการสำรวจชื่ออย่างเป็นทางการ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองได้เขียนสะกดเป็น โสกกฐิน หมู่บ้านนี้จึงได้ชื่อว่า บ้านโสกกะนูน (สัมภาษณ์ นายลาน รินไชสง และ นายสิงห์ ชูไชสง เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โสกกฐิน หมายถึง กฐินที่มีแต่ความโสกเศร้า แต่ความหมายที่แท้จริงหมายความว่า พื้นที่โสก ซึ่งเป็นที่พักแรมระหว่างเดินทางไปทอดกฐิน (สัมภาษณ์ นายลาน รินไชสง และ นายสิงห์ ชูไชสง เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2554)

2) บ้านโสกดินแดง (หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากความเข้าใจผิดของทาราชการ กล่าวคือ เดิมหมู่บ้านนี้มีชื่อว่า โสกดินแดงตามลักษณะของภูมิประเทศ คือ มีพื้นที่ที่เป็นดินสูงถูกน้ำไหลกัดเซาะจนเป็นร่องลึกเรียกว่า โสก (ภาษาไทยถิ่นอีสาน) และดินบริเวณที่ถูกน้ำกัดเซาะนั้นมีสีแดง หนองน้ำที่อยู่ใกล้เคียงก็มีชื่อเรียกว่า หนองโสกดินแดง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโสกดินแดง ต่อมาเมื่อทาราชการได้มาสำรวจและกำหนดชื่อให้เป็นทางการ ได้สะกดชื่อหมู่บ้านนี้เป็น บ้านโสกดินแดง (สัมภาษณ์ นายสุเทพ มิ่งไธสง และ นายเสาร์ แสงโพธิ์ดา เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โสกดินแดง หมายถึง บริเวณพื้นที่ดินสีแดงนั้น เป็นบริเวณที่มีความทุกข์ แต่ความหมายที่แท้จริงมาจาก โสกดินแดง หมายถึง พื้นที่โสก (พื้นดินสูงที่ถูกน้ำไหลกัดเซาะเป็นร่องลึกและเป็นทางยาว) ที่มีดินสีแดง (สัมภาษณ์ นายสุเทพ มิ่งไธสง และ นายเสาร์ แสงโพธิ์ดา เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

3) บ้านโนนตะคร้อ (หมู่ที่ 12 ตำบลบ้านคู)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากความเข้าใจผิดของคนรุ่นหลัง กล่าวคือ เดิมหมู่บ้านนี้มีชื่อว่า บ้านโคกสระคร้อ หมายถึงเดิมพื้นที่หมู่บ้านนี้มีลักษณะเป็นพื้นที่ป่าโคกมีสระน้ำและมีต้นตะคร้อขึ้นอยู่รอบสระน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโคกสระคร้อ ต่อมาภายหลัง คนรุ่นหลังไม่เข้าใจความหมายของคำว่า สระคร้อ เมื่อมีการสำรวจชื่ออย่างเป็นทางการ ชื่อเดิมจึงถูกเปลี่ยนโดยไม่ตั้งใจ เป็น ตะคร้อ ตามชื่อของต้นไม้ในบริเวณนั้น ทำให้พลอยเปลี่ยน โลก เป็น โนน ไปโดยไม่ทราบเหตุผลด้วย ชื่อหมู่บ้านนี้จึงเป็น บ้านโนนตะคร้อ (สัมภาษณ์ นายวัชร หลุ่มไส และ นายพิทักษ์ แก้วไธสง เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนตะคร้อ หมายถึง เนินดินสูงที่มีต้นตะคร้อขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายวัชร หลุ่มไส และ นายพิทักษ์ แก้วไธสง เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

4) บ้านเบญ (หมู่ที่ 7 ตำบลศรีสว่าง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากความไม่เข้าใจของทางราชการในการเขียนสะกดคำ กล่าวคือ เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นป่าที่มีต้นเบญ หรือ หมากเบญ ขึ้นมาก ทั้งตามหนองน้ำก็เต็มไปด้วยป่าเบญ ชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองกุดเบญ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่าเป็นบ้านเบญ แต่ด้วยความไม่เข้าใจของทางราชการจึงได้เขียนสะกดคำเป็น บ้านเบญ ซึ่งเกิดจากการใช้แนวเทียบผิดคือเทียบกับคำ เบญจ ซึ่งคุ้นเคยกันในทางพุทธศาสนาเป็นอย่างดี (สัมภาษณ์ นายสมจิตร ประการภา และ นางแอบ ทโรสง เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน เบญ ไม่มี ความหมาย แต่ตามความหมายที่เป็นที่เข้าใจของชาวบ้านทั่วไป คือ เป็น หมายถึง ไม้พุ่มขนาดกลาง ถึงขนาดใหญ่ มีชื่อสามัญว่า ขวากไก่ ชื่อท้องถิ่นว่า หมากเบญ เป็นขอ หมากตาไก่ (เลย) เป็น ขอเบญ (หนองคาย) หนามเข็ม (ชัยภูมิ) ตะขบป่า ลักษณะทั่วไป กิ่งอ่อนมีขนสั้น ๆ กิ่งแก่เกลี้ยง มีมือเกาะ มีหนามขนาดใหญ่ ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามกัน รูปรีปลายและโคนแหลม มีเส้นใบสามเส้นเห็นชัดเจน ผิวใบมีขนสั้น ๆ กว้างประมาณ 3-5 เซนติเมตร ยาวประมาณ 5-12 เซนติเมตร (บุญยงค์ เกศเทศ 2545: 356, สัมภาษณ์ นายสมจิตร ประการภา และ นางแอบ ทโรสง เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2554)

จากการวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ

ที่	หมวดความหมายที่แสดง ที่มาของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน(ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	ลักษณะภูมิประเทศ		31	55.36
	1.1 ที่สูง	โนนม่วง โนนตาล โนนสะอาด โนนลาน ดอนกอก ดอนกอย ดอนกลางโคกพะวงด โคกภูง โคกสะแทน	(10)	(17.86)
	1.2 แหล่งน้ำ	หนองตอ หนองหญ้าร้างกา หนองโก (ต.นาโพธิ์) หนองโก (ต.ดอนกอก)		

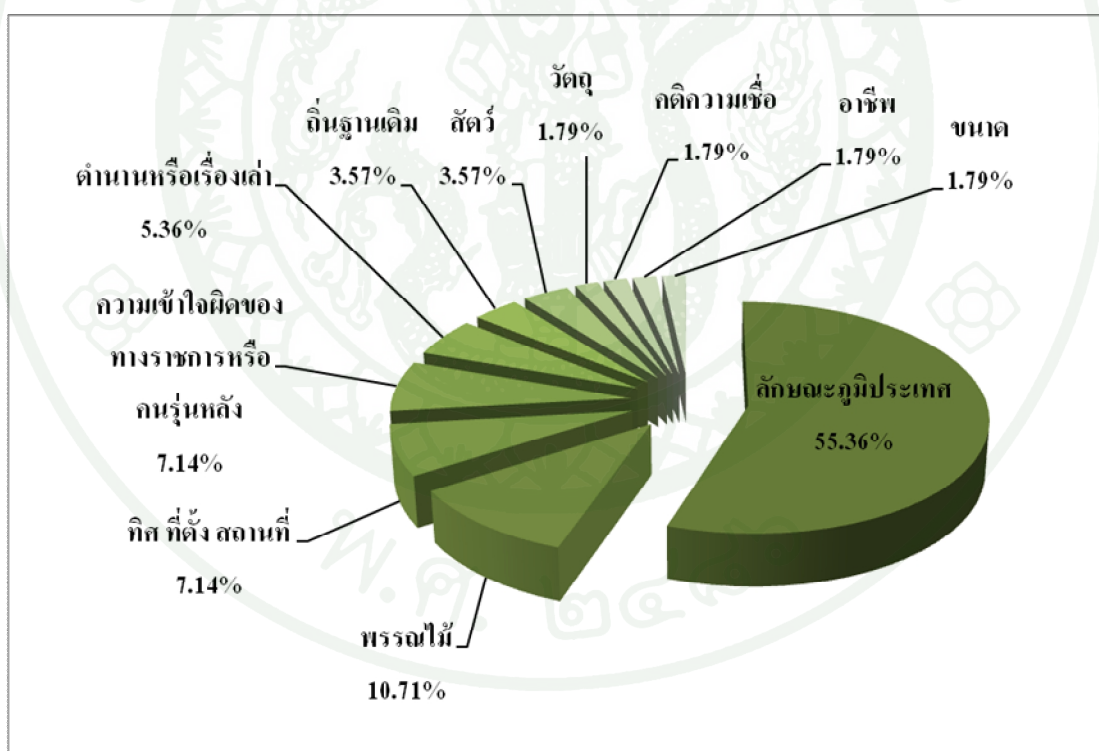
ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	หมวดความหมายที่แสดง ที่มาของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน(ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
		หนองแสง หนองม่วง หนองเต้ หนองถนนกลาง หนองลุมพุก หนองแอ่ หนองจาน หนองผักนึ่ง หนองแวง หนองหว้า หนองบัว ทุ่งบ่อ นาขาม นาโพธิ์ นาแค นาแพง	(15) (5)	(26.79) (8.93)
	1.3 ที่ราบ			
	1.4 ป่า	สงแดง	(1)	(1.79)
2	พรรณไม้		6	10.71
	2.1 ไม้ยืนต้น	ขามป้อม คู	(2)	(3.57)
	2.2 ไม้ล้มลุก	ขมิ้น หญ้าคา	(2)	(3.57)
	2.3 ไม้พุ่ม	บง	(1)	(1.79)
	2.4 พรรณไม้น้ำ	จอก	(1)	(1.79)
3	ทิศ ที่ตั้ง สถานที่	คู หัวข้าว หัวฝาย หัวหนอง	4	7.14
4	ความเข้าใจผิดของ ราชการหรือคนรุ่นหลัง	โศกถิ่น โศกดินแดง โนนตะคร้อ เบ็ญ	4	7.14
5	ตำนานหรือเรื่องเล่า	นาเหล็ก เก้าโก โกลเมฆ	3	5.36
6	ถิ่นฐานเดิม	โพธิ์พัฒนา หนองแวงพัฒนา	2	3.57
7	สัตว์	หัวช้าง แสด	2	3.57
8	วัตถุ	หินตั้ง	1	1.79
9	คติความเชื่อ	สว่าง	1	1.79
10	อาชีพ	คอกวัว	1	1.79
11	ขนาด	เมืองน้อย	1	1.79
	รวม		56	100

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูล
ชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 56 ชื่อ จำแนกที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำได้ 11 ประเภท
พบมากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 31 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 55.36 ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ
เป็นที่สูง จำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 17.86 ลักษณะภูมิประเทศเป็นแหล่งน้ำ จำนวน 15 ชื่อ

คิดเป็นร้อยละ 26.79 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.93 และลักษณะภูมิประเทศเป็นป่า จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 รองลงมาคือ พรรณไม้ จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.71 ได้แก่ ไมยราบ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ไม้มะยม จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 มะม่วง จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 และพรรณไม้น้ำ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ทิศ ที่ตั้ง สถานที่ จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.14 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.14 ตำนานหรือเรื่องเล่า จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.36 ถิ่นฐานเดิม จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 สัตว์ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 วัตถุ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 คติความเชื่อ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 อาชีพ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 และขนาด จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 6 ร้อยละของที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ

กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้านรวมจำนวน 56 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ คือ 1) การใช้คำภาษาไทย ได้แก่ การใช้คำมูล และการประสมคำ 2) การใช้คำยืม ได้แก่ คำยืมภาษาเขมร และคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ดังนี้

คำภาษาไทย

ผลการวิจัยชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านโดยการใช้คำภาษาไทย ได้แก่ การใช้คำมูล และการประสมคำ รวมจำนวน 54 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 96.43 ดังนี้

1. การใช้คำมูล หมายถึง การตั้งชื่อหมู่บ้านโดยการนำคำมูล ซึ่งเป็นคำที่มีมาแต่เดิม อาจเป็นคำหลายพยางค์ หรือเป็นคำใดคนหนึ่ง มาใช้เลยโดยไม่ได้สร้างคำขึ้นใหม่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.71 ดังนี้

1) จอก	2) ขมิ้น	3) บง
4) คู	5) แสต	6) เบญ

2. การประสมคำเป็นการนำคำมูลที่มีอยู่เดิมมาประสมกัน ด้วยวิธีประสมคำเข้ากับคำหลัก เช่น น้ำประสมกับปลา เป็น น้ำปลา น้ำดื่ม น้ำใช้ เพื่อกำหนดใช้เป็นชื่อหมู่บ้าน ซึ่งพบข้อสังเกตว่า มักเป็นการประสมระหว่างคำไทยกับคำไทย แต่อย่างไรก็ตามพบการประสมคำไทยกับคำยืมภาษาต่างประเทศบ้าง เช่น นาโพธิ์ หนองแวงพัฒนา เป็นต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีกลวิธีการตั้งชื่อโดยการประสมคำ จำนวน 48 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 85.72 ซึ่งมีรูปแบบการสร้างคำ ดังนี้

- 1) โครงสร้าง นาม + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 35 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม) + ส่วนขยาย (นาม)
1. โนนลาน	เกิดจาก	โนน + ลาน
2. โนนตะคร้อ	เกิดจาก	โนน + ตะคร้อ

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม) + ส่วนขยาย (นาม)	
3. โนนม่วง	เกิดจาก	โนน	+ ม่วง
4. โนนตาล	เกิดจาก	โนน	+ ตาล
5. โลกพะงาด	เกิดจาก	โลก	+ พะงาด
6. โลกเมฆ	เกิดจาก	โลก	+ เมฆ
7. โลกกุง	เกิดจาก	โลก	+ กุง
8. โลกสะแทน	เกิดจาก	โลก	+ สะแทน
9. ดอนกอก	เกิดจาก	ดอน	+ กอก (มะกอก)
10. ดอนกอย	เกิดจาก	ดอน	+ กอย (กลอย)
11. หนองแสง	เกิดจาก	หนอง	+ แสง
12. หนองเต้	เกิดจาก	หนอง	+ เต้ (มะค่าเต้)
13. หนองม่วง	เกิดจาก	หนอง	+ ม่วง (มะม่วง)
14. หนองลุมพุก	เกิดจาก	หนอง	+ ลุมพุก (ตะลุมพุก)
15. หนองแอ่	เกิดจาก	หนอง	+ แอ่ (เหมือดแอ่)
16. หนองจาน	เกิดจาก	หนอง	+ จาน
17. หนองแขว	เกิดจาก	หนอง	+ แขวง
18. หนองบัว	เกิดจาก	หนอง	+ บัว
19. หนองหว้า	เกิดจาก	หนอง	+ หว้า
20. หนองโก (ต.นาโพธิ์)	เกิดจาก	หนอง	+ โก (ตะโก)
21. หนองโก (ต.ดอนกอก)	เกิดจาก	หนอง	+ โก (ตะโก)
22. ทุ่งบ่อ	เกิดจาก	ทุ่ง	+ บ่อ
23. นาแค	เกิดจาก	นา	+ แค
24. นาโพธิ์	เกิดจาก	นา	+ โพธิ์
25. นาแพง	เกิดจาก	นา	+ แพง
26. นาเหล็ก	เกิดจาก	นา	+ เหล็ก
27. นาขาม	เกิดจาก	นา	+ ขาม (มะขาม)
28. ห้วยข้าว	เกิดจาก	ห้วย	+ ข้าว
29. ห้วยช้าง	เกิดจาก	ห้วย	+ ช้าง
30. ห้วยฝาย	เกิดจาก	ห้วย	+ ฝาย
31. ห้วยหนอง	เกิดจาก	ห้วย	+ หนอง
32. สงแดง	เกิดจาก	สง	+ แดง

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม) + ส่วนขยาย (นาม)
33. ขามป้อม	เกิดจาก	ขาม (มะขาม) + ป้อม
34. หล้าคา	เกิดจาก	หล้า + คา
35. คอกวัว	เกิดจาก	คอก + วัว

2) โครงสร้าง นาม + กริยา พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม) + ส่วนขยาย (กริยา)
1. หนองต่อ	เกิดจาก	หนอง + ต่อ
2. โพธิ์พัฒนา	เกิดจาก	โพธิ์ + พัฒนา
3. หินตั้ง	เกิดจาก	หิน + ตั้ง

3) โครงสร้าง นาม + วิเศษณ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม) + ส่วนขยาย (วิเศษณ์)
1. โนนสะอาด	เกิดจาก	โนน + สะอาด
2. เมืองน้อย	เกิดจาก	เมือง + น้อย
3. ดอนกลาง	เกิดจาก	ดอน + กลาง

4) โครงสร้าง กริยา + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (กริยา) + ส่วนส่วนขยาย (นาม)
โศกกรลิน	เกิดจาก	โศก + กรลิน

5) โครงสร้าง วิเศษณ์ + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (วิเศษณ์) + ส่วนขยาย (นาม)
เก่าโก	เกิดจาก	เก่า + โก (ตะโก)

- 6) โครงสร้าง นาม + นาม + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก(นาม)	+ ส่วนขยาย 1(นาม)	+ ส่วนขยาย 2(นาม)
1. หนองผักบุ้ง	เกิดจาก	หนอง	+ ผัก	+ บุ้ง
2. หนองหญ้าร้างกา	เกิดจาก	หนอง	+ หญ้า	+ ร้างกา

- 7) โครงสร้าง นาม + นาม + กริยา พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก(นาม)	+ ส่วนขยาย 1(นาม)	+ ส่วนขยาย 2(กริยา)
หนองแวงพัฒนา	เกิดจาก	หนอง	+ แวง	+ พัฒนา

- 8) โครงสร้าง นาม + นาม + วิเศษณ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก(นาม)	+ ส่วนขยาย 1(นาม)	+ ส่วนขยาย 2(วิเศษณ์)
หนองถนนกลาง	เกิดจาก	หนอง	+ ถนน	+ กลาง

- 9) โครงสร้าง กริยา + นาม + วิเศษณ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก(กริยา)	+ ส่วนขยาย 1(นาม)	+ ส่วนขยาย 2(วิเศษณ์)
โคกดินแดง	เกิดจาก	โคก	+ ดิน	+ แดง

คำยืม

ผลการวิจัยชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านโดยการใช้คำยืม ได้แก่ คำยืมภาษาเขมร และ คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต รวมจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ดังนี้

1. คำยืมภาษาเขมร คือ การนำคำภาษาเขมรมาใช้ในภาษาไทย โดยอาจคงความหมายตามเดิม หรือเปลี่ยนไปตามบริบทของการใช้ภาษาไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ได้แก่ คู้ (ประดู่)

2. คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต คือ การนำคำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย โดยอาจคงความหมายตามเดิม หรือเปลี่ยนไปตามบริบทของการใช้ภาษาไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ได้แก่ สว่าง

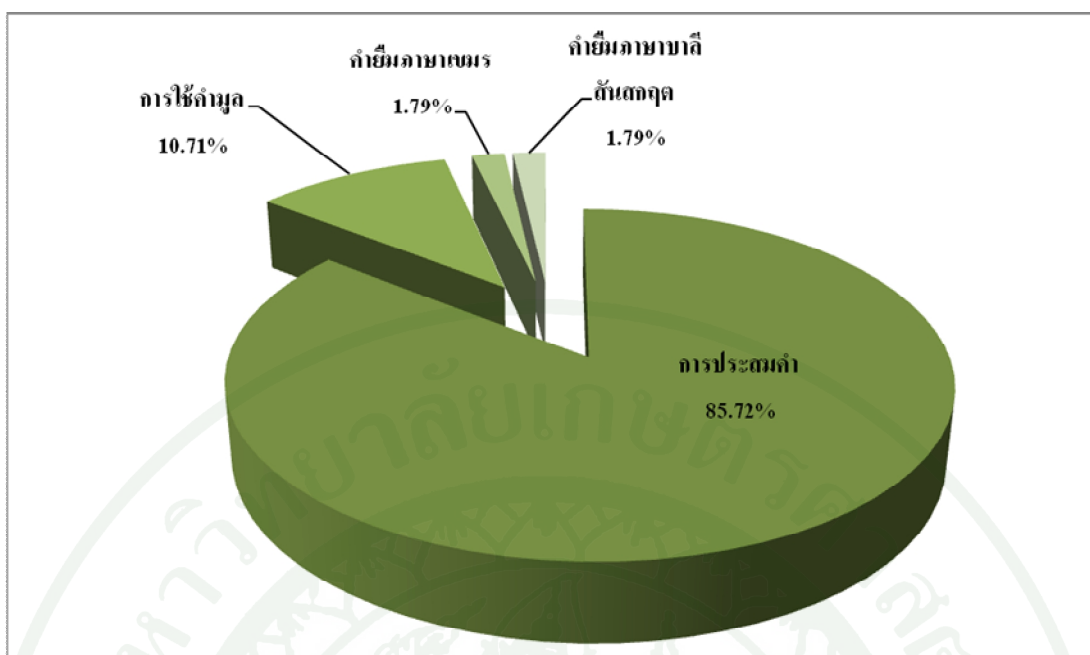
จากการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน	จำนวน(ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	คำภาษาไทย	54	96.43
	1.1 การประสมคำ	(48)	(85.72)
	1.2 การใช้คำมูล	(6)	(10.71)
2	คำยืม	2	3.57
	2.1 คำยืมภาษาเขมร	(1)	(1.79)
	2.2 คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต	(1)	(1.79)
	รวม	56	100

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 56 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ มากที่สุด คือ การใช้คำภาษาไทย จำนวน 54 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 96.43 โดยแบ่งเป็นการประสมคำ จำนวน 48 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 85.72 และ การใช้คำมูล จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.71 รองลงมาคือ การใช้คำยืม จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 โดยแบ่งเป็นคำยืมภาษาเขมร จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 และคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 7 ร้อยละของกลวิธีการตั้งซื้อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

การเปลี่ยนแปลงการตั้งซื้อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งซื้อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากซื้อหมู่บ้านเดิม ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันมาแต่เดิม เปรียบเทียบกับซื้อหมู่บ้านปัจจุบัน ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนผู้ปกครองท้องที่ อำเภอพุทไธสง มีข้อมูลซื้อหมู่บ้าน รวมจำนวน 56 ชื่อ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ชื่อหมู่บ้านที่คงเดิม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 39 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 69.64 ได้แก่ บ้านจอก (หมู่ที่ 3 ตำบลนาโพธิ์) บ้านหนองหัว (หมู่ที่ 6, 10, 11 ตำบลนาโพธิ์) บ้านหนองต่อ (หมู่ที่ 8 ตำบลนาโพธิ์) บ้านหนองหญ้ารงกา (หมู่ที่ 9 ตำบลนาโพธิ์) บ้านหนองโก (หมู่ที่ 12 ตำบลนาโพธิ์) บ้านโพธิ์พัฒนา (หมู่ที่ 13 ตำบลนาโพธิ์) บ้านหนองถนนกลาง (หมู่ที่ 14 ตำบลนาโพธิ์) บ้านหนองแสง (หมู่ที่ 1 ตำบลศรีสว่าง) บ้านโนนลาน (หมู่ที่ 2 ตำบลศรีสว่าง) บ้านหนองม่วง (หมู่ที่ 3 ตำบลศรีสว่าง) บ้านสงแสง (หมู่ที่ 5 ตำบลศรีสว่าง) บ้านหัวขัว (หมู่ที่ 6 ตำบลศรีสว่าง) บ้านหนองไค้ (หมู่ที่ 9 ตำบลศรีสว่าง) บ้านหินตั้ง (หมู่ที่ 10 ตำบลศรีสว่าง) บ้านขามป้อม (หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านดู่) บ้านดู่ (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านดู่) บ้านนาเหล็ก (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านดู่) บ้านหัวช้าง (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านดู่) บ้านนาแพ่ง (หมู่ที่ 6, 10, 12 ตำบลบ้านดู่)

บ้านห้วยคา (หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านคู) บ้านหนองลุมพุก (หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านคู) บ้านทุ่งบ่อ (หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านคู) บ้านเก่าโก (หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านคู) บ้านบง (หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านคู) บ้านหนองแอ่ (หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านคู) บ้านโคกพะงาด (หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านคู) บ้านหนองจาน (หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านคู) บ้านโคกเมฆ (หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านคู) บ้านโนนสะอาด (หมู่ที่ 13 ตำบลบ้านคู) บ้านหนองผักบุ้ง (หมู่ที่ 15 ตำบลบ้านคู) บ้านดอนกอก (หมู่ที่ 3, 4 ตำบลดอนกอก) บ้านหัวฝาย (หมู่ที่ 5 ตำบลดอนกอก) บ้านหนองโก (หมู่ที่ 6 ตำบลดอนกอก) บ้านโคกกุง (หมู่ที่ 7 ตำบลดอนกอก) บ้านหัวหนอง (หมู่ที่ 8 ตำบลดอนกอก) บ้านหนองบัว (หมู่ที่ 9 ตำบลดอนกอก) บ้านดอนกอย (หมู่ที่ 12 ตำบลดอนกอก) บ้านหนองเวงพัฒนา (หมู่ที่ 13 ตำบลดอนกอก) และบ้านแฮด (หมู่ที่ 14 ตำบลดอนกอก)

2. ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.36 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 ลักษณะได้แก่ การเปลี่ยนแปลงศัพท์ และการเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ ดังนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.93 ดังนี้

- 1) บ้านคอกวัว (หมู่ที่ 5 ตำบลนาโพธิ์) คอกวัว เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า เหล่าคอกวัว เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยการตัดคำหน้าออก
- 2) บ้านเมื่อน้อย (หมู่ที่ 4 ตำบลศรีสว่าง) เมื่อน้อย เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า หนองเมื่อน้อย เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยการตัดคำหน้าออก
- 3) บ้านเบ็ญ (หมู่ที่ 7 ตำบลศรีสว่าง) เบ็ญ เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า หนองกุดเบ็ญ เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยการตัดคำหน้าและคำกลางออก
- 4) บ้านหนองเวง (หมู่ที่ 1, 2 ตำบลดอนกอก) หนองเวง เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า หนองเวงโคกธาตุ เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยการตัดคำหลังออก

5) บ้านโศกดินแดง (หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านคู) โศกดินแดง เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า โศกดินแดง เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปพยางค์ต้นในพยางค์ที่ 1 จากพยางค์ ส กลายเป็น พยางค์ ช

2.2 การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 21.43 ได้แก่ บ้านนาโพธิ์ (หมู่ที่ 1, 2 ตำบลนาโพธิ์) บ้านขมิ้น (หมู่ที่ 4 ตำบลนาโพธิ์) บ้านโศกถิ่น (หมู่ที่ 7 ตำบลนาโพธิ์) บ้านสว่าง (หมู่ที่ 8 ตำบลศรีสว่าง) บ้านนาแค (หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านคู) บ้านโนนม่วง (หมู่ที่ 7, 11 ตำบลบ้านคู) บ้านโนนตาล (หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านคู) บ้านคู (หมู่ที่ 6, 14 ตำบลบ้านคู) บ้านคอนกลาง (หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านคู) บ้านโนนตะคร้อ (หมู่ที่ 12 ตำบลบ้านคู) บ้านโคกสะแทน (หมู่ที่ 10 ตำบลคอนกอก) และ บ้านนาขาม (หมู่ที่ 11 ตำบลคอนกอก) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชื่อหมู่บ้านเดิม	เปลี่ยนเป็น	ชื่อหมู่บ้านปัจจุบัน
1. หนองอีไซ	เปลี่ยนเป็น	นาโพธิ์
2. หัวหนอง, น้อย	เปลี่ยนเป็น	ขมิ้น
3. หนองฝายมิโส	เปลี่ยนเป็น	โศกถิ่น
4. หนองกัญชา	เปลี่ยนเป็น	สว่าง
5. ตาโต้ย	เปลี่ยนเป็น	นาแค
6. ฝายพญานาค, สายบัว	เปลี่ยนเป็น	โนนม่วง
7. จี่เถ้า	เปลี่ยนเป็น	โนนตาล
8. เชียงเหิน, เฌงเหิน	เปลี่ยนเป็น	คู
9. เมืองหิน, เมืองเหิน	เปลี่ยนเป็น	คอนกลาง
10. โศกสะคร้อ	เปลี่ยนเป็น	โนนตะคร้อ
11. เมืองแทน	เปลี่ยนเป็น	โคกสะแทน
12. หนองขาม	เปลี่ยนเป็น	นาขาม

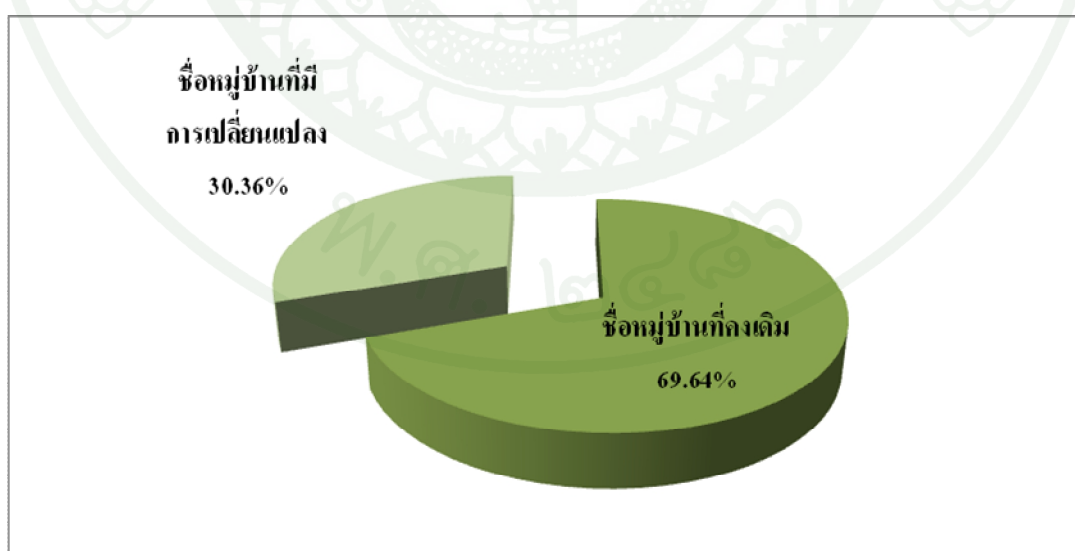
จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	ชื่อหมู่บ้านที่คงเดิม	39	69.64
2	ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง	17	30.36
	1) การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่	(12)	(21.43)
	2) การเปลี่ยนแปลงศัพท์	(5)	(8.93)
รวม		56	100

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้านรวมจำนวน 56 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านที่คงเดิม จำนวน 39 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 69.64 และชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง จำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.36 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 ลักษณะ มากที่สุด คือ การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 21.43 และการเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.93 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 8 ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีปัจจัยมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่ บ้านนาโพธิ์ บ้านขมิ้น บ้านโนนม่วง บ้านโนนตาล บ้านโคกสะแทน และบ้านนาขาม
2. การเปลี่ยนแปลงตามความเห็นหรือความเข้าใจผิดของทางราชการ หรือความเข้าใจผิดของคนรุ่นหลัง ได้แก่ บ้านโคกกฐิน บ้านโคกดินแดง บ้านสว่าง บ้านนาแค บ้านเบ็ญ และบ้านโนนตะคร้อ
3. การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้คำสั้นลงและง่ายต่อการออกเสียง ได้แก่ บ้านคอกวัว บ้านเมืองน้อย และบ้านหนองแวง
4. การเปลี่ยนแปลงตามสถานที่สำคัญ ได้แก่ บ้านคู
5. การเปลี่ยนแปลงเพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดอนกลาง

อัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์อัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 56 ชื่อ ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่โดยพิจารณาจากความหมายของส่วนประกอบหลักที่ปรากฏในโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน ซึ่งจำแนกได้ 9 ประเภท ดังนี้

1. การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้จำนวน 16 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 28.57 ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า หนอง ได้แก่ บ้านหนองต่อ บ้านหนองหญ้ารงกา บ้านหนองโก (ต.นาโพธิ์) บ้านหนองโก (ต.ดอนกอก) บ้านหนองแสง บ้านหนองม่วง บ้านหนองเต้ บ้านหนองถนนกลาง บ้านหนองลุมพุก บ้านหนองแอ บ้านหนองจาน บ้านหนองผักนึ่ง บ้านหนองแวง บ้านหนองหว้า บ้านหนองบัว และบ้านหนองแวงพัฒนา

2. ความสำคัญของพื้นที่ป่า เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่า พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ดังนี้

1) สง เป็นคำภาษาไทยถิ่นอีสานโบราณ หมายถึง ป่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า สง จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านสงแดง

3. ลักษณะภูมิประเทศ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.36 ดังนี้

3.1 ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง มีคำแสดงลักษณะเฉพาะที่สะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพแบบพื้นที่สูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โนน โลก และ ดอน จำนวน 7 ชื่อ ได้แก่

1) โนน หมายถึง เนินดินที่สูงกว่าพื้นดินทั่วไปเป็นบริเวณกว้าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โนน จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่ บ้านโนนม่วง บ้านโนนตาล บ้านโนนสะอาด และ บ้านโนนลาน

2) โลก หมายถึง ที่ดอนเป็นบริเวณกว้าง มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นตามธรรมชาติปกคลุมอยู่ทั่วไป แต่ไม่หนาแน่นเท่ากับดง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โลก จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่ บ้านโลกพะงาด บ้านโลกกุง บ้านโลกสะแทน และบ้านโลกเมฆ

3) ดอน หมายถึง ที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง มีลักษณะเป็นที่ป่ากร้าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า ดอน จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ บ้านดอนกอก บ้านดอนกอย และ บ้านดอนกลาง

3.2 ลักษณะภูมิประเทศแบบที่ราบ มีคำแสดงลักษณะเฉพาะที่สะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพแบบที่ราบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า ทุ่ง และ นา จำนวน 6 ชื่อ ได้แก่

1) ทุ่ง หมายถึง พื้นที่ราบโล่ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า ทุ่ง จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านทุ่งบ่อ

2) นา หมายถึง พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นเป็นแปลงๆ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า นา จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่ บ้านนาขาม บ้านนาโพธิ์ บ้านนาแค บ้านนาแพง และบ้านนาเหล็ก

4. ความหลากหลายของพืชพรรณ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับพรรณไม้ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 12.50 ดังนี้

4.1 ไม้ยืนต้น หมายถึง ต้นไม้ใหญ่ที่มีผลและมีอายุยืนยาว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อไม้ยืนต้น จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ บ้านขามป้อม บ้านดู่ และบ้านโพธิ์พัฒนา

4.2 ไม้ล้มลุก หมายถึง พืชที่มีอายุชั่วคราว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อไม้ล้มลุก จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ บ้านขมิ้น และบ้านหญ้าคา

4.3 ไม้พุ่ม หมายถึง ต้นไม้ที่มีกิ่งก้านรวมกันเป็นรูปคล้ายกระพุ่มมือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อไม้พุ่ม จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านบง

4.4 พรรณไม้น้ำ หมายถึง พรรณไม้ที่อาศัยหรือเจริญเติบโตในน้ำ อาจอยู่ใต้น้ำทั้งหมด หรือมีบางส่วนขึ้นสู่บริเวณผิวน้ำ ลอยอยู่ตามผิวน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อพรรณไม้น้ำ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านจอก

5. การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับทิศทาง ที่ตั้ง หรือลักษณะเด่นของหมู่บ้าน พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.71 ดังนี้

5.1 ทิศทาง ที่ตั้ง หมายถึง ตำแหน่งอันแสดงให้เห็นที่ตั้งของหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่บอกทิศทาง ที่ตั้ง จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ บ้านหัวขัว บ้านหัวฝาย และ บ้านหัวหนอง

5.2 ลักษณะเด่นของหมู่บ้าน หมายถึง ลักษณะอันเป็นจุดเด่นหรือเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่แสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ บ้านสว่าง บ้านเมืองน้อย และ บ้านเก่าโก

6. อาชีพ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ได้แก่ บ้านคอกวัว

7. ความหลากหลายของสัตว์ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับสัตว์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ได้แก่ บ้านหัวช้าง และ บ้านแฮด

8. ร่องรอยอารยธรรมโบราณ เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบของชื่อ แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับวัตถุ สถานที่ หรือร่องรอยการประกอบอาชีพ การตั้งถิ่นฐานของคนในอดีต ก่อนที่จะมีการบุกเบิกก่อตั้งเป็นหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ได้แก่ บ้านคู และ บ้านหินตั้ง

9. ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบของชื่อ เพี้ยนไปจากคำเดิม ทำให้ไม่สามารถแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.14 ได้แก่ บ้านโศกจลิน บ้านโศกดินแดน บ้านโนนตะคร้อ และ บ้านเบญ

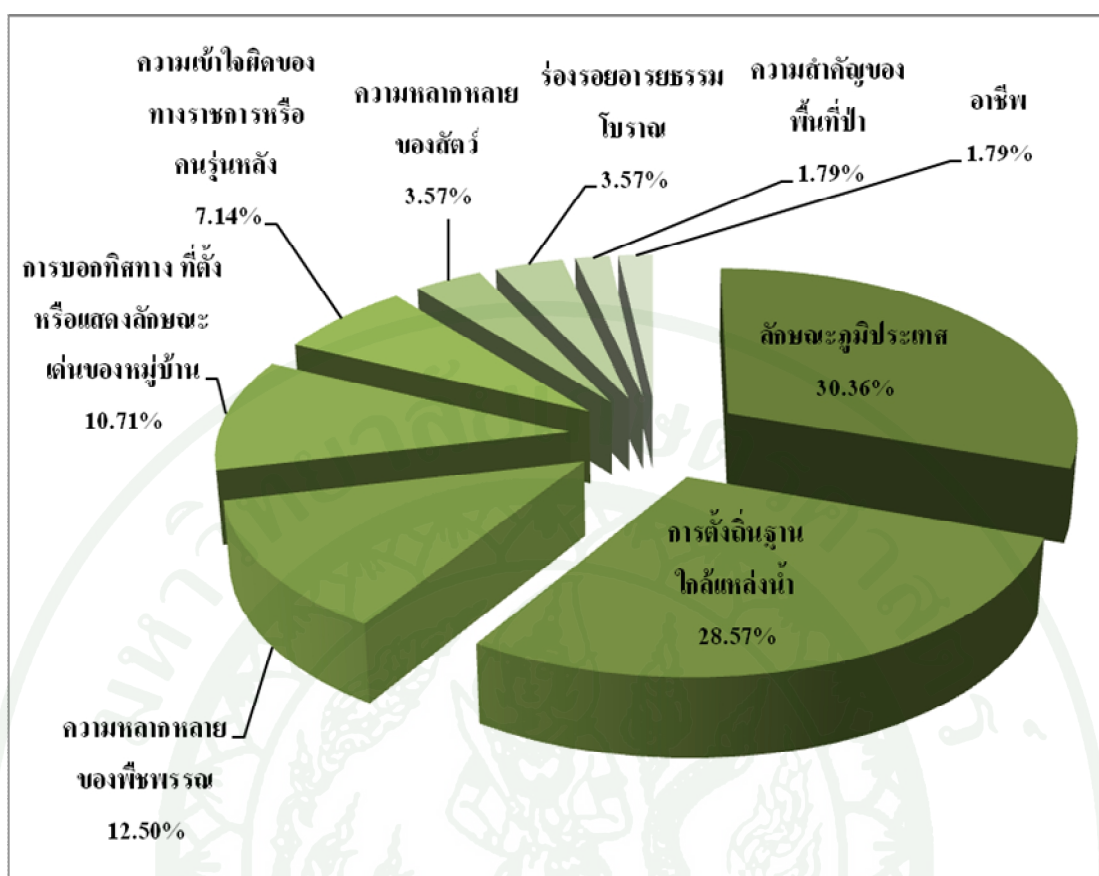
จากการศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	ลักษณะภูมิประเทศ	17	30.36
2	การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ	16	28.57
3	ความหลากหลายของพืชพรรณ	7	12.50
4	การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน	6	10.71
5	ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง	4	7.14
6	ความหลากหลายของสัตว์	2	3.57
7	ร่องรอยอารยธรรมโบราณ	2	3.57
8	ความสำคัญของพื้นที่ป่า	1	1.79
9	อาชีพ	1	1.79
รวม		56	100

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้านรวมจำนวน 56 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น 9 ประเภท มากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.36 รองลงมา การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ จำนวน 16 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 28.57 ความหลากหลายของพืชพรรณ จำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 12.50 การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10.71 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.14 ความหลากหลายของสัตว์ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ร่องรอยอารยธรรมโบราณ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ความสำคัญของพื้นที่ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 และอาชีพ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 9 ร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำ ซึ่งจำแนกได้ 8 ประเภท ดังนี้

1. ลักษณะภูมิประเทศ

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากลักษณะภูมิประเทศ เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกลักษณะต่าง ๆ ทางกายภาพของแผ่นดินทั้งที่เกิดตามธรรมชาติและที่เกิดจากการบุกเบิกทำกินของมนุษย์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 19 ชื่อ ได้แก่ คิดเป็นร้อยละ 35.85 ดังนี้

1.1 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โนน และ โคก จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.32 ดังนี้

1) บ้านโนน (หมู่ที่ 7 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่หมู่บ้านเป็นเนินดินสูง (โนน) จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนน (สัมภาษณ์ นายสุด ศรีนวลโคตร และ นางคำพัน บุตรไธสง เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนน หมายถึง เนินดินสูง (สัมภาษณ์ นายสุด ศรีนวลโคตร และ นางคำพัน บุตรไธสง เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2554)

2) บ้านโนนดินแดง (หมู่ที่ 10 ตำบลทองหลาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่หมู่บ้านเป็นบริเวณป่าสงวนแห่งชาติ ทางเข้าหมู่บ้านเป็นเนินดินสูง (โนน) เมื่อฝนตกและน้ำไหลกัดเซาะหน้าดินลึกลงไปพบว่าดินชั้นล่างเป็น ดินแดง จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดินแดง ต่อมาเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านโนนดินแดง ตามลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านที่เป็นเนินดินสูง (โนน) และดินมีสีแดง (สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ แวนสีลา และ นางศรี รัตนไธสง เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนดินแดง หมายถึง โนน (เนินดินสูง) ที่เป็นดินสีแดง (สัมภาษณ์ นายประสิทธิ์ แวนสีลา และ นางศรี รัตนไธสง เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2554)

3) บ้านโนนไฮ (หมู่ที่ 5 ตำบลกุ่มสวนแดง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่เนินดินสูง (โนน) เดิมเคยเป็นป่าที่มีต้นไฮ (ไฮ: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง มะเดื่อ) ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนไฮ (สัมภาษณ์ นายบุศรี ทาไธสง และนายต๋น กลางสวัสดิ์ เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนไฮ หมายถึง โนน (เนินดินสูง) ที่มีต้นไผ่ (มะเดื่อ) ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายบุญศรี ทาไธสง และ นายต๋น กลางสวัสดิ์ เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

4) บ้านโนนเห็ดโค (หมู่ที่ 8 ตำบลแดงใหญ่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่หมู่บ้านซึ่งเดิมที่ตั้งหมู่บ้าน เป็นป่าโคกอุดมสมบูรณ์ มีเห็ดโค (เห็ดโค: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง เห็ดป่าชนิดหนึ่ง กินได้) ขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนเห็ดโค (สัมภาษณ์ นางบัวลา เตยไธสง และ นายทองคำ แรกไธสง เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โนนเห็ดโค หมายถึง โนน (เนินดินสูง) ที่มีเห็ดโค ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นางบัวลา เตยไธสง และ นายทองคำ แรกไธสง เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

5) บ้านโคกสะอาด (หมู่ที่ 3 ตำบลแดงใหญ่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านซึ่งเป็นป่าโคก ภายหลัง ชาวบ้านได้ช่วยกันแผ้วถางป่า จนโล่งเตียนดูสะอาดตา เดิมชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านสระเต้ ตามชื่อหนองน้ำที่มีต้นมะค่าเต้ขึ้นอยู่ พื้นที่หมู่บ้านเป็นที่สูงล้อมรอบด้วยป่า ชาวบ้านกลัวอันตรายจากสัตว์ป่าและเพื่อจะได้ใช้ที่ดินเป็นที่ทำกิน จึงช่วยกันถางป่า จนโล่งเตียน ดูแล้วสะอาดตา จึงตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านโคกสะอาด (สัมภาษณ์ นายบุญเลิศ นมัสสิลา และนายบัวหา สกุลสอนวิภา เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โคกสะอาด หมายถึง โคกที่ถูกถางป่าจนโล่งเตียน ดูสะอาดตา (สัมภาษณ์ นายบุญเลิศ นมัสสิลา และนายบัวหา สกุลสอนวิภา เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

6) บ้านโคกจิก (หมู่ที่ 1 ตำบลหนองเยือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากพื้นที่บริเวณที่ตั้งของหมู่บ้านเดิมมีป่าโคกกว้างใหญ่ มีต้นจิก (เต็ง) เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านเรียกว่า โคกป่าจิก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโคกจิก (สัมภาษณ์ นางเนียม ถนัดสอน และ นายสุข พุ้ยไรสง เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โคกจิก หมายถึง ป่าโคกมีต้นจิก (เต็ง) ขึ้นอยู่มาก (สัมภาษณ์ นางเนียม ถนัดสอน และ นายสุข พุ้ยไรสง เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

1.2 ลักษณะภูมิประเทศเป็นแหล่งน้ำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอ บ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า หนอง ห้วย และสระ จำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 18.87 ดังนี้

1) บ้านหนองสองห้อง (หมู่ที่ 6 ตำบลกู่สวนแตง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่หมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่ใกล้หนองน้ำ เมื่อถึงฤดูแล้งน้ำในหนองน้ำลดลงเห็นคันดินเบื้องล่างกั้นหนองน้ำเป็น 2 ส่วน ชาวบ้านเรียกว่า สองห้อง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของหนองน้ำ ว่า บ้านหนองสองห้อง (สัมภาษณ์ นายดิ่ง ทัดไรสง และ นายสมศรี ทันลา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองสองห้อง หมายถึง หนองน้ำซึ่งมีคันดินกั้นออกเป็น 2 ส่วน หรือ 2 ห้อง (สัมภาษณ์ นายดิ่ง ทัดไรสง และ นายสมศรี ทันลา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านหนองไผ่ (หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่ใกล้หมู่บ้านเป็นหนองน้ำ มีต้นไผ่เกิดริมหนองน้ำโดยรอบ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองไผ่ (สัมภาษณ์ นายสมบุญ แวงไรสง และ นายศิริจิตร ขานไรสง เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองไผ่ หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นไผ่ขึ้นอยู่
(สัมภาษณ์ นายสมบุญ แวไรสง และ นายศิริจิตร ขานไรสง เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2554)

3) บ้านหนองไผ่ (หมู่ที่ 2 ตำบลแดงใหญ่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่ใกล้หมู่บ้านทางทิศตะวันตก
เป็นหนองน้ำมีต้นไผ่ป่าขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองไผ่
(สัมภาษณ์ นายบุญมา เมืองนาม และ นายเดช โสบังนอก เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองไผ่ หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นไผ่ขึ้นอยู่
(สัมภาษณ์ นายบุญมา เมืองนาม และ นายเดช โสบังนอก เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

4) บ้านหนองไผ่ล้อม (หมู่ที่ 2 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่ใกล้หมู่บ้านเป็นหนองน้ำ
มีต้นไผ่ขึ้นอยู่โดยรอบ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองไผ่ล้อม (สัมภาษณ์ นายสมชัย เวहन และ
นางम्म สร้างนา เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองไผ่ล้อม หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นไผ่ขึ้น
ล้อมรอบ (สัมภาษณ์ นายสมชัย เวहन และ นางम्म สร้างนา เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2554)

5) บ้านหนองแวง (หมู่ที่ 6 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่หมู่บ้านเป็นหนองน้ำมีต้นแวง
(แวง: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ปรีอ) เกิดเต็มหนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า
บ้านหนองแวง (สัมภาษณ์ นายลำพัง กาสนอก และ สมจิตร เรียงสิริ เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองแวง หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นแวง (ปรีอ)
ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายลำพัง กาสนอก และ สมจิตร เรียงสิริ เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2554)

6) บ้านหนองบัวขาว (หมู่ที่ 12 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่ที่หมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้กับหนองน้ำ ที่มีบัวขาวขึ้นและออกดอกสีขาวเต็มหนอง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองบัวขาว (สัมภาษณ์ นายไสว วิเชียรเลิศ และ นางผิว จำหั่น เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองบัวขาว หมายถึง หนองน้ำที่มีบัวขาว ออกดอกเต็มหนอง (สัมภาษณ์ นายไสว วิเชียรเลิศ และ นางผิว จำหั่น เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2554)

7) บ้านหนองจิก (หมู่ที่ 7 ตำบลแดงใหญ่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะของพื้นที่ที่หมู่บ้านอยู่ใกล้หนองน้ำ และ บริเวณโดยรอบมีต้นจิก (เต็ง) ขึ้นอยู่จำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองจิก (สัมภาษณ์ นายสาคร ทูลไธสง และ นายสุ่ม ลิ่งไธสง เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองจิก หมายถึง หนองน้ำที่มีต้นจิก (เต็ง) ขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นายสาคร ทูลไธสง และ นายสุ่ม ลิ่งไธสง เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

8) บ้านหนองเยือง (หมู่ที่ 2 ตำบลหนองเยือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน ไม่สามารถสืบหาความเป็นมาได้ชัดเจน ลักษณะพื้นที่ หมู่บ้านอยู่ใกล้หนองน้ำ แต่คำว่า เยือง นั้น เรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า ที่หนองน้ำนี้มีสัตว์ชนิดหนึ่ง ชาวบ้านเรียกว่า เยือง ลงมากินน้ำในหนองน้ำเป็นประจำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองเยือง (ไม่สามารถสืบได้ว่า เยือง หมายถึง เลียงผา ได้อย่างไร และตามลักษณะภูมิประเทศไม่ชวนให้ สันนิษฐานได้ว่าบริเวณนี้จะมีเลียงผาอาศัยอยู่ตามธรรมชาติ) (สัมภาษณ์ นายสัว ท่วมไธสง และ นางมณี ภูมิไธสง เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองเยือง หมายถึง หนองน้ำที่มีเลียงผา (เยือง) มากินและลงมากินน้ำในหนองน้ำเป็นประจำ (สัมภาษณ์ นายสัว ท่วมไธสง และ นางมณี ภูมิไธสง เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

9) ห้วยเหี้ย (หมู่ที่ 3 ตำบลหนองเชียง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ลำห้วย และที่ลำห้วยนี้มีตัวเหี้ยอาศัยอยู่จำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านห้วยเหี้ย (สัมภาษณ์ นายบุญศรี มารศรี และ นางหลง แสนเจ็ก เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ห้วยเหี้ย หมายถึง ลำห้วยที่มีตัวเหี้ยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก (สัมภาษณ์ นายบุญศรี มารศรี และ นางหลง แสนเจ็ก เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

10) บ้านสระแก (หมู่ที่ 7 ตำบลทองหลาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านซึ่งมีสระน้ำขนาดใหญ่ และมีต้นสะแกขึ้นรอบ ๆ สระน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านสระแก (สัมภาษณ์ นายสุวรรณ หาญพรม และ นางฝ้าย ชำวัน เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน สระแก หมายถึง สระน้ำที่มีต้นสะแกขึ้นอยู่โดยรอบ (สัมภาษณ์ นายสุวรรณ หาญพรม และ นางฝ้าย ชำวัน เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2554)

1.3 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอ บ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า นา จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ดังนี้

บ้านนาฝาย (หมู่ที่ 11 ตำบลกู่สวนแตง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ใกล้หมู่บ้านเดิมที่นามีธารน้ำเล็ก ๆ ไหลผ่าน ชาวบ้านได้มาช่วยกันขุดดินทำเป็นฝายกั้นธารน้ำนั้น จึงนำลักษณะที่ตั้งซึ่งเป็นที่นาและมีฝายกั้นน้ำในลำน้ำที่ไหลผ่านบริเวณที่นานั้น ว่า บ้านนาฝาย (สัมภาษณ์ นางโง่น พัฒนะแสง และ นายอารมณ โปธิจำ เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน นาฝาย หมายถึง บริเวณที่นาและมีฝายกั้นน้ำในลำน้ำที่ไหลผ่านที่นา (สัมภาษณ์ นางโง่น พัฒนะแสง และ นายอารมณ โปธิจำ เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

1.4 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า หลุม จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ดังนี้

บ้านหลุมท่อม (หมู่ที่ 12 ตำบลกุ่มสวนแดง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ลุ่มต่ำ (หลุม: เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง ขุดลง ใช้กับบริเวณพื้นดินซึ่งลุ่มต่ำกว่าบริเวณอื่น หรือพื้นดินหรือวัตถุที่เป็นแผ่นแบนๆ ที่ขุดต่ำลงกว่าบริเวณอื่น) มีหนองน้ำอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน มีดินท่อม (กระท่อม) จำนวนมากขึ้นอยู่ในบริเวณที่ลุ่มต่ำนั้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหลุมท่อม (สัมภาษณ์ นางพัน แหมะไรสง และ นางเลา ชูชีพ เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หลุมท่อม หมายถึง พื้นที่ลุ่มต่ำ (หลุม) ที่มีดินกระท่อมขึ้นอยู่ (สัมภาษณ์ นางพัน แหมะไรสง และ นางเลา ชูชีพ เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

1.5 ลักษณะภูมิประเทศเป็นป่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า ดง จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ดังนี้

บ้านดงยาง (หมู่ที่ 2 ตำบลกุ่มสวนแดง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านเดิมซึ่งเป็นป่าดงที่มีต้นยางนาขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดงยาง (สัมภาษณ์ นายสุทธา ทูลไธสง และ นางเข็มทอง เทียงธรรม เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ดงยาง หมายถึง ป่าดงที่มีต้นยางนาขึ้นหนาแน่น (สัมภาษณ์ นายสุทธา ทูลไธสง และ นางเข็มทอง เทียงธรรม เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

2. พรรณไม้

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากพรรณไม้ เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกชื่อพรรณไม้ที่มีจำนวนมากในท้องถิ่น หรือเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ จนเป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่นั้น ๆ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้จำนวน 14 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 26.42 ดังนี้

2.1 ไม้ยืนต้น ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มไม้ยืนต้น ได้แก่ แก ทองหลาง บาก ทุ้ม ประดู่ ม่วง เขวา ไทร อีเม้ง ยาง แดง กอก และ พะยอม จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 22.64 ดังนี้

1) บ้านแก (หมู่ที่ 8 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง คือ สะแก (ภาษาไทยถิ่นอีสาน นิยมเรียกสั้น ๆ ว่า ดั่นแก) ใหญ่น้อยจำนวนมากขึ้นอยู่บริเวณหนองน้ำของหมู่บ้าน ชาวบ้านเรียกว่า ป่าแก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านแก (สัมภาษณ์ นายสนธิ ทังไรสง และ นายรัชชัย สดไรสง เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน แก (แก: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทย มาตรฐานว่า สะแก เป็นคำยืมมาจากภาษาเขมร) หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งนิยมใช้ทำฟืน เมล็ดใช้ทำยาได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1150, สัมภาษณ์ นายสนธิ ทังไรสง และ นายรัชชัย สดไรสง เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2554)

2) บ้านทองหลาง (หมู่ที่ 1, 2 และ 3 ตำบลทองหลาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งคือ ทองหลาง กล่าวคือ หมู่บ้านนี้เดิมชื่อว่า บ้านหนองซอน ชาวบ้านได้มาตั้งบ้านเรือนใกล้กับหนองซอน (หนองน้ำซึ่งมี ขอนไม้ใหญ่จมอยู่) หนองน้ำอยู่กลางป่าทองหลาง ภายหลังจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านอย่างเป็นทางการว่า บ้านทองหลาง (สัมภาษณ์ นายคิลก ธรรมวิชา และ นางสมปอง พงษ์อุทธา เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ทองหลาง หมายถึง ชื่อไม้ต้นหลายชนิด เช่น ทองหลางป่า ทองหลางลาย หรือ ทองเผือก ทองหลางน้ำ หรือ ทองโหลง ดอกออกเป็นช่อสีแดงคล้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 513, สัมภาษณ์ นายคิลก ธรรมวิชา และ นางสมปอง พงษ์อุทธา เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2554)

3) บ้านบาก (หมู่ที่ 3 ตำบลกู่สวนแตง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งคือ บาก (บาก: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า กระบาก) กล่าวคือ เดิมบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านนี้เป็นป่ามีต้นไม้ชนิดหนึ่ง คือ ต้นบาก (กระบาก) ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเรียกป่านี้ว่า ป่าบาก และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านบาก (สัมภาษณ์ นายพรม บุญมีป้อม และ นายไสว ศาเลาแดง เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน กระบาก (ภาษาไทยถิ่นอีสานเรียกว่า บาก) หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ขึ้นในป่าดิบทั่วไปลำต้นตรง เนื้อไม้สูง 30-40 เมตร ใช้ในการก่อสร้างที่ไม่ต้องรับน้ำหนัก โดยมากใช้เป็นไม้แบบหล่อคอนกรีต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 46)

4) บ้านท่ม (หมู่ที่ 4 ตำบลกู่สวนแตง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง คือ ท่ม (กระท่ม) ขึ้นล้อมรอบหนองน้ำทางทิศใต้ของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านท่ม (ท่ม, ท่ม: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า กระท่ม) (สัมภาษณ์ นายสุวรรณ ทองทะวัง และ นางสุดา ทะนิโคตร เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน กระท่ม (ท่ม) หมายถึง ชื่อไม้ต้นขนาดกลางและขนาดใหญ่ ใบออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน ตามลำกิ่งและในระหว่างใบมีหูใบรูปสามเหลี่ยมปลายแหลม ติดกับกิ่งทั้ง 2 ด้าน ดอกเป็นช่อกลมสีเหลืองอ่อน หอม เนื้อไม้สีเหลืองขาว ใช้ทำเสากระดาน และเอื่อกระดาชนิดเลวได้ กระท่มบก ตะกู หรือ ตะโกสั้ม ก็เรียก นอกจากนี้ยังมีชื่อ กระท่มจี๋หมู กระท่มนา กระท่มหมู กระท่อมจี๋หมู กระท่มนา ตุ่มแะ ตุ่มกั่วว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 43, 41)

5) บ้านประคู้ (หมู่ที่ 9 ตำบลกู่สวนแตง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง คือ ประคู้ เนื่องจากเดิมพื้นที่บริเวณหมู่บ้านมีต้นประคู้ขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านประคู้ (สัมภาษณ์ นางกำ ปีกไชย และ นายโม้ จันทรา เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ประคู้ หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ มี 2 ชนิด ดอกสีเหลืองกลิ่นหอม ชนิดหนึ่งกิ่งมักทอดย้อย เปลือกสีเทา มีน้ำยางน้อย ปลูกเป็นไม้ให้ร่มตามถนน อีกชนิดหนึ่งกิ่งมักชูขึ้นเล็กน้อย เปลือกสีน้ำตาลเข้ม มีน้ำยางมาก ขึ้นตามป่าเบญจพรรณทั่วไป เนื้อไม้สีแดงนิยมใช้ทำคอกเกวียน นอกจากนี้ยังมี ประคู้แขก ประคู้ชิงชัน ประคู้แดง และ ประคู้ลาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 658)

6) บ้านม่วง (หมู่ที่ 7 ตำบลหนองเยือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง คือ มะม่วง (ชาวอีสานเรียกชื่อต้นมะม่วงว่า ต้นม่วง ต้นหมากม่วง ต้นบักม่วง) เนื่องจากบริเวณหมู่บ้านมีต้นมะม่วงขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านม่วง (สัมภาษณ์ นายเลิศ ทาไชสง และ นายบุญถึง มารศรี เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ม่วง (มะม่วง) หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้น มีหลายชนิด ใบอ่อน และผลใช้เป็นอาหาร (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 847)

7) บ้านเขว (หมู่ที่ 8 ตำบลหนองเยือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง คือ เขว (ขว้าว) มีประวัติของหมู่บ้านว่า นายอ้อดได้มอบหนองน้ำในที่ของตนให้เป็นหนองน้ำสาธารณะ ซึ่งบริเวณนั้นมีต้นขว้าวใหญ่ (เขว้า, เขว) ขึ้นอยู่หลายต้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเขว (สัมภาษณ์ นายแก้ว แคนอินทร์ และ นายไสว เวทไชสง เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน เขว (เขว้า, ขว้าว: ภาษาไทยถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยมาตรฐานว่า ขว้าว) หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งขึ้นในป่าเบญจพรรณทั่วไป ลำต้นสูงใหญ่ ใบมนรูปหัวใจ ปลายแหลม ดอกสีเหลือง คล้ายดอกกระทู้แต่เล็กกว่า เนื้อไม้สีเหลืองละเอียด ใช้ทำฝานบ้าน เครื่องเรือน เครื่องกลึง และเครื่องแกะสลัก, กว้าว ขวาว หรือคว้าว ก็เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 171)

8) บ้านไทรทอง (หมู่ที่ 9 ตำบลหนองเยือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อของต้นไม้ คือ ไทร เนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้าน มีต้นไทรขนาดใหญ่ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ไทรทอง ขึ้นอยู่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อต้นไม้ ว่า บ้านไทรทอง (สัมภาษณ์ นายดี ห้องไธสง และ นายสังข์ ห้อยไธสง เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ไทรทอง หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง เรียกชื่ออื่นอีกว่า กร่าง ลุง ฮ่างหลวง เปลือกเรียบสีเทา ใบกว้างหนารูปไข่ ปลายมน ไม่มีขน ผลกลม เมื่อสุกมีสีส้มออกแดง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 548, 65-66)

9) บ้านอีเม้ง (หมู่ที่ 6 ตำบลแดงใหญ่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง คือ อีเม้ง เนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นป่า มีต้นอีเม้งขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านอีเม้ง (สัมภาษณ์ นางน้อย ใหญ่สมพงษ์ และ นายหนูกัน เตะไธสง เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน อีเม้ง เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน(เฉพาะถิ่น) หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง เป็นไม้เนื้อแข็ง ใบคล้ายใบมะขาม เปลือกลำต้นแตกคล้ายคันสคะ (สัมภาษณ์ นางน้อย ใหญ่สมพงษ์ และ นายหนูกัน เตะไธสง เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

10) บ้านยางทะเล (หมู่ที่ 5 ตำบลหนองเยือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ คือ ต้นยางนา ชาวบ้านเรียกว่า ต้นยางทะเล เนื่องจากบริเวณหมู่บ้านมีหนองน้ำธรรมชาติที่กว้างใหญ่กว่าหนองน้ำทั่ว ๆ ไป จนเปรียบได้กับทะเล หนองน้ำนี้เดิมเป็นแม่น้ำมูล ภายหลังแม่น้ำมูลเปลี่ยนเส้นทางไหล บริเวณนี้จึงกลายเป็นหนองซึ่งชาวบ้านเรียกว่า มูลหลง หมายถึงแม่น้ำมูลเปลี่ยนทิศหรือหลงทิศทาง บนที่ดอนใกล้หนองน้ำ ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านนี้มีต้นยางนาขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ ชาวบ้านจึงเรียกต้นยางนี้ว่า ยางทะเล และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านยางทะเล (สัมภาษณ์ นางมิ โปธิชัยเลิศ และ นายพรมมา ลครไพร เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ยางทะเล หมายถึง ดันยางนาขึ้นอยู่บริเวณ
หนองน้ำที่กว้างใหญ่คู่ทะเล (สัมภาษณ์ นางมี โพธิ์ชัยเลิศ และ นายพรมมา ลครไพร เมื่อวันที่
4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

11) บ้านแดงใหญ่ (หมู่ที่ 1 ตำบลแดงใหญ่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อพรรณไม้ชนิดหนึ่ง คือ ไม้แดง เดิมเรียกชื่อ
หมู่บ้านว่า บ้านแดง เพราะตั้งหมู่บ้านขึ้นในป่าไม้แดงต่อมาผู้นำของหมู่บ้านสามารถปกครอง
ชาวบ้านได้อยู่เย็นเป็นสุข ทำให้มีคนอพยพมาอยู่เพิ่มขึ้น มีจำนวนครัวเรือนมากขึ้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้าน
ใหม่ว่า บ้านแดงใหญ่ (สัมภาษณ์ นางกอบแก้ว บุญแผน และ นายอดิศร สิวันทา เมื่อวันที่
13 พฤศจิกายน พ.ศ.2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน แดงใหญ่ หมายถึง หมู่บ้านซึ่งอยู่ในพื้นที่ป่า
ไม้แดงและเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ (สัมภาษณ์ นางกอบแก้ว บุญแผน และ นายอดิศร สิวันทา
เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

12) บ้านกอกดอนพยอม (หมู่ที่ 5 ตำบลทองหลาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อดันไม้ 2 ชนิด คือ ดันมะกอก กับ ดันพะยอม
เหตุที่ได้ชื่อหมู่บ้านเป็นชื่อดันไม้ 2 ชนิดนี้ เพราะหมู่บ้านนี้เกิดจากการรวมตัวของครัวเรือนเดิม
2 คุ่ม (คุ่ม: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึงส่วนของหมู่บ้าน) คือ คุ่มบ้านกอก (ชาวอีสานเรียก
ดันมะกอกว่า ดันกอก) ซึ่งเป็นบริเวณที่มีดันมะกอกขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ กับคุ่มดอนพยอม ซึ่งมี
ดันพะยอมขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก คุ่มทั้ง 2 นี้ ที่จริงมีสภาพเป็นหมู่บ้านเล็ก 2 หมู่บ้าน
แต่ด้วยจำนวนครัวเรือนมีน้อยจึงไม่สามารถตั้งเป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการได้ ดังนั้นจึงต้องรวม
2 หมู่บ้านนี้ เข้าด้วยกันเป็นหมู่บ้านเดียว ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านกอกดอนพยอม สภาพภาพของ
หมู่บ้านเดิมจึงลดลงไปเป็นเพียง คุ่มบ้านกอก กับ คุ่มดอนพยอม (สัมภาษณ์ นางเลียง ทูเรศโรตอง
และ นางดี ชาลี เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน กอกดอนพยอม หมายถึง ชื่อไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ 2
ชนิด คือ ดันมะกอก และดันพะยอมซึ่งเกิดอยู่บนที่ดอน มะกอก หมายถึง ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่
ใบอ่อนมีรสเปรี้ยวใช้เป็นผักดิบ ผลขนาดลูกหมากดิบ เมื่อสุกมีรสเปรี้ยวเฝื่อน ใช้ปรุงอาหาร ราก

และเมล็ดใช้ทำยาได้ มะกอกบ้าน หรือ มะกอกป่า ก็เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 844) พะยอม หมายถึง ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ดอกสีขาว กลิ่นหอม เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 778) (สัมภาษณ์ นางเลียง ทูเรศโรสง และ นางดี ชาลี เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2554)

2.2 ไม้พุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มไม้พุ่ม ได้แก่ บง จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ดังนี้

บ้านบง (หมู่ที่ 9 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อของต้นไม้ชนิดหนึ่งซึ่งภาษาไทยถิ่นอีสานเรียกว่า ไม้บง กล่าวคือ ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่บ้านมีหนองน้ำสองแห่ง มีต้นไม้บงขึ้นหนาที่บชาวบ้านเรียกว่า ป่าบง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านบง (สัมภาษณ์ นายสด วนาโรสง และ นายสังคม ฉากโรสง เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน บง หมายถึง ชื่อไม้ชนิดหนึ่ง ไม่มีหนาม ปล้องสั้น เนื้อลำหนา ใช้จักตอก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 601, สัมภาษณ์ นายสด วนาโรสง และ นายสังคม ฉากโรสง เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2554)

2.3 ไม้เถา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อต้นไม้ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มไม้เถา ได้แก่ สัมป่อย จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ดังนี้

บ้านสัมป่อย (หมู่ที่ 6 ตำบลหนองเยือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง คือ ต้นสัมป่อย กล่าวคือ พื้นที่ของหมู่บ้านเป็นเนินกว้างมีต้นสัมป่อยขึ้นตามธรรมชาติจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า ดอนใหญ่สัมป่อย ต่อมาเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านสัมป่อย (สัมภาษณ์ นายอำคา แห้วโรสง และ นายชุ่ม เวรโรสง เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน สัมป่อย หมายถึง ชื่อไม้เถาเนื้อแข็งชนิดหนึ่ง ใบเป็นฝอยคล้ายใบชะอมแต่รสเปรี้ยว ใช้ทำยาได้ ฝักใช้สระหัวต่างสมุนไพรและใช้ทำยาได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1126)

3. วัตถุ

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากวัตถุ เป็นชื่อหมู่บ้านที่ตั้งจากสิ่งของ เครื่องใช้ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.77 ดังนี้

1) บ้านหินตั้ง (หมู่ที่ 11 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อวัตถุนิดหนึ่ง คือ หิน กล่าวคือ เดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกับบ้านหลักศิลา หมู่ที่ 13 ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ ใช้ชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองเมืองเสี้ยว เพราะบริเวณหนองน้ำและป่าในละแวกนั้นมีต้นหมากเสี้ยวขึ้นอยู่มาก ต่อมามีคนค้นพบหลักหินขนาดยาวประมาณ 1 เมตร ประกอบกับได้แยกเขตการปกครองออกมาจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านหมู่ที่ 11 ว่า บ้านหินตั้ง และตั้งชื่อหมู่บ้านหมู่ที่ 13 ว่า บ้านหลักศิลา เนื่องจากมีที่มาจากสิ่งเดียวกัน แต่ต้องการให้มีชื่อแตกต่างกัน (สัมภาษณ์ นางบุญจันทร์ เลื่อนไธสง และ นางฉวี สังขทิพย์ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หินตั้ง หมายถึง หลักหินซึ่งค้นพบในบริเวณหมู่บ้าน (สัมภาษณ์ นางบุญจันทร์ เลื่อนไธสง และ นางฉวี สังขทิพย์ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2554)

2) บ้านหลักศิลา (หมู่ที่ 13 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อของวัตถุนิดหนึ่ง คือ หิน เรียกเป็นภาษาที่ไพเราะขึ้นว่า ศิลา เดิมเป็นหมู่บ้านเดียวกับบ้านหินตั้ง หมู่ที่ 11 ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ ใช้ชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองเมืองเสี้ยวเช่นเดียวกัน เพราะบริเวณหนองน้ำและป่าในละแวกนั้นมีต้นหมากเสี้ยวขึ้นอยู่มาก ต่อมามีคนค้นพบหลักหินขนาดยาวประมาณ 1 เมตร ประกอบกับได้แยกเขตการปกครองออกมาจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านหมู่ที่ 11 ว่า บ้านหินตั้ง และตั้งชื่อหมู่บ้านหมู่ที่ 13 ว่า บ้านหลักศิลา เนื่องจากมีที่มาจากสิ่งเดียวกัน แต่ต้องการให้มีชื่อแตกต่างกัน (สัมภาษณ์ นางสุภาพ ศรีพุทธรัตน์ และ นายชัชวาล วาไรสง เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หลักศิลา หมายถึง หลักหิน (สัมภาษณ์ นางสุภาพ ศรีพุทธรัตน์ และ นายชัชวาล วาไรสง เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554)

4. คำนาน หรือเรื่องเล่า

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากคำนาน หรือเรื่องเล่า เป็นชื่อหมู่บ้านที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ ที่ถ่ายทอดสืบเนื่องมาทางมุขปาฐะ จะมีหลักฐานหรือไม่มีหลักฐานเป็นเครื่องพิสูจน์ก็ได้ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.43 ดังนี้

1) บ้านใหม่ไชยพจน์ (หมู่ที่ 1 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของการตั้งชื่อหมู่บ้าน มาจากประวัติการก่อตั้งหมู่บ้าน ว่า นายไชยพจน์ ภูคำชัย เป็นผู้จัดตั้งหมู่บ้าน เดิมตั้งชื่อว่า บ้าน กม.ศูนย์ เนื่องจากตั้งอยู่บริเวณทางสามแยกซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ ได้แก่ ทิศตะวันออกไปอำเภอพุทไธสง ทิศตะวันตกไปยังอำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันตกไปยังอำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น และเห็นว่าเป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ด้วยมีเจตนาจะให้ เป็นเมืองใหม่ในอนาคต ภายหลังจึงเปลี่ยนชื่อให้ สอดคล้องกับเจตนาในการก่อตั้ง และเพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้นำในการก่อตั้ง จึงเปลี่ยนชื่อเป็นบ้านใหม่ไชยพจน์ (กม.ศูนย์) (สัมภาษณ์ นายสงวน เรือนไธสง และ นายสุริยันต์ แผลงประพันธ์ เมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ใหม่ไชยพจน์ หมายถึง หมู่บ้านที่เกิดขึ้นใหม่ โดยมีนายไชยพจน์ เป็นผู้นำในการก่อตั้ง (สัมภาษณ์ นายสงวน เรือนไธสง และ นายสุริยันต์ แผลงประพันธ์ เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2557)

2) บ้านหนองเรือ (หมู่ที่ 8 ตำบลกู่สวนแตง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน ไม่สามารถสืบหาความเป็นมาได้ชัดเจน มีเพียงเรื่องเล่าว่า ชาวบ้านได้ค้นพบหนองน้ำเก่าแก่ที่เรียกชื่อสืบต่อกันมาว่า หนองเรือ บริเวณร่องรอยชุมชนโบราณสมัยทวารวดี จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองเรือ (สัมภาษณ์ นายจำปี สารคาม และ นายสอง ศรีสมอ เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองเรือ หมายถึง หนองน้ำบริเวณร่องรอยชุมชนโบราณสมัยทวารวดี (สัมภาษณ์ นายจำปี สารคาม และ นายสอง ศรีสมอ เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

3) บ้านหนองนกคู่ (หมู่ที่ 10 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นป่าทึบ มีหนองน้ำอยู่หนองหนึ่งที่ตั้งตัวนานาชนโคอาศัยหากินอยู่ และบริเวณใกล้กับหนองน้ำมีต้นประดู่ใหญ่ต้นหนึ่งปลายยอดแห้งตาย มีนกคู่หนึ่งมาอาศัยอยู่บนยอดไม้ ลงมากินน้ำในหนองน้ำเป็นประจำ ชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองน้ำ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านหนองนกคู่ (สัมภาษณ์ นายพูน ทูลนอก และ นายวิฑูรย์ บุตรสีภูมิ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองนกคู่ หมายถึง หนองน้ำที่มีนกคู่หนึ่งอาศัยหากินอยู่เป็นประจำ (สัมภาษณ์ นายพูน ทูลนอก และ นายวิฑูรย์ บุตรสีภูมิ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2554)

4) บ้านหนองหัวหมู (หมู่ที่ 9 ตำบลแดงใหญ่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า ที่ตั้งหมู่บ้านเดิมเป็นป่าอุดมสมบูรณ์ มีหมูป่าอาศัยอยู่จำนวนมาก นายพรานออกล่าหมูป่า เมื่อล่าได้แล้วจะนำหมูป่ามาชำแหละที่บริเวณหนองน้ำทางทิศใต้ของหมู่บ้าน แล้วนำกลับเฉพาะส่วนเนื้อของหมู ส่วนอวัยวะอื่น ๆ จะทิ้งไว้ที่หนองน้ำ ให้แรงแกกิน ทำให้มีซากหัวหมูจำนวนมากที่ริมหนองน้ำ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองหัวหมู (สัมภาษณ์ นางดา สร้างไธสง และ นายไธ เฉลยโคบุตร เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองหัวหมู หมายถึง หนองน้ำมีซากหัวหมูจำนวนมาก (สัมภาษณ์ นางดา สร้างไธสง และ นายไธ เฉลยโคบุตร เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

5) บ้านตลาดแบ้ (หมู่ที่ 4 ตำบลทองหลาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า บริเวณพื้นที่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านมีหนองน้ำขนาดใหญ่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี บริเวณหนองน้ำเป็นที่ลุ่มอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งรวมพืชและสัตว์นานาชนิด ชาวบ้านจึงเรียกว่า หนองตลาด ต่อมาเมื่อวัวพ่อฝูงของพ่อเข็ม วงศ์สวาสดี ชื่อ ไอ้แบ้ (วัวตัวนี้มีลักษณะเขาแบนบาน) พาฝูงมากินน้ำที่หนองแห่งนี้ได้

ล้มเสียชีวิต จึงฝังไว้ที่หนองน้ำนี้ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านตลาดแบ้ (สัมภาษณ์ นายบุญมี สงวนนาม และ นางพร้อมจิต สิงห์ไธสง เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ตลาดแบ้ หมายถึง วัวตัวหนึ่งซึ่งมีชื่อ แบ้ เมื่อตายลงถูกนำมาฝังบริเวณหนองน้ำที่เป็นแหล่งรวมพืชและสัตว์นานาชนิดซึ่งเดิมชาวบ้านเรียกว่า หนองตลาด (สัมภาษณ์ นายบุญมี สงวนนาม และ นางพร้อมจิต สิงห์ไธสง เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2554)

5. ทิศ ที่ตั้ง สถานที่

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากทิศ ที่ตั้ง เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกถึงตำแหน่งที่อยู่ของหมู่บ้าน หรือบอกทิศทางของที่ตั้งของหมู่บ้าน โดยยึดตามทิศต่างๆ หรือระยะทางใกล้เคียงกับสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ซึ่งมักเป็นสถานที่สำคัญของหมู่บ้าน หรือเป็นสถานที่ที่รู้จักกันโดยทั่วไป พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 7 ชื่อ คิดเป็น ร้อยละ 13.21 ดังนี้

1) บ้านใต้ (หมู่ที่ 14 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากชื่อทิศ กล่าวคือ หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านที่แยกตัวออกมาจากบ้านแก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านเดิม คือ บ้านแก หมู่ที่ 8 ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ เมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านใต้ (สัมภาษณ์ นายวันทา จัตรไธสง และ นายหนูกาย เมืองน้อย เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ใต้ หมายถึง ทิศที่อยู่ตรงข้ามกับทิศเหนือหรือทิศที่อยู่ทางขวามือเมื่อหันหน้าไปทางทิศตะวันออก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 482)

2) หัวฝาย (หมู่ที่ 4 ตำบลหนองแวง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการเรียกตามที่ตั้งของหมู่บ้าน กล่าวคือ หมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้จุดเริ่มต้นด้านหนึ่งของฝายกั้นน้ำที่กั้นอยู่บริเวณหนองน้ำ คือ หนองหัวฝาย จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวฝาย (สัมภาษณ์ นายมิ่ง แก้วบุตรสา และ นางปิยลักษณ์ ณรงค์ศักดิ์ เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ห้วยฝาย หมายถึง บริเวณจุดเริ่มต้นด้านหนึ่งของฝายกั้นน้ำ (สัมภาษณ์ นายมั่ง แก้วบุตรสา และ นางปิยลักษณ์ ณรงค์ศักดิ์ เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2554)

3) บ้านหัวหนอง (หมู่ที่ 6 ตำบลทองหลาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการเรียกตามที่ตั้งของหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านตั้งอยู่ในพื้นที่ต้นน้ำที่ไหลลงสู่หนองขอน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวหนอง (สัมภาษณ์ นายกว้าง เวทไธสง และ นายสมหมาย วิหาร เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หัวหนอง หมายถึง จุดเริ่มต้นที่ทางน้ำที่ไหลลงสู่หนองน้ำ (สัมภาษณ์ นายกว้าง เวทไธสง และ นายสมหมาย วิหาร เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2554)

4) บ้านหัวถนน (หมู่ที่ 8 ตำบลทองหลาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการเรียกตามที่ตั้งของหมู่บ้าน เดิมบริเวณใกล้หมู่บ้าน มีฝายกั้นน้ำอยู่ติดกับที่นาของตาคุณ หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ตั้งบ้านเรือนอยู่สองฝั่งถนน เดิมชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านฝายตาคุณ ต่อมาได้ตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่โดยถือเอาจุดเริ่มต้นของถนนที่ใกล้กับฝายตาคุณ ว่า บ้านหัวถนน (สัมภาษณ์ นายชาน บุญเหลือ และ นายก้อม เพิ่มพูน เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หัวถนน หมายถึง จุดเริ่มต้นของถนน (สัมภาษณ์ นายชาน บุญเหลือ และ นายก้อม เพิ่มพูน เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2554)

5) บ้านหัวศาลา (หมู่ที่ 9 ตำบลทองหลาง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการเรียกชื่อตามที่ตั้งของหมู่บ้าน หมู่บ้านนี้เดิมเป็นเพียงคุ้ม (คุ้ม: ส่วนของหมู่บ้าน) ชื่อคุ้มหัวศาลา เพราะทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ติดกับหมู่บ้าน มีที่ดอนแปลงหนึ่งเป็นที่ธรณีสงฆ์ของวัดสระปทุม ทางวัดและชาวบ้านได้สร้างศาลาบนที่ดอนแห่งนี้ (ที่ปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์) เมื่อได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหัวศาลา (สัมภาษณ์ นายเลิศ วรไธสง และ นายธนอม ทางไธสง เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หัวศาลา หมายถึง จุดเริ่มต้นด้านใดด้านหนึ่งของศาลา (สัมภาษณ์ นายเลิศ วรโธสง และ นายถนอม ทางโธสง เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2554)

6) บ้านกู่สวนแดง (หมู่ที่ 1 ตำบลกู่สวนแดง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการเรียกชื่อหมู่บ้านตามสถานที่ กล่าวคือ เดิมชาวบ้านตั้งบ้านเรือนอยู่ในป่าห้วย (ป่าที่มีต้นห้วยขึ้นมาก) ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านห้วย ต่อมาเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านกู่สวนแดง ตามชื่อโบราณสถานเก่าแก่ในบริเวณนั้น คือ ปรากฏกู่สวนแดง (สัมภาษณ์ นายหวด มนต์ศิลา และ นายเกียรติก้อง คงฤทธิ์ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน กู่สวนแดง หมายถึง พระปรางค์กู่สวนแดง (สัมภาษณ์ นายหวด มนต์ศิลา และ นายเกียรติก้อง คงฤทธิ์ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

7) บ้านกู่ฤาษี (หมู่ที่ 4 ตำบลหนองเยือง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการเรียกชื่อตามสถานที่ กล่าวคือ บริเวณใกล้หมู่บ้านมีปรางค์กู่แห่งหนึ่ง ชื่อ ปรางค์กู่ฤาษี เป็นโบราณสถานเก่าแก่ เมื่อชาวบ้านอพยพมาตั้งหมู่บ้านในพื้นที่นี้ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านกู่ฤาษี (สัมภาษณ์ นางหว่า โพนนอก และ นายแหลม โสบังนอก เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน กู่ฤาษี หมายถึง พระปรางค์กู่ฤาษี (สัมภาษณ์ นางหว่า โพนนอก และ นายแหลม โสบังนอก เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

6. ถิ่นฐานเดิม

ชื่อหมู่บ้านที่มีที่มาจากถิ่นฐานเดิมที่ย้ายมา เป็นชื่อหมู่บ้านที่นำชื่อของสถานที่เดิมหรือหมู่บ้านเดิมที่เคยอยู่อาศัย ก่อนที่จะย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยยังสถานที่ปัจจุบัน มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน นิยมเพิ่มคำว่า “น้อย” คำว่า “ใหม่” และคำว่า “พัฒนา” ต่อท้ายชื่อหมู่บ้านเดิม รวมทั้งชื่อหมู่บ้านที่มีการย้ายถิ่นฐานแล้วใช้ชื่อเดิม ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.55 ดังนี้

1) บ้านหนองแขงน้อย (หมู่ที่ 5 ตำบลหนองแขง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อตามหมู่บ้านเดิม เพราะเมื่อแยกการปกครอง ออกมาจากบ้านหนองแขง หมู่ที่ 2 มาเป็นหมู่ที่ 5 ตำบลหนองแขง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กที่เกิดขึ้นภายหลังบ้านหนองแขง จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองแขงน้อย (สัมภาษณ์นายสงัด มนัสศิลา และ นายไพโรจน์ ทูลไธสง เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองแขงน้อย หมายถึง หมู่บ้านหนองแขง ซึ่งตั้งขึ้นใหม่ มีขนาดเล็กกว่าบ้านหนองแขงเดิม (สัมภาษณ์ นายสงัด มนัสศิลา และ นายไพโรจน์ ทูลไธสง เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2554)

2) บ้านหนองนกน้อย (หมู่ที่ 15 ตำบลหนองแขง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อตามหมู่บ้านเดิม เนื่องจากแยกเขตการปกครอง ออกมาจากบ้านหนองนก หมู่ 10 ตำบลหนองแขง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก และจัดตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้านที่หลังบ้านหนองนก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองนกน้อย (สัมภาษณ์ นายบุญเลี้ยง ห่อไธสง และ นายพูน ทุนนอก เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน หนองนกน้อย หมายถึง บ้านหนองนกที่ตั้งขึ้นใหม่ มีขนาดเล็กกว่าบ้านหนองนกเดิม (สัมภาษณ์ นายบุญเลี้ยง ห่อไธสง และ นายพูน ทุนนอก เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554)

3) บ้านโคกจิกน้อย (หมู่ที่ 7 ตำบลกุสุมาเตง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้านเดิม คือ บ้านโคกจิก เมื่อมีการขยายครัวเรือนออกไปและตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่ในพื้นที่ใกล้เคียง ประกอบกับมีจำนวนครัวเรือน น้อย จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโคกจิกน้อย (สัมภาษณ์ นายเสริฐ อรัญวัชณ์ และ นางพึง ช่างศรี เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โศกจิกน้อย หมายถึง หมู่บ้านขนาดเล็กเดิมเป็นโคกเป็นป่าที่มีต้นจิกขึ้นอยู่มาก (สัมภาษณ์ นายเสรีฐ อนุรักษ์ และ นางพึง ช่างศรี เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

4) บ้านเป่าพัฒนา (หมู่ที่ 5 ตำบลแดงใหญ่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากการตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้านเดิม กล่าวคือ ประชากรของหมู่บ้านนี้เดิมตั้งบ้านเรือนอยู่ที่โนนบ้านเป่า (เป่า: ภาษาถิ่นอีสาน หมายถึงต้นไม้ชนิดหนึ่ง ภาษาไทยมาตรฐานเรียกว่า เปล้า) บริเวณรอบหมู่บ้านเป็นป่า ชาวบ้านกลัวสัตว์ป่ามาทำร้าย ประกอบกับเวลานั้นเกิดโรคระบาด (โรคห่า) ขึ้นในหมู่บ้าน จึงย้ายที่ตั้งหมู่บ้านใหม่และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านอิเม้ง ต่อมาจำนวนประชากรมากขึ้น จึงแบ่งเขตการปกครองออกจากบ้านอิเม้งเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งและตั้งชื่อหมู่บ้านที่เกิดขึ้นใหม่นี้ชื่อถิ่นฐานเดิมที่อพยพมาครั้งแรก ว่า บ้านเป่า ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านเป่าพัฒนา (สัมภาษณ์ นายสมพงษ์ กุลอุปฮาด และ นายประมวล ค้ายไธสง เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน เป่าพัฒนา หมายถึง บ้านเป่าที่ได้ทำให้ดีขึ้นกว่าเดิม (สัมภาษณ์ นายสมพงษ์ กุลอุปฮาด และ นายประมวล ค้ายไธสง เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

7. ขนาด

ชื่อหมู่บ้านที่บอกขนาด เป็นชื่อหมู่บ้านที่บอกลักษณะกำหนดสังเกตได้ว่า มาก น้อย ใหญ่ เล็ก เท่านั้นเท่านี้ ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ดังนี้

บ้านน้อย (หมู่ที่ 10 ตำบลกู่สวนแดง)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากลักษณะพื้นที่ของหมู่บ้านมีเนื้อที่เล็กน้อยและมีจำนวนครัวเรือนน้อย จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านน้อย (น้อย: ภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง มีขนาดเล็ก แต่ถ้าออกเสียงว่า หน้อย จะหมายถึงมีจำนวนน้อย) (สัมภาษณ์ นายสมิง เทียนไธสง และ นายบัว แจ่มแจ้ง เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน น้อย หมายถึง มีไม่มาก มีขนาดเล็ก (สัมภาษณ์ นายสมิง เทียนไชสง และ นายบัว แจ่มแจ้ง เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

8. ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง

ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง เป็นชื่อหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลงไปจากชื่อเดิมที่เคยใช้มาในอดีต มักนำคำพ้องเสียงกับคำเดิมที่เป็นชื่อหมู่บ้านมาใช้แทน อย่างคำว่า โสก กับคำว่า โสก ชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ดังนี้

โสกนาค (หมู่ที่ 4 ตำบลแดงใหญ่)

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน มาจากความเข้าใจผิดของทางราชการ กล่าวคือ บริเวณทางเดินของหมู่บ้านซึ่งเป็นที่สูง น้ำไหลเซาะดินเป็นร่องลึก (โสก) มีสัตว์ชนิดหนึ่ง คือ นาก ลงมาเล่นน้ำบริเวณที่เป็นโสกนั้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโสกนาค ต่อมาเมื่อมีการสำรวจชื่อหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ เจ้าหน้าที่บ้านเมื่อได้เขียนสะกดชื่อเป็น บ้านโสกนาค (สัมภาษณ์ นายจำลอง รักเป้า และ นายณรงค์ ไวโรสง เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน โสกนาค หมายถึง พระยานาค (สัตว์ในนิยายตามความเชื่อทางพุทธศาสนา) มีความทุกข์ แต่ในความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านที่แท้จริงแล้วจะต้องเขียนสะกดเป็น โสกนาค หมายถึง ตัวนาค (สัตว์ที่เท้าคล้ายตัวตุ่นดำรงชีวิตในน้ำได้) ดำรงชีวิตอยู่ในบริเวณพื้นที่โสก (สัมภาษณ์ นายจำลอง รักเป้า และ นายณรงค์ ไวโรสง เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554)

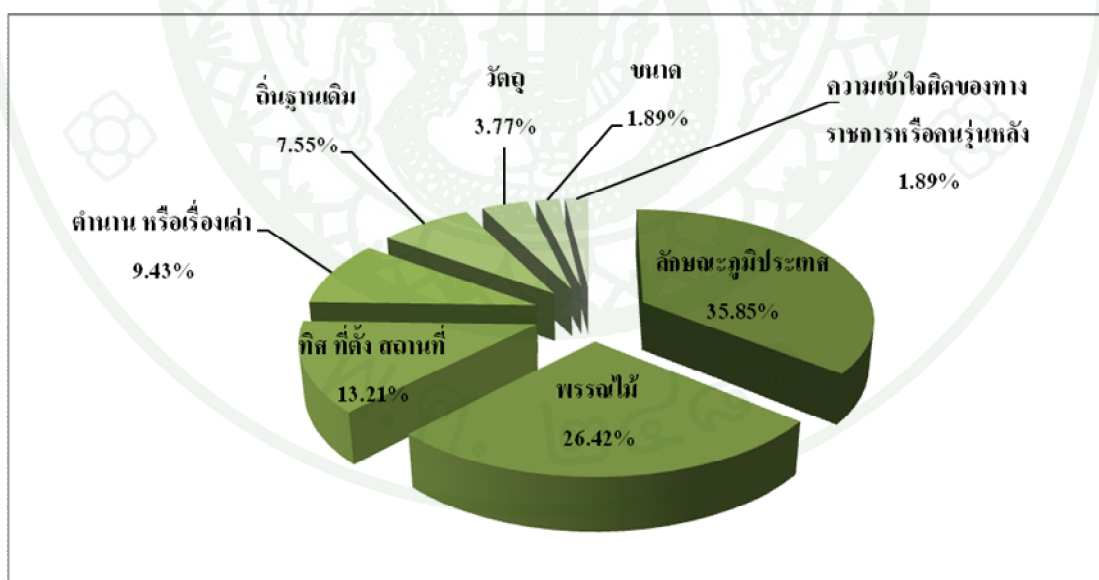
จากการวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวด
ความหมายของคำ

ที่	หมวดความหมายที่แสดง ที่มาของชื่อหมู่บ้าน	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	ลักษณะภูมิประเทศ		19	35.85
1.1	ที่สูง	โนน โนนดินแดง โนนไฮ โนนเห็ดโค โคกสะอาด โคกจิก	(6)	(11.32)
1.2	แหล่งน้ำ	หนองสองห้อง หนองไผ่ (ต.หนองแวง) หนองไผ่ (ต.แดงใหญ่) หนองไผ่ล้อม หนองแวง หนองบัวขาว หนองจิก หนองเอื้อง ห้วยเหี้ย สระแก	(10)	(18.87)
1.3	ที่ราบ	นาฝาย	(1)	(1.89)
1.4	ที่ลุ่ม	หุบพุ่ม	(1)	(1.89)
1.5	ป่า	ดงยาง	(1)	(1.89)
2	พรรณไม้		14	26.42
2.1	ไม้ยืนต้น	แก ทองหลาง บาก พุ่ม ประคู้ ม่วง เขวา ไทรทอง อีเม้ง ยางทะเล แดงใหญ่ กอกดอนพยอม	(12)	(22.64)
2.2	ไม้พุ่ม	บง	(1)	(1.89)
2.3	ไม้เถา	ส้มป่อย	(1)	(1.89)
3	ทิศ ที่ตั้ง สถานที่	ใต้ ห้วยฝาย ห้วยหนอง ห้วยถนน ห้วยศาลา กู่สวนแตง กู่ถาญี	7	13.21
4	ตำนาน หรือเรื่องเล่า	ใหม่ไชยพจน์ หนองเรือ หนองนกคู่ หนองหัวหมู ตลาดแบ้	5	9.43
5	ถิ่นฐานเดิม	หนองแวงน้อย หนองนกคู่ น้อย โคกจิกน้อย เป้าพัฒนา	4	7.55
6	วัตถุ	หินตั้ง หลักศิลา	2	3.77
7	ขนาด	น้อย	1	1.89
8	ความเข้าใจผิดของทาง ราชการหรือคนรุ่นหลัง	โศกนาถ	1	1.89
	รวม		53	100

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ จำแนกที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำได้ 8 ประเภท พบมากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 19 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 35.85 ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูง จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.32 ลักษณะภูมิประเทศเป็นแหล่งน้ำ จำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 18.87 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ลุ่ม จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 และลักษณะภูมิประเทศเป็นป่า จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 รองลงมา คือ พรรณไม้ จำนวน 14 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 26.42 ได้แก่ ไม้ยืนต้น จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 22.64 ไม้พุ่ม จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 และไม้เถา จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ทิศ ที่ตั้ง สถานที่ จำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.21 ด่านนา หรือ เรืองเล่า จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.43 ถิ่นฐานเดิม จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.55 วัตถุ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.77 ขนาด จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 และความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 10 ร้อยละของที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ

กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้านรวมจำนวน 53 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ คือ 1) การใช้คำภาษาไทย ได้แก่ การใช้คำมูล และ การประสมคำ 2) การใช้คำยืม ได้แก่ คำยืมภาษาเขมร ดังนี้

คำภาษาไทย

ผลการวิจัยชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านโดยการใช้คำภาษาไทย ได้แก่ การใช้คำมูล และการประสมคำ รวมจำนวน 47 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 88.68 ดังนี้

1. การใช้คำมูล หมายถึง การตั้งชื่อหมู่บ้านโดยการนำคำมูล ซึ่งเป็นคำที่มีมาแต่เดิม อาจเป็นคำหลายพยางค์ หรือเป็นคำโดด นั้น มาใช้เลยโดยไม่ได้สร้างคำขึ้นใหม่ เป็นคำที่มีมาแต่เดิม อาจเป็นคำหลายพยางค์ หรือเป็นคำโดด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.43 ดังนี้

1.1 คำนาม พบชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำนาม จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

1) โนน	2) บง	3) ใต้
4) ม่วง		

1.2 คำวิเศษณ์ พบชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำวิเศษณ์ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ น้อย

2. การประสมคำ เป็นการนำคำมูลที่มีอยู่เดิมมาประสมกัน ด้วยวิธีประสมคำเข้ากับคำหลัก เช่น น้ำ เป็น น้ำปลา น้ำดื่ม น้ำใช้ เพื่อกำหนดใช้เป็นชื่อหมู่บ้าน ซึ่งพบข้อสังเกตว่ามักเป็นการประสมระหว่างคำไทยกับคำไทย แต่อย่างไรก็ตามพบการประสมคำไทยกับคำยืมภาษาต่างประเทศบ้าง เช่น หัวศาลา เป็นต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 42 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 79.25 ซึ่งมีรูปแบบการสร้างคำ ดังนี้

1) โครงสร้าง นาม + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 23 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม) + ส่วนขยาย (นาม)	
1. โนนไฮ	เกิดจาก	โนน	+ ไฮ (มะเดื่อ)
2. โคกจิก	เกิดจาก	โคก	+ จิก (เต็ง)
3. ดงยาง	เกิดจาก	ดง	+ ยาง
4. นาฝาย	เกิดจาก	นา	+ ฝาย
5. หลุบทุ่ม	เกิดจาก	หลุบ	+ ทุ่ม (กระทุ่ม)
6. หนองเยื้อง	เกิดจาก	หนอง	+ เยื้อง
7. หนองไผ่ (ต.หนองแขวง)	เกิดจาก	หนอง	+ ไผ่
8. หนองไผ่ (ต.แดงใหญ่)	เกิดจาก	หนอง	+ ไผ่
9. หนองแขวง	เกิดจาก	หนอง	+ แขวง
10. หนองจิก	เกิดจาก	หนอง	+ จิก
11. หนองเรือ	เกิดจาก	หนอง	+ เรือ
12. ห้วยเหี้ย	เกิดจาก	ห้วย	+ เหี้ย
13. อีเม้ง	เกิดจาก	อี	+ เม้ง
14. ทองหลาง	เกิดจาก	ทอง	+ หลาง
15. ไทรทอง	เกิดจาก	ไทร	+ ทอง
16. ยางทะเล	เกิดจาก	ยาง	+ ทะเล
17. หัวฝาย	เกิดจาก	หัว	+ ฝาย
18. หัวถนน	เกิดจาก	หัว	+ ถนน
19. หัวหนอง	เกิดจาก	หัว	+ หนอง
20. หัวศาลา	เกิดจาก	หัว	+ ศาลา
21. หลักศิลา	เกิดจาก	หลัก	+ ศิลา
22. กู่ฤๅษี	เกิดจาก	กู่	+ ฤๅษี
23. ตลาดแบ้	เกิดจาก	ตลาด	+ แบ้

- 2) โครงสร้าง นาม + กริยา พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม) + ส่วนขยาย (กริยา)
1. หินตั้ง	เกิดจาก	หิน + ตั้ง
2. เป้าพัฒนา	เกิดจาก	เป้า (เป้าลำ) + พัฒนา

- 3) โครงสร้าง นาม + วิเศษณ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (นาม) + ส่วนขยาย (วิเศษณ์)
1. แดงใหญ่	เกิดจาก	แดง + ใหญ่
2. โลกสะอาด	เกิดจาก	โลก + สะอาด

- 4) โครงสร้าง กริยา + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนหลัก (กริยา) + ส่วนขยาย (นาม)
โศกนาถ	เกิดจาก	โศก + นาถ

- 5) โครงสร้าง วิเศษณ์ + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนแรก (วิเศษณ์) + ส่วนหลัง (นาม)
ใหม่ไชยพจน์	เกิดจาก	ใหม่ + ไชยพจน์

- 6) โครงสร้าง วิเศษณ์ + กริยา พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก	ส่วนแรก (วิเศษณ์) + ส่วนหลัง (นาม)
ส้มป่อย	เกิดจาก	ส้ม (เปรี้ยว) + ป่อย (ปล่อย)

- 7) โครงสร้าง นาม + นาม + นาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก ส่วนหลัก + ส่วนขยาย 1 + ส่วนขยาย 2		
	(นาม)	(นาม)	(นาม)
1. โนนเห็ดไค	เกิดจาก โนน	+ เห็ด	+ ไค
2. นนongหัวหมู	เกิดจาก นนong	+ หัว	+ หมู
3. กุ่มสวนแดง	เกิดจาก กุ่ม	+ สวน	+ แดง
4. กอกดอนพยอม	เกิดจาก กอก	+ ดอน	+ พยอม (พะยอม)

- 8) โครงสร้าง นาม + นาม + กริยา พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก ส่วนหลัก + ส่วนขยาย 1 + ส่วนขยาย 2		
	(นาม)	(นาม)	(กริยา)
นนongไฟล้อม	เกิดจาก นนong	+ ไฟ	+ ล้อม

- 9) โครงสร้าง นาม + นาม + วิเศษณ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่

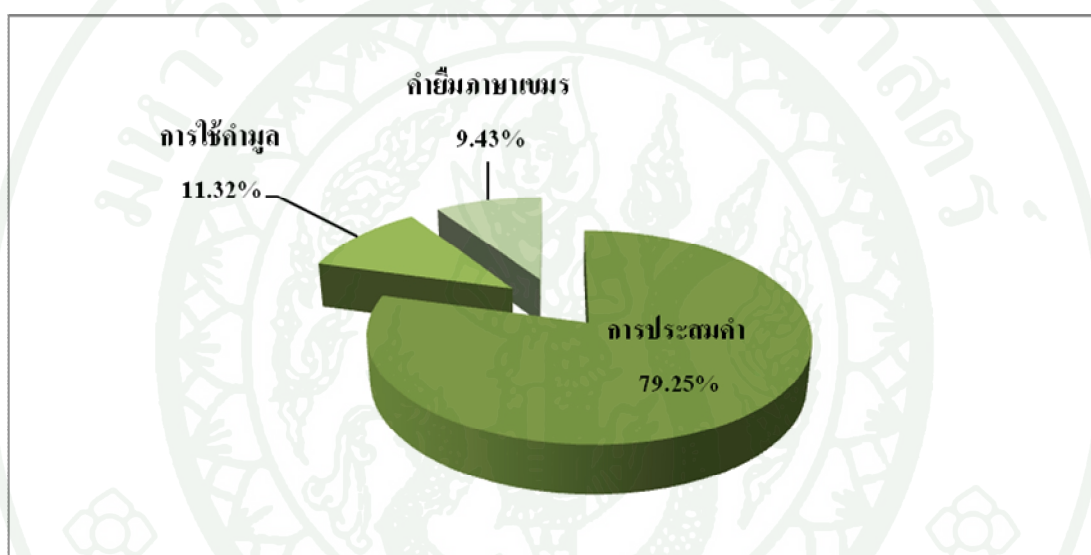
ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก ส่วนหลัก + ส่วนขยาย 1 + ส่วนขยาย 2		
	(นาม)	(นาม)	(วิเศษณ์)
1. โนนดินแดง	เกิดจาก โนน	+ ดิน	+ แดง
2. โคกจิกน้อย	เกิดจาก โคก	+ จิก	+ น้อย
3. นนongบัวขาว	เกิดจาก นนong	+ บัว	+ ขาว
4. นนongแวงน้อย	เกิดจาก นนong	+ แวง	+ น้อย

- 10) โครงสร้าง นาม + คำจำนวนนับ + ลักษณะนาม พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่

ชื่อหมู่บ้าน	เกิดจาก ส่วนหลัก + ส่วนขยาย 1 + ส่วนขยาย 2		
	(นาม)	(คำจำนวนนับ)	(ลักษณะนาม)
นนongสองห้อง	เกิดจาก นนong	+ สอง	+ ห้อง

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ มากที่สุด คือ การใช้คำภาษาไทย จำนวน 47 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 88.68 โดยแบ่งเป็นการประสมคำ จำนวน 42 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 79.25 และ การใช้คำมูล จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.43 รองลงมา คือ การใช้คำยืมภาษาเขมร จำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.32 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 11 ร้อยละของกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากชื่อหมู่บ้านเดิม ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันมาแต่เดิม เปรียบเทียบกับชื่อหมู่บ้านปัจจุบัน ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนผู้ปกครองท้องที่ อำเภอฟุทไธสง มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ชื่อหมู่บ้านที่คงเดิม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 41 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 77.36 ได้แก่ บ้านหนองไผ่ล้อม (หมู่ที่ 2

ตำบลหนองแวง) บ้านหนองไผ่ (หมู่ที่ 3 ตำบลหนองแวง) บ้านหัวฝาย (หมู่ที่ 4 ตำบลหนองแวง) บ้านหนองแวงน้อย (หมู่ที่ 5 ตำบลหนองแวง) บ้านหนองแวง (หมู่ที่ 6 ตำบลหนองแวง) บ้านโนน (หมู่ที่ 7 ตำบลหนองแวง) บ้านแก (หมู่ที่ 8 ตำบลหนองแวง) บ้านบง (หมู่ที่ 9 ตำบลหนองแวง) บ้านหินตั้ง (หมู่ที่ 11 ตำบลหนองแวง) บ้านหนองบัวขาว (หมู่ที่ 12 ตำบลหนองแวง) บ้านหลักศิลา (หมู่ที่ 13 ตำบลหนองแวง) บ้านไค้ (หมู่ที่ 14 ตำบลหนองแวง) บ้านตลาดแบ้ (หมู่ที่ 4 ตำบลทองหลาง) บ้านกอกคอนพยอม (หมู่ที่ 4 ตำบลทองหลาง) บ้านหัวหนอง (หมู่ที่ 4 ตำบลทองหลาง) บ้านสระแก (หมู่ที่ 4 ตำบลทองหลาง) บ้านหัวศาลา (หมู่ที่ 4 ตำบลทองหลาง) บ้านดงยาง (หมู่ที่ 2 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านบาก (หมู่ที่ 3 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านทุ่ม (หมู่ที่ 4 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านโนนไฮ (หมู่ที่ 5 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านหนองสองห้อง (หมู่ที่ 6 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านโคกจิกน้อย (หมู่ที่ 7 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านหนองเรือ (หมู่ที่ 8 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านประคู้ (หมู่ที่ 9 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านน้อย (หมู่ที่ 10 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านนาฝาย (หมู่ที่ 11 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านหลุมพุ่ม (หมู่ที่ 12 ตำบลกลุ่มสวนแดง) บ้านโคกจิก (หมู่ที่ 1 ตำบลหนองเยือง) บ้านหนองเยือง (หมู่ที่ 2 ตำบลหนองเยือง) บ้านหัวเหี้ย (หมู่ที่ 3 ตำบลหนองเยือง) บ้านกู่ญาติ (หมู่ที่ 4 ตำบลหนองเยือง) บ้านยางทะเล (หมู่ที่ 5 ตำบลหนองเยือง) บ้านม่วง (หมู่ที่ 7 ตำบลหนองเยือง) บ้านเขว (หมู่ที่ 8 ตำบลหนองเยือง) บ้านไทรทอง (หมู่ที่ 9 ตำบลหนองเยือง) บ้านหนองไผ่ (หมู่ที่ 2 ตำบลแดงใหญ่) บ้านอีเม้ง (หมู่ที่ 6 ตำบลแดงใหญ่) บ้านหนองจิก (หมู่ที่ 7 ตำบลแดงใหญ่) บ้านโนนเห็ดโค (หมู่ที่ 8 ตำบลแดงใหญ่) และ บ้านหนองหัวหมู (หมู่ที่ 9 ตำบลแดงใหญ่)

2. ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 22.64 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 ลักษณะ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงศัพท์ และการเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ ดังนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงศัพท์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.43 ดังนี้

1) บ้านหนองนกคุ้มน้อย (หมู่ที่ 15 ตำบลหนองแวง) หนองนกคุ้มน้อย เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า หนองนกคุ้ม เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยการเพิ่มคำท้ายเข้าไป

2) บ้านโนนดินแดง (หมู่ที่ 10 ตำบลทองหลาง) โนนดินแดง เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า ดินแดง เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยการเพิ่มคำหน้าเข้าไป

3) บ้านเป่าพัฒนา (หมู่ที่ 5 ตำบลแดงใหญ่) เป่าพัฒนา เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า เป่า เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยการเพิ่มคำท้ายเข้าไป

4) บ้านส้มป่อย (หมู่ที่ 6 ตำบลหนองเยือง) ส้มป่อย เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า ดอนใหญ่ ส้มป่อย เป็นการเปลี่ยนแปลงด้วยการตัดคำหน้าและคำกลางออก

5) บ้านโคกนก (หมู่ที่ 4 ตำบลแดงใหญ่) โคกนก เปลี่ยนแปลงมาจากคำว่า โสกนก เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปพยัญชนะต้นในพยางค์ที่ 1 จากพยัญชนะ ส กลายเป็นพยัญชนะ ศ และการเปลี่ยนแปลงรูปพยัญชนะท้ายในพยางค์ที่ 2 จากพยัญชนะ ก กลายเป็นพยัญชนะ ค

2.2 การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มี การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ จำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.21 ได้แก่ บ้านใหม่ไชยพจน์ (หมู่ที่ 1 ตำบลหนองแวง) บ้านหนองนก (หมู่ที่ 10 ตำบลหนองแวง) บ้านทองหลาง (หมู่ที่ 1, 2, 3 ตำบลทองหลาง) บ้านหัวถนน (หมู่ที่ 8 ตำบลทองหลาง) บ้านคุ้มสวนแดง (หมู่ที่ 1 ตำบลคุ้มสวนแดง) บ้านแดงใหญ่ (หมู่ที่ 1 ตำบลแดงใหญ่) และบ้านโคกสะอาด (หมู่ที่ 3 ตำบลแดงใหญ่) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชื่อหมู่บ้านเดิม	เปลี่ยนเป็น	ชื่อหมู่บ้านปัจจุบัน
1. กม.ศูนย์	เปลี่ยนเป็น	ใหม่ไชยพจน์
2. หนองน้ำ	เปลี่ยนเป็น	หนองนก
3. หนองซอน	เปลี่ยนเป็น	ทองหลาง
4. ฝ่ายตากุด, น้อยทางรถ	เปลี่ยนเป็น	หัวถนน
5. หวาย, ดงหวาย	เปลี่ยนเป็น	คุ้มสวนแดง
6. โนนแดง	เปลี่ยนเป็น	แดงใหญ่
7. สระเต้	เปลี่ยนเป็น	โคกสะอาด

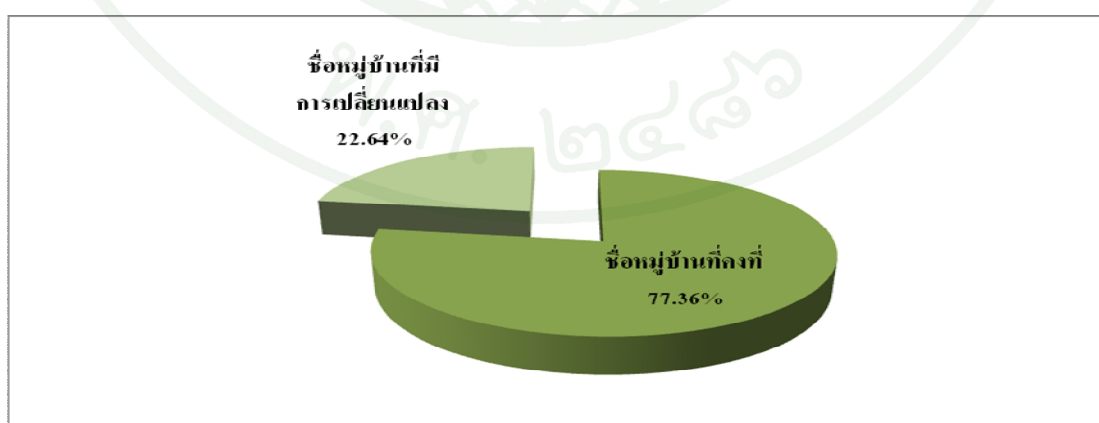
จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	ชื่อหมู่บ้านที่คงที่	41	77.36
2	ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง	12	22.64
	1) การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่	(7)	(13.21)
	2) การเปลี่ยนแปลงศัพท์	(5)	(9.43)
รวม		53	100

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านที่คงที่ จำนวน 41 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 77.36 และชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 22.64 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 ลักษณะ มากที่สุด คือ การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ จำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.21 และการเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.43 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 12 ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีปัจจัยมาจากสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่ บ้านโนนดินแดง บ้านแดงใหญ่ และบ้านโคกสะอาด
2. การเปลี่ยนแปลงไปตามที่มาของชื่อหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองนกคุ้ม และบ้านทองหลาง
3. การเปลี่ยนแปลงตามความนิยม โดยนิยมนำคำว่า ใหม่ หรือน้อย หรือพัฒนา มาต่อท้าย ได้แก่ บ้านเป้าพัฒนา
4. การเปลี่ยนแปลงเพื่อไม่ให้ซ้ำกับชื่อหมู่บ้านอื่น ได้แก่ บ้านหนองนกคุ้มน้อย
5. การเปลี่ยนแปลงตามความเห็นหรือความเข้าใจผิดของทางราชการ หรือความเข้าใจผิดของคนรุ่นหลัง ได้แก่ บ้านใหม่ไชยพจน์ และ บ้านโศกนาถ
6. การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้คำสั้นลงและง่ายต่อการออกเสียง ได้แก่ บ้านส้มป่อย
7. การเปลี่ยนแปลงตามสถานที่สำคัญ ได้แก่ บ้านกุ่มสวนแดง
8. การเปลี่ยนแปลงเพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหัวถนน

อัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์อัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่โดยพิจารณาจากความหมายของส่วนประกอบหลักที่ปรากฏในโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน ซึ่งจำแนกได้ 7 ประเภท ดังนี้

1. การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 28.30 ดังนี้

1.1 หนอง หมายถึง แอ่งน้ำ โดยทั่วไปมักหมายถึงแอ่งน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีขนาดกว้างใหญ่ไม่มากนัก และมักไม่มีฝั่งหรือขอบเขตที่ชัดเจน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า หนอง จำนวน 13 ชื่อ ได้แก่ บ้านหนองสองห้อง บ้านหนองนกคู่ บ้านหนองนกคู่น้อย บ้านหนองหัวหมู บ้านหนองเอื้อง บ้านหนองเรือ บ้านหนองไผ่ (ต.หนองแวง) บ้านหนองไผ่ (ต.แดงใหญ่) บ้านหนองไผ่ล้อม บ้านหนองแวง บ้านหนองแวงน้อย บ้านหนองบัวขาว และ บ้านหนองจิก

1.2 ห้วย หมายถึง แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากที่สูงหรือภูเขามาขังอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้าน ที่มีคำว่า ห้วย จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านห้วยเหี้ย

1.3 สระ หมายถึง แอ่งน้ำขนาดใหญ่ โดยทั่วไปในท้องถิ่นอีสานมักหมายถึงแอ่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น และมักมีฝั่ง หรือขอบเขตที่ชัดเจน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า สระ จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านสระแก

2. ความสำคัญของพื้นที่ป่า เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่า พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ดังนี้

ดง หมายถึง ป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นหนาแน่น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า ดง จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านดงยาง

3. ลักษณะภูมิประเทศ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 16.98 ดังนี้

3.1 ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง มีคำแสดงลักษณะเฉพาะที่สะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพแบบพื้นที่สูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มี คำว่า โนน และ โคก จำนวน 7 ชื่อ ได้แก่

1) โนน หมายถึง เนินดินที่สูงกว่าพื้นดินทั่วไปเป็นบริเวณกว้าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โนน จำนวน 4 ชื่อ ได้แก่ บ้านโนน บ้านโนนดินแดง บ้านโนนไฮ และ บ้านโนนเห็ดไค

2) โลก หมายถึง ที่ดอนเป็นบริเวณกว้าง มีต้นไม้ใหญ่น้อยขึ้นตามธรรมชาติ ปกคลุมอยู่ทั่วไป แต่ไม่หนาแน่นเท่ากับดง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า โลก จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ บ้านโลกสะอาด บ้านโลกจิก และ บ้านโลกจิกน้อย

3.2 ลักษณะภูมิประเทศแบบที่ราบ มีคำแสดงลักษณะเฉพาะที่สะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพแบบที่ราบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า นา จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านนาฝาย

3.3 ลักษณะภูมิประเทศแบบที่ลุ่ม มีคำแสดงลักษณะเฉพาะที่สะท้อนให้เห็นลักษณะทางกายภาพแบบที่ลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีคำว่า หลบ (ยุบลง ใ้กับบริเวณพื้นดินซึ่งลุ่มต่ำกว่าบริเวณอื่น หรือพื้นดิน หรือวัตถุที่เป็นแผ่นแบน ๆ ที่ยุบต่ำลงกว่าบริเวณอื่น) จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านหลบทุม

4. ความหลากหลายของพืชพรรณ เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับพรรณไม้ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 28.30 ดังนี้

4.1 ไม้ยืนต้น หมายถึง ต้นไม้ใหญ่ที่มีผลและมีอายุยืนยาว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อ ไม้ยืนต้น จำนวน 12 ชื่อ ได้แก่ บ้านแก บ้านทองหลาง บ้านบาก บ้านทุม บ้านเขวา บ้านประดู่ บ้านม่วง บ้านไทรทอง บ้านอีเม้ง บ้านยางทะเล บ้านแดงใหญ่ และ บ้านกอกดอนพยอม

4.2 ไม้พุ่ม หมายถึง ต้นไม้ที่มีกิ่งก้านรวมกันเป็นรูปคล้ายกระพุ่มมือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อ ไม้พุ่ม จำนวน 2 ชื่อ ได้แก่ บ้านบง และบ้านเป้าพัฒนา

4.3 ไม้เถา หมายถึง ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ตามลำพังจะทรงตัวอยู่ได้ หากอยู่ใกล้ต้นไม้อื่นหรือสิ่งอื่น กิ่งก้านจะทอดเลื้อยพันสิ่งที่อยู่ใกล้เคียง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่มีชื่อไม้เถา จำนวน 1 ชื่อ ได้แก่ บ้านส้มป่อย

5. การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน เป็นคำที่มีส่วนประกอบหลักของชื่อหมู่บ้าน แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับทิศทาง ที่ตั้ง หรือลักษณะเด่นของหมู่บ้าน พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 15.09 ดังนี้

5.1 ทิศทาง ที่ตั้ง หมายถึง ตำแหน่งอันแสดงให้เห็นที่ตั้งของหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านที่บอกทิศทาง ที่ตั้ง จำนวน 5 ชื่อ ได้แก่ บ้านใต้ บ้านหัวฝาย บ้านหัวหนอง บ้านหัวถนน และ บ้านหัวศาลา

5.2 ลักษณะเด่นของหมู่บ้าน หมายถึง ลักษณะอันเป็นจุดเด่นหรือเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านที่แสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน จำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ บ้านน้อย บ้านตลาดแบ้ และ บ้านใหม่ไชยพจน์

6. ร่องรอยอารยธรรมโบราณ เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบของชื่อ แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับวัตถุ สถานที่ หรือร่องรอยการประกอบอาชีพ การตั้งถิ่นฐานของคนในอดีต ก่อนที่จะมีการบุกเบิกก่อตั้งเป็นหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.55 ได้แก่ บ้านหินตั้ง บ้านหลักศิลา บ้านทุ่งสวนแดง และ บ้านทุ่งยาชี

7. ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง เป็นชื่อหมู่บ้านที่มีส่วนประกอบของชื่อเพี้ยนไปจากคำเดิม ทำให้ไม่สามารถแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ พบชื่อหมู่บ้านในลักษณะนี้ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ได้แก่ บ้านโศกนาถ

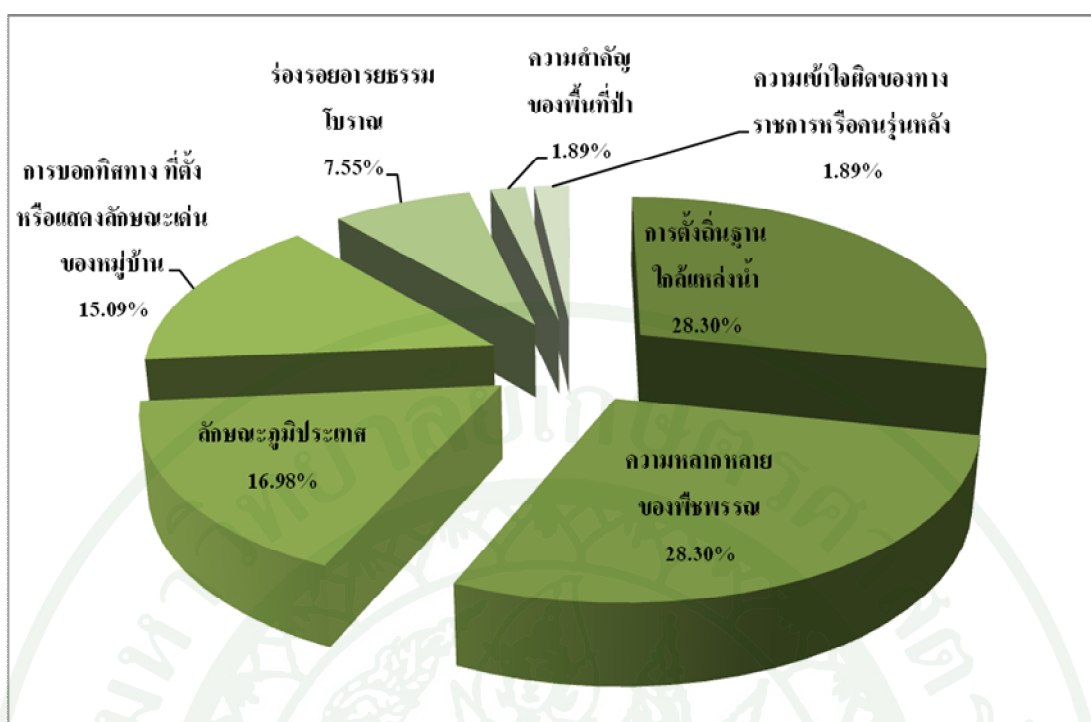
จากการวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (ชื่อ)	คิดเป็นร้อยละ
1	การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ	15	28.30
2	ความหลากหลายของพืชพรรณ	15	28.30
3	ลักษณะภูมิประเทศ	9	16.98
4	การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน	8	15.09
5	ร่องรอยอารยธรรมโบราณ	4	7.55
6	ความสำคัญของพื้นที่ป่า	1	1.89
7	ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง	1	1.89
รวม		53	100

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น 7 ประเภท มากที่สุด คือ การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ จำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 28.30 และความหลากหลายของพืชพรรณ จำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 28.30 ซึ่งพบในสัดส่วนเท่ากัน รองลงมา คือ ลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 16.98 การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน จำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 15.09 ร่องรอยอารยธรรมโบราณ จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.55 ความสำคัญของพื้นที่ป่า จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 และความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.89 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 13 ร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 4 ภาพรวมชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

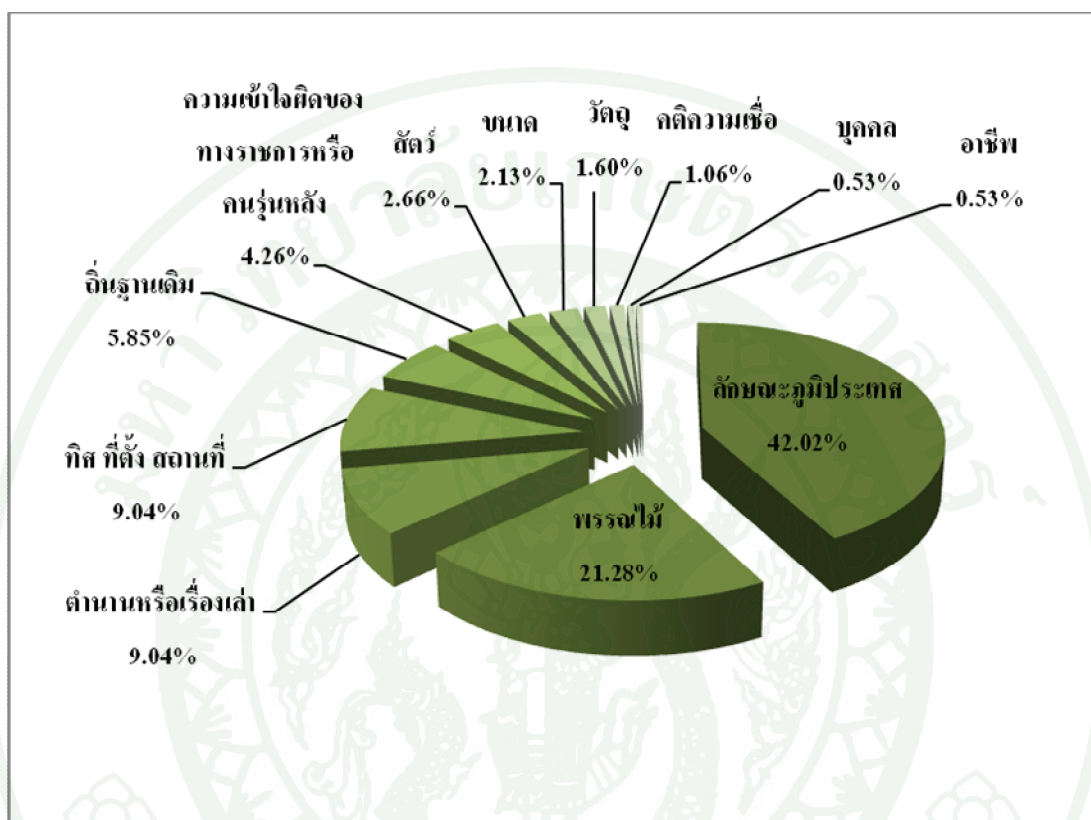
ผู้วิจัยนำผลของการวิเคราะห์ที่ปรากฏในตอนที 1 วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ตอนที่ 2 วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ และตอนที่ 3 วิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มาแสดงผลการวิเคราะห์รวมทั้ง 3 อำเภอ โดยแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน แสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 13 ที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
จำแนกตามหมวดความหมายของคำ

ที่	หมวดความหมายที่แสดง ที่มาของชื่อหมู่บ้าน	พุทไธสง จำนวน	นาโพธิ์ จำนวน	บ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน	รวม (ชื่อ)	รวม (ร้อยละ)
1	ลักษณะภูมิประเทศ	29	31	19	79	42.02
2	พรรณไม้	20	6	14	40	21.28
3	ตำนานหรือเรื่องเล่า	9	3	5	17	9.04
4	ทิศ ที่ตั้ง สถานที่	6	4	7	17	9.04
5	ถิ่นฐานเดิม	5	2	4	11	5.85
6	ความเข้าใจผิดของ ราชการหรือคนรุ่นหลัง	3	4	1	8	4.26
7	สัตว์	3	2	-	5	2.66
8	ขนาด	2	1	1	4	2.13
9	วัตถุ	-	1	2	3	1.60
10	คติความเชื่อ	1	1	-	2	1.06
11	บุคคล	1	-	-	1	0.53
12	อาชีพ	-	1	-	1	0.53
	รวม	79	56	53	188	100

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 188 ชื่อ จำแนกที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำ พบที่มาของชื่อหมู่บ้านรวมทั้งหมด 12 ประเภท มากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 79 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 42.02 รองลงมา คือ พรรณไม้ จำนวน 40 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 21.28 ตำนานหรือเรื่องเล่า จำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.04 ทิศ ที่ตั้ง สถานที่ จำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.04 ถิ่นฐานเดิม จำนวน 11 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.85 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง จำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.26 สัตว์ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.66 ขนาด จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.13 วัตถุ จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.60 คติความเชื่อ จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.06 บุคคล จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.53 และอาชีพ จำนวน 1 ชื่อคิดเป็นร้อยละ 0.53 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามความหมายของคำชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 14 ร้อยละของที่มาของชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามหมวดความหมายของคำ

ตารางที่ 14 กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

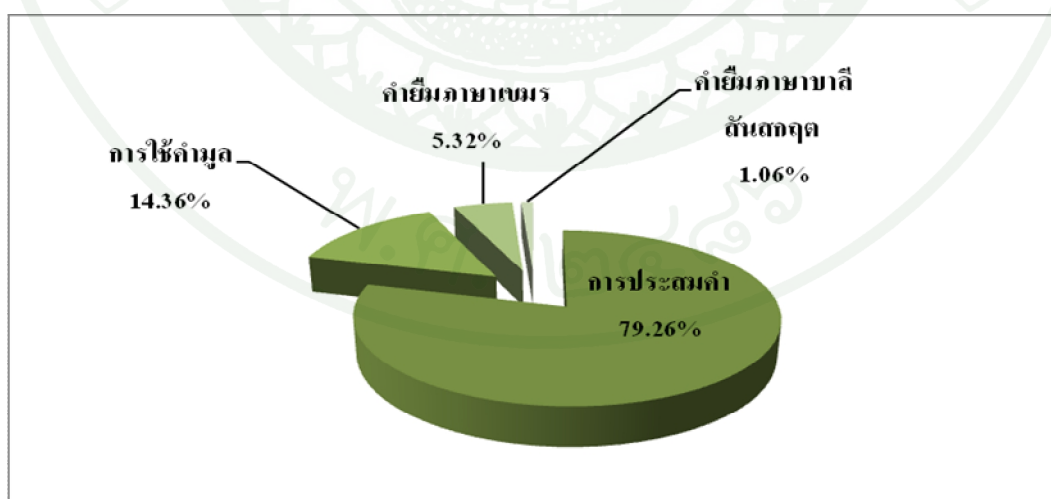
ที่	กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน	พุทไธสง จำนวน	นาโพธิ์ จำนวน	บ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน	รวม (ชื่อ)	รวม (ร้อยละ)
1	คำภาษาไทย	75	54	47	176	93.62
	1.1 การประสมคำ	(59)	(48)	(42)	(149)	(79.26)
	1.2 การใช้คำมูล	(16)	(6)	(5)	(27)	(14.36)

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ที่	กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน	พุทไธสง จำนวน	นาโพธิ์ จำนวน	บ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน	รวม (ชื่อ)	รวม (ร้อยละ)
2	คำยืม	4	2	6	12	6.38
	2.1 คำยืมภาษาเขมร	(3)	(1)	(6)	(10)	(5.32)
	2.2 คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต	(1)	(1)	(-)	(2)	(1.06)
	รวม	79	56	53	188	100

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 188 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ มากที่สุด คือ การใช้คำภาษาไทย จำนวน 176 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 93.62 โดยแบ่งเป็นการประสมคำ จำนวน 149 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 79.26 และการใช้คำมูล จำนวน 27 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 14.36 รองลงมา คือ การใช้คำยืม จำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.38 โดยแบ่งเป็นคำยืมภาษาเขมร จำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.32 และคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.06 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลมดังต่อไปนี้

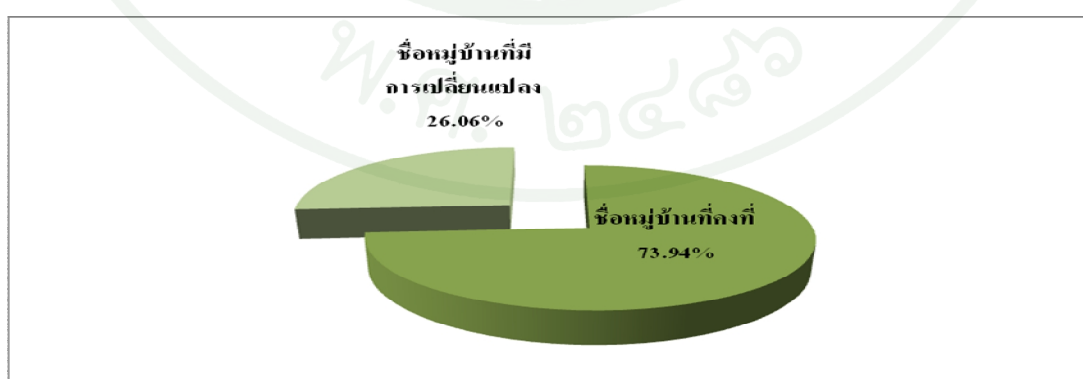
ภาพที่ 15 ร้อยละของกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 15 การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์

ที่ การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน	พุทไธสง จำนวน	นาโพธิ์ จำนวน	บ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน	รวม (ชื่อ)	รวม (ร้อยละ)
1 ชื่อหมู่บ้านที่คงที่	59	39	41	139	73.94
2 ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง	20	17	12	49	26.06
1) การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่	(12)	(12)	(7)	(31)	(16.48)
2) การเปลี่ยนแปลงศัพท์	(5)	(5)	(5)	(15)	(7.98)
3) การเปลี่ยนแปลงเสียง	(3)	(-)	(-)	(3)	(1.60)
รวม	79	56	53	188	100

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 188 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านที่คงที่ จำนวน 139 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 73.94 และชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อ จำนวน 49 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 26.06 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อ 3 ลักษณะ มากที่สุด คือ การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ จำนวน 31 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 16.48 รองลงมาคือ การเปลี่ยนแปลงศัพท์ จำนวน 15 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.98 และการเปลี่ยนแปลงเสียง จำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.60 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

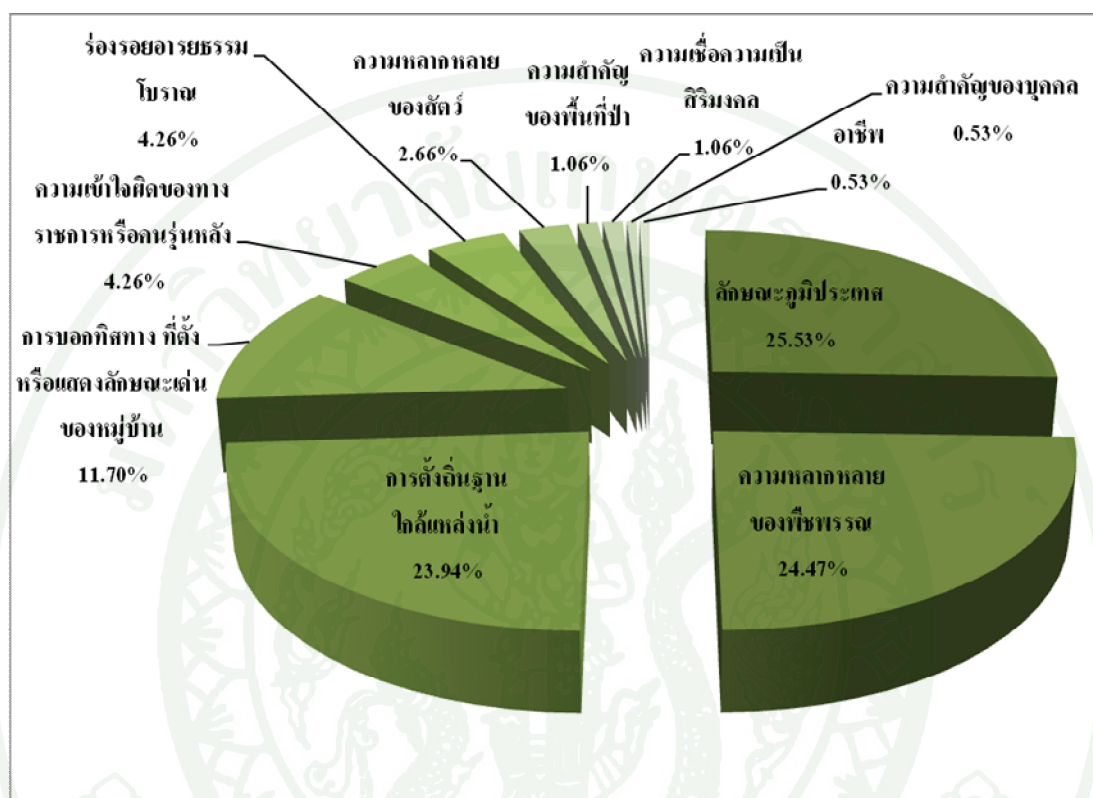
ภาพที่ 16 ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 16 อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ที่	อัตลักษณ์ท้องถิ่น	พุทไธสง จำนวน	นาโพธิ์ จำนวน	บ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน	รวม (ชื่อ)	รวม (ร้อยละ)
1	ลักษณะภูมิประเทศ	22	17	9	48	25.53
2	ความหลากหลายของพืชพรรณ	24	7	15	46	24.47
3	การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ	14	16	15	45	23.94
4	การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน	8	6	8	22	11.70
5	ความเข้าใจผิดของทางราชการ หรือคนรุ่นหลัง	3	4	1	8	4.26
6	ร่องรอยอารยธรรมโบราณ	2	2	4	8	4.26
7	ความหลากหลายของสัตว์	3	2	-	5	2.66
8	ความสำคัญของพื้นที่ป่า	-	1	1	2	1.06
9	ความเชื่อความเป็นสิริมงคล	2	-	-	2	1.06
10	ความสำคัญของบุคคล	1	-	-	1	0.53
11	อาชีพ	-	1	-	1	0.53
รวม		79	56	53	188	100

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 188 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น 11 ประเภท มากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 48 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.53 รองลงมา คือ ความหลากหลายของพืชพรรณ จำนวน 46 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 24.47 การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ จำนวน 45 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 23.94 การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้านจำนวน 22 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.70 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง จำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.26 ร่องรอยอารยธรรมโบราณ จำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.26 ความหลากหลายของสัตว์ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.66 ความสำคัญของพื้นที่ป่า จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.06 ความเชื่อความเป็นสิริมงคล จำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.06 ความสำคัญของบุคคล จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.53 และอาชีพ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.53 ตามลำดับ

เพื่อให้เห็นภาพร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงแสดงด้วยภาพแผนภูมิวงกลม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 17 ร้อยละของอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน อำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์: กรณีศึกษาอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน และอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ที่มาของชื่อหมู่บ้าน ตามหมวดความหมายของคำ ปราบกฎผลการวิจัยดังนี้

1. อำเภอพุทไธสง ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 79 ชื่อ จำแนกที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำได้ 10 ประเภท พบมากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ ร้อยละ 36.71 รองลงมา คือ พรรณไม้ ร้อยละ 25.32 ดำนาน หรือเรื่องเล่า ร้อยละ 11.39 ทิศ ที่ตั้ง สถานที่ ร้อยละ 7.59 ถิ่นฐานเดิม ร้อยละ 6.33 สัตว์ ร้อยละ 3.80 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง ร้อยละ 3.80 ขนาด ร้อยละ 2.53 บุคคล ร้อยละ 1.27 และคติความเชื่อ ร้อยละ 1.27 ตามลำดับ

2. อำเภอนาโพธิ์ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 56 ชื่อ จำแนกที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำได้ 11 ประเภท พบมากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ ร้อยละ 55.36 รองลงมา คือ พรรณไม้ ร้อยละ 10.71 ทิศ ที่ตั้ง สถานที่ ร้อยละ 7.14 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง ร้อยละ 7.14 ดำนานหรือเรื่องเล่า ร้อยละ 5.36 ถิ่นฐานเดิม ร้อยละ 3.57 สัตว์ ร้อยละ 3.57 วัตถุ ร้อยละ 1.79 คติความเชื่อ ร้อยละ 1.79 อาชีพ ร้อยละ 1.79 และขนาด ร้อยละ 1.79 ตามลำดับ

3. อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ จำแนกที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำได้ 8 ประเภท พบมากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ ร้อยละ 35.85 รองลงมา คือ พรรณไม้ จำนวน 14 ชื่อ ร้อยละ 26.42 ทิศ ที่ตั้ง สถานที่ ร้อยละ 13.21 ดำเนิน หรือเรื่องเล่า ร้อยละ 9.43 ถิ่นฐานเดิม ร้อยละ 7.55 วัตถุ ร้อยละ 3.77 ขนาด ร้อยละ 1.89 และความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง ร้อยละ 1.89 ตามลำดับ

4. ภาพรวมที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน 3 อำเภอ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 188 ชื่อ จำแนกที่มาของชื่อหมู่บ้านตามหมวดความหมายของคำ พบที่มาของชื่อหมู่บ้านรวมทั้งหมด 12 ประเภท มากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ ร้อยละ 42.02 รองลงมา คือ พรรณไม้ ร้อยละ 21.28 ดำเนินหรือเรื่องเล่า ร้อยละ 9.04 ทิศ ที่ตั้ง สถานที่ ร้อยละ 9.04 ถิ่นฐานเดิม ร้อยละ 5.85 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง ร้อยละ 4.26 สัตว์ ร้อยละ 2.66 ขนาด ร้อยละ 2.13 วัตถุ ร้อยละ 1.60 คติความเชื่อ ร้อยละ 1.06 บุคคล ร้อยละ 0.53 และ อาชีพ ร้อยละ 0.53 ตามลำดับ

กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. อำเภอพุทไธสง ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้านรวมจำนวน 79 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ มากที่สุด คือ การใช้คำภาษาไทย ร้อยละ 94.94 โดยแบ่งเป็นการประสมคำ ร้อยละ 74.68 และ การใช้คำมูล ร้อยละ 20.25 รองลงมาคือ การใช้คำยืม ร้อยละ 5.06 โดยแบ่งเป็นคำยืมภาษาเขมร ร้อยละ 3.80 และคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ร้อยละ 1.27 ตามลำดับ

2. อำเภอนาโพธิ์ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 56 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ มากที่สุด คือ การใช้คำภาษาไทย ร้อยละ 96.43 โดยแบ่งเป็นการประสมคำ ร้อยละ 85.72 และ การใช้คำมูล ร้อยละ 10.71 รองลงมาคือ การใช้คำยืม ร้อยละ 3.57 โดยแบ่งเป็นคำยืมภาษาเขมร ร้อยละ 1.79 และ คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ร้อยละ 1.79 ตามลำดับ

3. อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ มากที่สุด คือ การใช้คำภาษาไทย ร้อยละ 88.68 โดยแบ่งเป็นการประสมคำ ร้อยละ 79.25 และ การใช้คำมูล ร้อยละ 9.43 รองลงมา คือ การใช้คำยืมภาษาเขมร ร้อยละ 11.32 ตามลำดับ

4. ภาพรวมกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 3 อำเภอ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 188 ชื่อ พบกลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 แบบ มากที่สุด คือ การใช้คำภาษาไทย ร้อยละ 93.62 โดยแบ่งเป็นการประสมคำ ร้อยละ 79.26 และ การใช้คำมูล ร้อยละ 14.36 รองลงมา คือ การใช้คำยืม ร้อยละ 6.38 โดยแบ่งเป็น คำยืมภาษาเขมร ร้อยละ 5.32 และ คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ร้อยละ 1.06 ตามลำดับ

การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. อำเภอพุทไธสง ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 79 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านที่คงที่ ร้อยละ 74.68 และชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง ร้อยละ 25.32 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อ 3 ลักษณะ มากที่สุด คือ การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ ร้อยละ 15.19 รองลงมา คือ การเปลี่ยนแปลงศัพท์ ร้อยละ 6.33 และการเปลี่ยนแปลงเสียง ร้อยละ 3.80 ตามลำดับ

2. อำเภอนาโพธิ์ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 56 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านที่คงที่ ร้อยละ 69.64 และชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง ร้อยละ 30.36 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อ 2 ลักษณะ มากที่สุด คือ การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ ร้อยละ 21.43 และการเปลี่ยนแปลงศัพท์ ร้อยละ 8.93 ตามลำดับ

3. อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านที่คงที่ ร้อยละ 77.36 และชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง ร้อยละ 22.64 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อ 2 ลักษณะ มากที่สุด คือ การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ ร้อยละ 13.21 และการเปลี่ยนแปลงศัพท์ ร้อยละ 9.43 ตามลำดับ

4. ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน 3 อำเภอ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 188 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านที่คงที่ ร้อยละ 73.94 และชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง ร้อยละ 26.06 โดยพบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อ 3 ลักษณะ มากที่สุด คือ การเปลี่ยนไปเป็นชื่อใหม่ ร้อยละ 16.48 รองลงมา คือ การเปลี่ยนแปลงศัพท์ ร้อยละ 7.98 และการเปลี่ยนแปลงเสียง ร้อยละ 1.60 ตามลำดับ

อัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน

การวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. อำเภอพุทไธสง ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 79 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น 9 ประเภท มากที่สุด คือ ความหลากหลายของพืชพรรณ คิดเป็นร้อยละ 30.38 รองลงมา คือ ลักษณะภูมิประเทศ คิดเป็นร้อยละ 27.85 การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ คิดเป็นร้อยละ 17.72 การบอกทิศทางที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 10.13 ความหลากหลายของสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง คิดเป็นร้อยละ 3.80 ความเชื่อความเป็นสิริมงคล คิดเป็นร้อยละ 2.53 ร่องรอยอารยธรรมโบราณ คิดเป็นร้อยละ 2.53 และความสำคัญของบุคคล คิดเป็นร้อยละ 1.27 ตามลำดับ

2. อำเภอนาโพธิ์ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 56 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น 9 ประเภท มากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ คิดเป็นร้อยละ 30.36 รองลงมา การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ คิดเป็นร้อยละ 28.57 ความหลากหลายของพืชพรรณ คิดเป็นร้อยละ 12.50 การบอกทิศทางที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 10.71 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง คิดเป็นร้อยละ 7.14 ความหลากหลายของสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ร่องรอยอารยธรรมโบราณ คิดเป็นร้อยละ 3.57 ความสำคัญของพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 1.79 และอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 1.79 ตามลำดับ

3. อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้านในอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 53 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น 7 ประเภท มากที่สุด คือ การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ คิดเป็นร้อยละ 28.30 และ

ความหลากหลายของพืชพรรณ คิดเป็นร้อยละ 28.30 ซึ่งพบในสัดส่วนเท่ากัน รองลงมา คือ ลักษณะภูมิประเทศ คิดเป็นร้อยละ 16.98 การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 15.09 ร่องรอยอารยธรรมโบราณ คิดเป็นร้อยละ 7.55 ความสำคัญของพื้นที่ป่า คิดเป็นร้อยละ 1.89 และความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง คิดเป็นร้อยละ 1.89 ตามลำดับ

4. ภาพรวมอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน 3 อำเภอ ผลการวิจัยพบว่า ชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ มีข้อมูลชื่อหมู่บ้าน รวมจำนวน 188 ชื่อ พบชื่อหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น 11 ประเภท มากที่สุด คือ ลักษณะภูมิประเทศ คิดเป็นร้อยละ 25.53 รองลงมา คือ ความหลากหลายของพืชพรรณ คิดเป็นร้อยละ 24.47 การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ คิดเป็นร้อยละ 23.94 การบอกทิศทาง ที่ตั้ง หรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 11.70 ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง คิดเป็นร้อยละ 4.26 ร่องรอยอารยธรรมโบราณ คิดเป็นร้อยละ 4.26 ความหลากหลายของสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 2.66 ความสำคัญของพื้นที่ป่า คิดเป็นร้อยละ 1.06 ความเชื่อความเป็นสิริมงคล คิดเป็นร้อยละ 1.06 ความสำคัญของบุคคล คิดเป็นร้อยละ 0.53 และอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 0.53 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดบุรีรัมย์: กรณีศึกษาอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ พบข้อสังเกตหลายประการ ดังนี้

1. ที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน จากการศึกษาที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ในงานวิจัยนี้ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ ดังนี้

1.1 แรกทีเดียวผู้วิจัยได้อาศัยเกณฑ์การพิจารณาจำแนกกลุ่มของที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ตามที่ วรรณ นาวิกมูล และคณะ (2547: 6) ได้ศึกษาและจัดหมวดหมู่ไว้ 11 หมวด คือ ลักษณะภูมิประเทศ พรรณไม้ สัตว์ วัตถุ ประวัติ ตำนาน/เรื่องเล่า บุคคล สถานที่ ทิศและที่ตั้ง คติความเชื่อ และอาชีพ แต่เมื่อศึกษาและวิเคราะห์ทั้งหมดแล้วพบว่า ข้อมูลชื่อหมู่บ้านที่นำมาศึกษามีลักษณะแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากพื้นที่ศึกษาอยู่คนละภูมิภาคของประเทศ คือ ภาคใต้ กับ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีการตั้งชื่อหมู่บ้านที่แตกต่างกันออกไป ทำให้เมื่อจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แล้ว บางกลุ่มตามที่ วรรณ นาวิกมูล และคณะ ได้ศึกษาไว้ ไม่พบ หรือพบ

น้อยมากในการวิจัยนี้ได้แก่ วัตถุ คติความเชื่อ บุคคล และอาชีพ ประกอบกับพบข้อมูลที่แตกต่างออกไป ได้แก่ ถิ่นฐานเดิม ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง และขนาด เมื่อนำผลการศึกษามาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก็ได้รับคำแนะนำว่าให้ปรับแก้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับข้อมูลจริงให้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำเกณฑ์ที่ได้จาก วรรณ นาวิกมูล และคณะ ดังกล่าว มาประยุกต์ขึ้นใหม่เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้เกณฑ์ที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้มากขึ้น เกณฑ์ที่ประยุกต์ขึ้นใหม่จึงจัดได้เป็น 12 หมวดได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ พรรณไม้ สัตว์ วัตถุ ตำนาน/เรื่องเล่า บุคคล ทิศ ที่ตั้ง สถานที่ คติความเชื่อ อาชีพ ถิ่นฐานเดิม ขนาด ความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง ดังที่แสดงการวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ในการวิจัยนี้แล้ว

1.2 คำเรียกลักษณะภูมิประเทศ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า คำเรียกลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นภาคอีสานนั้น มีลักษณะเฉพาะที่มีรายละเอียดแตกต่างจากความเข้าใจตามคำจำกัดความในภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งที่มีคำใช้ร่วมกันและที่มีใช้เฉพาะถิ่น ซึ่งต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน เมื่อประมวลในภาพรวม ผู้วิจัยจึงสรุปความลักษณะภูมิประเทศต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1) โนน หมายถึง เนินดินที่สูงกว่าพื้นดินทั่วไปเป็นบริเวณกว้าง
- 2) โพน หมายถึง เนินดินที่สูงกว่าเนินดินทั่วไป หรือเนินดินสูงที่มีลักษณะคล้ายภูเขา แต่มีขนาดเล็ก
- 3) โคง หมายถึง พื้นที่ป่าซึ่งเป็นที่สูง ที่ดอนเป็นบริเวณกว้าง มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นตามธรรมชาติปกคลุมอยู่ทั่วไป แต่ไม่หนาแน่นเท่ากับดง
- 4) ดอน หมายถึง พื้นที่ป่า (ป่าดอน) ซึ่งเป็นที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง มีลักษณะเป็นที่ป่ากร้าง
- 5) สง เป็นคำภาษาไทยถิ่นอีสานโบราณ หมายถึง ป่า
- 6) ดง หมายถึง ป่าที่มีลักษณะเป็นป่าสูงหรือป่าดิบ
- 7) คลอง หมายถึง ทางน้ำหรือลำน้ำที่เกิดขึ้นเองหรือขุดเชื่อมกับแม่น้ำ

8) หนอง หมายถึง แอ่งน้ำ โดยทั่วไปมักหมายถึงแอ่งน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีขนาดกว้างใหญ่ไม่มากนัก และมักไม่มีฝั่งหรือขอบเขตที่ชัดเจน

9) สระ หมายถึง แอ่งน้ำขนาดใหญ่ โดยทั่วไปในท้องถิ่นอีสานมักหมายถึง แอ่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น และมักมีฝั่ง หรือขอบเขตที่ชัดเจน

10) กุด หมายถึง ลำน้ำโค้งที่ปลายค้วน เกิดจากทางน้ำที่แยกออกมาจากแม่น้ำใหญ่ ตามธรรมชาติ แต่ภายหลังส่วนที่โค้งมากถูกตัดขาดออกไปจากลำน้ำสายใหญ่ กลายเป็นหนองหรือ บึง รูปโค้ง อยู่ใกล้กับลำน้ำสายใหญ่

11) บ่อ หมายถึง แหล่งน้ำ ไม่มีใช้ในภาษาไทยถิ่นอีสานสำหรับชาวไทยเชื้อสายลาว, คำ บ่อ ตามความหมายในภาษาไทยมาตรฐานนั้นชาวไทยเชื้อสายลาวจะเรียกว่า สร้าง (ออกเสียง ส่าง), ส่วน บ่อ ตามความหมายของภาษาไทยถิ่นอีสานเฉพาะกลุ่มชาวไทยเชื้อสายโคราช (นครราชสีมา) จะหมายถึงได้ทั้ง บ่อ และแหล่งน้ำลักษณะเดียวกับ สระ หรือ หนอง ตามภาษาไทยมาตรฐาน

12) ห้วย หมายถึง แอ่งน้ำลึกกว้างมีทางน้ำไหลจากที่สูงหรือภูเขามาขังอยู่ตลอดปี หรือแห้งบ้างเป็นบางครั้ง

13) ทุ่ง หมายถึง พื้นที่ราบโล่ง

14) นา หมายถึง พื้นที่ราบทำเป็นคันกันเป็นแปลง ๆ

15) บึง หมายถึง ที่ลุ่มต้ำมีน้ำท่วมถึงในฤดูน้ำหลาก

16) หลุม หมายถึง พื้นที่ลุ่มต้ำ

17) โสภ หมายถึง บริเวณพื้นดินที่เป็นร่องลึกเกิดจากน้ำไหลกัดเซาะเป็นทางยาว

1.3 ชื่อหมู่บ้านที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจผิด ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ข้อสังเกตที่น่าสนใจในการวิจัยครั้งนี้อีกประเด็นหนึ่งก็คือ ชื่อหมู่บ้านที่เกิดจากความเข้าใจผิดของ ทางราชการหรือคนรุ่นหลัง ซึ่งพบทั้งการเทียบเสียงผิด การเข้าใจความหมายผิด ทำให้ชื่อที่ใช้อยู่ ในปัจจุบันนี้เกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนทางภาษา แต่เนื่องจากเป็นชื่อที่กำหนดใช้ในทางราชการ มานานแล้ว จึงยังคงต้องใช้ต่อไป มิเช่นนั้นแล้วก็จะเกิดผลกระทบด้านอื่นในอนาคต หากเป็นไปได้ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงให้กลับมาใช้ชื่อที่ถูกต้องตามการสะกดคำภาษาถิ่น และความหมายเฉพาะ ของท้องถิ่น ก็อาจทำให้ได้ใช้ชื่อ และการสื่อความหมายเป็นไปตามเจตนา เดิมของท้องถิ่น

ชื่อหมู่บ้านดังกล่าวนี้ ได้แก่ 1) บ้านฝายโสภ หมู่บ้านนี้เดิมชื่อ บ้านฝายโสภ กล่าวคือ ทางราชการ เข้าใจคำ โสภ (พื้นที่สูงที่ถูกน้ำกัดเซาะเป็นร่องลึกและเป็นทางยาว) ในภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นคำ โสภ (เศร้า, ทุกข์) ในภาษาไทยมาตรฐาน จึงทำให้สะกดชื่อหมู่บ้านเป็น ฝายโสภ 2) บ้านหายโสภ หมู่บ้านนี้ เดิมชื่อ บ้านโสภ คำว่า โสภ เป็นภาษาไทยถิ่นอีสาน หมายถึง พื้นดินที่ถูกน้ำไหลกัดเซาะจนเป็นร่องลึก แต่ในสมัยหมิ่นปสัยการกำราบ เป็นกำนันตำบลบ้านจานหลวง ส่วนบริหารชนบท ผู้ว่าราชการ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มาตรวจราชการและพักแรมที่บ้าน โสภ เห็นว่าสภาพหมู่บ้านน่าอยู่ ชาวบ้าน มีความสามัคคี ขยันทำมาหากิน ไม่ได้โสภเศร้าเหมือนชื่อหมู่บ้าน จึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่ ว่า บ้านหายโสภ เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้าน 3) บ้านชาติ หมู่บ้านนี้เดิมชื่อ บ้านชาติ กล่าวคือ ทางราชการเทียบเสียงภาษาถิ่นกับรูปเขียนในภาษาไทยมาตรฐาน ทำให้ความหมายของรูปคำ ที่เขียนไม่ตรงกับความหมายเดิม คือ เทียบเสียง ชาติ ซึ่งเป็นคำภาษาถิ่นหมายถึงชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง โดยทั่วไปเสียง /ช/ ในภาษาไทยถิ่นอีสาน มักเทียบได้กับเสียง /ช/ ในภาษาไทยมาตรฐาน ทางราชการ จึงเทียบเสียงคำนี้กับเสียง /ช/ จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดในเรื่องการสะกดคำเป็น ชาติ จึงผิดไปทั้ง เสียงและความหมาย 4) บ้านโสภกฐิน หมู่บ้านนี้เดิมชื่อ บ้านโสภกะฐิน หมายถึง บริเวณพื้นที่ ที่เป็น โสภ (พื้นดินสูงที่ถูกน้ำไหลกัดเซาะเป็นร่องลึกและเป็นทางยาว) ต่อมาเมื่อมีการสำรวจชื่ออย่าง เป็นทางการ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองได้เขียนสะกดเป็น บ้านโสภกฐิน เนื่องจากทางราชการไม่เข้าใจว่า โสภ หมายถึงอะไร จึงเขียนสะกดคำชื่อหมู่บ้าน โดยเทียบเสียงกับคำ โสภ ชื่อหมู่บ้านนี้จึงกลายเป็น โสภกฐิน แทนที่จะหมายถึงขบวนแห่กฐินที่มาหยุดพักบริเวณพื้นที่ที่มีน้ำกัดเซาะ (โสภ) ก็กลายเป็น ความหมายเป็น กฐินแห่งความโสภเศร้าไป 5) บ้านโสภดินแดง หมู่บ้านนี้เดิมชื่อ บ้านโสภดินแดง ตามลักษณะของภูมิประเทศ คือ มีพื้นที่ที่เป็นดินสูงถูกน้ำไหลกัดเซาะจนเป็นร่องลึกเรียกว่า โสภ (ภาษาไทยถิ่นอีสาน) และดินบริเวณที่ถูกน้ำกัดเซาะนั้นมีสีแดง ต่อมาเมื่อทางราชการได้มาสำรวจ และกำหนดชื่อให้เป็นทางการ ได้สะกด ชื่อหมู่บ้านนี้เป็น บ้านโสภดินแดง เนื่องจากทางราชการ ที่เทียบเสียงกับคำ โสภ ชื่อหมู่บ้านนี้แทนที่จะบอกเล่าเรื่องราวว่าพื้นดินโสภที่เป็นดินสีแดง ก็กลายเป็นบริเวณพื้นดินสีแดงที่มีความโสภเศร้า 6) บ้านโนนตะคร้อ หมู่บ้านนี้เดิมชื่อ บ้านโคก สระคร้อ หมายถึง เดิมพื้นที่หมู่บ้านนี้มีลักษณะเป็นพื้นที่ป่าโคกมีสระน้ำและมีต้นตะคร้อขึ้นอยู่

รอบสระน้ำ ต่อมาภายหลัง คนรุ่นหลังไม่เข้าใจความหมายของคำว่า สระคร้อ เมื่อมีการสำรวจชื่อ
 อย่างเป็นทางการ ชื่อเดิมจึงถูกเปลี่ยนโดยไม่ตั้งใจ เป็น ตะคร้อ ตามชื่อของต้นไม้ในบริเวณนั้น
 ทำให้พลอยเปลี่ยน โคร เป็น โนน ไปโดยไม่ทราบเหตุผลด้วย ชื่อหมู่บ้านนี้จึงเป็น บ้านโนนตะคร้อ
 ชื่อนี้หากสังเกตจากการใช้ภาษาของชาวท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งในบริบททั่วไป
 และในการตั้งชื่อหมู่บ้าน จะพบว่า คำที่ใช้ทั่วไปนั้น มักนิยมใช้คำสั้นๆ หากเทียบกับภาษาไทย
 มาตรฐานก็จะเห็นว่าเป็นการตัดคำให้สั้นลง เช่น ต้นมะขาม จะตัดคำเป็น ต้นขาม ต้นมะม่วง จะตัด
 คำเป็น ต้นม่วง ดังนั้น ชื่อหมู่บ้านนี้หากไม่มีคำ สระ แล้ว ชื่อหมู่บ้านก็น่าจะเป็น บ้านคร้อ มากกว่า
 บ้านตะคร้อ เพราะชาวบ้านนิยมเรียกชื่อ พรรณไม้นี้ว่า ต้นคร้อ 7) เบญ หมู่บ้านนี้เดิมชื่อ บ้านหนอง
 กุดเป็น กล่าวคือ เดิมพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นป่าที่มีต้นเบญ หรือ หมากเบญ ขึ้นมาก ทั้งตามหนองน้ำ
 ก็เต็มไปด้วยป่าเบญ ชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านหนองกุดเบญ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่
 ว่า บ้านเบญ แต่ด้วยความไม่เข้าใจของทางราชการจึงได้เขียนสะกดคำเป็น บ้านเบญ ซึ่งเกิดจากการ
 ใช้แนวเทียบผิดคือเทียบกับคำ เบญจ ซึ่งคุ้นเคยกันทางพุทธศาสนาเป็นอย่างดี และ 8) บ้านโศกนาถ
 หมู่บ้านนี้เดิมชื่อ บ้านโศกนาถ กล่าวคือ บริเวณทางเดินของหมู่บ้านซึ่งเป็นที่สูง น้ำไหลชะดิน
 เป็นร่องลึก (โศก) มีสัตว์ชนิดหนึ่งคือ นาก ลงมาเล่นน้ำบริเวณที่เป็นโศกนั้น จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า
 บ้านโศกนาถ ต่อมาเมื่อมีการสำรวจชื่อหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองได้เขียนสะกด
 ชื่อเป็น บ้านโศกนาถ เนื่องจากเทียบเสียงคำ โศก ซึ่งหมายถึงพื้นดินที่ถูกน้ำกัดเซาะเป็นร่องลึกและ
 เป็นทางยาว กับคำ โศก และเทียบเสียงคำ นาก ซึ่งหมายถึงสัตว์สี่เท้าขนาดเล็กชนิดหนึ่ง กับ นาค
 ซึ่งหมายถึงสัตว์เลื้อยคลานเป็นสัตว์ในนิยายเท่านั้น จากรูปคำที่ทางราชการสะกดขึ้นใหม่จึงกลาย
 ความหมายเป็นนาคที่มีความโศกเศร้า

2. กลวิธีการตั้งชื่อหมู่บ้าน จากผลการศึกษาในการวิจัยนี้ พบว่า มีความสอดคล้องกับ
 งานวิจัยของ นริรัตน์ เลิศชัยวรกุล (2548: 37) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อของ
 ชื่อหมู่บ้านในประเทศไทย กล่าวโดยสรุปว่า การสร้างคำของชื่อหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 เป็นการรวมหน่วยคำ (การผสมคำและการผสมคำ) มากที่สุด รองลงมาคือชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำ โดด
 และชื่อหมู่บ้านที่เป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศ กล่าวคือในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษากลวิธี
 การสร้างคำโดยพิจารณาจากการใช้คำมูล คือ นำคำที่มีอยู่เดิมมาใช้โดยไม่ได้สร้างหรือปรุงแต่งขึ้น
 ใหม่ การประสมคำ คือ การสร้างคำขึ้นมาใหม่โดยการรวมหน่วยคำ และการใช้คำยืม ก็ได้พบว่า
 วิธีการที่พบมากที่สุด คือ การประสมคำ รองลงมาคือ การใช้คำมูล และการใช้คำยืม ตามลำดับ
 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการสร้างคำในภาษาไทยมักจะใช้วิธีการประสมคำมากที่สุด เนื่องจากสอดคล้อง
 กับโครงสร้างของคำในภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่เป็นคำโดด

3. การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน พบการเป็นเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 อำเภอ มากที่สุด คือ การเปลี่ยนแปลงไปเป็นชื่อใหม่ การเปลี่ยนแปลงไปเป็นชื่อใหม่ ทำให้เกิดเป็นคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ ไม่เหลือเค้าชื่อเดิม เช่น เดิมชื่อ หนองตะกง เปลี่ยนเป็น ดอนกลาง แต่การตั้งชื่อขึ้นใหม่มักเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เช่น ลักษณะภูมิประเทศ หรือพรรณไม้ เป็นต้น ชื่อหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงมักเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะภูมิประเทศ การเปลี่ยนแปลงไปตามต้นไม้อายุที่มีอยู่มากในหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลง เพราะไม่ให้ซ้ำกับชื่อหมู่บ้านเดิม การเปลี่ยนแปลงตามความเห็นของทางราชการ หรือความเข้าใจผิดของเจ้าหน้าที่ที่รับเรื่องขอตั้งหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงตามความนิยม การเปลี่ยนแปลงเพราะรับอิทธิพลมาจากภาษาไทยมาตรฐาน การเปลี่ยนแปลงเพราะธรรมชาติของผู้คนที่ต้องการออกเสียงให้สะดวก การเปลี่ยนแปลงตามความเชื่อในเรื่องความเป็นสิริมงคล และการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นอนุสรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ วนิดา ศรีสินธุรส (2549: 808-809) ที่ศึกษาเรื่อง ชื่อบ้านนามเมือง จังหวัดนครราชสีมา กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้าน โดยสรุปไว้ว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเพราะรับอิทธิพล ภาษาถิ่นกลาง การเปลี่ยนแปลงเพื่อความไพเราะ การเปลี่ยนแปลงเพราะมีความเชื่อในเรื่องของ คำว่า มีความหมายไม่ดี การเปลี่ยนแปลงเพราะความเข้าใจผิดของเจ้าหน้าที่ที่รับเรื่องขอตั้งหมู่บ้าน ตามที่ผู้ใหญ่บ้านมาแจ้งชื่อหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงเพราะการกร่อนเสียง สาเหตุเกิดจากธรรมชาติของผู้พูดที่ต้องการออกเสียงให้สะดวก จึงเกิดการกร่อนเสียงเวลาออกเสียง การเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านดังที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงมีอยู่ 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือ ชาวบ้านผู้เป็นเจ้าของท้องที่หรือผู้ที่พำนักอาศัยในหมู่บ้านนั้น เมื่อใดที่มีความเห็นต่าง หรือมีความเห็นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อาจเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศเปลี่ยนไป หรือเหตุใด ๆ ก็ได้ กับอีกฝ่ายหนึ่ง คือ เจ้าหน้าที่บ้านเมืองผู้มีอำนาจที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ หากมีความเห็นใหม่ที่แตกต่างจากชื่อเดิม ทั้งสองกรณีนี้ คือ เหตุบันดาลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชื่อหมู่บ้านได้ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงตามกรณีแรกนั้นมักจะยังคงความสัมพันธ์กับความเป็นมาและสภาพ ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงนี้จึงยังคงแสดงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้ตามเดิม แต่กรณีหลังอาจเป็นไปได้ทั้งทำให้ชื่อใหม่ถูกต้องชัดเจนมากขึ้น และอาจทำให้ผิดไปจากเจตนาเดิมจน เสียอัตลักษณ์ของท้องถิ่นไปได้

4. อัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน จากการศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ ผู้วิจัยได้อาศัยเกณฑ์การพิจารณาจากความหมายของส่วนประกอบหลักที่ปรากฏในโครงสร้างชื่อหมู่บ้าน ซึ่งมีความสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐาน ตามที่ นื่องนุช มณีอินทร์ (2543: 43-58) ได้ศึกษาและจัดหมวดหมู่ไว้ 8 ประเภท คือ

การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ ความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตคนเชียงใหม่ ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง ความหลากหลายของพืชพรรณ การบ่งบอกทิศทาง ตำแหน่งหรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน ความสำคัญของวัดและศาสนา ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ และการเปลี่ยนแปลงของลักษณะชุมชน แต่เมื่อศึกษาและวิเคราะห์ทั้งหมดแล้ว พบว่า ข้อมูลชื่อหมู่บ้านที่นำมาศึกษามีลักษณะแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากพื้นที่ศึกษาอยู่คนละภูมิภาคของประเทศ คือ ภาคเหนือกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีการตั้งชื่อหมู่บ้านที่แตกต่างกันออกไป ทำให้เมื่อจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แล้ว บางกลุ่มตามที่ น้องนุช มณีอินทร์ ได้ศึกษาไว้ไม่พบ หรือ พบน้อยมากในการวิจัยนี้ได้แก่ ความสำคัญของวัดและศาสนา ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ และการเปลี่ยนแปลงของลักษณะชุมชน ประกอบกับพบข้อมูลที่แตกต่างออกไปได้แก่ ความหลากหลายของสัตว์ อาชีพ ความสำคัญของบุคคล ความเชื่อความเป็นสิริมงคล ร่องรอยอารยธรรมโบราณ และความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง เมื่อนำผลการศึกษามาหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก็ได้รับคำแนะนำว่าให้ปรับแก้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับข้อมูลจริงให้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำเกณฑ์ที่ได้จาก น้องนุช มณีอินทร์ ดังกล่าว มาประยุกต์ขึ้นใหม่เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้เกณฑ์ที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ศึกษาในครั้งนี้มากขึ้น เกณฑ์ที่ประยุกต์ขึ้นใหม่จึงจัดได้เป็น 11 หมวด ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ ความสำคัญของพื้นที่ป่า ลักษณะภูมิประเทศ ความหลากหลายของพืชพรรณ ความหลากหลายของสัตว์ การบ่งบอกทิศทาง ตำแหน่งหรือแสดงลักษณะเด่นของหมู่บ้าน อาชีพ ความสำคัญของบุคคล ความเชื่อความเป็นสิริมงคล ร่องรอยอารยธรรมโบราณ และความเข้าใจผิดของทางราชการหรือคนรุ่นหลัง ดังที่แสดงการวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ในการวิจัยนี้แล้ว

นอกจากนี้ ข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ มีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ท้องถิ่น 3 ประเภท มากที่สุดได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ความหลากหลายของพืชพรรณ และการตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกันทั้ง 3 อำเภอ เนื่องจากในอดีตจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านทั้ง 3 อำเภอ ได้ภาพรวมของการจัดตั้งหมู่บ้านในอดีตว่าเป็นไปในลักษณะของการรวมตัวกันอพยพไปตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อหาที่ทำกินปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัย โดยพื้นที่นิยมตั้งหลักแหล่ง ต้องเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ และมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ทั้งน้ำและป่าไม้เป็นทรัพยากรสำคัญในการดำรงชีพ ด้วยเหตุนี้ ชื่อหมู่บ้านจึงมักนิยมนำคำที่หมายถึงแหล่งน้ำ นำลักษณะภูมิประเทศ และนำชื่อพืชพรรณชนิดต่าง ๆ มาใช้ในการตั้งชื่อ อีกทั้งชื่อหมู่บ้านแต่ละชื่อยังแสดงถึงตัวตนอันเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่หรือสภาพสังคม หรือวัฒนธรรมของแต่ละหมู่บ้านในอดีตได้เป็นอย่างดี จึงเป็นข้อสังเกตได้ว่าชาวบ้านใน

ภาคอีสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ศึกษานั้นมีความผูกพันกับธรรมชาติ ภูมิประเทศ และบุคคล ผู้เป็นที่เคารพนับถือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อทางราชการ

1. ส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ของอำเภอพุทไธสง อำเภอนาโพธิ์ และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ และในระดับจังหวัดของจังหวัดบุรีรัมย์ รวมทั้งส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษานี้ไปใช้เป็นข้อมูลของทางราชการเพื่อการพัฒนาต่อไป เช่น การทำเอกสารประชาสัมพันธ์ของท้องถิ่น การให้ข้อมูลเพื่อการรักและหวงแหนท้องถิ่นแก่เยาวชน เป็นต้น
2. ส่วนราชการระดับอำเภอ คือ อำเภอพุทไธสง อำเภอนาโพธิ์ และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ และระดับจังหวัดของจังหวัดบุรีรัมย์ ควรเก็บวิทยานิพนธ์นี้ไว้เป็นหลักฐานข้อมูลของทางราชการร่วมกับหลักฐานข้อมูลอื่น ๆ เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าและเป็นข้อมูลเชิงประวัตินของท้องถิ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

1. นักวิชาการท้องถิ่นควรมีบทบาทต่อการศึกษาค้นคว้า ชื่อและการตั้งชื่อหมู่บ้าน และสถานที่สำคัญต่าง ๆ ของท้องถิ่น ประวัตินความเป็นมาของชื่อ การเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านและสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งการจดบันทึกข้อมูลท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัยเพื่อการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น
2. ควรมีการประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากการศึกษาในเชิงภาษาและภาษาศาสตร์ ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นและชุมชนอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการค้นหาค้นคว้าความรู้ทางภาษาและภาษาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน การสร้างคำของชื่อหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน และอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน ในทุกอำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้เกิดการรวบรวมแหล่งข้อมูลที่สมบูรณ์ในระดับจังหวัดต่อไป
2. ควรศึกษาที่มาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน การสร้างคำของชื่อหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อหมู่บ้าน และอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนผ่านชื่อหมู่บ้าน จังหวัดอื่น ๆ ที่ยังไม่มีผู้ศึกษา ให้เกิดการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลชื่อบ้านนามเมืองให้ครบทุกจังหวัด ซึ่งจะทำได้ข้อมูลระดับประเทศต่อไป
3. ควรศึกษาวิเคราะห์ชื่อบ้านนามเมือง ทั้งในอำเภอพุทไธสง อำเภอนาโพธิ์ และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ และในถิ่นอื่น ๆ ตามแนวทางภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ จะทำให้ได้องค์ความรู้ในเชิงชาติพันธุ์ของกลุ่มชนต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กนกวรรณ อารีย์พัฒนไพบูลย์. 2534. การวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้านในเขตอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2546. ทำเนียบท้องที่ พุทธศักราช 2546 เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อำนวยการฯดินแดน กรมการปกครอง.

กรรณิกา ธรรมวดี. 2534. วิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้านในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กระทรวงมหาดไทย. 2526. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค จังหวัดบุรีรัมย์. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภักดิ์ออฟเซต.

กว้าง เวทไธสง และ สมหมาย วิหาร. 2554. สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2554.

กอบแก้ว บุญแผน และ อติสร สีวันทา. 2554. สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2554.

กอบแก้ว ศิริบงกช และ เสงี่ยม พลแสน. 2554. สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554.

กัลยาณี สายไธสง และ ประสิทธิ์ อำไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 6 กุมภาพันธ์ 2554.

กำ ปีกไธสง และ ไม้ จันทรา. 2554. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2554.

กำชัย ทองหล่อ. 2552. หลักสูตรภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ร่วมสาสน์.

เกรียง อานไธสง และ อรดี ล้วนกล้า. 2554. สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2554.

เกรียงไกร แฟมไธสง และ มงคล สร้อยศิริกุล. 2554. สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2554.

แก้ว แคนอินทร์ และ ไสว เวทไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2554.

ขาน บุญเหลือ และ ก้อม เพิ่มพูน. 2554. สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2554.

คำ โปร่งไธสง และ รอด คีตรอบ. 2554. สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2554.

เคน พันไธสง และ บุญสวน เมืองไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 5 พฤษภาคม 2554.

เงิน พลจันทิก และ ชวัชชัย ธรรมชัย. 2554. สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2554.

โง่น พัฒนแสง และ อารมณ โปธิขำ. 2554. สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2554.

จรรย์ กุศลไธสง และ ขจร คลังไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2554.

จรรย์ เกื้อสุข และ วิรัตน์ ลาธิ. 2554. สัมภาษณ์, 5 พฤษภาคม 2554.

จักรภพ แผงไธสง และ นายกันหา บุญโจอม. 2554. สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2554.

จังหวัดบุรีรัมย์. 2557. แผนที่จังหวัดบุรีรัมย์ (Online). www.buriram.go.th, 16 เมษายน 2557.

จำกัด สิงห์ไธสง และ ไพบุลย์ เม็ดไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2554.

จำเนียร สระจันทร์ และ นายสมจิตร สีสีว. 2554. สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2554.

จำปี สารคาม และ สอง ศรีสมอ. 2554. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2554.

จำลอง รักเป้า และ ณรงค์ ไวไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2554.

จันทัง เบี้ยไธสง และ ยนต์ นพไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2554.

เจริญ ราษฎร์เจริญศรี และ สงเมือง ตุ่มไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2554.

ฉวีวรรณ มาเจริญ. 2533. **บุรีรัมย์ 33**. กรุงเทพมหานคร: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์
กรมศิลปากร.

ชาย ชัยชนะ และ สวัสดิ์ ชัยชนะ. 2554. สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2554.

ชาติ ศรีภา และ กัลยารัตน์ โจไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2554.

ชุติมา แสงสัมฤทธิ์ผล และ อุดลย์ กลิ่นไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2554.

ญาดา อรุณเวช อารัมภีร. 2545. **เก็บตกช็อคดี รักร้อนมีไม่ยาก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

ดิลก ธรรมวิชา และ สมปอง พงษ์อุตทา. 2554. สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2554.

ดี ห้อยไธสง และ สังข์ ห้อยไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2554.

ดา สร้างไธสง และ ไถ เดชโคบุตร. 2554. สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2554.

ดิ่ง ทัดไธสง และ สมศรี ทันลา. 2554. สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2554.

เดิม วิทยาภรณ์กิจ. 2530. **ประวัติศาสตร์อีสาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ถวิล เทียบทองคำ และ ประกาย โมกไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2554.

ทวี กิจคดี และ นำ โสหา. 2554. สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2554.

ทอง เลิศไธสง และ วุฒิสักดิ์ วิจิต. 2554. สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2554.

.

ทองดี ศรีประคู่ และ สา บินไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554.

ทองดี อานไธสง และ โพน อานไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2554.

ทองมาก ไพรัมย์และ แถว สุนไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554.

ทองวัน มนต์ไธสง และ สุดใจ บรรหาร. 2554. สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2554.

ทักษิณ สีลัว และ เพชร คาชไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2554.

ที คนรู้ และ ที โมกไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2554.

ทุมมา แพนไธสง และ เภา ปุ่นไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2554.

ธีระศักดิ์ ปิ่นะโต และ สอน ยินดี. 2554. สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2554.

นงคราญ แป้วไธสง และ สมพร ไสไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2554.

นพรัตน์ แจ็กไธสง และ ไพวัลย์ เรืองรณฤทธิ. 2554. สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2554.

นววรรณ พันธุเมธา. 2551. *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

น้องนุช มณีอินทร์. 2543. *การเปลี่ยนแปลงของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

น้อย โสไธสง และ ประยูร สนไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2554.

น้อย ไหญ่สมพงษ์ และ หนูกัน เดย์ไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2554.

นันท์ แหม่มจ้านัก และ จำ พัดไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2554.

นาย ลูกไธสง และ บัวไล เพียงพอ. 2554. สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2554.

นารีรัตน์ เลิศชัยวรกุล. 2548. การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อหมู่บ้านในประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิคม เม็กไธสง และ หนูแดง มิสา. 2554. สัมภาษณ์, 7 มิถุนายน 2554.

นิธิ เอียวศรีวงศ์และ อาคม พัตริยะ. ม.ป.ป. หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย (ส 021).

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.

นิยม ไชยทิพย์และ สง่า ทั่นงาน. 2554. สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2554.

เนียม ถนัดสอน และ สุข ทูยไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2554.

บรรจบ พันธุมธรา. 2554. ลักษณะภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บัวพัน เกษไธสง และ ยัน สอบไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2554.

บัวเรียน บุญทิ และ อุบล โสไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2554.

บัวลา เคยไธสง และ ทองคำ แรกไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2554.

บ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์. 2554. เอกสารประกอบการตรวจเยี่ยมและมอบนโยบายของ

ผู้ว่าราชการ จังหวัดบุรีรัมย์ ประจำปี 2554. บุรีรัมย์: ที่ว่าการอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์.

บุญเกิด ทมลม และ ผัด ปรงไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2554.

บุญจัน กลิ่นหอม และ ไส ปางไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 9 มิถุนายน 2554.

บุญจันทร์ ถาดไธสง และ สมร ชีไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2554.

บุญจันทร์ ขวงไธสง และ สอน อันปัญญา. 2554. สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2554.

บุญจันทร์ เลื่อนไธสง และ จวี สังฆทิพย์. 2554. สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2554.

บุญชู แปลงไธสง และ ทองเพชร แก้วบุศคา. 2554. สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554.

บุญทัน กิจไธสง และ รัตน์ จันทน์นวล. 2554. สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2554.

บุญทัน พลแสน และ คำจอน พลแสน. 2554. สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554.

บุญเพ็ง ไส่ร่วมก่อ และ เบ้ง จิไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2554.

บุญมา เมืองนาม และ เดช โสบังนอก. 2554. สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2554.

บุญมา ลำไธสง และ บุญรอด จันดาวงศ์. 2554. สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2554.

บุญมี เมกไธสง และ บุญศรี เพี้ยไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2554.

บุญมี สงวนนาม และ พร้อมจิต สิงห์ไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2554.

บุญยงค์ เกศเทศ. 2545. สารานุกรมทรัพยากรธรรมชาติและผลิตภัณฑ์จากป่าวัฒนธรรม
ในชุมชนอีสาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

บุญยงค์ เกศเทศ. 2557. สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2557.

บุญเลิศ นมัสสิลา และ บัวหา สกุลสอนวิภา. 2554. สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2554.

บุญเลี้ยง ห่อไธสง และ พูน ทุนนอก. 2554. สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2554.

บุญศรี มารศรี และ หลง แสนเจ็ก. 2554. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2554.

บุคคา เตโชสง และ เสถียร ชุบโชสง. 2554. สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2554.

บุคศรี ทาโชสง และ ตุ่น กลางสวัสดิ์. 2554. สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2554.

ประคอง ภาสะฐิติ และ อมร เตโชสง. 2554. สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554.

ประคอง สุดาวรรณ และ ช่วย ปุราเท. 2554. สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2554.

ประพันธ์ บรรยงค์ และ ชัยณรงค์ โสสี. 2554. สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2554.

ประยูร ชัดโชสง และ พระครูโพธิรัตนคุณ. 2554. สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2554.

ประยูร ทรงศิลป์. 2526. การเปลี่ยนแปลงของภาษา: คำยืมในภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร:
วิทยาลัยครูธนบุรี.

ประวิติ กรมโชสง และ พิทักษ์ แหวนวิเศษ. 2554. สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554.

ประสิทธิ์ กาศย์กลอน. 2516. การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ประสิทธิ์ บุญเรืองรุ่งธนา และ หมูเตียง โก้งอากาศ. 2554. สัมภาษณ์, 6 กุมภาพันธ์ 2554.

ประสิทธิ์ แวนสีลา และศรี รัชโชสง. 2554. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2554.

ประเสริฐ แคโชสง และ มนุ เสียมโชสง. 2554. สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2554.

ประเสริฐ แนวโชสง และ ประมูล สุวรรณัง. 2554. สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2554.

ปราณี กุลละวณิช. 2535. **ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลวงสี่ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราณี บานชื่น. 2527. **อภินันทนาการทองคำ บานชื่น ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย (2523-2527).** กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิ่น ปิตารเต และ เลียบ รุ่งเรือง. 2554. **สัมภาษณ์,** 5 พฤษภาคม 2554.

ปา ชานอก และ แฉว โพธิราช. 2554. **สัมภาษณ์,** 13 กุมภาพันธ์ 2554.

เปรมจิต ชนะวงศ์. 2538. **หลักภาษาไทย.** นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

เป็ย แคไธสง และแพง ไกรจันทร์. 2554. **สัมภาษณ์,** 12 มกราคม 2554.

ผม ปอศิริ และ สี ปุ้ยไธสง. 2554. **สัมภาษณ์,** 20 เมษายน 2554.

ผอบ โปษะกฤษณะ. 2538. **ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ร่วมสาส์น.

ผิว ศรีชุม และ หอม เพียรสิงห์. 2554. **สัมภาษณ์,** 9 มิถุนายน 2554.

พรทิพย์ ภัทรนาวิก. 2542. **การใช้ภาษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ร่วมสาส์น.

พรม บุญมีป้อม และ ไสว ศาลาแดง. 2554. **สัมภาษณ์,** 20 ตุลาคม 2554.

พรม หงษ์สา และ บัวไล จิตไธสง. 2554. **สัมภาษณ์,** 13 กันยายน 2554.

พระครูโชติรส โกศล และ ปัญญา โพธิ์จำ. 2554. **สัมภาษณ์,** 11 มกราคม 2554.

พระอธิการพิมพ์า มหาสุโก และ เจียบ เกษไธสง. 2554. **สัมภาษณ์,** 12 มกราคม 2554.

พัน แหมไธสง และ เล่า ชูชีพ. 2554. สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2554.

พิรพรรณ ฉาบไธสง และ ยนต์ แคว้นไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2554.

พูน ทูลนอก และ วิฑูรย์ บุตรสีภูมิ. 2554. สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2554.

เพชร ปราบไธสง และ จรัส โพธิ์ขำ. 2554. สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2554.

เพิ่มสุข หล้าสุด และ นิศยาภรณ์ จิมพัฒน์. 2554. สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2554.

ไพพรรณ อินทนิล. 2546. การศึกษาประวัติชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จังหวัดชลบุรี.
ชลบุรี: สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไพโร ยิบไธสง และ สงบ หย่อมไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2554.

ไพรัตน์ แฉล้มไธสง และ สี โนไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2554.

มั่ง แก้วบุตรสา และ ปิยลักษณ์ ณรงค์ศักดิ์. 2554. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2554.

มดิชน. 2547. พจนานุกรม ฉบับมดิชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มดิชน.

มยุรี สีชมพู. 2534. การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มานพ แสงภักดี และ พัน ดีกไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2554.

มี พังไธสง และ สุพจน์ โพธิ์แสง. 2554. สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2554.

มี โพธิ์ชัยเลิศ และ พรหมมา ลครไพร. 2554. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2554.

ยนต์ สุขกุล และ ธารินี แสงรัตนวงศ์. 2554. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2554.

ยวน มณีบุญ และ อุทิศ ตูบไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2554.

รอง ลิ้มไธสง และ สมศรี อันไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2554.

ระพีพรรณ แก้วจันทร์. 2549. การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องชื่อสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดตาก.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

รัศมี เทียบมั่ง และ บุญเพิ่ม ผลาพงศ์. 2554. สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2554.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

ราชัน นิมิไธสง และ จรูญ ชำนิกล้า. 2554. สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2554.

ราตรี ธีนวารชร. 2551. การสร้างคำในภาษาไทยสมัยอยุธยา: วิธีสร้างคำประสม.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รุ่งอรุณ ทิพชุนหเถียร และ มะลิวัลย์ บุรณพัฒนา. 2537. ชื่อหมู่บ้านในอำเภอท่าอุเทน
จังหวัดนครพนม. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,
กระทรวงศึกษาธิการ.

เริ่ม ฉ่ำสันเทียะ และ หอย ด่านนอก. 2554. สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2554.

เรืองเดช ปันเขื่อนขัฒย์. 2552. ภาษาศาสตร์ภาษาไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

ละเมียด เสริญไธสง และ สมัย ฉาไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2554.

ละเมียด เสริญไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2554.

ลาน รินไธสง และ สิงห์ ชูไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2554.

ลำพัง กาสนอก และ สมจิตร เรียงศิริ. 2554. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2554.

ลี เมืองไธสง และ ลุน พงไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2554.

เลิศ ทาไธสง และ บุญถึง มารศรี. 2554. สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2554.

เลิศ วรไธสง และ ถนอม ทางไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2554.

เลี้ยง ทูเรศไธสง และ ดี ชาลี. 2554. สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2554.

เลี่ยม จันสิงโท และ แดงอ่อน จันดาร์ตัน. 2554. สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2554.

วรรณภา บุญประทีป. 2553. การศึกษาชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วรรณ นาวิกมูล และคณะ. 2547. ชื่อบ้านนามเมืองจังหวัดตรัง. กรุงเทพมหานคร:
ศูนย์พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีรัฐร่วมเอกชน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วัชระ หลุ่มใส และ พิทักษ์ แก้วไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2554.

วันทา จัตรไธสง และ หนูกาย เมืองน้อย. 2554. สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2554.

วัลลพ พินเกาะคำ และมี กองไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2554.

วิชัย เกษศรี และ วาสนา ย่องมณี. 2554. สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2554.

วิรัช ศิริวัฒนะนาวิน. 2544. การศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วีรกุล อุ่นทานนท์ และ วิจิต กมลมุณีรัตน์. 2554. สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2554.

วีระ ภาควิชา และ ทองศูนย์ สายดี. 2554. สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2554.

สันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. 2546. ชื่อบ้านนามเมืองในกรุงเทพฯ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

सानติ ภักดีคำ. 2553. เขมรใช้ไทยยืม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

ศิริวรรณ คุ่มโฮ. 2546. ประเทศไทย 76 จังหวัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดอะบุคส์.

เศรษฐวัฒน์ เชนโรสง และ กรกช วัฒนานุกสิธิ์. 2554. สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2554.

สงบ กัณหาและ คำตัน ชำนิกล้า. 2554. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2554.

สงบ ชัดโรสง และ วราภรณ์ เทพไทอำนาจ. 2554. สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2554.

สงวน เรียงโรสง และ สุริยันต์ แผลงประพันธ์. 2554. สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2554.

สัจ มนัสศิลาและ ไพโรจน์ ทูลโรสง. 2554. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2554.

สด วนาโรสง และ สังคม ฉากโรสง. 2554. สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2554.

สนิท ทิ้งโรสง และ ธวัชชัย สดโรสง. 2554. สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2554.

สมเกียรติ รักษ์มณี. 2557. สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2557.

สมจิตร ประการะภาและ แอ บทโรสง. 2554. สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2554.

สมชาติ คุณศักดิ์ และ แจ่ม ศรีชุม. 2554. สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2554.

สมชาย แพ้ไรสง และ สมพร ศรีสุนทร. 2554. สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2554.

สมชาย สำเนียงงาม. 2545. ลักษณะภาษาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับ
สิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบุญ แวไรสง และ ศิริจิตร ขานไรสง. 2554. สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2554.

สมบูรณ์ เขียวเรศ และ สง่า อานไรสง. 2554. สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2554.

สมพงษ์ กุลอุปฮาด และ ประมวล ด้ายไรสง. สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2554.

สมยศ พินเกาะคำ และ เนตรนภา โพธิงำ. 2554. สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2554.

สมศรี จูมไรสง และ สุภาพ เปรมไรสง. 2554. สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2554.

สมหวัง โนนไรสง และ สง่า นวลไรสง. 2554. สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554.

สมัย เวหน และ ผม สร้างนา. 2554. สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2554.

สมัย สุทธิธรรม. 2542. บุรีรัมย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สมิง เทียนไรสง และ บัว แจ่มแจ่ม. 2554. สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2554.

สวง คานกลาง และ เต็ม หวดวาปี. 2554. สัมภาษณ์, 7 มีนาคม พ.ศ.2554.

สอน จันทราน้อย และ เสาร์ วิเศษวงษา. 2554. สัมภาษณ์, 22 เมษายน พ.ศ.2554.

สังกาศ อันไธสง และ วิวัฒน์ แสนแจ็ก. 2554. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2554.

สังวาลย์ อินทรานุรักษ์ศักดิ์ และประสิทธิ์ ชำนาญสิงห์. 2554. สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2554.

สัว ท่วมไธสง และ มณี ภูมิไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2554.

สาคร ทูลไธสง และ สุ่ม ลิ่งไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2554.

สายยนต์ ชูไธสง และ เปิ่น รินไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2554.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ม.ป.ป. **พจนานุกรมภาษาล้าน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ม.ป.ท.

สิงทอง ปุราชะทำบั้ง และ หัน มีมาก. 2554. สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2554.

สิงห์ เตื่อไธสง และ สุนทร เลิศไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2554.

สี แสนอยู่และ สงค์ ทุนมาลา. 2554. สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2554.

สุข สว่างจิตร และ บุญมี เวชไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2554.

สุจริตลักษณ์ คีผดุง. 2547. **ชื่อหมู่บ้านในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย: กาญจนบุรี,
นครปฐม, ประจวบคีรีขันธ์, เพชรบุรี, ราชบุรี, สุพรรณบุรี, สมุทรสงคราม
และสมุทรสาคร. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท,
มหาวิทยาลัยมหิดล.**

สุด บรรหาร และ จงกล ศักดิ์โกมลศรี. 2554. สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2554.

สุด บรรหาร. 2554. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2554.

สุด ศรีนวลโคตร และ คำพัน บุตรไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2554.

สุคชา ทูลไธสง และ เข้มทอง เทียงธรรม. 2554. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2554.

สุเทพ มิ่งไธสง และ เสาร์ แสงโพธิดา. 2554. สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2554.

สุวิงศ์ พงษ์ไพบูลย์. 2542. ความเชื่อของชาวภาคใต้. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

สุนันท์ เต็นดาร์มย์ และ ดา ชนไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2554.

สุบิน กั่วไธสง และ แสง อางจ่าง. 2554. สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2554.

สุภาพ ศรีพุทธรัตน์ และ ชัชวาล วาวไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2554.

สุรพงษ์ บุญเกิด และ เขียง จิไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2554.

สุวรรณ ทองทะวัง และ สุด ทะนิตไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2554.

สุวรรณ หาญพรม และ ฝ่าย ชาวัน. 2554. สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2554.

สุวิงษา จันทบาล และ พรหมมา ปารีโก. 2554. สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2554.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ สุชุมาวดี จำหิรัญ. 2527. ชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุนย์ ไค้งอาภาส และ สองเมือง วิริยาภิรมย์. 2554. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2554.

เสน่ห์ บุญรักษ์ และ ทิพย์สุดา นัยทรัพย์. 2542. ภูมินามจังหวัดพิษณุโลก. โครงการศึกษา ค้นคว้าวิจัยทางวัฒนธรรม สำนักศิลปวัฒนธรรม. พิษณุโลก: สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.

เสริฐ อนุรักษ์ และ พิง ช่างศรี. 2554. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2554.

ไสว วิเชียรเลิศ และ ผิว จำหน่าย. 2554. สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2554.

หงษ์ กรมไธสง และ พิสิทธิ์ คุณพอน. 2554. สัมภาษณ์, 6 กุมภาพันธ์ 2554.

หนูกัน โพธิ์จำ และ ประสงค์ ประยูทธเด. 2554. สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2554.

หมื่น กองไธสง และ นิยม กองไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2554.

หยวก บุ่งจ้าว และ พระอัคร โลจนธมโม. 2554. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2554.

ห่วย สวามิชัย และ บุญชวน กันหา. 2554. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2554.

หวด มนัสศิลา และ เกียรติก้อง คงฤทธิ์. 2554. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2554.

หว่า โพนนอก และ แหลม โสบังนอก. 2554. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2554.

เหลียม จุลไธสง และ สมาน มูลทอง. 2554. สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2554.

แหวน อิงไธสง และ จำปา ศรีโคกกรวด. 2554. สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2554.

แหะ คานกลาง และ ไร่ เหลือกกลาง. 2554. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2554.

ไหม สอนเพี้ย และ เกศินี เขม้นดี. 2554. สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2554.

อนิรุตต์ ศรีจันทร์ และ สี ศรีชุม. 2554. สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2554.

อนุพันธ์ นิติชัย. 2551. ตำนาน 76 จังหวัด. กรุงเทพมหานคร: ไทยควอลิตี้บุ๊กส์.

อนุমানราชชน, พระยา. 2516. นิรุกติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา.

อภิชัย อินธิโช และ นางเยาว์ เมิดไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2554.

อรพินท์ ศิริพงษ์. 2538. ชื่อหมู่บ้านในอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อรรถพร มาลีนนท์ และ สถิตชัย เจนไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2554.

อลงกร เฉลิมชัย และ น้อย มณีศรี. 2554. สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2554.

อ่อนศรี สมบัติราช และ บัว สิทธิศรีจันทร์. 2554. สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2554.

อนันท์ คณะกุล และ หัส หุยมไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2554.

อานัติ ปุ่มสีดาและ แก้ว บุญเรือง. 2554. สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2554.

อำคา แห้วไธสง และ ชุ่ม เวรไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2554.

อำนาจ เมืองศักดิ์และ แดง เป๊ะไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2554.

อินทร์ บัวไธสง และ สักวาเลย์ เนยไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2554.

อุดม แก้วพิมพ์ และ วิไลวรรณ กันหา. 2554. สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2554.

อุทัย พวงไธสง และ แสน ประสาระโอ. 2554. สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2554.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2544. หลักภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

เอกฉัท จารุมณีชน. 2539. การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ฮวด กันหาและ เฉลิม แฉล้มไธสง. 2554. สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2554.

ภาคผนวก ก

ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้านในอำเภอฟุทไธสง
นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้านในอำเภอพุทไธสง นาโพธิ์ และบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

จากข้อมูลรายชื่อหมู่บ้านทั้งหมด ในเขตอำเภอพุทไธสง อำเภอนาโพธิ์ และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ปรากฏอยู่ในทำเนียบผู้ปกครองท้องที่ อำเภอพุทไธสง อำเภอนาโพธิ์ และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 217 หมู่บ้าน มีรายชื่อหมู่บ้านในแต่ละอำเภอ ดังนี้

อำเภอพุทไธสง

อำเภอพุทไธสง ประกอบไปด้วย 7 ตำบล รวม 97 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลบ้านยาง มีเขตการปกครองทั้งหมด 18 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านยางน้อย
หมู่ที่ 2	บ้านโนนจี่เกลือ
หมู่ที่ 3	บ้านน้อย
หมู่ที่ 4	บ้านเพี้ยแก้ว
หมู่ที่ 5, 13, 14	บ้านหัวสะพาน
หมู่ที่ 6	บ้านยาง
หมู่ที่ 7	บ้านดอนตูม
หมู่ที่ 8, 15	บ้านแคน
หมู่ที่ 9	บ้านฝ่อฮี
หมู่ที่ 10	บ้านหนองเกาะ
หมู่ที่ 11	บ้านยางนกคู่
หมู่ที่ 12	บ้านดอนด่อน
หมู่ที่ 16	บ้านแคนน้อย
หมู่ที่ 17	บ้านสระบัว
หมู่ที่ 18	บ้านหัวสะพานใหม่

2. ตำบลห้วยโศก มีเขตการปกครองทั้งหมด 15 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1, 15	บ้านหนองจิก
หมู่ที่ 2, 14	บ้านห้วยโศก
หมู่ที่ 3	บ้านโนนลาน
หมู่ที่ 4	บ้านโนนสมบูรณ์
หมู่ที่ 5	บ้านดอนพยอม
หมู่ที่ 6	บ้านดอน
หมู่ที่ 7, 13	บ้านจอกเดี่ยว
หมู่ที่ 8	บ้านพลับ
หมู่ที่ 9	บ้านหนองขาม
หมู่ที่ 10	บ้านชัยชนะ
หมู่ที่ 11	บ้านโนนบ่อหลวง
หมู่ที่ 12	บ้านสามเหลี่ยม

3. ตำบลพุทไธสง มีเขตการปกครองทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านพุทไธสง
หมู่ที่ 2	บ้านโนนหนองสรวง
หมู่ที่ 3	บ้านโพนทอง
หมู่ที่ 4	บ้านเตย
หมู่ที่ 5	บ้านโนนจิงไค
หมู่ที่ 6	บ้านหนองบก
หมู่ที่ 7	บ้านแดงน้อย
หมู่ที่ 8, 13	บ้านแดงใหญ่
หมู่ที่ 9	บ้านกอก
หมู่ที่ 10	บ้านท่างาม
หมู่ที่ 11	บ้านชาติ
หมู่ที่ 12	บ้านโนนตะคร้อ

4. ตำบลมะเฟือง มีเขตการปกครองทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านมะเฟือง
หมู่ที่ 2, 5	บ้านชาด
หมู่ที่ 3, 10, 11, 12	บ้านศิระระแด
หมู่ที่ 4	บ้านหนองน้ำคำ
หมู่ที่ 6	บ้านดอนขาม
หมู่ที่ 7	บ้านสั้มกบ
หมู่ที่ 8	บ้านม่วงใต้
หมู่ที่ 9	บ้านปลาค้าว
หมู่ที่ 13	บ้านโนนจำปา

5. ตำบลบ้านจาน มีเขตการปกครองทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1, 9, 11	บ้านนุ่งเบา
หมู่ที่ 2	บ้านคลองม่วง
หมู่ที่ 3	บ้านเขว้า
หมู่ที่ 4	บ้านกุดเทา
หมู่ที่ 5	บ้านข่อย
หมู่ที่ 6, 7, 10	บ้านจาน
หมู่ที่ 8	บ้านดอนคู
หมู่ที่ 12	บ้านน้อยกระทุ่มทอง
หมู่ที่ 13	บ้านหัวฝาย

6. ตำบลบ้านเวง มีเขตการปกครองทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านเวง
หมู่ที่ 2	บ้านโนนสะอาด
หมู่ที่ 3	บ้านบัว
หมู่ที่ 4	บ้านจิก
หมู่ที่ 5	บ้านแก่นท้าว

หมู่ที่ 6	บ้านข่า
หมู่ที่ 7	บ้านสระแวง
หมู่ที่ 8	บ้านโคกแดง
หมู่ที่ 9	บ้านโคกยาว
หมู่ที่ 10	บ้านหนองไผ่
หมู่ที่ 11	บ้านฝายโศก
หมู่ที่ 12	บ้านโนนศรีจันทร์
หมู่ที่ 13	บ้านเหล่าเจริญ

7. ตำบลบ้านเป้า มีเขตการปกครองทั้งหมด 12 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1, 10	บ้านหนองบัวรอง
หมู่ที่ 2	บ้านหนองบัวตะไกร
หมู่ที่ 3	บ้านดอนกลาง
หมู่ที่ 4	บ้านโศกบก
หมู่ที่ 5	บ้านแฮด
หมู่ที่ 6, 12	บ้านสระแก้ว
หมู่ที่ 7, 8	บ้านคูณ
หมู่ที่ 9	บ้านโพธิ์ทอง
หมู่ที่ 11	บ้านส้มโอง

อำเภอนาโพธิ์

อำเภอนาโพธิ์ ประกอบไปด้วย 5 ตำบล รวม 65 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลนาโพธิ์ มีเขตการปกครองทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1, 2	บ้านนาโพธิ์
หมู่ที่ 3	บ้านจอก
หมู่ที่ 4	บ้านขมิ้น
หมู่ที่ 5	บ้านคอกวัว
หมู่ที่ 6, 10, 11	บ้านหนองหว้า

หมู่ที่ 7	บ้านโศกภูริน
หมู่ที่ 8	บ้านหนองต่อ
หมู่ที่ 9	บ้านหนองหญ้ารงกา
หมู่ที่ 12	บ้านหนองโก
หมู่ที่ 13	บ้านโพธิ์พัฒนา
หมู่ที่ 14	บ้านหนองถนนกลาง

2. ตำบลศรีสว่าง มีเขตการปกครองทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านหนองแสง
หมู่ที่ 2	บ้านโนนลาน
หมู่ที่ 3	บ้านหนองม่วง
หมู่ที่ 4	บ้านเมืองน้อย
หมู่ที่ 5	บ้านสงแดง
หมู่ที่ 6	บ้านหัวขัว
หมู่ที่ 7	บ้านเบ็ญ
หมู่ที่ 8	บ้านสว่าง
หมู่ที่ 9	บ้านหนองเต้
หมู่ที่ 10	บ้านหินตั้ง

3. ตำบลบ้านดู่ มีเขตการปกครองทั้งหมด 12 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านขามป้อม
หมู่ที่ 2	บ้านดู่
หมู่ที่ 3	บ้านนาเหล็ก
หมู่ที่ 4	บ้านหัวช้าง
หมู่ที่ 5	บ้านนาแค
หมู่ที่ 6, 10, 12	บ้านนาแพง
หมู่ที่ 7, 11	บ้านโนนม่วง
หมู่ที่ 8	บ้านโนนตาล
หมู่ที่ 9	บ้านหญ้าคา

4. ตำบลบ้านคู มีเขตการปกครองทั้งหมด 15 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านหนองลุมพุก
หมู่ที่ 2	บ้านทุ่งบ่อ
หมู่ที่ 3	บ้านเก่าโก
หมู่ที่ 4	บ้านบง
หมู่ที่ 5	บ้านหนองแอ
หมู่ที่ 6, 14	บ้านคู
หมู่ที่ 7	บ้านดอนกลาง
หมู่ที่ 8	บ้านโศกดินแดง
หมู่ที่ 9	บ้านโคกพะงาด
หมู่ที่ 10	บ้านหนองจาน
หมู่ที่ 11	บ้านโคกเมฆ
หมู่ที่ 12	บ้านโนนตระคร้อ
หมู่ที่ 13	บ้านโนนสะอาด
หมู่ที่ 15	บ้านหนองผักนึ่ง

5. ตำบลคอนกอก มีเขตการปกครองทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1, 2	บ้านหนองแขว
หมู่ที่ 3, 4	บ้านคอนกอก
หมู่ที่ 5	บ้านหัวฝาย
หมู่ที่ 6	บ้านหนองโก
หมู่ที่ 7	บ้านโคกกุง
หมู่ที่ 8	บ้านหัวหนอง
หมู่ที่ 9	บ้านหนองบัว
หมู่ที่ 10	บ้านโคกสะแทน
หมู่ที่ 11	บ้านนามขาม
หมู่ที่ 12	บ้านคอนกอย
หมู่ที่ 13	บ้านหนองแขวพัฒนา
หมู่ที่ 14	บ้านแฮด

อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์

อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ ประกอบไปด้วย 5 ตำบล รวม 55 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลหนองแวง มีเขตการปกครองทั้งหมด 15 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านใหม่ไชยพจน์
หมู่ที่ 2	บ้านหนองไผ่ล้อม
หมู่ที่ 3	บ้านหนองไผ่
หมู่ที่ 4	บ้านหัวฝาย
หมู่ที่ 5	บ้านหนองแวงน้อย
หมู่ที่ 6	บ้านหนองแวง
หมู่ที่ 7	บ้านโนน
หมู่ที่ 8	บ้านแก
หมู่ที่ 9	บ้านบง
หมู่ที่ 10	บ้านหนองนกคู่
หมู่ที่ 11	บ้านหินตั้ง
หมู่ที่ 12	บ้านหนองบัวขาว
หมู่ที่ 13	บ้านหลักศิลา
หมู่ที่ 14	บ้านไผ่
หมู่ที่ 15	บ้านหนองนกคู่น้อย

2. ตำบลทองหลาง มีเขตการปกครองทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1, 2, 3	บ้านทองหลาง
หมู่ที่ 4	บ้านตลาดแบ้
หมู่ที่ 5	บ้านกอกดอนพยอม
หมู่ที่ 6	บ้านหัวหนอง
หมู่ที่ 7	บ้านสระแก
หมู่ที่ 8	บ้านหัวถนน

หมู่ที่ 9	บ้านหัวศาลา
หมู่ที่ 10	บ้านโนนดินแดง

3. ตำบลกู่สวนแตง มีเขตการปกครองทั้งหมด 12 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านกู่สวนแตง
หมู่ที่ 2	บ้านดงยาง
หมู่ที่ 3	บ้านปาก
หมู่ที่ 4	บ้านท่อม
หมู่ที่ 5	บ้านโนนไฮ
หมู่ที่ 6	บ้านหนองสองห้อง
หมู่ที่ 7	บ้านโคกจิกน้อย
หมู่ที่ 8	บ้านหนองเรือ
หมู่ที่ 9	บ้านประดู่
หมู่ที่ 10	บ้านน้อย
หมู่ที่ 11	บ้านนาฝาย
หมู่ที่ 12	บ้านหลุมท่อม

4. ตำบลหนองเอื้อง มีเขตการปกครองทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านโคกจิก
หมู่ที่ 2	บ้านหนองเอื้อง
หมู่ที่ 3	บ้านห้วยเหี้ย
หมู่ที่ 4	บ้านกู่ถ้ำ
หมู่ที่ 5	บ้านยางทะเล
หมู่ที่ 6	บ้านส้มป่อย
หมู่ที่ 7	บ้านม่วง
หมู่ที่ 8	บ้านเขวา
หมู่ที่ 9	บ้านไทรทอง

5. ตำบลแดงใหญ่ มีเขตการปกครองทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านแดงใหญ่
หมู่ที่ 2	บ้านหนองไผ่
หมู่ที่ 3	บ้านโคกสะอาด
หมู่ที่ 4	บ้านโศกนาถ
หมู่ที่ 5	บ้านเป่าพัฒนา
หมู่ที่ 6	บ้านอีเม้ง
หมู่ที่ 7	บ้านหนองจิก
หมู่ที่ 8	บ้านโนนเห็ดไค
หมู่ที่ 9	บ้านหนองหัวหมู

แบบเก็บข้อมูลความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน _____

หมู่ที่ _____ ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัด _____

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ _____

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ _____

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ _____

ทิศใต้ ติดต่อกับ _____

พื้นที่ทั้งหมด _____ ตารางกิโลเมตร

สภาพภูมิศาสตร์ _____

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน

ผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ – สกุล _____

สถานภาพ _____

ที่อยู่ _____

รายชื่อผู้บอกข้อมูล

1. นายประเสริฐ แกล้ไธสง อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 1 บ้านยางน้อย ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
2. นายมนู เลี่ยมไธสง อายุ 78 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 1 บ้านยางน้อย ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
3. นายเงิน พลจันทิก อายุ 60 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้านและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง
บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 2 บ้านโนนจี้เกลือ ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
4. นายรัชชัย ธรรมย์ อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 2 บ้านโนนจี้เกลือ ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
5. นายวัลลพ พินเกาะคำ อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 3 บ้านน้อย ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
6. นายมี กองไธสง อายุ 73 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 3 บ้านน้อย ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
7. นายทวี กิจคดี อายุ 51 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 66 หมู่ที่ 4 บ้านเพี้ยแก้ว ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
8. นายนำ โสหา อายุ 82 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 4 บ้านเพี้ยแก้ว ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
9. นายสิงโห แสไธสง อายุ ๖๓ ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 75 หมู่ 5 บ้านหัวสะพาน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

10. พระครูโชติรส โกศล (หลวงพ่อบุญมา) อายุ 69 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน เจ้าอาวาสวัดเทพรังสรรค์
บ้านเลขที่ วัดเทพรังสรรค์ 96 หมู่ที่ 13 บ้านหัวสะพาน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง
จังหวัดบุรีรัมย์
11. นางอุมาพร เจริญศิริ อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 99 หมู่ 6 บ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
12. นายน้อย แสนไธสง อายุ 61 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 151 หมู่ที่ 6 บ้านยาง ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
13. นายไหม สอนเพี้ย อายุ 71 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 7 บ้านคอนตูม ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
14. นางเกศินี เขม่นดี อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 73 หมู่ที่ 7 บ้านคอนตูม ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
15. พระอธิการพิมพ์มา มหสุลโก อายุ 74 ปี เจ้าอาวาสวัดตะเคียนทอง
บ้านเลขที่ วัดตะเคียนทอง 157 หมู่ที่ 8 บ้านแคน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
16. นายเจียบ เกษไธสง อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 65 หมู่ที่ 8 บ้านแคน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
17. นายเปี้ย แกลไธสง อายุ 54 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 16/1 หมู่ที่ 9 บ้านฝือฮี ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
18. นายแพง ไกรจันทร์ อายุ 82 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 9 บ้านฝือฮี ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
19. นายสมบุญณ์ เขาวเรศ อายุ 57 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 10 บ้านหนองเกาะ ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

20. นายสง่า อานโรตง อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 10 บ้านหนองเกาะ ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
21. นายเกรียง อานโรตง อายุ 64 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 28 ม.11 บ้านยางนกคุ้ม ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
22. นายปอด อานโรตง อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
เลขที่ 57 ม.11 บ้านยางนกคุ้ม ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
23. นายจรัญ กุดโรตง อายุ 54 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 12 บ้านคอนดอน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
24. นายจจร คลังโรตง อายุ 68 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 101 หมู่ที่ 12 บ้านคอนดอน ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
25. นายทองดี อานโรตง อายุ 54 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 16 บ้านแคนน้อย ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
26. นายโพน อานโรตง อายุ 78 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 16 บ้านแคนน้อย ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
27. นายน้อย โสโรตง อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 17 บ้านสระบัว ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
28. นายประยูร สนโรตง อายุ 55 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 17 บ้านสระบัว ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
29. นายสมยศ พินเกาะคำ อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กำนันตำบลบ้านยาง
บ้านเลขที่ 27 หมู่ที่ 18 บ้านหัวสะพานใหม่ ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

30. นางเนตรนภา โพธิ์จำ อายุ 55 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 80 หมู่ที่ 18 บ้านหัวสะพานใหม่ ตำบลบ้านยาง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
31. นายบุศดา เตไธสง อายุ 90 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 1 บ้านหนองจิก ตำบลหายโศก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
32. นายเสถียร ชูบไธสง อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 15 บ้านหนองจิก ตำบลหายโศก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
33. นายสายนต์ ชูคไธสง อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 3 บ้านโนนลาน ตำบลหายโศก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
34. นายเปิ่น รินไธสง อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 30/2 หมู่ที่ 3 บ้านโนนลาน ตำบลหายโศก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
35. นายสุนัย ไส้อากาศ อายุ 71 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 69 หมู่ที่ 4 บ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลหายโศก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
36. นายสองเมือง วิริยาภิรมย์ อายุ 74 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 4 บ้านโนนสมบูรณ์ ตำบลหายโศก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
37. นางหรรษา สวามิชัย อายุ 82 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 74 หมู่ 5 บ้านคอนพยอม ตำบลหายโศก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
38. นางบุญชวน กัณหา อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 54 หมู่ 5 บ้านคอนพยอม ตำบลหายโศก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
39. นายยนต์ สุขกุล อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 6 บ้านคอน ตำบลหายโศก อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

40. นางธารินี แสงรัตนวงศ์ อายุ 64 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 6 บ้านดอน ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
41. นางสาววิไลวรรณ กันหา อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 7 บ้านจอกเตี้ย ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
42. นายอุดม แก้วพิมพ์ อายุ 55 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 73 หมู่ที่ 13 บ้านจอกเตี้ย ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
43. นายนันท์ แหม่มจันทึก อายุ 66 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 8 บ้านพลับ ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
44. นายจำ พัดไธสง อายุ 80 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 16/1 หมู่ที่ 8 บ้านพลับ ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
45. นางสุนันท์ เต็นตารัมย์ อายุ 51 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 9 บ้านหนองขาม ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
46. นายดา ชนไธสง อายุ 69 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 9 บ้านหนองขาม ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
47. นายเริ่ม จำสันเทียะ อายุ 62 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 10 บ้านชัยชนะ ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
48. นางหอย คำนนอก อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 10 บ้านชัยชนะ ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
49. นายสังวาลย์ อินทรานุระศักดิ์ อายุ 71 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 97/1 หมู่ที่ 11 บ้านโนนบ่อหลวง ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

50. นายประสิทธิ์ ชำนาญสิงห์ อายุ 74 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 97/5 หมู่ที่ 11 บ้านโนนบ่อหลวง ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
51. นายเศรษฐวัฒน์ เจนไธสง อายุ 61 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
หายโศกและรองประธานกองทุนหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 12 บ้านสามเหลี่ยม ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
52. นางกรรข วัฒนานุกสิธิ์ อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 12 บ้านสามเหลี่ยม ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
53. นายอรรถพร มาสินนท์ อายุ 54 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 74 หมู่ที่ 14 บ้านหายโศก ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
54. นายสถิตย์ เจนไธสง อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 14 บ้านหายโศก ตำบลหายโศก อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
55. นายสงบ ชัดไธสง อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ประธานชุมชนเจ้าพ่อหลักเมือง
บ้านเลขที่ 105/3 หมู่ที่ 1 บ้านพุทไธสง ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
56. นางวราภรณ์ เทพไทอำนาย อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 99 หมู่ที่ 1 บ้านพุทไธสง ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
57. นางชุติมา แสงสัมฤทธิ์ผล อายุ 64 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ที่ปรึกษาของชุมชน
บ้านเลขที่ 204/1 หมู่ที่ 2 บ้านโนนหนองสรวง ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
58. นายอดุลย์ กลิ่นไธสง อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน สารวัตรกำนันตำบลพุทไธสง
บ้านเลขที่ 205 หมู่ที่ 2 บ้านโนนหนองสรวง ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
59. นางไพวัลย์ เรืองรณฤทธิ์ อายุ 51 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 3 บ้านโพหนอง ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

60. นายพนรัตน์ แจ็กไชสง อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 3 บ้านโพหนอง ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
61. นางกัลยาณี สวยไชสง อายุ 60 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 97/7 หมู่ที่ 4 บ้านเตย ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
62. นายประสิทธิ์ อำไชสง อายุ 67 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 100/1 หมู่ที่ 4 บ้านเตย ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
63. นายประสิทธิ์ บุญเรืองรุ่งธนา อายุ 67 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 79 หมู่ 5 บ้านโนนจิงโค ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
64. นายหมีเต็ง โส้งอากาศ อายุ 57 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 114 หมู่ 5 บ้านโนนจิงโค ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
65. นางหงษ์ กรมไชสง อายุ 78 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 6 บ้านหนองบก ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
66. นายพิสิทธิ์ ตุนพอน อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 131 หมู่ที่ 6 บ้านหนองบก ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
67. นางทองมาก ไพรัมย์ อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 10/1 หมู่ที่ 7 บ้านแดงน้อย ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
68. นางแฉว สุนไชสง อายุ ๑๐๐ ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 7 บ้านแดงน้อย ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
69. นายประวดี กรมไชสง อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 10/1 หมู่ที่ 9 บ้านกอก ตำบลพุทไธสง อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

70. นายพิทักษ์ แหวนวิเศษ อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
พุทไธสง บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 9 บ้านกอก ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
71. นายประเสริฐ แนวไธสง อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 7/1 หมู่ที่ 10 บ้านท่างาม ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
72. นายประมุล สุวรรณัง อายุ 63 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 31/1 หมู่ที่ 10 บ้านท่างาม ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
73. นายไพรัตน์ แกล้มไธสง อายุ 60 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 11 บ้านชาติ ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
74. นายสี โนไธสง อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 100 หมู่ที่ 11 บ้านชาติ ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
75. นายหมื่น กองไธสง อายุ 66 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 26/2 หมู่ที่ 12 บ้านโนนตะคร้อ ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
76. นายนิยม กองไธสง อายุ 80 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 27 หมู่ที่ 12 บ้านโนนตะคร้อ ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
77. นายสุบิน กัวไธสง อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 13 บ้านแดงใหญ่ ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
78. นายแสวง อาจจันงค์ อายุ 60 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 13 บ้านแดงใหญ่ ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
79. นางละเมียด เสริญไธสง อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 136 หมู่ที่ 1 บ้านมะเฟือง ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

80. นายสมัย ฉาไธสง อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 70 หมู่ที่ 1 บ้านมะเฟือง ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
81. นายลบ กุศลไธสง อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 67 หมู่ที่ 2 บ้านชาด ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
82. นายสมาน มุลทอง อายุ 63 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 26 หมู่ 5 บ้านชาด ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
83. นายวิรุฑ อุ่นทานนท์ อายุ 57 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ประธานคณะกรรมการบริหารวัดหงษ์
บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 3 บ้านศิระแระ ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
84. นายวิจิต กมลมุณีรัตน์ อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 11 บ้านศิระแระ ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
85. นายบัวพันธ์ เกษไธสง อายุ 60 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 4 บ้านหนองน้ำคำ ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
86. นางย่น สอบไธสง อายุ 81 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 4 บ้านหนองน้ำคำ ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
87. นายปา ชานอก อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตคณะกรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 6 บ้านคอนขาม ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
88. นายแฉว โพธิราช อายุ 73 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 6 บ้านคอนขาม ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
89. นายธีระศักดิ์ ปินะโค อายุ 55 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 7 บ้านส้มกบ ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

90. นายสอน ยินดี อายุ 80 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 7 บ้านสั้มกบ ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
91. นางแดงอ่อน จันดารัตน์ อายุ 64 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 8 บ้านม่วงใต้ ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
92. นางเลี่ยม จันสิงโท อายุ 55 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้านม่วงใต้
บ้านเลขที่ 97 หมู่ที่ 8 บ้านม่วงใต้ ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
93. นายชาย ชัยชนะ อายุ 78 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 9 บ้านปลาข้าว ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
94. นายสวัสดิ์ ชัยชนะ อายุ 62 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 65/9 หมู่ที่ 9 บ้านปลาข้าว ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
95. นายบุญทัน กิจไธสง อายุ 69 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 13 บ้านโนนจำปา ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
96. นายรัตน์ จันทน์นวล อายุ 63 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่ 13 บ้านโนนจำปา ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
97. นายสงบ กัณหา อายุ 55 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 22/3 หมู่ที่ 2 บ้านคลองม่วง ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
98. นายคำตัน ชำนิกล้า อายุ 63 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 47 หมู่ที่ 2 บ้านคลองม่วง ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
99. นายแหะ คานกลาง อายุ 69 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 3 บ้านเขว้า ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

100. นางไร่ เหลือกกลาง อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 3 บ้านเขว้า ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
101. นางสาววิญา จันทบาล อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 4 บ้านกุดเตา ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
102. นายพรมมา ปารีโก อายุ 71 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 4 บ้านกุดเตา ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
103. นายพีรพรรณ ฉาบไธสง อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 17/5 หมู่ 5 บ้านข่อย ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
104. นางยนต์ แคว้นไธสง อายุ 83 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 25 หมู่ 5 บ้านข่อย ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
105. นายประยูร ชัดไธสง อายุ 57 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 7 บ้านจาน ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
106. พระครูโพธิรัตนคุณ (หลวงพ่อเพชร) อายุ 79 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน พระสงฆ์
บ้านเลขที่ วัดโพธิ์ หมู่ที่ 10 บ้านจาน ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
107. นางสุข สว่างจิตร อายุ 92 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 6 หมู่ที่ 8 บ้านคอนคู้ ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
108. นางบุญมี เวชไธสง อายุ 90 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ที่ 8 บ้านคอนคู้ ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
109. นายหยวก บุ่งจ้าว อายุ 83 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 11 บ้านบุงเบา ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

110. พระอุคร โลจนธมฺโม (เจริญไธสง) อายุ 76 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน พระสงฆ์
บ้านเลขที่ วัดบวร หมู่ที่ 11 บ้านบึงเบา ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
111. นายราชัน ฉิมไธสง อายุ ๕๑ ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กำนันตำบลบ้านจาน
บ้านเลขที่ 54 หมู่ที่ 12 บ้านน้อยกระทุ่มทอง ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
112. นายจรูญ ชำนิกล้า อายุ ๑๔ ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 12 บ้านน้อยกระทุ่มทอง ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
113. นายสงว คานกลาง อายุ 51 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 13 บ้านหัวฝาย ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
114. นางเต็ม หวดวาปี อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 13 บ้านหัวฝาย ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
115. นางฮวด กัณหา อายุ 74 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 1 บ้านแวง ตำบลบ้านแวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
116. นายเฉลิม แลล้มไธสง อายุ 66 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 37/3 หมู่ที่ 1 บ้านแวง ตำบลบ้านแวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
117. นายรอง ล้มไธสง อายุ 74 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 2 บ้านโนนสะอาด ตำบลบ้านแวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
118. นายสมศรี อันไธสง อายุ 66 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 20/1 หมู่ที่ 2 บ้านโนนสะอาด ตำบลบ้านแวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
119. นายชาติ ศรีภา อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ที่ 3 บ้านบัว ตำบลบ้านแวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

120. นางกัลยารัตน์ โจ้ไธสง อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 3/1 หมู่ที่ 3 บ้านบัว ตำบลบ้านแก่ง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
121. นายรัศมี เทียบมั่ง อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 4 บ้านจิก ตำบลบ้านแก่ง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
122. นางบุญเพิ่ม ผลพวงค์ อายุ 54 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 4 บ้านจิก ตำบลบ้านแก่ง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
123. นายบุญจันทร์ ถาดไธสง อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 11/1 หมู่ 5 บ้านแก่นท้าว ตำบลบ้านแก่ง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
124. นายสมร ชีไธสง อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 45 หมู่ 5 บ้านแก่นท้าว ตำบลบ้านแก่ง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
125. นายแหวน อิงไธสง อายุ 76 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 6 บ้านข่า ตำบลบ้านแก่ง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
126. นายจำปา ศรีโคกกรวด อายุ 67 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 6 บ้านข่า ตำบลบ้านแก่ง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
127. นายสมศรี จุมไธสง อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 7 บ้านสระแวง ตำบลบ้านแก่ง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
128. นายสุภาพ เปรมไธสง อายุ 61 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 7 บ้านสระแวง ตำบลบ้านแก่ง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
129. นายอำนาจ เมืองศักดิ์ อายุ 63 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 15/1 หมู่ที่ 8 บ้านโคกแดง ตำบลบ้านแก่ง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

130. นางแดง เป๊ะไธสง อายุ 73 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 8 บ้านโคกแดง ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
131. นายสุรพงษ์ บุญเกิด อายุ 62 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 9 บ้านโคกยาว ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
132. นายเสียง จิไธสง อายุ 73 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 9 บ้านโคกยาว ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
133. นายหนูกัน โพธิ์จำ อายุ 60 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 10 บ้านหนองไผ่ ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
134. นายสงค์ ประยุทธ์เต อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 10 บ้านหนองไผ่ ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
135. นายบุญเพ็ง โสร่วมค้อ อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 64 หมู่ที่ 11 บ้านฝายโสก ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
136. นางเบิ่ง จิไธสง อายุ 67 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 61 หมู่ที่ 11 บ้านฝายโสก ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
137. นายสังกาจ อันไธสง อายุ 73 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 12 บ้านโนนศรีจันทร์ ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
138. นายวิวัฒน์ แสนเจ็ก อายุ 55 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 12 บ้านโนนศรีจันทร์ ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
139. นายพรม หงษ์สา อายุ 85 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 27 หมู่ที่ 13 บ้านเหล่าเจริญ ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

140. นายบัวโล จิตไธสง อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 13 บ้านเหล่าเจริญ ตำบลบ้านแขวง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
141. นายเพิ่มสุข หล้าสุค อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 1 บ้านหนองบัวรอง ตำบลบ้านเป้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
142. นางนิตยาภรณ์ ฉิมพัฒน์ อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 10 บ้านหนองบัวรอง ตำบลบ้านเป้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
143. นายเพชร ปราบไธสง อายุ 74 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 2 บ้านหนองบัวตะกั่ว ตำบลบ้านเป้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
144. นายจรัส โพธิ์จำ อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 2 บ้านหนองบัวตะกั่ว ตำบลบ้านเป้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
145. นายเจริญ ราษฎร์เจริญศรี อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 3 บ้านคอนกลาง ตำบลบ้านเป้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
146. นายสงเมือง ตุ่มไธสง อายุ 68 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 62 หมู่ที่ 3 บ้านคอนกลาง ตำบลบ้านเป้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
147. นายบุญมา ลำไธสง อายุ 78 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 58 หมู่ที่ 4 บ้านโสกบก ตำบลบ้านเป้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
148. นายบุญรอด จันดาวงศ์ อายุ 64 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 4 บ้านโสกบก ตำบลบ้านเป้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
149. นายเกรียงไกร แฟมไธสง อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 49/1 หมู่ 5 บ้านเสด ตำบลบ้านเป้า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

150. นายมงคล สร้อยศิริกุล อายุ 78 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 5/1 หมู่ 5 บ้านแฮด ตำบลบ้านเป้า อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
151. นายทอง เลิศไธสง อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 6 บ้านสระแก้ว ตำบลบ้านเป้า อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
152. นายวุฒิศักดิ์ วิจิต อายุ 55 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 103 หมู่ที่ 6 บ้านสระแก้ว ตำบลบ้านเป้า อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
153. นางสาวสิริ เตื่อไธสง อายุ 87 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 8 บ้านคู ตำบลบ้านเป้า อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
154. นายสุนทร เลิศไธสง อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 8 บ้านคู ตำบลบ้านเป้า อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
155. นายอุทิศ ตูบไธสง อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 9 บ้านโพธิ์ทอง ตำบลบ้านเป้า อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
156. นายชวน มณีบุญ อายุ 83 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 9 บ้านโพธิ์ทอง ตำบลบ้านเป้า อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
157. นายมานพ แสงภักดี อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 11 บ้านส้มโอง ตำบลบ้านเป้า อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
158. นางพัน ดีกไธสง อายุ 79 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 11 บ้านส้มโอง ตำบลบ้านเป้า อำเภอฟุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
159. นางประครอง ภาสะฐิติ อายุ 69 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 119 หมู่ที่ 1 บ้านนาโพธิ์ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

160. นายอมร เลไธสง อายุ 64 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ประธานคณะกรรมการชุมชน
บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 1 บ้านนาโพธิ์ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
161. นางสาวกอบแก้ว ศิริบงกช อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 78 หมู่ที่ 3 บ้านจอก ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
162. นายเสงี่ยม พลแสน อายุ 61 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 104 หมู่ที่ 3 บ้านจอก ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
163. นายบุญชู แปลงไธสง อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 4 บ้านขมิ้น ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
164. นายทองเพชร แก้วบุศสา อายุ 62 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตกำนันตำบลนาโพธิ์
บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 4 บ้านขมิ้น ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
165. นายวิชัย เกษศรี อายุ 62 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 18 หมู่ 5 บ้านคอกวัว ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
166. นางวาสนา ย่อมฉนิ อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 48 หมู่ 5 บ้านคอกวัว ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
167. นายสวัสดิ์ เปรมไธสง อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 60 หมู่ที่ 6 บ้านหนองหว่า ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
168. นายเพชร คายไธสง อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 11 บ้านหนองหว่า ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
169. นายลาน รินไธสง อายุ 76 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 60 หมู่ที่ 7 บ้านโศกกลิ่น ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

170. นายสิงห์ ชูไรสง อายุ 74 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 7 บ้านโศกกฐิน ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
171. นายนาย ลุงไรสง อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 64 หมู่ที่ 8 บ้านหนองต่อ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
172. นายบัวโล เพียงพอ อายุ 84 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 67 หมู่ที่ 8 บ้านหนองต่อ ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
173. นางบุญมี เมกไรสง อายุ 76 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 9 บ้านหนองหญ้ารั้งกา ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
174. นายบุญศรี เพี้ยไรสง อายุ 81 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 9 บ้านหนองหญ้ารั้งกา ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
175. นายอานัติ ปุ่มสีดา อายุ 60 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 78/1 หมู่ที่ 12 บ้านหนองโก ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
176. นายพรวน ตรีพงศ์ อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 70/1 หมู่ที่ 12 บ้านหนองโก ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
177. นายวีระ ผาดไรสง อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ประธานคณะกรรมการชุมชน
บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 13 บ้านโพธิ์พัฒนา ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
178. นายทองศูนย์ สายดี อายุ 74 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ประธานชมรมผู้สูงอายุ
บ้านเลขที่ 314 หมู่ที่ 13 บ้านโพธิ์พัฒนา ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
179. นางสาวสมพร โลไรสง อายุ 63 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 145 หมู่ที่ 14 บ้านหนองถนนกลาง ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

180. นางนงคราญ เป้วไธสง อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 261 หมู่ที่ 14 บ้านหนองถนนกลาง ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
181. นายสมหวัง โนนไธสง อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 70/1 หมู่ที่ 1 บ้านหนองแสง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
182. นายสง่า นวลไธสง อายุ 69 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 15/1 หมู่ที่ 1 บ้านหนองแสง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
183. นายอินทร์ บัวไธสง อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 2 บ้านโนนลาน ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
184. นายสังวาลย์ เนยไธสง อายุ 60 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 2 บ้านโนนลาน ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
185. นางทองดี ศรีประคู้ อายุ 82 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 3 บ้านหนองม่วง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
186. นายสา บินไธสง อายุ 81 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 3 บ้านหนองม่วง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
187. นางบุญทัน พลแสน อายุ 55 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 4 บ้านเมื่อน้อย ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
188. นางคำจอน พลแสน อายุ 67 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 4 บ้านเมื่อน้อย ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
189. นางจินตจิ่ง เบี้ยไธสง อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 125 หมู่ 5 บ้านสงแดง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

190. นายยนต์ นพไธสง อายุ 90 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 8/1 หมู่ 5 บ้านสงแสง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
191. นางนิยม ไชยทิพย์ อายุ 51 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 6 บ้านหัวขัว ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
192. นายสง่า ทั่นงาน อายุ 68 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 6 บ้านหัวขัว ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
193. นายสมจิตร ประการะภา อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 7 บ้านเบ็ญ ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
194. นางแอ บทไธสง อายุ 79 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 7 บ้านเบ็ญ ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
195. นายสุด บรรหาร อายุ 85 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 8 บ้านสว่าง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
196. นางจกกล ศักดิ์โกมลศรี อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ประธานกลุ่ม ชกส.
บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 8 บ้านสว่าง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
197. นายอลงกร เฉลิมชัย อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 9 บ้านหนองเต้ ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
198. นายน้อย มณีศรี อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 9 บ้านหนองเต้ ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
199. นางम्म ปอศิริ อายุ 84 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 10 บ้านหินตั้ง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

200. นายสี ปุ้ยไธสง อายุ 82 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 10 บ้านหินตั้ง ตำบลศรีสว่าง อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
201. นายสิงทอง ปุระชะทำบัง อายุ 64 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 1 บ้านขามป้อม ตำบลบ้านคู้ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
202. นายหัน มีมาก อายุ 71 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 1 บ้านขามป้อม ตำบลบ้านคู้ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
203. นายจักรภพ แพงไธสง อายุ 54 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 99 หมู่ที่ 2 บ้านคู้ ตำบลบ้านคู้ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
204. นายกัณหา บุญโสม อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 166 หมู่ที่ 2 บ้านคู้ ตำบลบ้านคู้ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
205. นายไพร ยิบไธสง อายุ 76 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 21/1 หมู่ที่ 3 บ้านนาเหล็ก ตำบลบ้านคู้ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
206. นายสงบ หย่อมไธสง อายุ 69 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 3 บ้านนาเหล็ก ตำบลบ้านคู้ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
207. นางบัวเรียน บุญทิ อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 4 บ้านหัวช้าง ตำบลบ้านคู้ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
208. นางอุบล โลไธสง อายุ 61 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 4 บ้านหัวช้าง ตำบลบ้านคู้ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
209. นายสอน จันทราน้อย อายุ 83 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 39 หมู่ 5 บ้านนาแค ตำบลบ้านคู้ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

210. นายเสาร์ วิเศษวงษา อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ 5 บ้านนาแค ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
211. นายอะนันท์ คณะกุล อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 7 บ้านโนนม่วง ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
212. นายหัส หุ่มไธสง อายุ 67 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 7 บ้านโนนม่วง ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
213. นายใหม่ ปุราตะนัง อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 28 หมู่ที่ 8 โนนตาล ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
214. นายสมเกียรติ มุ่งไธสง อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 8 โนนตาล ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
215. นายบุญจันทร์ ยวงไธสง อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 9 บ้านหญ้าคา ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
216. นายสอน อันปัญญา อายุ 64 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 20/4 หมู่ที่ 9 บ้านหญ้าคา ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
217. นายประคอง สุดาวรรณ อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 10 บ้านนาแพ ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
218. นายช่วย ปุราเท อายุ 57 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 91 หมู่ที่ 10 บ้านนาแพ ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
219. นางปิ่น ปีตาระเต อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 74 หมู่ที่ 1 บ้านหนองลุมพุก ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

220. นายเลียบ รุ่งเรือง อายุ 66 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 1 บ้านหนองลุมพุก ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
221. นายเคน พันไชสง อายุ 54 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กำนันตำบลบ้านคู
บ้านเลขที่ 83/1 หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งบ่อ ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
222. นายบุญสวน เม่งไชสง อายุ 64 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 107 หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งบ่อ ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
223. นายจรัญ เจือสุข อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 27 หมู่ที่ 3 บ้านเก่าโก ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
224. นายวิรัตน์ ลาธิ อายุ 55 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 3 บ้านเก่าโก ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
225. นายทองวัน มนต์ไชสง อายุ 80 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 99 หมู่ที่ 4 บ้านบง ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
226. นายสุดใจ บรรหาร อายุ 83 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 4 บ้านบง ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
227. นางทุมมา แพนไชสง อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 53 หมู่ 5 บ้านหนองแอ ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
228. นางเงา ปุ่นไชสง อายุ 84 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 35 หมู่ 5 บ้านหนองแอ ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
229. นายอภิชัย อินธิโซ อายุ 51 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 6 บ้านคู ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

230. นางนงเยาว์ เม็ดไธสง อายุ 62 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 14 บ้านคู ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
231. นายจำกั๊ด สิงห์ไธสง อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 7 บ้านคอนกลาง ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
232. นายไพบูลย์ เม็ดไธสง อายุ 60 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 101 หมู่ที่ 7 บ้านคอนกลาง ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
233. นายสุเทพ มิ่งไธสง อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 8 บ้านโคกดินแดง ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
234. นายเสาร์ แสงโพธิ์ดา อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 8 บ้านโคกดินแดง ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
235. นายถวิล เทียบทอง อายุ 67 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 9 บ้านโคกพะวงด ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
236. นายประกาย โมกไธสง อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 9 บ้านโคกพะวงด ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
237. นายลี เม็งไธสง อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ที่ 10 บ้านหนองจาน ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
238. นายลุน พงไธสง อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 10 บ้านหนองจาน ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
239. นายมี พังไธสง อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 124 หมู่ที่ 11 บ้านโคกเมฆ ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

240. นายสุพจน์ โพธิ์แสง อายุ 63 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 11 บ้านโคกเมฆ ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
241. นายวัชร หลุ่มใส อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 60 หมู่ที่ 12 บ้านโนนตระคร้อ ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
242. นายพิทักษ์ แก้วไธสง อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 91 หมู่ที่ 12 บ้านโนนตระคร้อ ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
243. นายคำ โปร่งไธสง อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 13 บ้านโนนสะอาด ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
244. นายรอด คีตรอบ อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 13 บ้านโนนสะอาด ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
245. นายบุญเกิด ทมลม อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 15 บ้านหนองผักนึ่ง ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
246. นางผัด ประจักษ์ อายุ 85 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 15 บ้านหนองผักนึ่ง ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
247. นางจำเนียร สระจันทร์ อายุ 66 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 106/2 หมู่ที่ 2 บ้านหนองแวง ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
248. นายสมจิตร สีล้วน อายุ 63 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 166 หมู่ที่ 2 บ้านหนองแวง ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
249. นายนิคม เม็กไธสง อายุ 57 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
คอนกอก บ้านเลขที่ 158 หมู่ที่ 3 บ้านคอนกอก ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

250. นายหนูแดง มิสา อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 3 บ้านคอนกอก ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
251. นายที คนรู้ อายุ 82 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 24 หมู่ 5 บ้านหัวฝาย ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
252. นายกี โมกไชสง อายุ 76 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 33 หมู่ 5 บ้านหัวฝาย ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
253. นายอุทัย พวงไชสง อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 60 หมู่ที่ 6 บ้านหนองโก ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
254. นายแสน ประสาระโอ อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 64 หมู่ที่ 6 บ้านหนองโก ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
255. นายอ่อนศรี สมบัติราช อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กำนันตำบลคอนกอก
บ้านเลขที่ 109 หมู่ที่ 7 บ้านโคกกุง ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
256. นายบัว ลิทธิศรีจันทร์ อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 23/2 หมู่ที่ 7 บ้านโคกกุง ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
257. นางบุญจัน กลิ่นหอม อายุ 71 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 84/1 หมู่ที่ 8 บ้านหัวหนอง ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
258. นายไส ปางไชสง อายุ 81 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 98 หมู่ที่ 8 บ้านหัวหนอง ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
259. นายผิว ศรีชุม อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 82/1 หมู่ที่ 9 บ้านหนองบัว ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

260. นายหอม เพียรสิงห์ อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 60/1 หมู่ 9 บ้านหนองบัว ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
261. นายอนิรุตต์ ศรีจันทร์ อายุ 54 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 217 หมู่ที่ 10 บ้านโคกสะเทน ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
262. นางสี ศรีชุม อายุ 62 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 78 หมู่ที่ 10 บ้านโคกสะเทน ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
263. นายประพันธ์ บรรยงค์ อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 4/1 หมู่ที่ 11 บ้านนาขาม ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
264. นายชัยณรงค์ โสสี อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 181 หมู่ที่ 11 บ้านนาขาม ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
265. นายสมชาย แพ้โสง อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 12 บ้านคอนกอย ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
266. นายสมพร ศรีสุนทร อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 125 หมู่ที่ 12 บ้านคอนกอย ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
267. นายสี แสนอยู่ อายุ 68 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 13 บ้านหนองแวงพัฒนา ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
268. นายสงค์ ทุนมาลา อายุ 78 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ตำแหน่งปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 921 หมู่ที่ 13 บ้านหนองแวงพัฒนา ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
269. นายสมชาติ คุณสัดย์ อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 14 บ้านแฮด ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์

270. นายแจ้ง ศรีชุม อายุ 61 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 14 บ้านแฮด ตำบลคอนกอก อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
271. นายสงวน เรียนไธสง อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 33 หมู่ที่ 1 บ้านใหม่ไชยพจน์ ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
272. นายสุริยันต์ แผลงประพันธ์ อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 172 หมู่ที่ 1 บ้านใหม่ไชยพจน์ ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
273. นายสมัย เวहन อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 49 หมู่ที่ 2 บ้านหนองไผ่ล้อม ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
274. นางम्म สร้างนา อายุ 62 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 2 บ้านหนองไผ่ล้อม ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
275. นายสมบุญ แวไวธสง อายุ 86 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 3 บ้านหนองไผ่ ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
276. นายศิริจิตร ขานไธสง อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 47 หมู่ที่ 3 บ้านหนองไผ่ ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
277. นายมั่ง แก้วบุตรสา อายุ 88 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 53 หมู่ที่ 4 บ้านหัวฝาย ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
278. นางปิยลักษณ์ ณรงค์ศักดิ์ อายุ 57 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 4 บ้านหัวฝาย ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

279. นายสงค์ มนัสสิลา อายุ 67 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 80 หมู่ 5 บ้านหนองแวงน้อย ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
280. นายไพโรจน์ ทูลไธสง อายุ 61 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 103 หมู่ 5 บ้านหนองแวงน้อย ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
281. นายลำพัง กาสนอก อายุ 62 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 6 บ้านหนองแวง ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัด
บุรีรัมย์
282. นางสมจิตร เรียงสิริ อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 79 หมู่ที่ 6 บ้านหนองแวง ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัด
บุรีรัมย์
283. นายสุด ศรีนวลโคตร อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 7 บ้านโนน ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
284. นางคำพัน บุตรไธสง อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 7 บ้านโนน ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
285. นายสนิท ทังไธสง อายุ 73 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 80 หมู่ที่ 8 บ้านแก ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
286. นายธวัชชัย สดไธสง อายุ 55 สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 8 บ้านแก ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
287. นายสด วัฒไธสง อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 9 บ้านบง ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

288. นายสังคม ฉากไธสง อายุ 51 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 9 บ้านบง ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
289. นายพูน ทุลนอก อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 75 หมู่ที่ 10 บ้านหนองนกคู่ ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
290. นายวิฑูรย์ บุตรศรีภูมิ อายุ 57 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 10 บ้านหนองนกคู่ ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
291. นางบุญจันทร์ เลื่อนไธสง อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กรรมการกลุ่มสตรี
บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 11 บ้านหินตั้ง ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
292. นางฉวี สังฆทิพย์ อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 11 บ้านหินตั้ง ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
293. นายไสว วิเชียรเลิศ อายุ 62 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 12 บ้านหนองบัวขาว ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
294. นางผิว จำมั่น อายุ 82 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 12 บ้านหนองบัวขาว ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
295. นางสุภาพ ศรีพุทธีรัตน์ อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 13 บ้านหลักศิลา ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
296. นายชัชวาล วาไธสง อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 67 หมู่ที่ 13 บ้านหลักศิลา ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

297. นายวันทา ฉัตรไธสง อายุ 79 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 14 บ้านไต้ ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
298. นายหนูกาย เมืองน้อย อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 138 หมู่ที่ 14 บ้านไต้ ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
299. นายบุญเลี้ยง ห่อไธสง อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 49 หมู่ที่ 15 บ้านหนองนกคุ้ม้อย ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
300. นายพูน ทุนนอก อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 75 หมู่ที่ 15 บ้านหนองนกคุ้ม้อย ตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
301. นายหวด มนต์ศิลา อายุ 82 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 70 หมู่ที่ 1 บ้านกุ่มสวนแดง ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัด
บุรีรัมย์
302. นายเกียรติกิจ กงฤทธิ์ อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 96 หมู่ที่ 1 บ้านกุ่มสวนแดง ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัด
บุรีรัมย์
303. นายสุทธา ทูลไธสง อายุ 81 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 55 หมู่ที่ 2 บ้านดงยาง ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
304. นางเข็มทอง เทียงธรรม อายุ 79 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 2 บ้านดงยาง ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
305. นายพรม บุญมีป้อม อายุ 86 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 3 บ้านบาก ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

306. นายไสว ศาลาแดง อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 3 บ้านบาก ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
307. นายสุวรรณ ทองทะวัง อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 4 บ้านท่อม ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
308. นางสุด ทัศนไธสง อายุ 85 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 47 หมู่ที่ 4 บ้านท่อม ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
309. นายบุศศรี ทาไธสง อายุ 83 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 14 หมู่ 5 บ้านโนนไฮ ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
310. นายตุ่น กลางสวัสดิ์ อายุ 69 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 29 หมู่ 5 บ้านโนนไฮ ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
311. นายดิ่ง ทัดไธสง อายุ 95 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 6 บ้านหนองสองห้อง ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
312. นายสมศรี ทันลา อายุ 59 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 6 บ้านหนองสองห้อง ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
313. นายเสริฐ อรัญวัชน์ อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 7 บ้านโคกจิกน้อย ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัด
บุรีรัมย์
314. นางพึง ช่วงศรี อายุ 87 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 7 บ้านโคกจิกน้อย ตำบลกุ่มสวนแดง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัด
บุรีรัมย์

315. นายจำปี สารคาม อายุ 64 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 8 บ้านหนองเรือ ตำบลกู่สวนแตง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
316. นายสอง ศรีสมอ อายุ 61 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 8 บ้านหนองเรือ ตำบลกู่สวนแตง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
317. นางคำ ปีกไธสง อายุ 79 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 9 บ้านประดู่ ตำบลกู่สวนแตง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
318. นายไม้ จันทรา อายุ 104 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 9 บ้านประดู่ ตำบลกู่สวนแตง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
319. นายสมิง เทียนไธสง อายุ 73 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 10 บ้านน้อย ตำบลกู่สวนแตง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
320. นายบัว แจ่มแจ้ง อายุ 71 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 10 บ้านน้อย ตำบลกู่สวนแตง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
321. นางโง่น พัฒนะแสง อายุ 86 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 11 บ้านนาฝาย ตำบลกู่สวนแตง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
322. นายอรมณ โปธิขำ อายุ 53 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 11 บ้านนาฝาย ตำบลกู่สวนแตง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
323. นางพัน แหมไธสง อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 12 บ้านหลุมท่อม ตำบลกู่สวนแตง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
324. นางเลา ชูชีพ อายุ 60 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 12 บ้านหลุมท่อม ตำบลกู่สวนแตง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

325. นางสาวปอง พงษ์อุทธา อายุ 61 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 94 หมู่ที่ 1 บ้านทองหลาง ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
326. นายคิลก ธรรมวิชา อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการบำนาญ
บ้านเลขที่ 185 หมู่ที่ 3 บ้านทองหลาง ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัด
บุรีรัมย์
327. นายบุญมี สงวนนาม อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 4 บ้านตลาดแบ้ ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
328. นางพร้อมจิต สิงห์ไธสง อายุ 56 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 137 หมู่ที่ 4 บ้านตลาดแบ้ ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
329. นางเลียง ทูเรศไธสง อายุ 82 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 18 หมู่ 5 บ้านกอกคอนพยอม ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
330. นางดี ชาลี อายุ 81 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 88 หมู่ 5 บ้านกอกคอนพยอม ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
331. นายกว้าง เวทไธสง อายุ 76 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 6 บ้านหัวหนอง ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
332. นายสมหมาย วิหาร อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตสารวัตรกำนัน
บ้านเลขที่ 50/2 หมู่ที่ 6 บ้านหัวหนอง ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัด
บุรีรัมย์
333. นายสุวรรณ หาญพรม อายุ 76 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 7 บ้านสระแก ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

334. นางฝ่าย ชำวัน อายุ 86 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 7 บ้านสระแก ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
335. นายขาน บุญเหลือ อายุ 74 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 8 บ้านหัวถนน ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
336. นายก่อม เพิ่มพูน อายุ 79 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 10 หมู่ที่ 8 บ้านหัวถนน ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
337. นายเลิศ ไร่สง อายุ 69 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 49 หมู่ที่ 9 บ้านหัวศาลา ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
338. นายอนอม ทางไร่สง อายุ 73 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 90 หมู่ที่ 9 บ้านหัวศาลา ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
339. นายประสิทธิ์ แวนสีลา อายุ 54 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 10 บ้านโนนดินแดง ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
340. นางศรี ไร่สง อายุ 72 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 10 บ้านโนนดินแดง ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
341. นางกอบแก้ว บุญแผน อายุ 52 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 115 หมู่ที่ 1 บ้านแดงใหญ่ ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
342. นายอดิศร สิวันทา อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 134 หมู่ที่ 1 บ้านแดงใหญ่ ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
343. นายบุญมา เมืองนาม อายุ 85 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 2 บ้านหนองไผ่ ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

344. นายเดช โสบังนอก อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 2 หมู่ที่ 2 บ้านหนองไผ่ ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
345. นายบุญเลิศ นมัสสิลา อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 28 หมู่ที่ 3 บ้านโคกสะอาด ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
346. นายบัวหา สกุลสอนวิภา อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 3 บ้านโคกสะอาด ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
347. นายจำลอง รักเป้า อายุ 54 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ข้าราชการครู
บ้านเลขที่ 83 หมู่ที่ 4 บ้านโสกนาถ ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
348. นายณรงค์ ไวไรสง อายุ 57 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 4 บ้านโสกนาถ ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
349. นายสมพงษ์ กุลอุปฮาด อายุ 63 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 63 หมู่ 5 บ้านเป่าพัฒนา ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
350. นายประมวล ด้ายไรสง อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 64 หมู่ 5 บ้านเป่าพัฒนา ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
351. นางน้อย ใหญ่สมพงษ์ อายุ 88 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 6 บ้านอีเม้ง ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
352. นายหนูกัน เตยไรสง อายุ 67 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตกำนันตำบลแดงใหญ่
บ้านเลขที่ 42 หมู่ที่ 6 บ้านอีเม้ง ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
353. นายสาคร ทูลไรสง อายุ 50 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 7 บ้านหนองจิก ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

354. นายสุม ลิ่งไธสง อายุ 74 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 7 บ้านหนองจิก ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
355. นางบัวลา เคยไธสง อายุ 82 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 8 บ้านโนนเห็ดโค ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
356. นายทองคำ แรกไธสง อายุ 77 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 107 หมู่ที่ 8 บ้านโนนเห็ดโค ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
357. นางตา สร้างไธสง อายุ 79 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 9 บ้านหนองหัวหมู ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
358. นายไธ เฉชโคบุตร อายุ 66 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 9 บ้านหนองหัวหมู ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
359. นางเนียม ถนัดสอน อายุ 76 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 133 หมู่ที่ 1 บ้านโคกจิก ตำบลหนองเอื้อง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
360. นายสุข พุ่ยไธสง อายุ 78 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 101 หมู่ที่ 1 บ้านโคกจิก ตำบลหนองเอื้อง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
361. นายสัว ท่วมไธสง อายุ 68 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 2 บ้านหนองเอื้อง ตำบลหนองเอื้อง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์
362. นางมณี ภูมิไธสง อายุ 66 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน
บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 2 บ้านหนองเอื้อง ตำบลหนองเอื้อง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์
จังหวัดบุรีรัมย์

363. นายบุญศรี มารศรี อายุ 65 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 70 หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเหี้ย ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
364. นางหลง แสนเจ็ก อายุ 74 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 54 หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเหี้ย ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
365. นางหว่า โพนนอก อายุ 83 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 66 หมู่ที่ 4 บ้านกู่ญาติ ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
366. นายแหลม โอบังนอก อายุ 63 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 35 หมู่ที่ 4 บ้านกู่ญาติ ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
367. นางมี โพธิ์ชัยเลิศ อายุ 81 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ
บ้านเลขที่ 19/1 หมู่ 5 บ้านยางทะเล ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
368. นายพรมมา ลครไพร อายุ 80 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 15/4 หมู่ 5 บ้านยางทะเล ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
369. นายอำคา แห้วไรสง อายุ 61 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 6 บ้านส้มป่อย ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
370. นายชุ่ม เวรไรสง อายุ 78 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 6 บ้านส้มป่อย ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
371. นายเลิศ ทาไรสง อายุ 75 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 125 หมู่ที่ 7 บ้านม่วง ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
372. นายบุญถึง มารศรี อายุ 58 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 7 บ้านม่วง ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

373. นายแก้ว แคนอินทร์ อายุ 83 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน อดีตผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเลขที่ 52 หมู่ที่ 8 บ้านเขวา ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
374. นายไสว เวทโรสง อายุ 71 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 8 บ้านเขวา ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
375. นายดี ห้องโรสง อายุ 70 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 9 บ้านไทรทอง ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์
376. นายสังข์ ห้อยโรสง อายุ 78 ปี สถานภาพในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน
บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 9 บ้านไทรทอง ตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวณลณี อำพันธ์

วัน เดือน ปีที่เกิด

วันที่ 29 เดือนกันยายน พ.ศ. 2527

สถานที่เกิด

จังหวัดบุรีรัมย์

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย)

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

